

“กล้าใหม่...ใจสู้”

COMMUNITY PROJECT

ถอดบทเรียน 20 ทีมพลังเยาวชน
สร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม
ในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 6

คำนำ

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ด้วยธนาคารไทยพาณิชย์มีความเชื่อว่าเยาวชนไทยเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพ มีความสามารถ มีพลังในการคิดและสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับตัวเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้ และเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเสริมสร้างเยาวชนไทย ให้เติบโตเป็นพลังสำคัญในการช่วยนำพาประเทศให้เจริญก้าวหน้า จึงได้ริเริ่มการแข่งขัน **โครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”** ขึ้น และดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 6 ปี ที่ผ่านมา เพื่อให้โครงการดังกล่าวเป็นเวทีในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนไทย ได้มีโอกาสแสดงความสามารถทั้งในด้านทักษะความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การช่วยทำประโยชน์ให้กับสังคมและมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกันและทำงานเป็นทีม รวมทั้งได้มีโอกาสเปิดประสบการณ์ใหม่นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน

หนังสือ **“กล้าใหม่...ใฝ่รู้”** เล่มนี้ เป็นการถอดเรื่องราวแห่งการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนและพื้นที่เป้าหมายเป็นเวลา 4 เดือน ของนิสิตนักศึกษา 20 ทีมที่โครงการของเขา เหล่านั้นได้รับคัดเลือกจากโครงการที่ส่งเข้าร่วมการแข่งขันทั้งสิ้น 418 โครงการ ให้ลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง โดยเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิด วิธีการทำงาน การแก้ไขปัญหา และฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนการนำพลังที่มีอยู่ในตัวเองมาแปรเปลี่ยนเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์ประโยชน์เพื่อผู้อื่นและสังคม

ธนาคารไทยพาณิชย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือ **“กล้าใหม่...ใฝ่รู้”** เล่มนี้ จะช่วยเป็นพลังขับเคลื่อน และเป็นแรงบันดาลใจจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง ให้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง เห็นคุณค่าของการมีจิตอาสาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน และหวังว่าเยาวชน **“กล้าใหม่...ใฝ่รู้”** ทั้ง 20 ทีมที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดีเหล่านี้จะเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างเข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

มกราคม 2555

คำนำ

ประธานคณะกรรมการตัดสิน โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”

การแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เป็นส่วนหนึ่งในโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งตั้งใจจะปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนในระดับอุดมศึกษามีโอกาสนำความรู้ที่เรียนไปพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกับผู้คนที่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับปีพุทธศักราช 2554 เป็นปีที่ 6 ของโครงการแล้ว จะเห็นได้ว่านิสิต นักศึกษาที่เข้าร่วมแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” สามารถนำความรู้มาปรับใช้กับการทำงานในชุมชนได้อย่างน่าสนใจ เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ นอกจากนั้นยังแสดงว่าพลังของเยาวชน หากนำไปใช้อย่างถูกต้องจะสามารถขับเคลื่อนสังคมให้มีความเสมอภาค เจริญรุ่งเรือง และก้าวไปได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่แต่ละโครงการได้ทำมา สมควรยิ่งที่จะบันทึกไว้เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่ผู้ทำและเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้ค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

รศ.ดร.บรรณโสภิษฐ์ เมฆวิชัย

สารบัญ

• กระจัดบ้านกุ่มแป	6
• กลั่นความคิด กลั่นใจ กลั่นน้ำมีนหอมระเหยเพื่อช่วยชุมชน	16
• กล้าใหม่ ข้าวไทยเพื่อชุมชน	26
• กอและน้อย...ใส่ใจชุมชน	38
• ก๊าซชีวภาพ...จากโรงงานนมจีน	52
• เกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้เด็กออทิสติก	64
• ทองคำร่วงจากน้ำตาฉบับ	76
• คนกินแดด	88
• กลับบ้านนา สป่าชุมชน	98
• ถ่านอัดแท่งจากเศษตะเกียบ	108
• ถ้ำแก่น้อยร้อยเรียงฝันป็นรอยยิ้ม	118
• “ปิ่นน้ำใจ” จากปราชญ์สู่ปราชญ์	128
• ผึ้งเลี้ยงคน...ที่ชุมชนมอกลอน	142
• แผนที่มลพิษทางน้ำชุมชนคลองรังสิต	154
• “มูลช้าง” พลังงานทดแทนบนคอยสูง	166
• “วัดปงสนุก” การท่องเที่ยวด้วยโลกเสมือนจริง	178
• สวนสนุก สุขเติมเต็ม	188
• อู้อีสตโดยฮอย เป็งโจ๊ะอ่อนน้อย ตั้โฮงศิลป์ตัวเมือง	202
• Santor Let's Stay	214
• Tourism without barrier “ท่องเที่ยวแบบไร้ขีดจำกัด”	226
• เกี่ยวกับโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”	236
• รายชื่อโครงการที่ส่งเข้าแข่งขัน โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 6	242

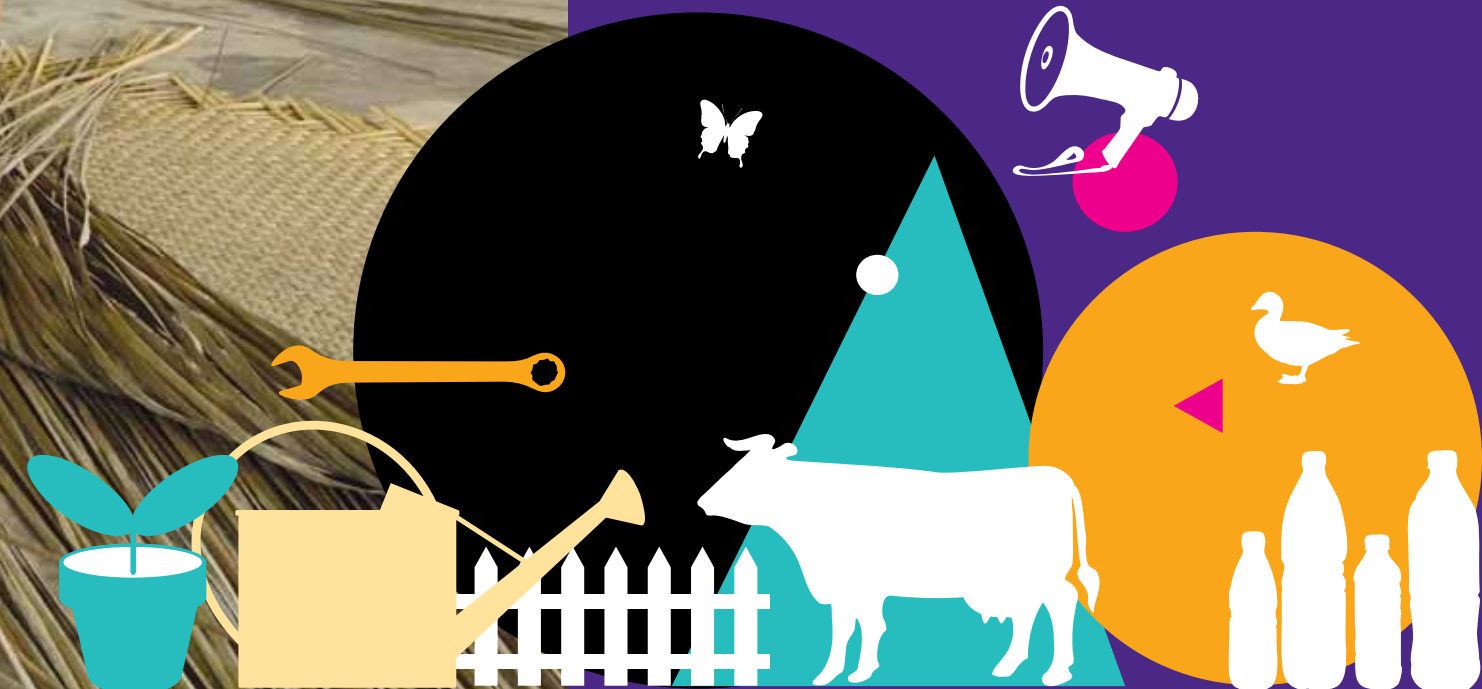
กระจูดบ้านกุ่มแป

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ไซใหญ่

ปัญหาการจัดการกลุ่มฯ การทำบัญชี
ของกลุ่มกระจัดบ้านกุ่มแป
ถูกนักศึกษา ทีม Gcc otop มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขต
นครศรีธรรมราช ไซใหญ่ หยิบมาแก้ไข
ได้สำเร็จ จนสร้างความมั่นใจกลับคืนมา
สู่กลุ่มฯ และชุมชนอีกครั้ง

“ควนเคื่อง” ป่าพรุที่มีความอุดมสมบูรณ์อันดับสองของภาคใต้รองจากป่าพรุโต๊ะแดง ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอได้แก่ อ.เชียรใหญ่ อ.เฉลิมพระเกียรติ อ.ร่อนพิบูลย์ อ.ชะอวด อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช และ อ.ควนขนุน จ.พัทลุง ป่าพรุ “ควนเคื่อง” เป็นแหล่งทำมาหากินที่สำคัญของคนในพื้นที่ หนึ่งในนั้นคือ “ผลิตภัณฑ์กระจูด” สินค้าขึ้นชื่อที่สร้างอาชีพให้คนแถบนี้มาช้านาน

เมื่อป่าพรุถูกคุกคาม พื้นที่ป่าเริ่มหดหายไปทีละน้อย ตั้งแต่ปี 2553 ป่าพรุ “ควนเคื่อง” ถูกไฟไหม้ลุกลามกินระยะเวลาไม่นาน พื้นที่ป่าเสียหายกว่า 15,000 ไร่ “ต้นกระจูด” พืชสำคัญที่ใช้จักสานถูกไฟไหม้จนเกือบหมดเหลือไว้แต่ตอสีดำให้ดูต่างหน้า ส่งผลกระทบทันทีต่อ “กลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแป” ที่ต้องประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบผลิตสินค้า จนต้องสั่งซื้อกระจูดจากจังหวัดอื่นๆ มาใช้แทน ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแปที่เคยมีรายได้มากกลับลดลง เนื่องจากต้นทุนแพงขึ้น และการจัดการภายในที่ยังไม่เข้มแข็งพอ

●● คนรุ่นใหม่รุก...สู้วิกฤต

จากปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาป่าพรุถูกคุกคามและปัญหาภายในของกลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแป ทำให้ “ขวัญ” หทัยชนก พยุง ลูกสาวของประธานกลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแป นำมาเป็นโจทย์ในการเขียนแผนธุรกิจเพื่อส่งอาจารย์ แต่เมื่อจันทิรา ภูมา อาจารย์วิชาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เห็นว่าแผนธุรกิจของเธอมีความเป็นไปได้สูงที่จะบรรลุความสำเร็จ จึงนำแผนธุรกิจของขวัญส่งเข้าร่วมแข่งขันในโครงการ

“กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” และไม่ผิดหวังเมื่อโครงการของเธอผ่านเข้ารอบ 20 ทีม ขวัญจึงรวบรวมเพื่อนนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ใสใหญ่ จำนวน 21 คนในนาม “กลุ่ม Gcc One Tumbon One Product หรือ Gcc otop” มาทำโครงการร่วมกัน

เมื่อใจหทัยซัด และมีคนเห็นความสำคัญ หนุ่มสาวทั้ง 21 คน ที่แม้จะเป็นเพียงนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาระบบสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ใสใหญ่ ที่มีประสบการณ์น้อยนิด แต่ความกล้ามีมากกว่า ก็รวมตัวกันลงพื้นที่โดยมี “**ศร**” **ศรสวรรค์ จินดาวงศ์** เป็นหัวหน้าโครงการ “**น้ำ**” **วรรณวิภา หนูเพชร** ทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วน “**ขวัญ**” ซึ่งเป็นคนในชุมชนและเป็นลูกสาวประธานกลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแป้นั้น เพื่อนๆ ให้เธอเป็นแกนนำในการลงพื้นที่ชุมชน

ขวัญเล่าข้อมูลคร่าวๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ในพื้นที่และสถานการณ์ของกลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแป้นให้เพื่อนๆ รู้พร้อมกัน เธอบอกว่า กลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแป้นก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2541 โดยบริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) เข้ามาสร้างงานสร้างอาชีพให้ จากกลุ่มกระจูดเล็กๆ ปัจจุบันกลายเป็นวิสาหกิจชุมชน มีสมาชิกทั้งสิ้น 25 คน มี **อุทัย พยุง** แม่ของเธอเป็นประธานกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนยางพารา เมื่อมีเวลาว่างจึงรวมตัวกันผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้าที่ส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติทั้งยุโรปและเอเชีย เพราะจุดเด่นคือ สีที่เป็นธรรมชาติ ไม่ฉูดฉาด จัดจ้าน ตกแต่งไม่มาก เน้นความเป็นธรรมชาติแต่ระยะหลังเริ่มมีปัญหาเรื่องวัตถุดิบ เนื่องจากป่าพรุที่ถูกเผาทำลาย ปัญหาระบบการจัดการกลุ่ม และการทำบัญชี เธอหวังว่าโครงการนี้จะเข้าไปฟื้นจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์ป่าพรุ ช่วยทำให้การบริหารจัดการ และการ

ทำบัญชีของกลุ่มมีประสิทธิภาพขึ้น

กิจกรรมหลักๆ ของโครงการมี 5 กิจกรรมคือ 1. กิจกรรมรณรงค์อนุรักษ์ป่าพรุชุมชนบ้านกุ่มแป 2. กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านกุ่มแป 3. กิจกรรมจัดมุมการเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านกุ่มแป 4. กิจกรรมอบรมการเพิ่มมูลค่าสินค้าและออกแบบผลิตภัณฑ์ และ 5. กิจกรรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนกล้า

เมื่อแผนการทำงานชัดเจน เพื่อความไม่ประมาท พวกเขาชักชวนรุ่นพี่ชมรม “**จับมืออาสา**” ที่มีประสบการณ์ทำงานชุมชนเข้ามาช่วย เริ่มจากการปรับปรุงอาคารกลุ่มกระจูดบ้านกุ่มแปให้สวยงามยิ่งขึ้น ซึ่งเป็น “**กลยุทธ์**” ที่ใจให้ชาวบ้านเห็นความตั้งใจจริงของนักศึกษา

“อนุรักษ์บวกถ่ายทอด” สานต่อผลิตภัณฑ์กระจูด

ก่อนเริ่มโครงการ พวกนักศึกษาไปให้ “**ข้อมูล**” ความเป็นมาและวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวบ้านรับรู้และเข้าใจ พร้อมกับประสานขอความร่วมมือไปยังองค์กร

ส่วนท้องถิ่นแต่ไม่ได้รับความร่วมมือใด ๆ พวกเขาจึงเปลี่ยนกลยุทธ์ประชาสัมพันธ์โครงการใหม่ใช้วิธี “**เดินรณรงค์**” ซึ่งแรงใจชาวบ้านเข้าใจแทน

ขวัญเล่าว่า ช่วงที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากองค์กรส่วนท้องถิ่น ก็รู้สึกท้อเหมือนกัน แต่ก็ไม่หมดหวังเพราะคิดว่าแม้มีปัญหาอุปสรรคมากเพียงใดแต่งานยังคงต้องเดินหน้าต่อไป พวกเขาจึงนำ “**กิจกรรมอนุรักษ์ป่าพรุชุมชนและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น**” ขึ้นมาทำพร้อมกัน โดยขอความช่วยเหลือจาก **ศส.สมคิด อินทร์ช่วย** อาจารย์คณะเกษตรศาสตร์ สาขาพืชศาสตร์ เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการให้กับชาวบ้านและนักเรียน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ปลูกจิตสำนึกรักทรัพยากรท้องถิ่นให้ยังลึกลงในหัวใจของเยาวชนบ้านกุ่มแปะ พร้อมกับใช้โอกาสนี้จัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมท้องถิ่นจากชาวบ้านในชุมชนสู่เยาวชน โดยใช้โรงเรียนบ้านกุ่มแปะเป็นสถานที่อบรม มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 จากโรงเรียนบ้านกุ่มแปะเข้าร่วมด้วย

ศรเล่าว่า กิจกรรมอนุรักษ์ป่าพรุชุมชนที่นักศึกษาจัดขึ้นคือการคืนต้นกระจุตให้ป่าพรุ แต่เมื่อถึง

เวลาลงพื้นที่จริงก็ไม่สามารถทำได้ เพราะฝนที่ตกหนักตลอดเวลา จนพวกเขาเกือบหมดกำลังใจ สุดท้ายจึงต้องปรับเปลี่ยนแผนใหม่เปลี่ยนมาปลูกต้นกระจุตในท่อซีเมนต์แทน แต่กว่าจะปลูกได้ก็ไม่ใช่ง่ายเพราะต้องไปขุดต้นกระจุตสูงประมาณครึ่งเมตรจากป่าพรุ โดยต้องมีดินติดมาด้วย เพื่อให้ต้นกระจุตเติบโตได้ ซึ่งเบื้องต้นปลูกไว้ 3 บ่อ แต่ในอนาคตหากเป็นไปได้พวกเขาอยากสร้างแปลงปลูกต้นกระจุตในป่าพรุของชุมชน เพื่อทดแทนกระจุตที่ถูกเผาทำลายไป

“การนำต้นกระจุตมาปลูกที่กลุ่มฯ ถือเป็นข้อดีที่ช่วยเสริมให้กิจกรรมจัดมุมการเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านกุ่มแปะชัดเจนขึ้น เพราะอย่างน้อย ๆ เมื่อเด็ก ๆ มาที่ศูนย์การเรียนรู้ก็รู้ว่าต้นกระจุตหน้าตาเป็นอย่างไร รูปแบบกระบวนการผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านผลิตขึ้นเป็นอย่างไร” ขวัญบอกข้อดีของกิจกรรมนี้

ส่วนกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาชุมชนบ้านกุ่มแปะก็ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนเป็นอย่างดี **สมร สว่างจันทร์** คุณครูโรงเรียนบ้านกุ่มแปะบอกว่าโรงเรียนจะมีหลักสูตรสาระท้องถิ่น ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่เป็นประจำรวมทั้งกิจกรรมเกี่ยวกับกระจุตด้วย เพราะเป็นวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยใช้ชื่อว่า **กระจุตสีบสาน ชีงานง ไอทอป** ซึ่งที่ผ่านมามีเคยจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนชั้น ป.1 - ป.3 รู้จักต้นกระจุตทั้งด้านชีววิทยาและประโยชน์ใช้สอย ส่วนนักเรียนชั้น ป.4 - ป.6 เรียนรู้เรื่องการจักสานกระจุต แต่ไม่มีโอกาสพานักเรียนไปแหล่งเรียนรู้คือป่ากระจุตและสัมผัสการแปรรูปผลิตภัณฑ์จริง

“เวลาเรียนในห้องเรียนที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อการสอน เมื่อมีโครงการนี้เข้ามาทำร่วมกับโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนรู้มากขึ้นในวันเสาร์-อาทิตย์ที่สำคัญคือการใช้วิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

จริง ๆ ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และทำให้เห็นความสำคัญของกระจัดมากขึ้น ซึ่งหลังอบรมแล้วพบว่านักเรียนสามารถสานกระจัดได้เพิ่มมากขึ้น” ครูสมรกล่าวและย้ำว่า โครงการนี้ทำให้กิจกรรม กระจัดสืบสาน ชิงงาน ไอทอป ที่มีอยู่แล้วสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สร้างศูนย์เรียนรู้กลุ่มกระจัด บ้านกุ่มแป

แม้ที่ผ่านมา กลุ่มกระจัดบ้านกุ่มแป จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีเยาวชนเข้ามาศึกษาดูงานตลอดเวลา แต่สิ่งที่ชาวบ้านอยากเห็นมากกว่านี้คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราว ความเป็นมาของกลุ่มกระจัดบ้านกุ่มแป ภารกิจสร้างศูนย์เรียนรู้ชุมชนกลุ่มกระจัดบ้านกุ่มแปจึงเริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง โดยได้รับความร่วมมือจากชมรมจับมืออาสาของมหาวิทยาลัย

“เบล” วรพันธ์ รักบางบูรณ์ ที่เคยเรียนด้านนี้มาก่อน รับอาสาตกแต่งศูนย์เรียนรู้ ทั้งออกแบบโครงสร้าง ทาสี ออกแบบป้าย โดยมีเพื่อน ๆ 2-3 คน ช่วยรวบรวมข้อมูลที่กระจัดกระจาย จากนั้นจึงทำการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ พร้อมกับจัดมุมการเรียนรู้

วิชาหกิจชุมชนบ้านกุ่มแป ด้วยการรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับกระจัดและผลิตภัณฑ์เด่น ๆ มาจัดแสดง ซึ่งกิจกรรมนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชาวบ้าน นักศึกษา และเพื่อน ๆ พี่ ๆ จากชมรมจับมืออาสา

“มุมหนึ่งของโรงเรียนกลุ่มกระจัดบ้านกุ่มแป ถูกตกแต่งด้วยแผ่นป้ายข้อมูลประวัติความเป็นมาของกลุ่ม มีผลิตภัณฑ์ต้นแบบหลากหลายประเภทจากฝีมือการจักสานของชาวบ้าน ตั้งเรียงรายโชว์ความสวยงาม ดึงดูดสายตาของคนที่ก้าวเข้ามาในอาคารแห่งนี้ได้เป็นอย่างดี เด็ก ๆ ที่มาดูงานก็สามารถดูบอร์ดนิทรรศการ และสามารถดูชาวบ้านสานผลิตภัณฑ์ได้เลย ไม่ต้องวิ่งหาข้อมูลเหมือนก่อน” ครอบอกเล่าด้วยความดีใจ

คิดสร้างสรรค์...เพิ่มมูลค่าสินค้า

เมื่อได้ใจจากชาวบ้าน กิจกรรมที่ 4 คือ กิจกรรมอบรมการเพิ่มมูลค่าสินค้าและออกแบบผลิตภัณฑ์ก็เริ่มขึ้น แม้ผลิตภัณฑ์ของที่นี่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือลวดลายและสีสันทันที่เน้นความเป็นธรรมชาติจนเป็นที่ถูกอกถูกใจของชาวต่างชาติก็ตาม แต่ในหมู่คนไทยยังไม่ค่อยได้รับความนิยมนัก นักศึกษาจึงต้องการเปิด

ตลาดไปยังกลุ่มลูกค้ารายใหม่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ขายได้มากขึ้น ด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีขนาดเล็กลงในรูปแบบของที่ระลึก ตกแต่งสีสันทันให้สวยงามสะดุดตา และมีแผนเปิดเว็บไซต์เพื่อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ด้วย

“ตั้งใจนำกระจูดสีพื้น ๆ มาออกแบบใหม่ สร้างลวดลายและตกแต่งใหม่ให้สวยงามแปลกตา เป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เช่น กล่องไวน์ก็ตกแต่งเพิ่มด้วยการวาดรูปหรือเพิ่มสีสันทันเข้าไป เน้นส่งเสริมเรื่องการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์” ขวัญบอกถึงความตั้งใจที่จะสร้างรายได้เพิ่มให้กับสมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนั้น พวกเขาได้จัดกิจกรรมอบรมเทคนิคการตัดแปะกระดาษทิชชู และการตกแต่งสินค้าให้กับชาวบ้าน โดยมี **มณีนรัตน์ เกติมณี** นักออกแบบอิสระ มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ โดยขวัญบอกว่า การตัดแปะกระดาษทิชชูลงบนผลิตภัณฑ์นั้นทำได้ง่าย ๆ ไม่

ซับซ้อน เริ่มจากนำผลิตภัณฑ์ที่สานเสร็จแล้ว มาทาสีอะคริลิคประมาณ 2-3 ชั้นให้เนียนเป็นเนื้อเดียวกัน เมื่อสีแห้งจึงทากาวบาง ๆ ก่อนจะนำ กระดาษทิชชูที่มีลวดลายสวยงามตัดรูปตามต้องการแปะลงไปบนผลิตภัณฑ์ ทิ้งให้แห้ง แล้วใช้ฟองน้ำชุบน้ำแตะลงไปบนกระดาษทิชชูเบา ๆ อีกครั้ง เพื่อให้กระดาษทิชชูกับผลิตภัณฑ์เป็นเนื้อเดียว เพียงเท่านี้ก็จะได้ผลิตภัณฑ์จากกระจูดที่มีลวดลายสวยงามสะดุดตา ซึ่งชาวบ้านต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ทำได้ง่าย ๆ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้าได้เป็นอย่างดี

เรียนรู้วิธีการทำบัญชี

แม้ว่ากระบวนการ **“สร้างสรรค์”** ผลิตภัณฑ์กระจูดผ่านพ้นไปด้วยดี แต่ยังมีปัญหาภายในที่ยังต้องสะสาง นั่นคือการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย **อุทัย พยง**

ประธานกลุ่มกระจัดบ้านกุ่มแปเล่าว่า ช่วงแรกของการก่อตั้งกลุ่มยังไม่มีปัญหาเรื่องการเงิน แต่เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่ของกลุ่มฯ เป็นชาวต่างชาติ จึงยากต่อการสื่อสารทำความเข้าใจ ทำให้เกิดปัญหา เช่น เมื่อหลายปีก่อนชาวต่างชาติสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก แต่ชาวบ้านทำผิดแบบ เพราะความเข้าใจไม่ตรงกัน สินค้าถูกตีกลับจำนวนมาก บัญชีติดลบกว่า 50,000 บาท เมื่อเห็นบัญชีติดตัวแดงมาก ๆ เช่นนี้ เธอจึงไม่อยากจะทำบัญชีอีกเลย การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่มจึงหยุดชะงักตั้งแต่นั้นมา

จากปัญหาดังกล่าวนักศึกษาจึงอาสาเข้ามาจัดอบรมการทำบัญชีใหม่ โดยครั้งนั้นนอกจากบัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่มแล้ว ยังสอนให้จัดทำบัญชีสินค้า และบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนด้วย เพราะรู้ว่าสมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีการจดบันทึกว่าในแต่ละเดือนผลิตสินค้าได้กี่ชิ้น และได้รับเงินค่าแรงเท่าไร

ขวัญเล่าต่อว่า โชคดีที่พวกเขาได้พบกับเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจบัญชีนครศรีธรรมราช ที่มีความรู้ด้านนี้โดยตรง จึงเชิญมาสอนวิธีการทำบัญชีให้กับคนในชุมชน โดยจัดการสอนเป็น 3 ประเภท คือ บัญชีอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นของกลุ่มกระจัดบ้านกุ่มแปใช้จัดรายรับรายจ่ายของกลุ่ม บัญชีครัวเรือน สำหรับทำรายรับรายจ่ายในครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการสอนทำบัญชีต้นกล้า ให้น้องเยาวชนในชุมชนทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเอง เพื่อปลูกฝังนิสัยประหยัดอดออมไปในตัว แม้วันนี้จะยังวัดความสำเร็จไม่ได้ แต่สมาชิกของกลุ่มฯ ยืนยันว่า แม้โครงการนี้จะจบลงแล้ว แต่พวกเขาก็ยังจะเข้าไปติดตามการทำบัญชีต่อไป เพื่อไม่เกิดปัญหาเช่นเดิมอีก

ไม่รู้จักไม่รู้ใจ...แก้ได้ด้วยโครงการ

แม้วันนี้ยังต้องรอผลของความเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ แต่สิ่งที่ไม่ต้องรอและเกิดผลขึ้นแล้ว นั่นคือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาผู้ดำเนินโครงการ

“ตอนแรกห่วงมาก เพราะพวกเขาายังเด็กเพิ่งเรียนปีหนึ่ง และสมาชิกในกลุ่มก็มีมากถึง 21 คน แต่ละคนก็ต่างที่มา ไม่รู้จักไม่รู้ใจกัน กลัวว่าจะมีปัญหากัน ที่สำคัญคือพวกเขาไม่เคยมีประสบการณ์ด้านนี้มาก่อน”

จันทิรา ภูมา อาจารย์ที่ปรึกษา ย้อนเล่าถึงความรู้สึกแรก แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ได้พิสูจน์ให้เห็นพัฒนาการของลูกศิษย์หลายคน โดยเฉพาะการได้เรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นทีม เรียนรู้นิสัยใจคอซึ่งกันและกัน กล้าพูดคุยและปรับตัวเข้าหากันมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การทำงานของทีมงานผ่านไปได้อย่างดี รวมทั้งกระบวนการในการคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่ที่ทุกคนร่วมกันคิดให้กับชุมชน

จันทิราบอกต่อว่า นอกจากนี้พวกเขายังมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นด้วย เพราะหลังจากจบโครงการแล้วหน้าที่ต่อไปของพวกเขาคือการนำเสนอโครงการให้เพื่อน ๆ พี่ ๆ ในมหาวิทยาลัยได้รับรู้

ใจยกเปลี่ยน...ใจเปลี่ยน

จากจุดเริ่มต้นของแผนธุรกิจ ถูกแปรเปลี่ยนมาเป็นโครงการ จุดหมายปลายทางจึงเปลี่ยนไปจากเพื่อเกรดดี ๆ กลายเป็นการทำสิ่งดี ๆ เพื่อชุมชน ซึ่งระหว่างการทำโครงการเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมายในชีวิตของพวกเขา

แม้ว่านักศึกษาในกลุ่มนี้จะด้วยประสบการณ์การทำงานกิจกรรมในตอนเริ่มแรก แต่แน่นอนว่า หลังทำโครงการเสร็จสิ้นลง สิ่งที่ได้รับกลับมาไม่ได้มีเพียงแค่ประสบการณ์การทำงานที่เพิ่มพูน หากแต่ยังมีความภาคภูมิใจที่มีส่วนช่วยสร้างให้ชุมชนแห่งนี้เข้มแข็งสามารถยืนหยัดต่อไปได้ในอนาคต

ศรสวรรค์ จินดาวงศ์ หรือ “ศร” หัวหน้าโครงการ

ในฐานะหัวหน้าโครงการที่ต้องดูแลลูกน้องในทีมทั้ง 21 คน ตอนแรกศรใช้วิธีบังคับให้เพื่อน ๆ ทำ แต่เมื่อสังเกตเห็นแล้วว่า งานที่บังคับให้เพื่อนทำเขาไม่มีความถนัด ศรจึงปรับเปลี่ยนใหม่ใช้วิธีแบ่งงานตามความสมัครใจ การทำโครงการนี้ทำให้ได้เรียนรู้หลายอย่าง โดยเฉพาะการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น รู้วิธีคิดแก้ไขปัญหา เป็นผู้นำที่เข้มแข็งขึ้น รอบคอบ และมีเหตุมีผลมากขึ้น

หทัยชนก พยุง หรือ “ขวัญ”

ได้เรียนรู้การทำงานกับชุมชน มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น รู้จักจัดการตัวเองมากขึ้น รู้จักแบ่งเวลา เมื่อก่อนมีเวลาว่างก็ไปเที่ยว แต่เดี๋ยวนี้ว่างก็จะรีบทำงานให้เสร็จทันที

อรรถพล พรหมเพศ หรือ “เบส”

ได้เรียนรู้เรื่องราวที่เกี่ยวกับกระจุย ทั้งการจักสาน การอนุรักษ์ และการตัดกระจุย หรือความคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นที่สิ่งไม่เคยรู้มาก่อน

วรรณวิภา หนูเพชร หรือ “น้ำ”

รู้จักเรียนรู้ในสัปดาห์และการทำงานร่วมกับคนอื่น มีเหตุมีผลมากขึ้น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา พยายามทำความเข้าใจเพื่อน ๆ ไม่เอาความคิดของตัวเองเป็นที่ตั้ง

โครงการกลุ่มกระจุยบ้านกุ่มแป

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ใต้ใหญ่

อาจารย์ที่ปรึกษา นางสาวจันทิรา ภูมา

หัวหน้าโครงการ นางสาวศรสวรรค์ จินดาวงศ์

คณะกรรมการประกอบด้วย

1. นายสิทธิชัย คงทุง	11. นายวิรนนท์ รักบางบุรณ์
2. นายนำชัย ศรีสุขใส	12. นายยุทธพงษ์ รักษามั่น
3. นางสาวนิตารัตน์ มัยตรีแก้ว	13. นายรณชัย ชูหนู
4. นางสาวลลิตา มณีโชติ	14. น.ส.เสาวนีย์ เกตุภู่งษ์
5. นายยุทธนา บุญจันทร์	15. น.ส.สุภาพร สุขสวัสดิ์
6. นางสาวอมิชา พูนผล	16. นายวิรัตน์ สุขราษฎร์
7. นางสาววรรณวิสา สุวรรณโณ	17. นายสุธี อาการส
8. นายธนากร แก้วมาก	18. นายมนัส ชูวงศ์
9. นายอนัฐชัย ลิ่มสกุล	19. น.ส.วรรณวิภา หนูเพชร
10. นายอรรถพล พรหมเพศ	20. น.ส.หทัยชนก พยุง

กลับความคิด กลับใจ กลับน้ำมันหอมระเหยเพื่อช่วยชุมชน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3 สาววิศวะลาดกระบัง ใช้ความรู้ด้าน “การกลั่น” สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยการช่วยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมระมัด จ.อ่างทอง ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าโอท็อป เพื่อให้ผลิตสินค้าได้มากและมีมาตรฐานยิ่งขึ้น

ผลิตภัณฑ์ชุมชน คือรูปธรรมของความพยายามพึ่งตนเองของท้องถิ่นที่ชัดเจน ทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค สมุนไพร ยารักษาโรค บ้างก็เติบโตจนเป็นที่ยอมรับทั้งไทยและต่างประเทศ บ้างก็ล้มหายตายจากไปด้วยยังไม่เข้มแข็งพอ และด้วยคุณภาพที่ดีกว่าสินค้าที่มีอยู่ในท้องตลาด

ในยุคที่ “ความพอเพียง” เริ่มเป็นที่รู้จักของสังคมไทย ผู้คนหันมาจับจ่ายใช้สอยให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือสินค้าโอท็อปกันมากขึ้น แต่เรายังคงเห็นการเกิดและล้มหายไปของผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นอยู่ดี...เกิดอะไรขึ้นกับสินค้าเหล่านี้

คำตอบคือปัญหาเรื่องการตลาด ต้นทุน ความโปร่งใสในการรวมกลุ่ม และที่สำคัญสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ขาดแคลนเครื่องจักรที่มีคุณภาพ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของ

ผู้ใช้ นี่คือมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ นลินี อุดรพันธ์ นฤมล คาวีสินธุ์ และ ปาริชาติ ปานอินทร์ 3 สาวจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่กำลังมองหาโจทย์ในการทำโปรเจกจบของเธอ ต้องลุกขึ้นมาเขียนโครงการ “กลั่นความคิด กลั่นน้ำมันหอมระเหย เพื่อช่วยชุมชน” เข้าแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2554 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ให้การสนับสนุน

●● ที่มากไป..ทำไมต้องช่วยชุมชน

“ฟ้า” นฤมล คาวีสินธุ์ เล่าว่า โครงการนี้เริ่มต้นขึ้นจากการที่ ดร.นริศรา ทองบุญชู อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเคมี ได้รับการชักชวนจากนายอำเภอโพธิ์ทอง จ.อ่างทอง ให้เข้ามาช่วยพัฒนาเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมรำมะสัก ที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ เธอเห็นว่านี่คือโอกาสดีที่จะได้ช่วยเหลือชุมชนไปพร้อมกับการทำโปรเจกจบ

กลิ่นหอมของสมุนไพรหลากหลายชนิด จนแยกไม่ออกว่าเป็นกลิ่นของสมุนไพรชนิดไหนบ้างมาจากโรงเรือนขนาดย่อม ที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมรำมะสัก ต.รำมะสัก อ.โพธิ์ทอง จ.อ่างทอง กำลังผลิตสินค้าทั้งยาสระผม สบู่ ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ผสม หน้า เรียกได้ว่าครบวงจรความสวยทั้งภายในภายนอก แถมยังมีสมุนไพรบำรุงร่างกายมากมายให้เลือกซื้อ นั่นเป็นบรรยากาศแรกที่สามสาวพบเจอเมื่อเข้าไปพูดคุยสืบค้นข้อมูลจาก “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมรำมะสัก”

สังัด พรหมเมศ บอกว่า เธอเป็นประธานผู้ก่อตั้งกลุ่มนี้มาตั้งแต่ปี 2544 กลุ่มนี้มีสมาชิกทั้งสิ้น 43 คน แต่ละคนถือหุ้นจำนวนไม่เท่ากัน แต่ไม่เกินคนละ 3,000 บาท ในแต่ละปีมีการปันผลในอัตรา 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนหุ้นที่ถืออยู่ มีคนงานประมาณ 70 คน วัตถุดิบที่ใช้ผลิตสินค้าส่วนใหญ่มาจากในชุมชน ทั้งข้าว ตะไคร้ ใบมะกรูด ใบขี้เหล็ก โคนำมาขายป่าสดจะรับซื้อไว้ทั้งหมด เพื่อนำไปผลิตสินค้ากว่า 200 ชนิด ทั้งลูกประคบ สมุนไพรสำหรับขัดผิว และสปา เครื่องดื่ม-ชง สมุนไพร เครื่องสำอาง และน้ำมันนวดสำหรับแก้อาการปวดเมื่อย ซึ่งมีผู้บริโภควะเวียนเข้ามาซื้อสินค้าไม่ขาดสาย

หลังการศึกษาดูงานครั้งนั้น 3 สาวสังเกตเห็นปัญหาบางอย่าง “เราพบว่าป่าสดไม่ค่อยมีความรู้เรื่อง

เครื่องจักรมากนัก สั่งซื้อเครื่องจักรมาใช้ได้ไม่กี่ปี มีปัญหาที่ซ่อมบำรุงไม่เป็น ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ทั้งค่าไฟ ค่าซ่อมแซม เช่น เครื่องสกัดน้ำมันหอมระเหยชำรุดทำให้ประสิทธิภาพในการสกัดน้ำมันลดลง ผลผลิตก็ลดลงตามไปด้วย ไม่คุ้มกับต้นทุนวัตถุดิบ” ฟ้าเล่า

ขณะที่ “ตาล” นลินี อุดรพันธ์ เสริมว่า อยากนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะเรื่องการถนอมและการสกัด เราเรียนด้านนี้มาก็อยากนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่ที่สำคัญคือเราอยากมีทุนทำโปรเจกด้วย และก็อยากทำโปรเจกที่เอาไปใช้ได้จริง ช่วยเหลือชุมชนได้จริงๆ ดีกว่าทำโปรเจกเป็นเล่มแล้ววางในห้องสมุดแค่นั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้พวกเธอจึงรับอาสาอาจารย์เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านที่นี่ มี “ตาล” นลินี อุดรพันธ์ เป็นหัวหน้าโครงการ “ฟ้า” นฤมล คาวีสินธุ์ ดูแลเรื่องการเงิน และ “เหมียว” ปารีชาติ ปานอินทร์ ทำเว็บไซต์

●● เครื่องกลั่น...ใจยกแรกก็ต้องช่วยชาวบ้าน

การแก้ไขปัญหาในส่วนของการกลั่นน้ำมันหอมระเหยที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และการสูญเสียน้ำมันที่ได้จากการกลั่น คือใจยกแรกที่เราจะต้องช่วยชาวบ้าน โดยหวังว่าการทดลองของพวกเขาจะช่วยเพิ่มผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นให้มากขึ้น

เมื่อโครงการผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย สิ่งที่เราต่าง ๆ วิชาจะอย่างที่เราคิดได้ทันทีคือ การค้นหาว่าหาข้อมูลวิธีการสกัดน้ำมันหอมระเหยทุกรูปแบบ เอกสารจากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต งานวิชาการ งานวิจัยที่อาจารย์เคยทำไว้ จึงถูกนำมากรองสุ่มไว้ให้พวกเขาค้นหาทั้งเรื่องการกลั่น การหีบเย็น การสกัดด้วยตัวทำละลาย และการสกัดด้วยคาร์บอนไดออกไซด์ พวกเขาพบว่าวิธีที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ การกลั่น นอกจากนี้ยังศึกษาวิธีการพัฒนาการสกัดน้ำมันหอมระเหยให้ได้ปริมาณมากที่สุดที่เรียกว่า Rectification Extraction ซึ่งเป็นการประยุกต์วิธีการกลั่นโดยการ “เพิ่มความสูง” ของคอลัมน์ หรือ “หอกกลั่น” ซึ่งมีลักษณะเป็นท่อนำไอน้ำที่ลอยตัวจากหม้อต้ม ก่อนเข้าสู่เครื่องควบแน่น หากท่อนี้มีความสูงมากขึ้นจะส่งผลให้น้ำแยกตัวออกจากน้ำมันได้ดีขึ้นในเครื่องควบแน่น

เมื่อพบว่าวิธี Rectification Extraction อาจช่วยเพิ่มปริมาณน้ำมันหอมระเหยได้มากขึ้น พวกเรามุ่งหน้าสู่ห้องทดลองเพื่อทดลองเปรียบเทียบการกลั่นทั้ง 3 วิธี คือ การกลั่นโดยใช้ น้ำ การกลั่นโดยใช้ไอน้ำ และวิธี Rectification Extraction โดย 2 วิธีแรกได้น้ำมันหอมระเหย 2 มิลลิลิตรเท่ากัน แต่วิธี Rectification Extraction ครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากคอลัมน์ที่ใช้ในส่วนฐานเกิดรูพรุน ทำให้น้ำท่วมคอลัมน์ พวกเขาจึงต้องสั่งทำคอลัมน์ใหม่แทน โดยขึ้น

ตอนในการกลั่นแบบ Rectification Extraction มีขั้นตอนดังนี้ 1. เตรียมผิวมะกรูด 100 กรัม ใส่ในขวดก้นกลมขนาด 500 มิลลิลิตร จากนั้นเติมน้ำ 250 มิลลิลิตร 2. นำขวดก้นกลมที่เตรียมไว้ต่อด้วยคอลัมน์ที่มีวัสดุบรรจุอยู่ภายใน 3. จัดเครื่องมือแบบสกัดด้วยวิธี Rectification Extraction 4. นำขวดก้นกลมที่ต่อกอลัมน์แล้วมาให้ความร้อนด้วย Heater เป็นเวลา 3 ชั่วโมง และ 5. บันทึกค่าน้ำมันหอมระเหยที่ได้

หลังจากได้คอลัมน์ใหม่มาและทำการทดลองพบว่า วิธี Rectification Extraction ได้น้ำมันหอมระเหยสูงถึง 3.5 มิลลิลิตร แต่ยังไม่เป็นที่พอใจ พวกเขาพยายามเพิ่มความยาวของคอลัมน์ให้มากขึ้น

“ครั้งแรกยังมีปัญหาอยู่คือพอกลับออกมาแล้วรู้สึกว่ามันได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น คือใช้วัตต์ดูดิบในการกลั่น 100 กรัม ได้น้ำมันหอมระเหย 3.5 มิลลิลิตร แต่เมื่อเพิ่มวัตต์ดูดิบเป็น 500 กรัม แทนที่จะได้น้ำมันหอมระเหย 17 มิลลิลิตร กลับได้เพียง 6 มิลลิลิตร เท่านั้น คิดว่าน่าจะได้ปริมาณมากกว่านี้ เพราะเพิ่มวัตต์ดูดิบเข้าไปเยอะมาก พยายามคิดว่าปัญหาอยู่ตรงไหน เช่น เครื่องควบแน่นหรือความสูงของคอลัมน์ไม่พอ หรืออาจเป็นไปได้ว่าหากใช้เพียงแค่ผิวมะกรูดจะได้ปริมาณน้ำมันมากกว่าการใช้มะกรูดทั้งลูก ซึ่งยังเป็นเรื่องที่ต้องพยายามศึกษาต่อไป”

ฟ้า บอกว่า การเพิ่มความสูงของคอลัมน์อาจทำไม่ได้ เพราะข้อจำกัดของสถานที่ พวกเขาจึงต้องลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อวัดขนาดเครื่องกลั่นของชุมชนใหม่ ซึ่งการลงพื้นที่ครั้งนี้พวกเขาได้เข้าไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสกัดน้ำมันหอมระเหยที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมรามะสักใช้ เพื่อนำไปใช้ในการทดลองการสกัดกึ่งอุตสาหกรรมที่ออกแบบไว้โดยนำหม้อหนึ่งขนาด 7 ลิตรที่มีอยู่แล้วมาปรับเปลี่ยนด้วยการเจาะฝาเพื่อต่อท่อให้ไอระเหยออกมาได้ และติดตั้งอุปกรณ์วัดอุณหภูมิและความดัน ซึ่งเครื่องสกัดกึ่งอุตสาหกรรมนี้จะมีขนาดเล็กกว่าเครื่องกลั่นของกลุ่มแม่บ้าน 30 เท่า ผลปรากฏว่า การกลั่นโดยวิธี Rectification Extraction ที่เคยกลั่นน้ำมันหอมระเหยได้มากนั้น คราวนี้กลับกลั่นออกมาได้น้อยกว่าการกลั่นโดยใช้น้ำ ซึ่งอาจเกิดการผิดพลาดทางเทคนิค จึงต้องมีการศึกษาและทดลองใหม่อีกครั้ง เพื่อหาวิธีที่ดีที่สุด แต่ก็มาติดขัดเรื่องวัตต์ดูดิบคือ “มะกรูด” ขาดตลาดเพราะพิษน้ำท่วมใหญ่ปลายปี 2554

“น้ำท่วม” ทำแผนงานหยุดชะงัก

เพื่อให้ผลเป็นที่ประจักษ์ พวกเขาจะลงชุมชนเพื่อขอซื้อมะกรูด แต่น่าเสียดายที่ จ.อ่างทองก็ประสบปัญหาน้ำท่วมด้วย นอกจากเส้นทางจากมหาวิทยาลัยไปสู่หมู่บ้านจะถูกน้ำท่วมแล้ว การหาซื้อมะกรูดยังเป็นไปได้ยาก พวกเขาพยายามโทรศัพท์ติดต่อกับชาวบ้านในพื้นที่แทนและพบว่า กลุ่มแม่บ้านเองก็ขาดวัตต์ดูดิบที่ใช้ในการผลิตเช่นกัน โรงงานต้องหยุดการผลิตชั่วคราว นั่นหมายถึงการทดลองในห้องปฏิบัติการของพวกเขาก็ต้องหยุดลงด้วย

“เราเจอปัญหาทั้งวัตต์ดูดิบ และอุปกรณ์การทดลองที่ยังไม่ได้ตามที่กำหนด เมื่อไม่ได้ลงพื้นที่งานบางอย่างก็ต้องหยุดชะงักลง ต้องรอเข้าไปเก็บข้อมูลใหม่ว่าหากทำอุปกรณ์แบบนี้ไปต้องเอาไปวางตรงไหนก็ต้องไปดูพื้นที่ใหม่ด้วย แม้จะใช้โทรศัพท์พูดคุย ก็ยังไม่ชัดเจน เพราะเราไม่เห็นภาพ ทำได้แค่รอให้น้ำลดจึงจะเข้าไปดูพื้นที่ได้” ตาลสะทอนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

แม้แต่อาจารย์ที่ปรึกษาเองก็พยายามช่วยนักศึกษาแก้ไขปัญหามาทุกทางเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในการทดลอง “นักศึกษาเจอปัญหาในการหามากระตุดยากมาก จะไปหาที่ตลาดไทก็น้ำท่วม ตลาดอื่นก็ท่วม แก้ไขโดยให้เจ้าหน้าที่ไปหาซื้อให้ที่จังหวัดชลบุรีแทน แต่กว่าจะเริ่มทำการทดลองได้ก็นานมากแล้วที่ได้คุยกับป้าสังข์คือแม้ว่าเราจะทดลองสำเร็จ แต่ปัญหาคือชาวบ้านก็ไม่มีกระตุกใช้ในการถนอมเหมือนกัน แล้วเราจะวัดผลสำเร็จของงานได้อย่างไร นี่คือปัญหาของเรา” ดร.นริศราบอกเล่าวิธีแก้ปัญหา

ปรับเปลี่ยนใหม่ ทำหม้อกวนผสม

น้ำท่วมไม่เพียงส่งผลต่อการเดินทางและวัตถุดิบเท่านั้น หากแต่โรงกลึงที่พวกเขาตั้งทำคอล์มน์และเครื่องกลึงไว้ก่อนหน้านี้ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน

ทำให้การทดลองเกิดความล่าช้ายิ่งขึ้น เมื่อโครงการต้องหยุดชะงักไปด้วยเหตุผลที่ไม่อาจห้ามได้ ทำให้พวกเขาต้องปรับเปลี่ยนแผนการทำงานใหม่ หลังจากที่พี่ๆ ทีมงาน “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เข้ามาติดตามความคืบหน้าพร้อมแนะนำว่าให้เปลี่ยนแผนโครงการใหม่

เมื่อเป็นเช่นนี้ พวกเขาจึงหันกลับไปมองชุมชนใหม่อีกครั้งว่า ยังมีอะไรที่สามารถนำมาปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมระดับได้บ้าง พวกเขาสังเกตเห็นว่า หม้อกวนผสมที่มีอยู่มีความเร็วในการกวนผสมที่เร็วเกินไปและใบพัดที่ใช้ไม่เหมาะสม จึงเป็นโจทย์ใหม่ให้พวกเขาประดิษฐ์สร้างเครื่องกวนผสมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่น่าเสียดายที่เป็นช่วงท้ายของโครงการแล้ว การติดตามประเมินผลอาจไม่ทันต่อเวลาทำโครงการ

แม้โครงการนี้จะจบลงแล้ว ขณะที่โครงการ “กลั่นความคิด กลั่นใจ กลั่นน้ำมันหอมระเหย เพื่อช่วยชุมชน” ดำเนินงานไปแล้ว 60 เปอร์เซ็นต์ ส่วนการสร้างหม้อกวนนั้นดำเนินงานไปได้ 40 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่พวกเขายืนยันว่าจะไม่ละทิ้งโครงการนี้ไป เพราะอย่างน้อยโครงการนี้ก็จะเป็นหนึ่งในโปรเจกต์จบการศึกษาจึงต้องทำให้เสร็จในเดือนกุมภาพันธ์

อย่างไรก็ตามล่าสุดเมื่อต้นเดือนมกราคม 2555 ผลการทดลองการกลั่นน้ำมันหอมระเหยครั้งล่าสุดก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ พวกเขาได้สั่งทำคอลัมน์ใหม่ที่มีความสูงเพิ่มจากเดิม 1 เมตร เป็นคอลัมน์ที่มีความสูงรวม 1.70 เมตร ก่อนเริ่มการทดลองในระดับกึ่งอุตสาหกรรมอีกครั้ง โดยครั้งนี้หวังว่าจะมีปริมาณน้ำมันหอมระเหยมากขึ้น ส่วนหม้อกวนผสมก็อยู่ระหว่างการทดสอบประสิทธิภาพและความแรงของใบพัดที่เหมาะสมกับเครื่องมือที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมีอยู่ เพื่อให้ใช้งานได้จริง ซึ่งคาดว่าเดือนกุมภาพันธ์น่าจะนำไปติดตั้งให้กับชาวบ้านตามแผนที่วางไว้

ทุกขั้นตอนคือ “การเรียนรู้”

ดร.นริศรา ทองบุญชู อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบอกว่า วันนี้ลูกศิษย์ของเธอเติบโตทางความคิดมากขึ้น ทั้ง 3 คนได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือตำราเรียน ทั้งเทคนิคการกวน การผสม และการกลั่น รวมถึงภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย

“ทุกขั้นตอนการทำงานเป็นการเรียนรู้หมด เริ่มตั้งแต่ตอนเริ่มเขียนโครงการที่นักศึกษาต้องค้นหาข้อมูลการทำน้ำมันหอมระเหย จนมีความรู้เรื่องการกลั่นค่อนข้างดี เพราะต้องค้นหาความรู้ใหม่ๆ ที่ตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการต่างประเทศ นำมาสรุปความรู้ความเข้าใจ แล้วจึงนำมาทำการทดลอง”

เพราะ “ทุกขั้นตอนการทำงานคือการเรียนรู้” วันนี้แม้ว่าโครงการของพวกเขายังมองไม่เห็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นต่อชุมชน แต่เชื่อว่าความตั้งใจที่ต้องการทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมรำมะสัก จะทำให้พวกเขามีแรงใจทำโครงการต่อไป และสัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งไว้ในไม่ช้า ●●

เรียนรู้จากความ “ไม่สำเร็จ”

แม้ว่าโครงการของพวกเธอจะยังไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ แต่จากอุปสรรคปัญหาที่พบเจอ พวกเธอต่างได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยพบเจอมาก่อน

นลิน อู่อพันธ์ หรือ “ตาล” หัวหน้าโครงการ

เราไม่เคยทำโครงการแบบนี้มาก่อน แต่เมื่อได้ทำก็รู้เลยว่าการทำงานกับชุมชน ต้องพยายามทำความเข้าใจชาวบ้านให้มากที่สุด การทำให้ชาวบ้านเข้าใจไว้ใจเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นปากท้องของเขา หากเราไม่สามารถทำได้ตามที่คิดไว้ ชาวบ้านก็เสียประโยชน์ เพราะฉะนั้นเราต้องทดลองจนสามารถยืนยันได้ว่าเครื่องที่เราสร้างขึ้นดีและคุ้มค่าจริง

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการนี้คือ เมื่อเจอปัญหาต้องคิดว่าเราจะแก้ไขอย่างไร หากย้อนกลับไปได้อาจลงพื้นที่ให้มากกว่านี้ ที่ผ่านรู้สึกว่าการลงพื้นที่น้อยเกินไป ความสนิทสนมคุ้นเคยกับชาวบ้านจึงมีน้อยมาก แค่นี้โทรศัพท์ไปคุยกับหัวหน้ากลุ่มอย่างเดียว กับชาวบ้านคนอื่นๆ ไม่ได้คุยเลย ถือเป็นข้อบกพร่องในการทำงานของทีมมากที่สุด

นฤมล คาวีสินธุ์ หรือ “ฟ้า”

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ได้ทำงานร่วมกับชุมชน เป็นประสบการณ์ที่ไม่เคยพบมาก่อนที่ผ่านมาก็แค่ลงไปดูเฉยๆ ไม่เคยลงไปช่วยเหลื่ออะไร แต่เมื่อได้ทำโครงการนี้ก็รู้สึกสนุก ได้เรียนรู้เรื่องการวางแผนการทำงาน การลงพื้นที่ชุมชน วิธีแก้ปัญหา เช่น การวางแผนโครงการใหม่เราต้องดูว่าจะสามารถช่วยป่าสงัดในส่วไหนได้บ้าง ปัญหาของชุมชนคืออะไร ต้องดูที่ปัญหาก่อน การทำงานครั้งนี้ทำให้เราได้เรียนรู้คนรอบข้างมากขึ้น ได้ข้อคิดและความรู้ใหม่ๆ จากชาวบ้าน เช่น การใช้สมุนไพรแทนสารเคมี เป็นต้น

โครงการ กลั่นความคิด กลั่นใจ กลั่นน้ำมันหอมระเหย เพื่อช่วยชุมชน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.นริศรา ทองบุญชู

หัวหน้าโครงการ นางสาวนลินี อุดรพันธ์

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวนฤมล คาวีสินธุ์
2. นางสาวปาริชาติ ปานอินทร์

กล้าใหม่ ชาวไทยเพื่อชุมชน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

นักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
อีสาน วิทยาเขตสกลนคร ใช้ความรู้ด้าน
วิศวกรรมประดิษฐ์เครื่องไล่ความชื้นในข้าว
ช่วยเกษตรกรเพิ่มมูลค่าข้าวเปลือก และ
สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนโดยส่งเสริม
ให้มีการบริหารจัดการแบบสหกรณ์

ลมหนาวแผ่วจางยามเช้าพัดมาเบาๆ ปะทะกับควันไฟพวยพุ่งเหนือหลังคาบ้าน บ่งบอกถึงการเริ่มต้นวันใหม่ ชาวนาหยิบเครื่องมือเตรียมพร้อมออกจากเรือนสู่พื้นที่ทำกินที่เรียงรองด้วยสีทองของรวงข้าวที่รอการเก็บเกี่ยว บ้านไหนเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วจะนำข้าวมาตากตามลานโล่ง ถนนสายเล็กๆ ที่เชื่อมเป็นเส้นทางลัดเลาะภายในหมู่บ้านดอนหวายแห่งนี้ จึงเต็มไปด้วยเมล็ดข้าวที่รอรับแสงแดดให้หายชื้นจากการเก็บเกี่ยวอันรีบเร่ง วิถีชาวนาคณอีสานเป็นเช่นนี้มายาวนาน

“แบ่งงาน” ตามความถนัด

“บ้านผมมีอาชีพทำนา และคนส่วนใหญ่ใน จ.สกลนคร ก็มีอาชีพทำนา ผมเห็นตลอดว่าหลังจากที่พ่อแม่เกี่ยวข้าวแล้วต้องนำมาตากเพื่อไล่ความชื้น เพราะบ่อยครั้งที่ต้องรีบเก็บเกี่ยวเนื่องจากปัญหาน้ำท่วมบ้าง ฝนตกบ้าง เกียวแล้วก็ต้องนำมาตากตามถนนหน้าบ้านก่อนนำไปขาย เพราะข้าวที่ไ้ร่ดเกี่ยวจะมีความชื้นมาก หากไม่ตากให้แห้งก็จะถูกกดราคาจาก

พ่อค้าคนกลาง แต่พอเอามาตากก็ส่งผลกระทบต่อกรจรรยาจรในชุมชนอีก ไหนจะต้องคอยไล่คนไล่ไก่ หากไม่ได้อยู่บ้านก็ต้องจ้างคนมาเฝ้า เป็นปัญหาที่ฝังตัวอยู่ในชุมชนมาช้านาน ผมเลยหยิบปัญหานี้มานำเสนออาจารย์ว่า ถ้าเราทำเครื่องไล่ความชื้นในข้าวจะดีไหม เพื่อนๆ ก็เห็นด้วยเพราะส่วนใหญ่ที่บ้านทำนากันทุกคน และก็เจอปัญหาเดียวกัน” ฤทธิรงค์ ตาตาษา หรือ “ตุ้ม” เล่าถึงจุดเริ่มต้นของการทำโครงการ

จากความตั้งใจจัดปัญหาของชุมชน ตูมที่เป็นต้นคิดและเพื่อนอีก 7 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขต สกลนคร ร่วมกันคิดทำ “โครงการกล้าใหม่ ข้าวไทยเพื่อชุมชน” ส่งเข้าแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2554 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาความชื้นในเมล็ดข้าว ลดการกตราคาจากพ่อค้าคนกลาง สร้างการรวมกลุ่มผู้ปลูกข้าวในชุมชน จัดตั้งสหกรณ์ข้าวในชุมชน และสร้างความสามัคคีของคนในชุมชน โดยมีหมู่บ้านดอนหวาย ต.ม่วงไข่ อ.พังโคน จ.สกลนคร เป็นพื้นที่เป้าหมาย

แผนงานของพวกเขาแบ่งเป็นสองส่วนหลัก ๆ คือ 1. การออกแบบและวางระบบเครื่องไล่ความชื้น มี “ตูม” ฤทธิรงค์ ดาดาช เป็นหัวหน้าโครงการ โดยมี “เต๋ย” ศรฤทธิ์ บุญเรือง “ไต้ด” เริงนิมิตร พุ่มแก้ว และ “กอ” กรสาร หาญธงชัย เป็นลูกทีม 2. งานบริหารจัดการเครื่องเพื่อจัดตั้งสหกรณ์ให้แก่ชุมชน งานสัมพันธ์ชุมชน และงานเอกสารต่างๆ มี “หยม” จันทกานต์ บุญอาจ “แต้ม” ยุภา แสงชาติ “เปียร์” วรรณิการ์ กะนะหาวงค์ “นิ่ม” วิรญา ชำนาญกิจ และ “อ้อม” วิรพัฒน์ กุดัน รับผิดชอบ โดยมี ปริญญา กิตติสุทธิ์ และ สุขุม จุฬางตุรศิริรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ปริญญาในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาบอกเหตุผลหลักของการแบ่งงานเช่นนี้ว่า เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเกิดความคล่องตัวในการทำงาน โดยจัดสรรหน้าที่ตามความสามารถของนักศึกษา เพราะรู้ว่า “จุดอ่อน” ของนักศึกษาวิศวรรคมคือ ไม่เคยมีประสบการณ์การลงพื้นที่ชุมชน เพราะกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

ส่วนใหญ่เน้นไปที่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ เมื่อต้องทำโครงการนี้จึงต้องพยายาม “อุดช่องโหว่” ให้ได้มากที่สุด การทำงานในช่วงแรกเขาจึงต้องเข้ามาทำหน้าที่พี่เลี้ยงดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เมื่อเห็นว่านักศึกษาทำได้จึงค่อยถอยออกมาให้นักศึกษาลงมือทำด้วยตัวเอง

“แม้สาขาวิศวรรคมฯ จะมีประสบการณ์งานชุมชนไม่มากนัก แต่เวทีนี้จะเปิดโอกาสให้นักศึกษาและมหาวิทยาลัยเชื่อมโยงกับชุมชนได้มากขึ้น เพราะความรู้ที่มีอยู่จะไม่เกิดประโยชน์เลย หากผู้คนไม่ได้นำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ คิดว่าโครงการนี้จะทำให้นักศึกษาเกิดทักษะการทำงานควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่ไปใช้กับชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ แต่เราก็ต้องดูแลนักศึกษาอย่างใกล้ชิด เป็นทั้งพี่เลี้ยง เป็นอาจารย์คอยให้คำปรึกษา ช่วยเรื่องการประสานงานบ้างในช่วงแรกซึ่งได้แนะนำว่าควรเลือกพื้นที่เป้าหมายที่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยมากนักเพื่อให้เดินทางสะดวก และที่สำคัญคือโครงการต้องเป็นที่ยอมรับจากชาวบ้านอย่างน้อย ๆ ผู้นำชุมชนต้องเข้าใจ ใจดีที่ได้รุ่นพี่ที่อยู่ในพื้นที่มาเสริม ทำให้การประสานงานสะดวกขึ้น”

●● ตัวประสานอยู่ในพื้นที่ มีชัยไป กว่าครึ่ง

การดึงตัวรุ่นพี่อย่าง “นิ่ม” วิชาญ ชำนาญกิจ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า เข้ามาช่วยประสานงานในชุมชน ทำให้งานชุมชนสัมพันธ์คล่องตัวมากขึ้น เพราะนิ่มจะรู้บริบทชุมชนและรู้จักมักคุ้นกับชาวบ้านเป็นอย่างดี เธอมีหน้าที่ติดต่อผู้ใหญ่บ้าน นัดหมายเวลาให้ทีมนักศึกษาเข้าพบ รวมถึงอธิบายวัตถุประสงค์โครงการให้ชาวบ้านรับรู้อีก

แม้จะประสานงานดีเพียงไร แต่ปัญหาที่ยังมีอยู่ทั้งนักศึกษาและชาวบ้านวางไม่ตรงกัน เพราะระยะเวลาการทำงานตรงกับฤดูเกี่ยวข้าวพอดี เวลาตั้งแต่เช้าจนถึงเย็นชาวบ้านเกือบทั้งหมดบ้านจะออกไปเก็บเกี่ยวข้าว บ้างก็ไปลงแขกเกี่ยวข้าว หรือไม่ก็ไปรับจ้างเกี่ยวข้าวของเพื่อนบ้าน จะมีเหลืออยู่บ้างก็แต่ผู้สูงอายุเท่านั้น นักศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนเวลาการทำงานใหม่เป็นช่วงค่ำประมาณ 19.00 น. โดยมีอาจารย์ปริญญาอำนาจความสะอาดขบรตพานักศึกษาลงพื้นที่ แม้จะเปลี่ยนมาใช้เวลาช่วงเย็นแทน แต่เวลาพูดคุย

ทำความเข้าใจกับชาวบ้านก็ยังมีไม่มากนัก เพราะรู้สึกเกรงใจชาวบ้านที่เหน็ดเหนื่อยจากการทำงานแล้วยังต้องมานั่งให้ข้อมูลอีก

“เราจะขอรบกวนเวลาชาวบ้านไม่มาก เพราะเขาเหนื่อยมาทั้งวัน สิ่งที่เราหวังก็ขอแค่ให้ชาวบ้านรับรู้ว่าเราจะทำอะไร เพื่ออะไร และรู้ว่าเราเป็นใครก่อนในเบื้องต้น ซึ่งก็ได้ผลในระดับหนึ่ง พวกเราใช้หลักค่อยเป็นค่อยไป ดีกว่าเราไม่ได้ทำอะไรเลย แรกๆ ก็มีชาวบ้านไม่เชื่อว่าเราจะทำได้ บางคนก็เฉยๆ บางคนก็ให้ข้อเสนอแนะ แต่เมื่อถามถึงความต้องการชาวบ้านทุกคนบอกเป็นเสียงเดียวกันว่าต้องการเครื่องนี้ เพราะตรงกับความต้องการพอดี” นิ่มกล่าว

●● สำรองบริบท สร้างการรับรู้ เปิด ประตูความคิด

หลังจากเข้าไปอธิบายแผนการทำงานให้ผู้นำชุมชนรับรู้แล้ว กิจกรรมแรกที่ทีมนักศึกษาเข้าไปทำคือการสำรวจบริบทชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นของชาวบ้านและสภาพภูมิสังคมทั่วไป รวมถึงสำรวจปัญหา

การเก็บเกี่ยว ตลอดจนขอความคิดเห็นต่อเครื่องไล่ความชื้นในข้าวที่นักศึกษาจะทำด้วย ทั้งนี้จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า หมู่บ้านแห่งนี้มีประชากรอาศัยอยู่ราว 160 ครัวเรือน 90 เปอร์เซ็นต์ประกอบอาชีพทำนา ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านหันมาใช้รถนวดข้าวกันเป็นส่วนใหญ่ โดยในหมู่บ้านจะมีกลุ่มรถนวดข้าวอยู่แล้ว และทุกครัวเรือนล้วนประสบปัญหาความชื้นของข้าว จึงต้องการเครื่องไล่ความชื้นเพื่อแก้ปัญหา

หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมแรกและได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจว่า โครงการนี้ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน พวกเขาจึงรวมตัวกันไปศึกษาดูงานเทคโนโลยีเครื่องไล่ความชื้น ณ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จ.สกลนคร โดยได้รับข้อมูลจาก **สันติ เชื้ออินทรีย์** นายช่างเครื่องกลชำนาญงาน มาให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการทำงานว่าเครื่องไล่ความชื้นที่ติดตั้งอยู่ภายในศูนย์ฯ ซึ่งมีกำลังผลิตอยู่ที่ 20 ตันต่อชั่วโมงนั้น มีสองระบบ คือ ระบบเก่า เป็นระบบที่ข้าวเคลื่อนที่ผ่านลมร้อน และระบบใหม่ คือ ระบบลมร้อนเคลื่อนที่ผ่านข้าว โดยทั้งสองเครื่องมีหลักการไม่แตกต่างกันนัก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่นักศึกษาค้นคว้ามาจากอินเทอร์เน็ตว่า เครื่องไล่ความชื้นในข้าว

ในภาคอุตสาหกรรมมีอยู่ 2 ระบบ คือ เครื่องพลังงานเตาเผาแก๊ส และเครื่องระบบไมโครเวฟ แต่ทั้งสองระบบมีข้อจำกัดอยู่ที่มีราคาสูงถึงล้านบาท

จากข้อมูลดังกล่าว พวกเขาจึงคิดประยุกต์เครื่องไล่ความชื้นในข้าวขึ้นมาใหม่ ด้วยการร่างแบบตัวเครื่องให้มีความเหมาะสมกับชุมชนบ้านดอนหวาย เน้นใช้วัสดุเหลือใช้ มีกลไกทำงานไม่ซับซ้อน เพื่อให้ชาวบ้านใช้งานและสามารถซ่อมบำรุงได้เองในอนาคต

ประยุกต์ของเหลือใช้ สู่เครื่องจักรใหม่ใช้งานได้

จากความคิดง่าย ๆ ว่าการตากแดดคือ การใช้ความร้อนไล่ความชื้น ต่อมจึงคิดว่าหากใช้ความร้อนของแสงไฟจากสปอตไลท์น่าจะได้ผลเช่นเดียวกัน เขาจึงร่างแบบตัวเครื่อง คิดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมจนกระทั่งแบบสำเร็จจึงนำไปปรึกษาเพื่อน ๆ อาจารย์ที่ปรึกษา และปรับแก้จนน่าพอใจ กลุ่มนักศึกษาชายจึงเริ่มลงมือสร้างเครื่องทันที ตั้งต้นจากการหาวัสดุอุปกรณ์มือสองและวัสดุเหลือใช้เป็นหลัก โดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นฐานที่มั่น เนื่องจากมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ และไม่เสียเวลาเดินทาง

ตุ้มเล่าว่า การทำงานขั้นตอนนี้ไม่ยากนัก เพราะเป็นงานที่ถนัด และมีแบบที่วางไว้อย่างชัดเจน จะมีปัญหาบ้างในเรื่องเวลาที่ต้องแบ่งให้ตี เพราะนอกจากเรื่องเรียนแล้ว พวกเขายังมีงานกลุ่มในชั้นเรียนอีกหลายวิชา จึงต้องอาศัยความรับผิดชอบ หากนัดกันมาทำงานแล้วก็ต้องมาให้ทันเวลา หากคนใดคนหนึ่งมีปัญหาไม่ได้ตามนัดต้องรีบแจ้งเพื่อน ๆ ททันที

“วิธีทำงานเริ่มจากนำแบบแปลนของเรามาทางหาซื้ออุปกรณ์ตามที่ออกแบบไว้ แล้วค่อยทำและแก้ปัญหาไปที่ละจุด แบบแรกที่เราคิดไว้เราจะใช้สายพาน แต่

ปัญหาคือหาซื้อไม่ได้ เราก็เอาปัญหามาคุยกันก่อน สุดท้ายก็ลงความเห็นให้เปลี่ยนเป็นกะบะ เพราะหาได้ง่าย ทำได้เอง และช่วยประหยัดงบประมาณด้วย เช่น ชุดขับเคลื่อนก็หาซื้อจากร้านของเก่าในบริเวณชุมชน ส่วนมอเตอร์จะใช้มอเตอร์เครื่องซักผ้าเก่าที่ไม่ใช้งานแล้ว เหล็กโครงก็นำมาจากโรงเรียนกล้วยไม้เก่าบ้านอาจารย์ ที่สำคัญคือการออกแบบต้องง่ายต่อใช้งาน ไม่ซับซ้อน เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจ ใช้งานได้สะดวก หนึ่งเดือนเครื่องจึงแล้วเสร็จ”

●● ชาวบ้านช่วยดู ผู้เชี่ยวชาญช่วยแนะ

หลังสร้างตัวเครื่องเสร็จ ก็มาถึงขั้นตอนการทดสอบการใช้งาน เต็มแล้วว่า พวกเขาทดลองประสิทธิภาพการลดความชื้นโดยใช้ข้าวเปลือกที่แช่น้ำมาผ่านเครื่องไล่ความชื้นแบบสปอตไลท์ โดย

วัดความชื้นก่อนและหลังผ่านกระบวนการ แต่กลับไม่ได้ผลตามคาดเพราะข้าวที่นำมาแช่น้ำจะเปียกเฉพาะเปลือก ไม่ได้ชื้นทั้งเมล็ดเหมือนข้าวที่เกี่ยวข้องมาใหม่ ๆ ที่ชื้นมาจากข้างใน พวกเขาจึงต้องปรับเปลี่ยนการทำงานใหม่ ด้วยการไปขอเกี่ยวข้าวจากแปลงนาของชาวบ้านใกล้เคียงมาทดลอง ด้วยวิธีทดสอบเช่นเดิมคือ วัดความชื้นก่อนและหลังผ่านเครื่องไล่ความชื้น จดบันทึก นำผลมาเปรียบเทียบ จนเห็นผลว่าสามารถลดความชื้นได้ 3 - 4 เปอร์เซ็นต์ พวกเขาจึงนัดหมายวันเวลาเพื่อเข้ามาประชาสัมพันธ์โครงการบริเวณศาลาเอนกประสงค์ในหมู่บ้าน โดยครั้งนี้พวกเขามีเครื่องไล่ความชื้นในข้าวมาสาธิตให้ชาวบ้านดูด้วย

หิมนิฑูแลเรื่องชุมชนสัมพันธ์และรับสมัครสมาชิกสหกรณ์บอกว่า พวกเขาใช้กลยุทธ์สร้างความสนุกสนาน ด้วยการเล่นเกมตึงตึง ๆ เข้ามาร่วมกิจกรรมก่อน เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองเกิดความสนใจ

ตามมาร่วมประชุมด้วย ซึ่งครั้งนี้พวกเขาสามารถดึงชาวบ้านเข้าร่วมได้กว่า 20 คน กิจกรรมในวันนั้นสามารถสร้างการรับรู้และสร้างการมีส่วนร่วมได้มากขึ้น **แม่ชาวบ้านจะมีข้อติดเรื่องค่าไฟฟ้า เพราะเกรงว่าจะต้องเสียค่าไฟมากขึ้น บ้างก็บอกว่าควรเพิ่มความร้อนให้มากขึ้น หรือเปลี่ยนมาใช้เป็นพลังงานทดแทนอย่างโซลาร์เซลล์แทน** ซึ่งทีมนักศึกษาได้อธิบายข้อจำกัดเรื่องไฟฟ้าว่าหากต้องการเพิ่มความร้อนต้องเพิ่มหลอดไฟ และหากจะใช้แผงโซลาร์เซลล์ก็สามารถพัฒนาต่อได้ แต่ต้องมีงบประมาณเพิ่มเติมทำให้ชาวบ้านเข้าใจมากขึ้น

หลังกิจกรรมสาธิตจบลง พวกเขานำเครื่องไถ่ความชื้นกลับมาแก้ไขที่มหาวิทยาลัยอีกครั้ง เพื่อให้การใช้งานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อาทิ ทำที่กันความร้อนใหม่ เพราะจากเดิมความร้อนระบายออกสู่ภายนอกมากเกินไป และทำที่กันด้านในเพื่อชะลอการไหลของเม็ดข้าวให้ช้าลง ขั้นตอนสุดท้ายตกแต่งความเรียบร้อยของชิ้นงาน พร้อมกับนำไปติดตั้งใหม่ในชุมชนอีกครั้ง โดยครั้งนี้พวกเขาเชิญ สันติ เชื้อนิธิตย์ นายช่างเครื่องกลชำนาญงาน ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จ.สกลนคร มาประเมินผล ให้ข้อเสนอแนะ และออกไปรับรองเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้าน พร้อมสาธิตวิธีทำงาน โดยให้ชาวบ้านนำข้าวมาทดลองใช้งาน ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจมาเยี่ยมชมการทำงานครั้งนี้มากกว่าเดิม

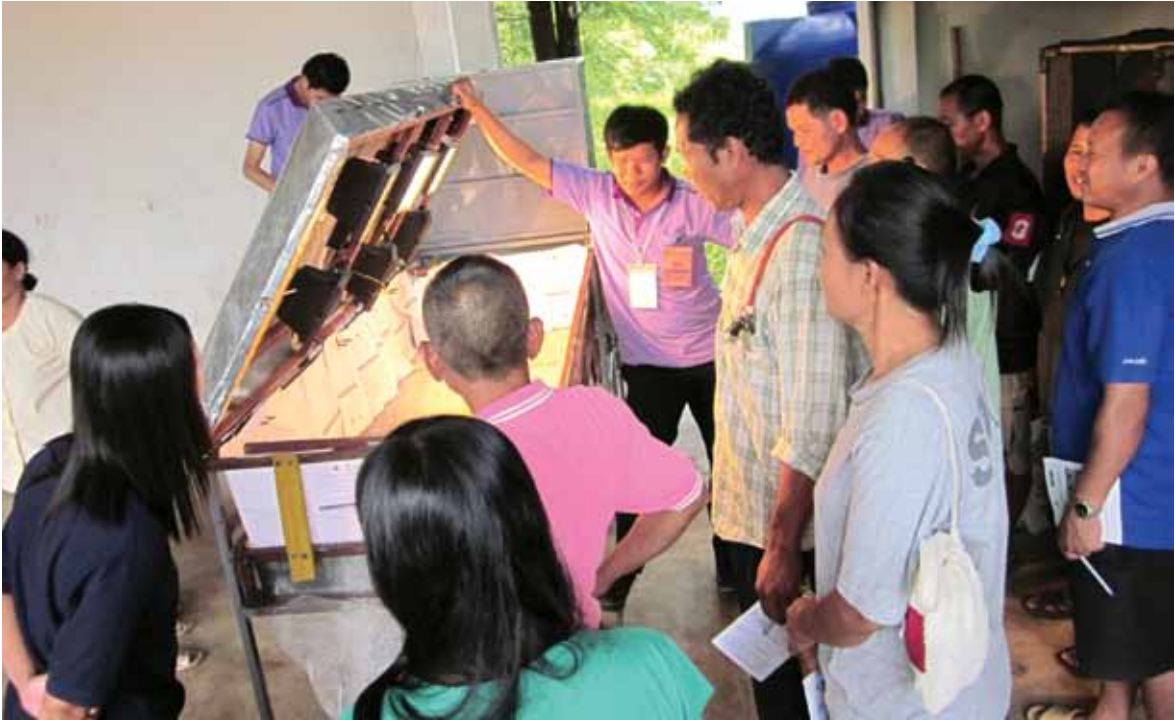
“เครื่องของเราเป็นเครื่องขนาดเล็ก มีกำลัง 3.75 กิโลวัตต์ ข้าว 1 ตันจะใช้เวลาไถ่ความชื้นประมาณ 13.30 ชั่วโมง ความชื้นลดลงประมาณ 3 - 4 เปอร์เซ็นต์ ใช้พลังงานไฟฟ้า 46.55 หน่วย คิดเป็นเงิน 116 บาท ถามว่าเพิ่มความร้อนอีกได้ไหม ก็ได้แต่ต้องเพิ่มจำนวนหลอดไฟ แต่ก็กินไฟเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งในจุดนี้พวกเราได้ชี้แจงให้คนในชุมชนรับรู้ด้วย พวกเราคิดว่าเครื่องที่

พวกเราสร้างขึ้นนี้เป็นเครื่องต้นแบบ หากจะต่อยอดเพิ่มขนาด เพิ่มกำลัง จะต้องมีงบประมาณเพิ่มเติม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความต้องการของชาวบ้านว่าเขาต้องการแบบไหน เราเลยเสนอว่าให้ลองตั้งสหกรณ์และทดลองใช้ดูก่อน ดูว่าเครื่องเพียงพอกับความต้องการหรือไม่ ถ้าหากไม่พอ เงินค่าบริการที่เก็บไว้เป็นทุนสามารถนำมาสร้างเครื่องใหม่ได้ หรือจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้ชุมชนนำไปต่อยอดก็ได้” หิยมชี้แจง

จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ ก่อนนักศึกษาถอนตัว

ขณะที่ฝ่ายชายเร่งสร้างเครื่อง ฝ่ายหญิงก็ไม่น้อยหน้า หิยมในฐานะแกนนำฝ่ายชุมชนและการวางแผนจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์แล้วว่า ทีมนักศึกษาสาว ๆ ไม่ได้อยู่เฉย แต่พวกเธอทำงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งศึกษาการจัดตั้งสหกรณ์ การรวมกลุ่มชาวบ้าน จัดเตรียมเอกสาร ใบสมัครสมาชิก จัดทำคู่มือการใช้เครื่อง ซึ่งเธอได้ศึกษาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและขอคำแนะนำจากเพื่อน ๆ ที่เคยทำโครงการลักษณะเดียวกันมาก่อน รวมถึงการลงไปปรึกษากับผู้นำชุมชนเป็นระยะ ๆ ซึ่งการทำงานในส่วนนี้มีปัญหาอยู่บ้างเรื่องความเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องของข้อมูล หรือหัวข้อแบบสอบถามแบบประเมินที่จะนำไปใช้ แต่ทุกครั้งพวกเธอจะพูดคุยกันด้วยเหตุผล รู้จักรับฟังผู้อื่น รวมถึงหาข้อมูลประกอบอยู่เสมอ ทำให้พวกเธอสามารถผ่านข้อติดขัดเหล่านั้นไปได้

เมื่อเครื่องพร้อม เอกสารพร้อม หิยมนำทีมเพื่อน ๆ ออกไปตั้งโต๊ะรับสมัครสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น โดยเบื้องต้นมีผู้สมัครสมาชิก 20 คน แต่หลังจากปรึกษากับแกนนำชุมชนแล้วพบว่าชาวบ้านดอนหวายมีกลุ่มสหกรณ์ถนอมข้าวอยู่แล้ว

ผู้ใหญ่บ้านจึงเสนอกับทีมนักศึกษาว่าน่าจะนำมาร่วมกัน เพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ สะดวกในการดูแล โดยใช้คณะกรรมการชุดเดียวกัน ทั้งนี้หลังจากที่ประชุมร่วมกันระหว่างทีมนักศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน กลุ่มสหกรณ์รถนวดข้าว และชาวบ้านบางส่วน ต่างเห็นตรงกัน หยิมจึงต้องปรับแผนใหม่

“ตอนแรกที่เราคิดจะให้ชาวบ้านจัดตั้งสหกรณ์ เพราะอยากให้เกิดการหมุนเวียน ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านใช้เครื่องกันอย่างทั่วถึง เป็นแผนเพื่อรองรับหากว่าเรามอบเครื่องนี้ให้ชุมชนแล้วเขาจะมีกลุ่มที่คอยบริหารจัดการ ไม่ได้เป็นของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เมื่อชาวบ้านลงมติดกันว่าน่าจะใช้กลุ่มรถนวดข้าวเดิมเป็นคนบริหารจัดการ เราก็ไม่ขัดข้อง เพราะถือว่ากลุ่มนี้ความเข้มแข็งและบริหารจัดการได้”

เสียงจากผู้ใช้งาน คือแรงใจในการพัฒนา

เมื่อตกลงและยอมรับร่วมกันว่าจะให้กลุ่มรถนวดข้าวบริหารจัดการเครื่องไล่ความชื้นในข้าว โดยใช้คณะกรรมการในชุดเดิมที่มี อาคเนย์ ถิ่นราช เป็นประธาน และคัดเลือกตัวแทนสมาชิกทำหน้าที่ดูแลเครื่องไล่ความชื้น 3 คนคือ สมชาย ชำนาญกิจ บุญตา โคตรแก้ว และอนันต์ อุทัยเจริญ ผลัดเปลี่ยนกันดูแลควบคุมการทำงานของเครื่อง โดยมีข้อตกลงการใช้เครื่องร่วมกันว่า สมาชิกจะต้องลงชื่อและแสดงบัตรก่อนทุกครั้งที่มาใช้บริการ การใช้งานเครื่องต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ก่อน 1 วัน การใช้งานแต่ละครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลเครื่องอยู่ด้วยทุกครั้ง ห้ามใช้เครื่องโดยพลการ เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุได้

และสมาชิกต้องเสียค่าใช้จ่าย 150 บาทต่อชั่วโมง 1 ชั่วโมง หากพบเครื่องชำรุดเจ้าหน้าที่ต้องซ่อมแซมทันที ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกจะต้องชำระค่าบริการเป็นสองเท่าของราคาสมาชิก

อาคเนย์ ถิ่นราช ประธานกลุ่มรณวอดข้าวและผู้ใหญ่บ้าน บอกว่า การรวมทั้งสองกลุ่มเข้าด้วยกัน การบริหารจัดการจะง่ายกว่า ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก เพราะที่ผ่านมากลุ่มรณวอดข้าวก็สามารถบริหารจัดการได้ราบรื่น คณะกรรมการมีประสบการณ์อยู่แล้ว มีเพียงเจ้าหน้าที่ดูแลเครื่องเท่านั้นที่ต้องเรียนรู้การใช้เครื่องและดูแลระบบ ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นประโยชน์เพราะจะช่วยย่นระยะเวลาที่ต้องนำข้าวไปตากซึ่งจะใช้เวลา 3 - 4 วัน แต่ประสิทธิภาพและกำลังผลิตของเครื่องนี้ยังน้อยเกินไป อาจไม่เพียงพอต่อความต้องการในอนาคตเพราะในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว จะมีข้าวมากถึงวันละ 1,000 กระสอบเลยทีเดียว ที่สำคัญยังใช้พลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับที่สูง

“ตอนนี้อยากลองใช้มาแล้วหนึ่งสัปดาห์พบว่าสามารถไล่ความชื้นได้ดี แต่ก็เกรงว่าในฤดูกาลหน้าจะไม่ทันต่อความต้องการใช้งาน เพราะตอนนี้อยู่ช่วงปลายฤดูเก็บเกี่ยว ข้าวมีไม่มากแล้ว ต่อไปคิดว่าอาจจะไม่ทัน เพราะครีวเรือนหนึ่งก็ผลิตข้าวได้ไม่ต่ำกว่า 200 กระสอบ หากรอคิวนานเขาก็เอาไปตากแดดเหมือนเดิม เราก็ต้องประเมินผลต่อ ส่วนเรื่องกลุ่มนั้นมั่นใจว่าจัดการได้ แต่ต้องรอดูผลปีหน้าอีกที เพราะถือว่าเป็นความหวังดี และเป็นความตั้งใจดีของนักศึกษา รู้สึกภูมิใจที่ลูกหลานเข้ามาช่วยแก้ปัญหาให้ชาวบ้าน คิดว่าต้องพัฒนากันไป เราก็จะให้กำลังใจ”

●● ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ตลอดระยะเวลาของการทำโครงการนี้มีสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมากมายระหว่างทาง ปริญญาในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาบอกว่า การทำงานในโครงการนี้แม้จะมีระยะเวลาไม่นานนัก แต่สำหรับนักศึกษาแล้วพวกเขามีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย แม้จะมีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากมายทั้งการเรียน กิจกรรมในมหาวิทยาลัย งานบ้าน เพราะบางคนก็เป็นกำลังหลักของที่บ้านด้วย นักศึกษาร่วมมือร่วมใจกันทำงาน มีความรับผิดชอบมากขึ้น เวลานั้นดหมายกันทำงานทุกคนก็ให้ความร่วมมือดี

“นักศึกษาในกลุ่มนี้มีไอเดียดี ๆ อยู่พอสมควร ยิ่งได้ทำโครงการนี้เห็นได้เลยว่าพวกเขารู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ที่ร่ำเรียนมาให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะอุปกรณ์ต่าง ๆ ถือว่าดีพอสมควรสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ “ทักษะ” การลงชุมชน ตอนแรกพวกเขาไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก แต่เมื่อต้องนำเสนองานบ่อย ๆ ก็เริ่มกล้าพูด กล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าเข้าหาผู้ใหญ่ การประสานงานก็ทำได้ดีขึ้น เห็นได้จากช่วงแรก ๆ ต้องคอยช่วยตลอด แต่ช่วงหลังพวกเขาทำเองหมด ทั้งการประสานงานกับผู้ใหญ่และชาวบ้าน รวมถึงการอธิบายให้ชาวบ้านรับรู้และเข้าใจ ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมาก ๆ”

วันนี้แม้ว่าเครื่องไล่ความชื้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร จะยังเป็นเครื่องต้นแบบที่ต้องพัฒนาต่อไป แต่นั่นไม่สำคัญเท่ากับความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาให้กับถิ่นฐานบ้านเกิด และการนำวิชาชีพของตนมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชน นับเป็นประสบการณ์ที่จะเสริมสร้างให้วิศวกรน้อยเหล่านี้ก้าวไปพร้อมกับจิตสำนึกที่ดี มีคุณค่าต่อสังคม ●●

สิ่งใหม่ที่เด็กวิศวะได้เรียนรู้

สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ซึ่งไม่เคยทำงานชุมชนมาก่อนเลย แต่พวกเขาสามารถทำงานจนผ่านพันธอุปสรรคสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ซึ่งระหว่างทางมีสิ่งต่างๆ ที่พวกเขาเก็บเกี่ยวไว้เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป เสมือนเป็นบทเรียนแรก ที่จะทำให้ก้าวต่อไปของพวกเขามั่นคงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ฤทธิรงค์ ดาดาช หรือ “ดุม” หัวหน้าโครงการ

การทำงานครั้งนี้ได้จุดประกายให้ผมเห็นความสำคัญของการใช้วิชาชีพัฒนาชุมชน เกิดภาวะความเป็นผู้นำ เพราะเป็นครั้งแรกที่ผมต้องรับหน้าที่เป็นผู้ดูแลโครงการ มีทั้งเพื่อนๆ ทั้งผู้ใหญ่ และชาวบ้านอีกมากมายหลายคนเข้ามาเกี่ยวข้อง การทำโครงการนี้ทำให้ผมรู้จักใช้ความรู้มาพัฒนาชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสังคม บางครั้งการเรียนอย่างเดียวไม่ทำให้เราเห็นโลกภายนอก ไม่ได้คิดถึงคนอื่น แต่เมื่อได้มาทำกิจกรรม ทำให้ผมเริ่มคิดถึงคนรอบข้างมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน หรือชาวบ้านที่เขามีปัญหา แต่ไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ ผมก็ได้ใช้ความรู้ในห้องเรียนมาช่วยเขา โครงการนี้ทำให้ผมเกิดความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้จักแบ่งเวลามากขึ้น เมื่อก่อนเรียนอย่างเดียวไม่ทำอะไร เรียนเสร็จก็ไปนอนดูหนัง เมื่อก่อนขี้แยมาก เดี่ยวนี้กล้าพูดมากขึ้น ความคิดก็เปลี่ยนอยากไปทำให้กับชุมชนอื่นบ้าง รู้สึกภูมิใจและเข้าใจว่างานชุมชนไม่ใช่เรื่องง่าย ต้องอาศัยทักษะต่างๆ มากมาย ทั้งการประสานงาน การพูด การเข้าหาผู้ใหญ่ เป็นประสบการณ์ที่คุ้มค่าจริงๆ

ศรฤกษ์ บุญเรือง หรือ “เต้ย”

การทำงานโครงการนี้ทำให้ผมได้ความรู้ใหม่ๆ เรื่องงานช่าง แม้จะมีทักษะอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้รู้ทุกอย่าง รู้จักคิดแก้ไขปัญหา และรู้สึกเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ข้อคิดที่ได้จากการทำโครงการคือ บางครั้งเราคิดว่าเราจะเข้าไปให้ชุมชน แต่จริงๆ แล้วชุมชนเขาก็มีองค์ความรู้ มีภูมิปัญญาของเขา ซึ่งกลายเป็นว่าการทำงานในชุมชนต้องเป็นการร่วมคิดร่วมทำ เราต้องปรึกษาผู้ใหญ่ การเข้าถึงชาวบ้านนั้นยาก เพราะแต่ละคนต่างมีภาระงาน จึงไม่ง่ายอย่างที่คิด ทำให้เราได้คิดมากขึ้นและคิดกว้างขึ้น ได้เรียนรู้ว่าการทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ต้องมีความสามัคคีกัน ไม่ใช่ทำแต่หน้าที่ของตนเอง แต่ทุกคนต้องช่วยกันเพื่อให้งานเดินหน้า รู้สึกประทับใจการทำงานร่วมกันของเพื่อนๆ มาก

จินตกานต์ บุญอาจ หรือ “หิยม”

เมื่อก่อนเลิกเรียนก็จะนอน กิน ไม่คิดทำอะไรที่เป็นประโยชน์ แต่เมื่อได้ทำโครงการนี้พบว่า มีความรับผิดชอบมากขึ้น เป็นคนตรงต่อเวลา เพราะเมื่อเรานัดกับอาจารย์ เพื่อน หรือชาวบ้านก็ต้องไปให้ทันตามนัด จะมาสายไม่ได้ เพราะมีผู้ใหญ่รออยู่ นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องการแบ่งเวลา เพราะเราไม่ได้ทำงานอย่างเดียว เรามีหน้าที่เพิ่มขึ้นนอกจากการเรียน จึงต้องรู้จักแบ่งเวลาเพื่อไม่ให้กระทบกับงานอื่น ๆ ทั้งการเรียนและการทำงาน ได้เรียนรู้ว่าการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตามต้องศึกษาหาความรู้ก่อนลงมือทำ ไม่ใช่รีบอยากจะทำก็ทำ ต้องมีการวางแผน และมีการทำงานเป็นทีมเวิร์ค จะทำให้งานประสบความสำเร็จ

วิธญา ชำนาญกิจ หรือ “บี๋ม”

การทำโครงการนี้ทำให้ได้ประสบการณ์ที่มีค่าทั้งเรื่องการทำงานและการใช้ชีวิต รวมถึงได้พัฒนาศักยภาพตนเองเพิ่มขึ้นหลายด้าน ได้รู้เรื่องที่ไม่เคยรู้ เพราะการทำงานต้องหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา นำมาเปรียบเทียบพิสูจน์ให้คนอื่นเชื่อ ส่วนการประสานงานเข้าหาชาวบ้านไม่ใช่เรื่องยากหรือง่าย แต่ต้องเข้าใจว่าคนแต่ละคนไม่เหมือนกัน เราต้องรู้จักสังเกต ใช้จิตวิทยาให้เหมาะสมกับแต่ละคน โดยเฉพาะผู้ใหญ่ที่มักมีความคิดเป็นของตัวเอง เมื่อเราแนะนำอะไรให้เขามักไม่ค่อยเชื่อง่าย ๆ ฉะนั้นเราจึงต้องหาความรู้เพิ่ม เมื่อเขาถามเราต้องตอบได้ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เรื่องการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้สึกกล้าแสดงออกและมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

โครงการกล้าใหม่ ชาวไทยเพื่อชุมชน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสกลนคร

อาจารย์ที่ปรึกษา นายปริญญา กิตติสุทธิ และนายสุขุม จุฬาทูระศิริวัฒน์

หัวหน้าโครงการ นายฤทธิรงค์ ดาดาศ

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายศรฤทธิ์ บุญเรือง
2. นายเรจินิมิตร พุ่มแก้ว
3. นายกรสาร หาญองชัย
4. นางสาวจันทกานต์ บุญอาจ
5. นางสาวยุภา แสงชาติ
6. นางสาวกรรณิการ์ กะนะหางค์
7. นางสาววิรพัฒน์ กุตัน
8. นางสาววิธญา ชำนาญกิจ

กอลและน้อย...ใส่ใจชุมชน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

นักศึกษา มอ.ปัตตานี ชวนชาวบ้าน
ตะโละกาโปร์ อนุรักษ์ลวดลายเรือและ
ที่จวนเจียนสูญหายไปจากท้องทะเล
ด้วยการคัดลอกลวดลายอันเป็น
เอกลักษณ์ลงบนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
สร้างรายได้สู่ชุมชนชาวประมง

“กอและ” เรือสีจัดจ้านลวดลายแปลกตาที่เคยจอดเรียงรายอยู่เคียงหาด “ตะโละกาโปร้” อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี สัญลักษณ์ของคนในพื้นที่ ที่บ่งบอกถึงความกล้าหาญของศิลปินในการใช้สีและลวดลายอัน วิจิตรบรรจงที่ผสมกลมกลืนระหว่างลายมลายู ลายชวา และลายไทย ซึ่งแต่ละลายล้วนมาจากความเชื่อ เรื่องเล่า และตำนานในนิยายที่บอกเล่าสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับอิทธิพล จากสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสังคมความเป็นอยู่ของชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม ชาวชวา และชาวจีน

ลวดลายบนเรือกอและจึงมีรูปแบบหลากหลาย ทั้งลายไทย ลายจีน ลายชวา แต่ภาพที่ช่างนิยมวาด มากที่สุดคือสัตว์ในตำนานหรือวรรณคดี เช่น หนุมาน จับสุวรรณมัจฉา ราหูอมจันทร์ เมฆลาล่อแก้ว รามสูร ขว้างขวาน รวมถึงนกและครุฑในวรรณคดี ที่มีเขี้ยวเล็บ และฤทธิ์เดช เป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของชาวประมง มาแต่โบราณ

แต่แล้วภาพความสวยงามเหล่านั้นก็เหลือไว้ เพียงความทรงจำ เมื่อ “ไฟใต้” คุโชนขึ้นในปี 2538 เสียงปืนและเสียงระเบิดดังขึ้นหลายต่อหลายครั้งที่ หาดตะโละกาโปร้ ฝันร้ายยังไม่ทันจางหาย พิษจาก อุทกภัยที่ตำบลตะโละกาโปร้ส่งผลให้เรือประมงเสียหาย เป็นจำนวนมาก นับจากนั้นเป็นต้นมาอาชีพช่างทำ เรือกอและลำใหญ่เริ่มลดน้อยลง รวมถึงอาชีพของ ช่างวาดลวดลายเรือกอและก็พลอยได้รับผลกระทบ ตามไปด้วย แต่การปรับตัวก็รวดเร็วพอๆ กับภัยพิบัติ

“กลุ่มพัฒนาอาชีพเรือกอลและจำลอง” ถูกตั้งขึ้น ซึ่งไม่เพียงสร้างรายได้เท่านั้น แต่ยังช่วยให้ศิลปินวัฒนธรรมพื้นถิ่นชายแดนใต้ยังคงอยู่สืบทอดมาจนถึงวันนี้

“บทสรุป” ของ “จุดเริ่มต้น”

การิง สะอะ หรือ “แบมะ” ชาวบ้านหมู่ 1 ต.ตะโละกาโปร์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี ช่างวาดลวดลายเรือกอลและแกนนำสำคัญในการก่อตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพเรือกอลและจำลองบอกว่า ด้วยเหตุผลหลายประการทำให้ชาวเลอย่างพวกเขาต้องลุกขึ้นสู้กับปัญหารายได้จากการทำประมงไม่เพียงพอ ยามบ่ายหลังเสร็จจากการหาปลาและเดือนแห่งมรสุมที่พวกเขาไม่สามารถออกทะเลได้เลย จึงเป็นเวลาอันเหมาะสมที่พวกเขาจะมารวมตัวกันเพื่อทำเรือกอลและจำลองตามคำสั่งซื้อเป็นของขวัญของฝากจากเจ้าบ้านถือาคันตุกะผู้มาเยือนถิ่นปัตตานี

แต่ตลอดระยะเวลา 5 ปีหลังจากก่อตั้งกลุ่มฯ เรือกอลและจำลองหาใช้สินค้าขายดีที่ทำให้กลุ่มฯ มีรายได้มากขึ้น เพราะสนนราคาของเรือกอลและแต่ละลำค่อนข้างแพง เช่น เรือกอลและขนาด 6 นิ้วจะขายกันอยู่ที่ราคา 500 บาท ขนาด 7 นิ้ว ราคา 700 บาท และขนาด 12 นิ้วราคา 1,500 บาท โดยราคาจะแพงขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามขนาดของเรือ ทำให้ตลาดเรือกอลและจำลองค่อนข้างแคบ แต่ละปีมีการสั่งซื้อเรือมายังกลุ่มฯ เฉลี่ย 10 ลำต่อปีเท่านั้น

ปัญหานี้กำลังถูกจับตามองจากนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีกลุ่มหนึ่งที่ต้องการพัฒนาสังคมและชุมชนรอบ ๆ รั้วมหาวิทยาลัยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ภายใต้โครงการกอลและน้อย กล้าใหม่ ใส่ใจชุมชน เข้าร่วมแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่ ...สร้างสรรค์ชุมชน”

ปี 6 โดยมีธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ให้การสนับสนุน

อะไรทำให้พวกเขาเลือกทำงานในพื้นที่สีแดง!! คำตอบง่าย ๆ ที่เป็นเหตุผลให้พวกเขาตกลงไปในพื้นที่คือ “พวกเราอยากให้ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาของเขาเป็น “ต้นทุน” ในการพัฒนาอาชีพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างยั่งยืน” เสียงน้อย ๆ ในทีมกอลและน้อยดังขึ้นในช่วงแรกของการสนทนา

โครงการ “กอลและน้อย กล้าใหม่ ใส่ใจชุมชน” เกิดจากการรวมตัวกันของนักศึกษาคณะวิทยาการสื่อสาร และสาขาอื่น ๆ รวม 16 คนที่ต้องการนำ “ความรู้” ที่ร่ำเรียนมา “บูรณาการ” ร่วมกับภูมิปัญญาชาวบ้าน พวกเขาลงพื้นที่ชุมชนตะโละกาโปร์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี อย่างเข้มข้นตั้งแต่ก่อนที่โครงการจะผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย ด้วยความมั่นใจว่า แม้จะไม่ผ่านเข้ารอบ แต่พวกเขาก็ยังคงเดินทางมาที่นี่ต่อไป ดังนั้นในทุกสัปดาห์พวกเขาจะลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลและสร้างความคุ้นเคยกับชุมชนไม่น้อยกว่า 3 วัน เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ ก่อนที่จะมานำเสนอโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”

และผลของการลงชุมชนอย่างจริงจัง ทำให้พวกเขาเข้าใจชุมชนแห่งนี้มากพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดึง “**เจระอเมาะ แยนนา**” หรือ “**เมาะ**” เพื่อนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ชุมชนตะโละกาโปร์เข้ามาเป็นทีมงาน ยิ่งทำให้พวกเขาเจาะเข้าสู่ใจกลางแห่งความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและชาวบ้านได้ไม่ยาก เพราะ “**เมาะ**” จะทำหน้าที่ในการชี้เป้าหมายสำคัญอันจะนำพาเพื่อน ๆ ไปรับรู้รับทราบข้อมูลเชิงลึกผ่านบุคคลซึ่งเป็นแกนนำสำคัญ ๆ ในชุมชน พร้อมกับทำหน้าที่ “**ล่าม**” คนสำคัญในการพาเพื่อน ๆ ฝ่าฟันอุปสรรคเรื่องภาษา เนื่องจากชุมชนแห่งนี้ใช้ภาษามลายูปิดตาในการสื่อสาร

นอกจากดึง “**เมาะ**” มาเป็น “**ตัวเชื่อม**” ในการทำงานในพื้นที่แล้ว นักศึกษากลุ่มนี้ยังสามารถดึง “**แกนนำ**” สำคัญของชุมชนแห่งนี้ 2 คนคือ “**การิง สะอะ**” แกนนำ “**กลุ่มพัฒนาอาชีพเรือกอและจำลอง**” และ “**แบบเว**” (นามสมมติ) เจ้าหน้าที่ตำรวจพื้นเพเป็นชาวพัทลุง ได้ภรรยาเป็นคนตะโละกาโปร์มีความสามารถในการทำผลิตภัณฑ์ไม้ท้องถิ่นมาเป็นที่ปรึกษาคอยแนะนำการทำกิจกรรมในพื้นที่ และทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับพวกเขา และทำหน้าที่เป็น “**ผู้ประสานงาน**” ระหว่างนักศึกษาและชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดี

แบ่งงาน แบ่งใจ...พลิกฟื้นศิลปะวัฒนธรรมพื้นถิ่น

ทันทีที่โครงการผ่านเข้ารอบ ภารกิจแรกที่พวกเขาทำคือการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ มี “**บรรพ์ โกศลวัฒน์**” เป็นหัวหน้าโครงการและดูแลเว็บไซต์ “**อาราตี**” กนกรัตน์ ท่อทิพย์ เป็นรองหัวหน้าโครงการดูแลเรื่องการจัดซื้อและการตลาด มี “**เมาะ**” ทำหน้าที่

ประสานงานกับชุมชน “**พะ**” สาริพะ ยูโตะ ดูแลสวัสดิการ “**รุน**” รัตชากร หอมหวน ดูแลเรื่องโลโก้ทัศนูปกรณ์ “**แซม**” คมกฤษ กล่อมเกลี้ยง จัดทำหนังสือคู่มือการถอดบทเรียนการทำงานของพวกเขาทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ

เมื่อแบ่งงานกันลงตัวแล้ว กลางเดือนกันยายน 2554 “**รู้จักฉันรู้จักเธอ**” คือกิจกรรมแรกที่พวกเขาทำขึ้นในชุมชน เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างนักศึกษาและชาวบ้าน พบว่าได้รับผลตอบรับค่อนข้างดี เพราะมีเด็ก ๆ ในชุมชนเป็น “**ตัวเชื่อม**” ระหว่างผู้ใหญ่กับนักศึกษา ก่อนที่จะปลูกจิตสำนึกให้กับชาวบ้านในช่วงปลายวันเดียวกัน ด้วยการเน้นให้ความรู้สร้างความตระหนักในเรื่อง “**ต้นทุน**” อันดีงามที่มีอยู่แล้วในชุมชนให้ฟื้นขึ้นมาอีกครั้ง

“จริง ๆ แล้วชาวบ้านเขามีทุนเดิมอยู่แล้วเรื่องลวดลายของเรือกอและที่เขาคุ่นเคย เพราะเห็นกันอยู่ทุกวันตั้งแต่เด็กจนโต เราพยายามบอกชาวบ้านว่า นั่นคือ “**คุณค่า**” เป็น “**มรดกทางวัฒนธรรม**” ที่เขามีแต่ที่อื่นไม่มี ขนาดเราเป็นคนนอกยังทิ้งและรู้สึกรักในศิลปะนี้ ตอนนี่เรือใหญ่ ๆ ไม่ค่อยมีใครทำลวดลายวิจิตรบรรจงแบบนี้อีกแล้ว เราอยากให้เราสืบทอดศิลปะนี้ต่อไป โดยนอกเหนือจากการวาดลวดลายลงบนเรือกอและจำลองแล้วก็อยากให้นำลวดลายที่สวยงามลงในวัสดุอื่น ๆ เป็นสินค้าใหม่เพิ่มเติมจากเรือจำลองที่ค่อนข้างขายยาก” บรรพ์ เล่าถึงความตั้งใจของพวกเขาที่มีต่อโครงการนี้

กิจกรรมแรกนี้มีชาวบ้านให้ความสนใจเข้าร่วมมากถึง 200 คน มีเด็กและผู้ใหญ่ประมาณ 50 คนสนใจอยากเข้าร่วมกลุ่มผลิตสินค้ากับ “**กลุ่มพัฒนาอาชีพเรือกอและจำลอง**” ซึ่งนำไปสู่กิจกรรมต่อมาคือการทำถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาสู่ชาวบ้านและเด็ก ๆ ที่ให้ความสนใจ โดยพวกเขาเว้นระยะของวันเวลาเพื่อ

เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ “ทบทวน” ตัวเองว่าต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของพวกเขาหรือไม่ ...16 ตุลาคม 2554 กลุ่มนักศึกษาเตรียมอนุประถมพร้อม ทั้งผู้กัน ดินสอสี น้ำมันก๊าด พร้อมสำหรับกิจกรรมนี้...ท่ามกลางบรรยากาศแบบไม่เป็นทางการ ดื่มน้ำชากันไป พูดคุยกันไป ปรึกษาหารือกันเรื่องลวดลาย และวัสดุที่จะเขียนลงลาย ส่วนเด็ก ๆ เมื่อถึงเวลาเริ่มต้นอบรมให้ความรู้ กลุ่มนักศึกษาถึงกับอึ้งไปตาม ๆ กัน เพราะเพียงทดลองให้เด็ก ๆ ถอดลวดลายโดยมีโจทย์ว่า “**เรือกอและ** ในความคิดของเด็ก ๆ เป็นอย่างไร” ผลที่เกิดขึ้นคือ เด็ก ๆ ต่างไขว่ฝึไม่ลายมือออกมาได้อย่างที่ไม่มีใครคาดคิด...นั่นเพราะลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์ได้ตราตรึงอยู่ในแววตา ส่งผ่านลึกไปถึงหัวใจ เสมือนว่ามันฝังอยู่เลือดเนื้อของพวกเขาไปเสียแล้ว

“เราถามเด็กบางคนบอกว่า เขาเห็นจากสิ่งที่พ่อแม่เขาทำ เขาบอกว่าอยากอนุรักษ์ เขารักและชอบนำ

ภาพที่เห็นมาสร้างเป็นจินตนาการให้กลายเป็นลวดลายที่สวยงาม วันนั้นมีเด็ก ๆ จากโรงเรียนปอเนาะเข้ามา ร่วมกิจกรรมและเป็นแกนนำฝึกการทำเรือกอและประมาณ 60 คน และมีผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นอีก 7 - 8 คน” บรรพบุรุษบอกเล่าความรู้สึกที่ได้เห็นเด็ก ๆ ทำกิจกรรมในครั้งนี้

“ถ่ายทอดความรู้” จากรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่

หลังการรวมพลคนในชุมชนครั้งแรกผ่านไป กิจกรรมถัดมาคือ การถ่ายทอดลวดลายเรือกอและของจริง (ขนาดจิว) งานนี้มี “การิง สะอะ” รับผิดชอบที่เป็นแกนหลักถ่ายทอดทักษะความรู้ความชำนาญด้านการวาดลวดลายให้ชาวบ้านที่สนใจ จากเดิมพวกเขานัดรวมพลกันที่ศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อปของชุมชน

ริมหาดตะโลงกาโปร้ แต่ด้วยความขัดแย้งของคนในชุมชน ทำให้แบการังต้องเปิดบ้านตัวเองเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ แม้จะคับแคบไปหน่อย แต่ก็อบอุ่นและปลอดภัย

ที่นี่...มีทั้งเด็กวัย 10 - 12 ขวบ วัยรุ่น รวมไปถึงผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมารวมตัวกัน แผนไม้ที่นักศึกษาจัดเตรียมมาถูกตัดเลื่อยเป็นชิ้นเล็ก ๆ โดยมีฝ่ายชายรับหน้าที่เลื่อยไม้ตัดแต่งเป็นชิ้นส่วนของค้ประกอบของเรือลำเล็ก รวมถึงผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เท่าที่คิดได้ในเบื้องต้น เช่น พวงกุญแจ ป้ายแขวนหน้าบ้าน ที่วางโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ส่วนเด็ก ๆ ที่อยากมีส่วนร่วมแต่ฝีมือยังไม่ผ่าน งานแรกที่ทำได้คือการลงสีพื้นชั้นงานก่อนส่งต่อให้ผู้ใหญ่และวัยรุ่นลงสีและลวดลายอีกที

เสร็จจากกิจกรรมวันนี้ บรรพและผองเพื่อนสมาชิกในทีมก็ต้องกลับออกจากชุมชนด้วยภาระการเรียนที่รออยู่ พวกเขาฝากความหวังไว้ที่คนในชุมชนให้ช่วยกันคิดและลองออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่น่าจะโดนใจกลุ่มลูกค้า การหันหลังกลับออกมาในครั้งนีทำให้บรรพรู้สึกกังวลกลัวว่าชาวบ้านจะไม่สานต่อ แต่เมื่อเวลาผ่านไปความกังวลของบรรพก็คลายลง

“16 พฤศจิกายน 2554 พวกเรากลับไปที่ชุมชนอีกครั้งพบว่า ชาวบ้านออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ออกมาหลายอย่าง ทั้งกล่องใส่บุหรี่ปราณ (กอบเต่า) ที่มีรูปร่างหน้าตาแปลก ๆ ไม่เคยเห็นมาก่อน นอกจากนี้ยังมีกรอบรูป เห็นแล้วรู้สึกดีใจมาก นึกว่าชาวบ้านจะไม่เอาด้วยกับเราแล้ว” บรรพบอกด้วยความดีใจ

นอกจากผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านคิดมาแล้ว ยังมีผลิตภัณฑ์ที่นักศึกษาและชาวบ้านร่วมกันคิดค้น เพื่อนำลวดลายของเรือกอบและบรรจงลงเป็นลายร่วมกันได้แก่ แท่นวางคัมภีร์อัลกุรอานหรือหมอนไม้ที่คนทั่วไปรู้จัก สลักด้วยลวดลายตามแบบฉบับจิตรกรพื้นบ้านที่วางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นเศษไม้ที่เหลือจากการทำหมอนไม้ โดยมีเยาวชนเป็นผู้คิดและทำกล่องเอนกประสงค์ทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ป้ายเลขที่บ้าน พวงกุญแจ ที่เสียบปากกา กล่องใส่ทิชชู กรอบรูปที่ภูมิเจ้านำเสนอคือ ที่เขียนบุหรี่ปราณ ที่คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนพอจะจำได้ว่าเคยเห็นในวัยหนุ่มก็ถูกรื้อฟื้นให้คืนค่าขึ้นมาอีกครั้ง

● การตลาดเชิงรุก “ช่องทาง” ขายแบบנדกอกและน้อย

อาราตี นักศึกษาที่ดูแลฝ่ายจัดซื้อของกลุ่มบอกว่า ไม้ที่พวกเขาลงทุนซื้อให้ชุมชนนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ถูกซื้อไปในราคา 2,500 บาท สามารถแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆ ได้ประมาณ 100 ชิ้น ต่อมาพวกเขาจึงเริ่มออกสำรวจต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่ พบว่าในชุมชนมีไม้เนื้ออ่อนประมาณ 400 - 500 ต้น ชาวบ้านวางแผนไว้ว่าหากจะตัดต้นไม้ในชุมชนมาใช้ จะต้องตัดให้เหลือตอสูงเกินบั้นเอวเพื่อให้ต้นไม้แตกกิ่งก้านใหม่ได้อีกครั้ง

การิง บอกเล่าถึงช่องทางในการจำหน่ายเรือจำลองว่า โดยปกติแล้วจะรอคำสั่งซื้อซึ่งมีไม่มากนักในแต่ละปี โชคดีที่มีการออกร้านใน จ.ปัตตานีประมาณปีละ 2 ครั้ง และแต่ละครั้งสามารถจำหน่ายเรือจำลองได้ประมาณ 5 ลำต่อหนึ่งวัน มีกำไรประมาณลำละ 200 - 300 บาท

“เมื่อก่อนที่ตรงนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว พอมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ก็พอขายได้บ้าง แต่ก่อนหน้านี้ขายไม่ค่อยดีมานานแล้ว แต่ถ้ามีสินค้าอื่นๆ แบบที่นักศึกษานำเสนอ ก็คิดว่าน่าจะขายได้ดีขึ้น น่าจะยั่งยืน เพราะพวกเราก็ไม่รู้จะทำอะไรนอกจากประมง ขายปลา แล้วก็ทำเรือกอกและจำลองเป็นอาชีพเสริม”

การิงบอกว่า ในอดีตไม่ค่อยมีชาวบ้านสนใจอาชีพนี้มาก แต่พอนักศึกษาเข้ามาจัดกิจกรรมส่งเสริมสืบทอดภูมิปัญญา ก็มีคนใหม่ๆ เข้ามาให้ความสนใจ ทั้งกลุ่มสาว ๆ ก็มี เด็ก ๆ ก็มี ความยากอยู่ที่การลงสีเพราะจะใช้วิธีลอกลายไม่ได้ การฝึกฝนให้คนรุ่นใหม่รู้จักและชำนาญจึงต้องใช้เวลา ซึ่งขณะนี้เขาพยายามถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก ๆ และคนรุ่นใหม่อยู่เสมอ ๆ

เมื่อถามถึงเรื่องการตลาด ดูเหมือนว่านักศึกษากลุ่มนี้จะทำให้องค์กรของกลุ่มฯ สดใซ้ขึ้นกว่าเดิม พวกเขาใช้กลยุทธ์สื่อสารการตลาดเชิงรุก เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและมีช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลาย มีการติดต่อประสานงานเพื่อขอวางสินค้าที่ร้านจิปาตะ และร้านปัตตาครีเอท ร้านของฝากชื่อดังประจำถิ่นซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว เกิดเป็นลูกค้าที่อนาคตไม่จำเป็นต้องรอนักศึกษามาประสานงานให้ แต่คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการได้เอง นอกจากนี้พวกเขายังเปิด “fanpage กอและซ้อป” บน facebook เพื่อเป็นช่องทางการส่งเสริมการตลาดของแบรนด์ กอและน้อย โดยนำเสนอข้อมูลต่างๆ เช่น ผู้ผลิต รูปแบบสินค้า ราคา ช่องทางการติดต่อและสั่งซื้อ ในเบื้องต้นช่องทางนี้เป็นที่รู้จักดีของเหล่านักศึกษาในมหาวิทยาลัย และเป็นที่มาของยอดสั่งซื้อสินค้าครั้งแรกที่เริ่มเข้ามายัง “กลุ่มพัฒนาอาชีพเรือ กอและจำลอง”

คู่มือถอดบทเรียน “กลยุทธ์” สร้างความยั่งยืน

นักศึกษากลุ่มนี้ยังมีแผนสร้าง “ความยั่งยืน” ให้กับชุมชนโดยจัดทำ “คู่มือ” ขั้นตอน กระบวนการ ทำเรือกอและ ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เด็ก ๆ รุ่นใหม่ได้เรียนรู้ออกมาเป็นรูปเล่ม พร้อมเป็นคู่มือการสอนให้กับครูศิลปะ เมื่อเสร็จสิ้นโครงการพวกเขาตั้งใจจะมอบคู่มือนี้ไว้ให้ครูและโรงเรียนในชุมชนนำไปต่อยอดพัฒนากระบวนการเรียนการสอนศิลปวัฒนธรรมของชุมชนบูรณาการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในห้องเรียน เป็นการถ่ายทอดความรู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ต้องรอพวกเขาอีกต่อไป

และอีกหนึ่งความยั่งยืนที่เกิดขึ้นคือการที่มีเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจเรียนรู้กิจกรรมของกลุ่มฯ และพร้อมที่จะ “สานต่อ” ขนบธรรมเนียม ศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นรากเหง้าของพวกเขาอย่างจริงจัง ในอดีตเด็กหนุ่มวัยรุ่นในชุมชนแห่งนี้เมื่อเรียนจบ ป.6 หรือสูงสุด ม.3 มักจะไม่เรียนต่อ ถ้าไม่ออกไปหางานทำนอกพื้นที่ก็อยู่ช่วยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่บ้าน เวลาที่เหลือส่วนใหญ่จึงสูมเสีงไปสู่การใช้ชีวิตแบบวัยคะนอง แต่เมื่อมีโครงการนี้ทำให้เด็กหนุ่มหลายคนหันมาใช้เวลาวางนั้นให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

ซากริยา สะอะ เด็กหนุ่มวัย 18 ปี หลังเรียนจบ ป.6 เมื่อ 3 ปีที่ผ่านมาเขาไม่มีอาชีพหลักใด ๆ นอกจากออกหาปลากับครอบครัว แต่ล่าสุดหลังจากที่กลุ่มนักศึกษาเข้ามาส่งเสริมให้เยาวชนและคนในชุมชน

เข้ามารวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ ซากริยาจึงสนใจเข้าร่วม แม้เขาจะไม่เคยทำเรือกอและมาก่อน แต่เมื่อมีโอกาส โชว์ฝีมือออกมาเสมือนหนึ่งว่ามันได้ระเบิดออกมาจาก เบื้องลึกของเขา เรือกอและจำลองขนาด 16 นิ้วฝีมือของซากริยาจึงถูกโชว์ให้เห็น “เรือกอและนี้ผมทำ 4 วันเองครับ ลายผมก็คิดเอง ทำเองตั้งแต่เลื่อยไม้ประกอบเป็นเรือกอและวาดลวดลาย ลำหนึ่งขายได้หนึ่งพันถึงสองพันบาท”

ซากริยา ยังบอกอีกว่า เรือกอและลำเขาสามารถขายได้ราคาสูงถึง 1,000-2,000 บาท ตั้งแต่เข้าร่วมกลุ่ม เขาสามารถผลิตเรือกอได้ 10 ลำแล้ว ปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่เหล่านักศึกษาต่างภาคภูมิใจ เพราะนอกจากจะทำให้โครงการของพวกเขาบรรลุเป้าหมายในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนในพื้นที่ได้เล็งเห็น “คุณค่า” และ “สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น” ที่ใกล้สูญหายได้แล้ว ยังทำให้อารมณ์ของเด็กหนุ่มวัยหัวเลี้ยวหัวต่ออย่างซากริยาหลุดพ้นทางโค้งแห่งอุปสรรคได้

ไม่เพียงแต่เยาวชนเท่านั้นที่ก้าวเข้าสู่เส้นทางอาชีพสายใหม่ที่น่าจะสว่างไสวกว่าเดิม แต่ยังมีผู้เฒ่าวัย 64 ปีนามว่า “แอ อาแอ” ที่ใช้เวลาส่วนใหญ่รอเวลาให้เรือกอเทียบท่า ก็หันมาใช้เวลาวางที่มีอยู่ทำเรือกอและที่มีสีสันสวยงามไม่แพ้มืออาชีพ ทำให้เราเริ่มเชื่อแล้วว่า “เรือกอและ” คือ “เอกลักษณ์” และ “ตัวตน” ของชาวทะเลกาโปร้จริง ๆ เพราะแม้กระทั่งเด็กเล็ก ๆ ชั้นประถมก็เริ่มอาสาเข้ามาทำงานเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่พวกเขาจะทำได้ เช่น การลงสีพื้นผลิตภัณฑ์ เป็นต้น เชื่อว่าบรรยากาศเหล่านี้เองจะนำพาพวกเขาไปสู่การสังเกต จุดจำ เรียนรู้ได้ด้วยตัวของเขาเอง

● เรียนรู้...จากผู้รู้ หนทางแห่งความสำเร็จ

วันนี้สิ่งที่กลุ่มหนุ่มสาวจากรั้วมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีคิดได้เริ่มเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ และหากถามว่า “ความสำเร็จ” ในวันนี้มาจากไหน พวกเขาต่างตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า เพราะการมีเพื่อนร่วมงานจากหลากหลายสาขาในคณะวิทยาการสื่อสาร ทำให้ความรู้ทักษะวิชาที่พวกเขาร่ำเรียนมาถูกนำมาใช้ได้อย่างเต็มที่และลงตัว ทั้งเรื่องการสื่อสาร การตลาดเพื่อการพัฒนา นิเทศศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการนวัตกรรมการออกแบบสื่อและผลิตสื่อ ฯลฯ

บรรพินในฐานะหัวหน้าโครงการบอกว่า ลำพังพวกเราคณะวิทยาการสื่อสาร ความรู้ความสามารถ

เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์และลงตลาดอาจมีไม่มากพอ เราไม่ใช่ผู้รู้ในทุกๆ เรื่อง พวกเราเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการเรื่องการทำงานร่วมกันของนักศึกษาต่างคณะ นั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เราชักชวนเพื่อนๆ ต่างสาขาเข้ามาทำงานร่วมกัน

ไม่เพียงแต่เพื่อนนักศึกษาเท่านั้นที่ช่วยกันนำพาโครงการนี้ไปสู่ความสำเร็จ แต่ยังมีอาจารย์จากหลากหลายสาขาวิชาที่เข้ามาช่วยผลักดัน

“เราได้ความรู้จาก รศ.วุฒิ วัฒนสิน อาจารย์ประจำสาขาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งมีลูกศิษย์ลูกหามากมายในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ที่ศึกษาเรือกอและมานาน เข้ามาให้ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเรือกอและและลงตลาดที่ปรากฏบนเรือ รวมถึงให้ความรู้นักศึกษาเรื่องเทคนิคการถอดลงตลาดเรือกอและด้วยวิธีการปรุลาย ซึ่งความรู้

ตรงนี้เรานำไปถ่ายทอดให้กับชาวบ้านอีกต่อหนึ่ง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น “ต้นทุน” สำคัญที่ทำให้พวกเราก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ไม่ยาก”

เรียนรู้จากการทำงาน... ประสบการณ์ทรงคุณค่า

บรรพ์เด็กหนุ่มจากเมืองกรุงที่มุ่งหน้ามาจำเรียนไกลถึงปัตตานี มีหลักในการทำงานคือสร้างบรรยากาศการทำงานที่สนุกสนานไม่เครียด เพื่อดึงศักยภาพของเพื่อนออกมาทำงานได้อย่างเต็มที่ และมีความยืดหยุ่นในการทำงานสูง

“ทุกครั้งที่พวกเราลงพื้นที่ทำงานด้วยกัน เราจะถามความรู้สึกเพื่อน ๆ ตลอดว่าแต่ละคนรู้สึกอย่างไร งานที่ผมรับผิดชอบไม่หนักใจเท่าไร แต่จะเป็นห่วงเรื่องของผลิตภัณฑ์ เพราะเป็นเรื่องใหม่ของชาวบ้าน แต่เดิมเขาเคยทำแต่เรือกอกและ ผมอยากให้งานออกมาเนียบที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะมันเป็นงานทำมือ ผมกลัวทำไม่ได้ แต่สุดท้ายพอเห็นชาวบ้านทำได้ที่ชื่นใจหายห่วงได้ในระดับหนึ่ง”

“อ้ง” สุมาลี พุทธาโร บอกว่า พันที่ที่รู้ว่ามีเพื่อน ๆ กลุ่มหนึ่งกำลังรวบรวมสมาชิกร่วมทำโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เธอจึงตัดสินใจเข้าร่วมทันที โดยทำหน้าที่เหรัญญิก เธอบอกว่าการทำหน้าที่นี้ต้องจัดสรรเงินให้เป็น เช่น การซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำเรือกอกและให้ชาวบ้านก็ต้องแบ่งเป็นสัดส่วนและจัดบันทึกชัดเจน ที่สำคัญจะต้องมีการเก็บรวบรวมใบกำกับภาษีให้เรียบร้อยและเคร่งครัด

“ที่เพื่อนเลือกให้ทำงานนี้ เพราะเห็นว่าเราเป็นคนรับผิดชอบ เป็นผู้นำได้และทำงานได้หลายอย่าง เลือยไม้ก็เลือยได้ ไม่ได้คิดว่าเป็นผู้หญิงทำงานผู้ชายไม่ได้ ถ้าไม่มีผู้ชายผู้หญิงก็ต้องทำได้ เราพยายาม

ปรับเปลี่ยนความคิดหลายอย่าง ตอนแรกคิดว่าจะบริหารจัดการเงินก้อนใหญ่แบบนี้ได้หรือไม่ แต่เมื่อเขาให้มาแล้วเราต้องจัดสรร เราต้องใช้เงินอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่อยากซื้ออะไรก็ซื้อ”

อ้งเล่าถึงวิธีการทำงานว่า ก่อนจะเบิกเงินจะมีการเรียกประชุมสมาชิกในทีมก่อน เนื่องจากต้องการให้เกิดการยอมรับและความโปร่งใส แม้เธอจะมีทีมงาน แต่เธอก็ต้องการให้สมาชิกทุกคนรับรู้ว่าพวกเขาเงินไปใช้อย่างไร ที่สำคัญเธอบอกว่าการได้ชี้แจงรายจ่ายของทีมกับเพื่อนทุกคน เมื่อเกิดการตกลงของรายได้เพื่อน ๆ จะได้นึกออก ถือเป็น การสอบทานการทำงานให้รอบคอบมากขึ้น

เรียนรู้ชุมชน...เพื่อรับใช้ชุมชน

“ครูผึ้ง” อมรรัตน์ ชนะการณีย์ อาจารย์ที่ปรึกษา เล่าให้ฟังว่า บรรพ์ในอดีตกับบรรพ์ในวันนี้ ต่างไปจากเดิมมาก “บรรพ์เขาเป็นเด็กสไตลอาร์ตติส จะทำอะไรแต่ละที่ก็ต้องมีแรงบันดาลใจ แรก ๆ สังเกตเห็นว่ายังขาดทุกอย่าง ทั้งภาวะผู้นำ การกระจายงาน ไม่สามารถมอบหมายงานให้เพื่อน ๆ ได้ เขาก็พยายามเข้าไปพูดคุยกับเขาหลายครั้งให้เขาพยายามปรับตัว เช่น เด็ดขาดมากขึ้น รู้จักมอบหมายหน้าที่ให้กับเพื่อนมากขึ้น และหลังจากที่ลงพื้นที่ในชุมชนเขาก็พยายามเรียนรู้ บรรพ์มีจุดเด่นตรงที่คิดวางแผนอะไรได้มากกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ซึ่งหลังจากที่ลงพื้นที่สองสามครั้ง เขาก็สามารถดำเนินการประชุมเองได้ ครูทำหน้าที่คอยฟัง คอยเสริมนิดหน่อยเท่านั้น ตอนนี้เขาสามารถพูดคุยกับชุมชนได้เอง สามารถวางแผนเอง สั่งเพื่อนได้ พยายามคิดพัฒนาโครงการแก้ไขปัญหาตนเอง นี่คือการพัฒนาการของบรรพ์ที่สังเกตเห็น”

จารียา อรรถอนุชิต รองคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา คณะวิทยาการสื่อสาร บอกว่า การที่นักศึกษาได้ทำโครงการ หากมองจากมุมมองนักศึกษาคือ **“ได้เรียนรู้ชุมชน”** ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของคณะวิทยาการสื่อสารที่ต้องการให้นักศึกษาเข้าใจชุมชน นำความรู้ไปพัฒนาชุมชนได้ เพราะสุดท้ายมหาวิทยาลัยต้องการให้บัณฑิตที่จบออกไปรับใช้ชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนกับมหาวิทยาลัย

“ชุมชนเองมีสิ่งดี ๆ อยู่ แต่อาจจะไม่รู้สึกรู้ว่ามันโดดเด่นหรือมีคุณค่า จนกว่าจะมีคนข้างนอกเข้าไปเรียนรู้และเห็นว่ามันมีคุณค่า เขาก็จะตื่นตัวและตระหนักรู้ได้เช่นเดียวกัน ถือเป็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรามีชุดความรู้ไปให้ ขณะที่เขาก็มีชุดความรู้มาให้เราเหมือนกัน มหาวิทยาลัยเองก็มองตรงนี้เป็นโอกาสในการเรียนรู้มากกว่าจะใช้ประโยชน์จากชุมชนเพียงอย่างเดียว การทำโครงการที่มีนักศึกษา

หลากหลายคณะมาอยู่ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ระหว่างกัน ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากคนอื่น ๆ ด้วย ทำงานเป็นระบบมากขึ้น รู้จักทำงานเป็นทีม มีภาวะความเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดีด้วยเช่นกัน”

เรือกอและศิลปะพื้นถิ่นที่อยู่คู่ชาวประมงมุสลิม มาแต่อดีตกาลที่ผูกโยงไว้ด้วย **“ความเชื่อ”** และ **“วิถี”** ของคนชายฝั่งมายาวนาน มาถึงวันนี้วิวัฒนาการของโลกเปลี่ยนแปลงไป เรือกอและลำใหญ่ค่อย ๆ ถูกปลดระวางลง บ้างสูญหายไปจากท้องทะเลตามวันเวลาและคลื่นลม หากแต่วันนี้ วันที่ไม่มีเรือใหญ่ให้ชื่นชม เหล่าลูกหลานยังคงเดินหน้าเก็บรักษาไว้ซึ่ง **“รากเหง้า”** ของวัฒนธรรมที่ **“จำลอง”** ไว้บนเรือเล็ก ๆ ที่บันทึกกลดลายที่บอกเล่าเรื่องราวและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาไว้บนของขวัญของฝากหลากหลายรูปแบบ เพื่อเป็นตำนานเล่าขาน **“สืบต่อ”** วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมงชายฝั่งปัตตานีให้คงอยู่สืบไป ●●

เรียนรู้ชุมชน...เรียนรู้ตัวตน

วันนี้แม้ว่าการเดินทางของโครงการกอกและน้อย กล้าใหม่ ใสใจชุมชน ที่กลุ่มหนุ่มสาวคณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จะจบสิ้นลงแล้ว แต่การเดินทางของพวกเขาไม่ได้สิ้นสุดลงไปด้วย เพราะนี่คือ “จุดเริ่มต้น” ของการเดินทางบนเส้นทางสายใหม่ที่พร้อมให้พวกเขาได้ “เรียนรู้” ชุมชน และเรียนรู้ตัวตนของพวกเขาผ่านการทำงาน

อุสวั โกศลวัฒน์ หัวหน้าโครงการ

ผมได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงในการลงพื้นที่ชุมชนว่า ต้องฝังตัวให้เข้ากับชุมชนให้ได้ และรู้ว่าไม่ควรคาดหวังการลงชุมชนมากเกินไป เพราะจะเป็นการกดดันชาวบ้านมากเกินไป ควร “ให้” ชาวบ้านมากกว่า “รับ” นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้ภาษามลายูเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้วิธีการทำลวดลายเรือกอและ สิ่งที่น่าประทับใจคือความร่วมมือของคนในชุมชน ตอนแรกคิดว่าชาวบ้านคงไม่ให้ความร่วมมือ แต่เมื่อลงไปทำงานจริงๆ พบว่าเขาให้การต้อนรับดีมาก ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ คนเฒ่าคนแก่ รู้สึกสนุกที่ได้เข้าไปพูดคุยกับในชุมชน อยากนำความรู้ไปช่วยพัฒนาชุมชน คิดว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะทำงานที่นี่เลย

กนกรัตน์ ก่อทิพย์ หรือ “อาราดิ”

สิ่งที่ได้เรียนรู้คือการทำงานและอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ทั้งคนในชุมชนและเพื่อนๆ ได้เรียนรู้ภาษามลายู และรู้ว่าการทำงานกับชุมชนต้องใช้ใจซื่อใจ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ชัยชนะและรู้จักไขว่คว้าหาความรู้มากขึ้น เมื่อก่อนขยันแต่ไม่มากขนาดนี้ แต่พออาจารย์ให้กำลังใจ จากที่ท้อๆ ก็มีกำลังใจมากขึ้น รู้สึกโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เพราะเราเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยจะทำเล่นๆ ไม่ได้ ตอนไปค่าย “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” แรกๆ ไม่กล้าคุยกับเพื่อนๆ ต่างสถาบัน ก็มาคิดว่าทำไมในห้องเรากล้าพูด ทำไมเราถึงเป็นคนแบบนั้น พอลองได้ก็มาปรับปรุงตัวเอง ทำให้กล้าแสดงออกมากขึ้น

สุมาลี พุทธาโร หรือ “อัง”

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากโครงการนี้คือ การทำงานเป็นทีมที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว เมื่อเข้าชุมชนจะต้องเข้าใจและเข้าถึงชุมชนให้มากที่สุด ได้เรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมการทำเรือกอกและ รู้จักจัดแบ่งตารางชีวิตใหม่ จากเดิมที่เรียนเสร็จก็ กลับห้องดูทีวี เล่นอินเทอร์เน็ต แล้วนอนก็เปลี่ยนไป นอกจากนี้เธอยังได้หลักคิดในการ ดำเนินชีวิตกลับมามากมาย โดยเฉพาะการปรับตัวให้เข้ากับวิถีวัฒนธรรมของชาวมุสลิม

โครงการกอกและน้อย กล้าใหม่ ใฝ่ใจชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์อมรรัตน์ ชนะการณ์
อาจารย์จาริยา อรรถอนุชิต

หัวหน้าโครงการ นายบรรพ์ โกศลวัฒน์

คณะทำงานประกอบด้วย

นางสาวกนกรัตน์ ท่อทิพย์	นางสาวสุมาลี พุทธาโร
นางสาวมารูวัน เจ๊ะแต	นายณัศรอน แวกะจี
นายกรณ์ สุริยกัณย์	นางสาวเจ๊ะรอเมาะ แยนา
นายคมกฤษ กล่อมเกลี้ยง	นายชูไฮมี มะมิง
นางสาวอังคณา ทองอินทร์	นางสาวอนิศ เจ๊ะแฉ
นางสาวสารีพะ ยูไซะ	นางสาวไซเพียนา กามา
นายรัตชากร หอมหวน	นางสาวสรณียา เจ๊ะเฮง
นายอุสมาน สาและ	

ก๊าซชีวภาพ... จากโรงงานขนมจีน

มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

นักศึกษาวิศวกรรมโยธาและสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล “ต่อยอด”
งานวิจัยอาจารย์ ผลิตภัณฑ์ชีวภาพจาก
น้ำเสียโรงงานนมจีน ช่วยลดปัญหาน้ำเสีย
มลพิษทางอากาศ และลดการใช้เชื้อเพลิง
ในชุมชนประโดก จ.นครราชสีมา จุดประกาย
แนวคิด “โรงงานนมจีนสีเขียว”

หากกล่าวถึงหมู่บ้านประโดก คนส่วนใหญ่ที่เป็นนักชิม ต้องร้องอ้อ!!! เพราะที่นี่เป็นแหล่งผลิตและขายขนมจีนขึ้นชื่อของ จ.นครราชสีมา เรียกได้ว่าใครมีโอกาสมาเยี่ยมเยือนเมืองโคราช แต่หากไม่ได้แวะชิมขนมจีนต้นตำรับที่ยังใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม นับว่ายังมาไม่ถึงโคราช

ชุมชนประโดก แหล่งวัฒนธรรม ด้านอาหารเลิศรส

หมู่บ้านประโดก ต.หมื่นไวย อ.เมือง จ.นครราชสีมา มีประชากรกว่า 9,000 คน ลักษณะชุมชนเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงวัว ที่เหลือประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง และรับราชการ โดยอาชีพค้าขายที่นิยมทำมากที่สุดคืออาชีพทำขนมจีนขายทั้งปลีกและส่ง ซึ่งปัจจุบันเหลือโรงงานผลิตขนมจีนเพียง 4 แห่งเท่านั้น

การผลิตขนมจีนของหมู่บ้านนี้เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีกำลังการผลิตประมาณ 500 กิโลกรัมต่อวัน ทำให้ที่นี่กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาหารที่ขึ้นชื่อของเมืองโคราช แต่ในวันนี้การท่องเที่ยวและการผลิตขนมจีนกำลังได้รับผลกระทบ เนื่องจากผู้ผลิตขนมจีนปล่อยน้ำเสียลงสู่ท่อระบายน้ำและพื้นที่ชุ่มน้ำของชุมชนโดยไม่มีการบำบัดสูงถึง 5 - 20 ลบ.ม.ต่อวัน ทำให้น้ำเน่าเสียและเกิดมลพิษทางอากาศซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมโดยไม่รู้ตัว

●● ปัญหาชุมชน...ปัญหาสถาบัน

ดร.ประยงค์ กิริติอุไร คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เล็งเห็นปัญหาดังกล่าว จึงเข้าไปสำรวจชุมชนเพื่อหาทางแก้ไข โดยใช้บุคลากรของมหาวิทยาลัยและองค์ความรู้ที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ให้เกิดประโยชน์ นำไปสู่โจทย์วิจัยในโครงการ **“การผลิตก๊าซชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบตรึงฟิล์มจุลินทรีย์ชนิดไม้อัดอากาศสำหรับน้ำเสีย โรงงานผลิตขนมจีน”** ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การวิจัยแห่งนี้

“เดิม **ดร.ประยงค์** เป็นหัวหน้านักวิจัย ท่านนำน้ำเสียจากโรงงานแป้งมันมาผลิตก๊าซชีวภาพ จากหลักการเดียวกัน เราจึงอยากทำงานกับชุมชนใกล้มหาวิทยาลัยบ้าง และชุมชนประโดกเป็นชุมชนที่ผลิตขนมจีนมานาน ซึ่งจากการสำรวจพบว่า มีน้ำเสียที่เกิดจากแป้งเช่นเดียวกัน จึงลงพื้นที่เพื่อหาแหล่งที่มาและได้พบโรงงานของพี่โชคซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานขนมจีนรายใหญ่ที่สุด เมื่อได้รับข้อมูลชุมชน จึงกลับมาวางแผนเพื่อขอเข้าไปทำวิจัยต่อ ซึ่งชุมชนก็ให้ความร่วมมือดี จนกระทั่งรู้จักโครงการ **“กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)** จึงอยากให้นักศึกษาเขียนโครงการร่วมแข่งขันเพื่อ **“ต่อยอด” งานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น** **จิราภรณ์ ประธรรมโย** อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ บอกเล่าความเป็นมาของการทำโครงการ

●● ประชาคม “ถอดรหัส” ปัญหาสิ่งแวดล้อม

“ตั๊” วรุดดี วงจันทร์ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิศวกรรมโยธา หัวหน้าโครงการแล้วว่า โครงการงานนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางในการผลิตก๊าซชีวภาพจากการบำบัดน้ำเสียของโรงงานขนมจีน และเพื่อลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการปล่อยน้ำเสีย กลิ่น และให้มีพลังงานทดแทนมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยวางแผนร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาคือ **ดร.ประยงค์ กิริติอุไร** และ **จิราภรณ์ ประธรรมโย** ก่อน **“สร้างกระบวนการ”** มีส่วนร่วมของชาวบ้านด้วยการจัดเวทีประชาคม เพื่อร่วมกันค้นหาปัญหา ประชาสัมพันธ์โครงการ สสำรวจความคิดเห็นต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน และการเข้ามาดำเนินโครงการของนักศึกษา โดยในเวทีประชาคมประกอบด้วยผู้ประกอบการผลิตขนมจีน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหมื่นไวย นักวิชาการสิ่งแวดล้อมจากเทศบาลนครนครราชสีมา สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 11 และประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบโรงงานผลิตขนมจีน จำนวน 50 คน

ผลสรุปจากเวทีประชาคมพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกระบวนการผลิตขนมจีนที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ฝุ่นควัน เพราะโรงงานใช้เศษไม้เป็นเชื้อเพลิงต้มน้ำเพื่อผลิตขนมจีน ร่องลงมากคือ กลิ่นเหม็น และปัญหาน้ำทิ้งจากโรงงาน แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงปัญหานี้มากนัก เนื่องจากเคยชินกับสภาพเช่นนี้ และส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน ทำให้ไม่มีใครร้องเรียนหรือลุกขึ้นมาหาทางแก้อย่างเป็นรูปธรรม **แต่สิ่งที่ชาวบ้านให้ความสนใจคือ ก๊าซชีวภาพ หากนักศึกษาทำได้จริง จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้**

สอดคล้องกับความคิดของ โชค ภู่งนนอก หรือ “พีโชค” ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าของโรงงานขนมจีนรายใหญ่ ที่บอกว่า โรงงานต้องจ่ายค่าพินเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตขนมจีนกว่า 6 พันบาทต่อเดือน หากเปลี่ยนน้ำเสียเป็นก๊าซได้จริงจะช่วยลดค่าใช้จ่ายลงได้ ที่สำคัญยังช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน โชคจึงใช้โรงงานเป็นสถานที่จัดทำโครงการ พร้อมกับทำหน้าที่ “หนุนเสริม” คอยอำนวยความสะดวกให้น้อง ๆ นักศึกษา ช่วยเหลือด้านแรงงานในการสร้างบ่อบำบัด รวมถึงร่วมเรียนรู้การทำงานจากระบบจากนักศึกษาเพื่อขยายผลสู่โรงงาน นำร่องด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและใช้พลังงานทดแทน และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนต่อไป

“ตอนแรกก็ลังเลว่านักศึกษาจะทำได้จริงหรือ แต่คิดดูแล้วเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่มหาวิทยาลัยและชุมชนจะได้ทำงานร่วมกัน เพราะไม่เคยมีมาก่อน ส่วนโครงการที่จะดำเนินการนั้นก็เกี่ยวข้องกันกับโรงงานโดยตรงคือ การบำบัดน้ำเสีย เลยคิดว่าน่าจะลองทำดู หากกระบวนการดังกล่าวสามารถทำให้เกิดก๊าซไว้ใช้ในครัวเรือนได้ ก็จะช่วยลดภาระค่าเชื้อเพลิงลง ซึ่งน่าจะได้ประโยชน์สองทาง”

บำบัดน้ำ บำรุงสุข

เมื่อปลูกความหวังสิ่งที่จะทำให้เกิดผลอย่างจริงจัง หลังเวทีประชาคมผ่านไปที่นักศึกษาลงมือสร้างบ่อบำบัดสองระบบ คือ ระบบบ่อบำบัดแบบแอนแอโรบิก (อยู่ติดกับโรงงาน) ติดตั้งที่โรงงานขนมจีนของพีโชค มี “ตะ” วรฤทธิ วงจันทร์ และ “จีบ” ฤทธิศักดิ์ ส่งแสง ดูแล

ตะเล่าว่า เขานำความรู้จากงานวิจัยเรื่องถังปฏิกรณ์บำบัดน้ำเสียและการผลิตก๊าซชีวภาพจากน้ำเสียที่มีคาร์โบไฮเดรตเป็นองค์ประกอบมาประยุกต์เพื่อออกแบบระบบให้มีความเหมาะสมกับโรงงานขนมจีน โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลทุกวัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้าน กระทั่งออกแบบระบบสำเร็จ จึงเริ่มสร้างบ่อบำบัด ใช้เวลาประมาณ 4 เดือนจึงแล้วเสร็จ หลังจากนั้นจึงเริ่มต้นระบบโดยการเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์ให้มีความคุ้นเคยกับน้ำเสียในโรงงานขนมจีน แล้วจึงค่อย ๆ เดินระบบตามแผนที่วางไว้

“ก่อนที่จะเอาน้ำเข้าระบบ เราต้องวัดค่า pH เราควบคุมค่า pH ใน 4 เฟส คือ 1. pH 4.5 แบบอนุกรมปกติ 2. pH 4.5 แบบควบคุมอนุกรม 3. แบบ pH 7

อุณหภูมิปกติ และ 4.แบบ pH 7 แบบควบคุมอุณหภูมิ 4 เฟสที่เราต้องการทำก็คือการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งทั้ง 4 เฟสนั้นสามารถบำบัดได้อยู่แล้ว แต่เราจะศึกษาวิจัยว่าเฟสไหนเกิดก๊าซได้มากที่สุด และเก็บตัวอย่างน้ำที่ออกมา”

ส่วน “แอม” ภัทวดี ปิ่นวันนากุล ที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกับ “พี” พีรวัฒน์ สกุลประเสริฐศรี และ “เมย์” นภาพร นามวงษ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิศวกรรมโยธา ดูแลควบคุมระบบบำบัดแบบแอนแอโรบิก (แบบเคลื่อนที่ได้) โดยมีฐานการทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัย ซึ่งทั้งสามคนจะใช้เวลาร่างจากการเรียนนัดกันไปเก็บตัวอย่างน้ำเสียจากโรงงานของพีโซค เพื่อนำมาศึกษาและพัฒนาาระบบแบบเคลื่อนที่ ซึ่งมีข้อดีคือสามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมครัวเรือนได้ โดยไม่ต้องติดตั้งหรือก่อสร้างใหม่ และสามารถเพิ่มขนาดถึงบรรจุได้ตามต้องการ ทั้งนี้ทีมนักศึกษาจะช่วยกันออกแบบ วางระบบ ตลอดจนหาซื้ออุปกรณ์ต่างๆ เพื่อมาติดตั้งด้วยตัวเอง

“จากเดิมที่วางแผนสร้างบ่อบำบัดสองแห่ง แต่โรงงานอีกแห่งเขายังไม่พร้อม พวกเราเลยปรับแผนโดยการทำแบบจำลองอีกระบบหนึ่งที่มหาวิทยาลัย ซึ่งทั้งสองระบบนี้มีหลักการเหมือนกัน ขนาดบ่อพอ ๆ กัน ต่างกันที่วัสดุอุปกรณ์ หน้าตาของเครื่อง และระบบการจ่ายที่โรงงานจะเป็นระบบการจ่ายต่อเนื่องทั้งวัน คิดเป็นชั่วโมง ๆ ละ 30 ลิตร ส่วนเครื่องที่มหาวิทยาลัยเป็นระบบการจ่ายวันละ 1 ครั้ง ๆ ละ 100 ลิตร” แอมเล่า

ใช้ “ความรับผิดชอบ” เป็นตัวนำ

เมื่อแบ่งงานลงตัว ทุกคนจะบริหารจัดการเวลาของตัวเองเพื่อทำตามแผนที่วางไว้ ต๊ะในฐานะหัวหน้าโครงการบอกว่า เขามีหลักในการทำงานคือ แบ่งงาน

ชัดเจน มีความรับผิดชอบ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน แม้สมาชิกทั้ง 7 คน จะไม่ได้ทำงานร่วมกันตลอดเวลา แต่ทุกคนลงความเห็นว่าการทำงานเช่นนี้ทำให้งานรวดเร็วเกินไปเร็วกว่า แต่ทุกคนต้องมีความรับผิดชอบสูง เพราะแม้หน้าที่จะแตกต่างกัน แต่การทำงานยังต้องสอดคล้องประสานกัน ไม่ได้แยกขาดจากกัน ยังมีงานอื่นๆ ที่ต้องทำร่วมกัน เช่น ก่อสร้างระบบ ลงชุมชน การทำประชาคม และงานอื่นๆ เช่น ซื้ออุปกรณ์ก่อสร้างบ่อทั้งสองระบบ การส่งตัวอย่างน้ำเพื่อนำไปวิเคราะห์ค่าในห้องปฏิบัติการ ซึ่งมีรุ่นน้องจากคณะสาธารณสุขศาสตร์เข้ามาเสริมคือ “อุ๊” นภาพร เกียรติกลาง และ

“โดนัท” กฤษณี เลิศชัยพงศ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาสิ่งแวดล้อมและอนามัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ เข้ามาช่วยแบ่งเบา แม้ไม่ได้ร่วมทำงานตั้งแต่แรก แต่ทั้งคู่บอกว่าไม่เป็นปัญหา พวกเขาจัดประสบการณ์ลงพื้นที่ที่เคยเรียนมาใช้เต็มที่

จากประสบการณ์ในชั้นเรียนผ่านสู่การลงสนามจริง สองสาวบอกว่า สิ่งที่ต้องทำอันดับแรกคือการทำความเข้าใจโครงการทั้งระบบ หากไม่เข้าใจก็ต้องถามพี่ๆ ทันทที เพราะเมื่อลงชุมชนแล้วชาวบ้านถามพวกเขาต้องตอบได้ ยิ่งการทำงานในห้องแล็บยังไม่มีปัญหา ทุกวันอุ๊และโดนัทจะมารอรับน้ำเสียจากพี่ๆ และทำการวัดค่าต่างๆ ในแต่ละเฟส ก่อนส่งน้ำลือตใหญ่ไปตรวจสอบ ณ ห้องปฏิบัติการในกรุงเทพฯ นอกจากนั้นยังออกปฏิบัติการลงชุมชน เพื่อพูดคุยกับชาวบ้านเพิ่มเติม เนื่องจากยังมีผู้ตกหล่นไม่ทราบว่ามีโครงการ ซึ่งอุ๊บอกว่าได้ใช้วิชาที่เคยออกภาคสนามมาปรับใช้ได้เป็นอย่างดี

“ใครที่ไม่รู้เราต้องอธิบายให้ฟังว่าเรามาทำอะไรเพื่ออะไร ซึ่งหลักที่ใช้เป็นประจำคือ ต้องให้ความเคารพ

ไม่ทำตัวเหนือกว่า ต้องอ่อนน้อมถ่อมตน พูดภาษาชาวบ้าน เขาจะรู้สึกดีว่าเรากับเขาเหมือนๆ กัน จะได้สนิทกันเร็วขึ้น เราจะอธิบายเป็นภาษาบ้านๆ ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์เขาจะไม่เข้าใจ ไม่อยากรู้ ไม่อยากมีส่วนร่วม เราก็จะอธิบายว่าเรามาวัดความสกปรกของน้ำ แต่ถ้าบอกว่ามาวัดค่า pH เขาก็ไม่รู้ ต้องใช้ภาษาที่ไม่ทางการเกินไป”

ปัญหาที่พบ ในงานภาคสนาม

ขณะที่พี่เล่าว่า การตั้งรูน้องคณะสาธารณสุขศาสตร์มาร่วมทีม ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การทำงานของพวกเขาไม่ค่อยมีปัญหา เพราะทุกคนล้วนมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน อาจจะมีปัญหาเล็กๆ น้อยๆ บ้าง เช่น เรื่องกลิ่นที่นักศึกษาต้องเผชิญ ยามออกไปเก็บตัวอย่างน้ำ “เพราะน้ำเสียจากขมจีนมีกลิ่นแรงมาก กลิ่นมันติดผม ติดตัวและติดนานด้วย แต่ตอนนี้ชินแล้ว และรู้วิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้นคือ ต้องใส่หน้ากาก ใส่ถุงมือ ใส่รองเท้าน้ำ เพื่อป้องกัน

กลิ่น เวลาเก็บน้ำก็ต้องทำเบาๆ เพื่อไม่ให้น้ำกระเด็นใส่ตัว แถมตอนขนย้ายน้ำเสียมาตรวจที่มหาวิทยาลัยก็ไม่มีใครมีรถยนต์เลย แก้ปัญหาด้วยการใช้รถมอเตอร์ไซด์พ่วงของเพื่อนไปแทน ซึ่งกว่าจะได้แต่ละเที่ยวก็ล่าช้าพอสมควร” พี่เล่า แต่ในทางกลับกันก็ได้เห็นน้ำใจของชาวบ้านที่มาคอยช่วยเหลือเวลาที่เขาและเพื่อนๆ ต้องยกน้ำกว่า 100 ลิตรกันตามลำพัง

“การเข้ามาช่วยเหลือของชาวบ้าน ทำให้เราไม่มีโอกาสพูดคุยกันมากขึ้น บางครั้งเขาก็ชวนทานข้าวจากแรกๆ ที่เข้าไปไม่ค่อยได้พูดกันมากนัก หลังๆ ชาวบ้านรู้ว่าเรามาทำอะไร ก็เกิดการบอกต่อ เป็นจุดเริ่มต้นให้เขาหันมาสนใจปัญหา”

กระบวนการตรวจสอบน้ำ ไม่ได้จบแค่ห้องปฏิบัติการเท่านั้น พี่บอกว่า พวกเขาายังต้องส่งน้ำมาตรวจสอบที่กรุงเทพฯ ด้วย แต่ปัญหาน้ำท่วมใหญ่เมื่อปลายปีที่ผ่านมา ส่งผลให้น้ำที่รอส่งตรวจต้องหยุดชะงักไป นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการชำรุด ต้องส่งไปซ่อมนานกว่า 1 เดือน พวกเขาแก้ปัญหาด้วยการส่งไปตรวจสอบที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีแทน

บ่อบำบัดน้ำ การทำงานบำบัดความคิด

ท่ามกลางบรรยากาศการทำงานแบบปิด เพราะทำงานอยู่ในโรงงานของพีโซค ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เห็นภาพและไม่เข้าใจการสร้างบ่อบำบัด นั่นหมายถึงชาวบ้านยังไม่มีเชื่อมั่นด้วยว่าจะได้ก๊าซออกมาใช้ได้จริง แต่กระนั้นการทำงานของทีมนักศึกษาก็ไม่เหนงาและโดดเดี่ยวจนเกินไปเพราะมีพีโซคคอยมาดูแลติดตามความคืบหน้า ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงก็แวะเวียนเข้ามาถามไถ่ และเยี่ยมชมบ่อบำบัดที่ติดตั้งอยู่ที่โรงงานเกือบทุกวัน พร้อมๆ กับความหวังที่จะเห็นก๊าซเกิดขึ้น

ระหว่างที่รอการพัฒนาระบบให้สามารถปล่อยก๊าซออกมาได้นั้น ก็มีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นนั่นคือ น้ำดีที่ได้จากการบำบัด จากเดิมที่ชาวบ้านคุ้นชินทั้งเรื่องกลิ่นเหม็นและสีของน้ำที่ถูกปล่อยทิ้งอย่างไม่มีการจัดการวันนี้ที่นักศึกษาสามารถบำบัดน้ำเสียจากโรงงานพร้อมเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างน้ำที่ยังไม่ได้รับการบำบัดกับน้ำที่ผ่านการบำบัดได้ว่าสะอาดกว่าจริง ๆ

“ผมพิสูจน์ด้วยการเอามือจุ่มลงไปใต้น้ำเสียที่อยู่ในอ่างให้เขาดม ให้ดูสี ว่าน้ำที่ผ่านการบำบัดจะใสขึ้น กลิ่นจางลง คือเราอธิบายจากสิ่งที่เกิดขึ้น ให้เขาได้เห็น ได้สัมผัสด้วยตัวเอง พร้อมสอดแทรกความคิดเรื่องอนุรักษ์ไปพร้อมกัน เพราะแม้จะมีปาฐกฤษฎีคอบำบัดอยู่ชั้นหนึ่งแล้วก็ตาม แต่อาจไม่เพียงพอ และจะดีกว่าไหมถ้าเราบำบัดน้ำก่อนแล้วค่อยปล่อยลงคลอง สิ่งเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิด และจิตสำนึกเพราะเริ่มเห็นสิ่งที่ดีกว่า” ต๊ะเล่าถึงผลที่เกิดขึ้น

ก๊าซ...ก็รอคอย

ตั้งแต่เล้าถึงกระบวนการเกิดก๊าซว่ามาจากการเลี้ยงจุลินทรีย์แล้วนำไปปล่อยในน้ำเสียให้จุลินทรีย์กินน้ำเสียเป็นอาหาร ซึ่งจุลินทรีย์จะกินแป้ง และถ่ายออกมาเป็นก๊าซมีเทน ซึ่งการกินอาหารของจุลินทรีย์ก็จะเป็นการบำบัดน้ำเสียไปด้วยในตัว

“สรุปคือเรานำคุณสมบัติของจุลินทรีย์มาใช้ประโยชน์ หลังจากที่เราใส่เชื้อเริ่มต้น ควบคุมอัตราการเติมสารอาหารให้ความเข้มข้นของสารอาหารมีความเหมาะสมต่อการเติบโต ส่วนกระบวนการที่ใช้ในการผลิตก๊าซชีวภาพในถังหมักแบบแอโรบิกที่อาศัยตัวกลางนี้ อาศัยการประยุกต์ลักษณะการหมักแบบ Repeated Batch Fermentation ที่มีลักษณะเดียวกันกับการหมักแบบเบ็ดเสร็จ เพียงแต่หลังจากกระบวนการหมักสิ้นสุดลงจะทำการถ่ายน้ำหมักออกไปส่วนหนึ่ง และเหลือน้ำอีกส่วนหนึ่งไว้ในถังหมัก เพื่อใช้เป็นหัวเชื้อในการหมักรอบต่อไป”

ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำโครงการนี้คือ พลังงานไบโอแก๊สหรือแก๊สชีวภาพ ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งพลังงานทดแทนได้ โดยตะบอกว่า ขณะนี้มีก๊าซออกมามากจนต้องเพิ่มถังแก๊สขึ้นอีก 1 ถัง แก๊สนี้สามารถจุดไฟได้ แต่ยังไม่มากพอที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ซึ่งพวกเขายังต้องทำวิจัยและพัฒนาต่อไป ขณะที่พี่โชคก็เริ่มประชาสัมพันธ์ให้โรงงานใกล้เคียงรับรู้ถึงข้อดี และให้โรงงานแห่งนี้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้” ด้านระบบบำบัดน้ำเสียและพลังงานทดแทน โดยมีนักศึกษาและอาจารย์เป็นที่ปรึกษา

“ตอนนี้โรงงานที่อยู่ติดกันเขาก็มาถามแล้ว เขาก็อยากมีเหมือนกัน บุคคลภายนอกที่เข้ามาดูงานการทำขมเงิน เราก็จะอธิบายเรื่องนี้ควบคู่ไปด้วย”

ในฐานะผู้นำชุมชนบ้านประโดกและผู้ที่คอยให้การสนับสนุนการดำเนินงานของนักศึกษา มาโดยตลอด พี่โชคบอกเล่าถึงความรู้สึกต่อการทำงานของนักศึกษาว่า เห็นถึงความตั้งใจจริงในการเข้ามาทำงานอย่างสม่ำเสมอ เห็นได้ว่าโครงการนี้ช่วยลดปัญหาน้ำเสียได้ในระดับหนึ่ง ส่วนก๊าซแอมโมเนียยังไม่สามารถนำมาใช้ในครัวเรือนได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ก็ยังมีความหวังว่าในอนาคตอันใกล้จะสามารถนำมาใช้ได้ หากจบโครงการนี้แล้วเขาก็พร้อมที่จะทำต่อ และมีแนวคิดที่จะใช้โรงงานเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านพลังงานควบคู่ไปกับแหล่งเรียนรู้ด้านการผลิตขมเงิน ซึ่งปัจจุบันมีนักเรียน นักศึกษา เข้ามาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสิ่งที่จะทำต่อคือ การศึกษาหาความรู้ และรับการถ่ายทอดความรู้เรื่องระบบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากทุกวันนี้เขายังอธิบายการทำงานของบ่อได้เพียงขั้นพื้นฐานเท่านั้น อย่างไรก็ตามขณะนี้โรงงานขมเงินแห่งนี้สนใจทำโครงการนี้ ส่วนอีก 2 แห่งยังไม่พร้อม “มันต้องค่อย ๆ ขยายผล ต้องให้ความรู้เพิ่ม ซึ่งเราก็มพร้อมที่จะเป็นจุดประชาสัมพันธ์ และขยายผลต่อไปในอนาคต”

น้ำเปลี่ยน คนเปลี่ยน

จิราภรณ์ ประธรรมโย อาจารย์ที่ปรึกษาบอกว่า เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาหลายอย่าง ที่สำคัญคือการแก้ปัญหา เห็นได้ชัดเจนนักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีขึ้น มีพัฒนาการการทำงานที่ดีขึ้น ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ใหญ่ได้ดี “แรก ๆ จะเห็นว่าพวกเขายังทำงานร่วมกันไม่ได้ดี เพราะต่างคนต่างความคิด แต่เมื่อรู้จักปรับตัว รู้จักพูดคุยกันเมื่อมีปัญหา จึงเห็นพัฒนาการของการทำงานเป็นที่ชัดเจนขึ้น กระทั่งอีรวัน มีความรับผิดชอบทั้งเรื่องเวลาและการปฏิบัติตัว”

สำหรับ **นภาพร เกரியกลาง** และ **กฤษณี เลิศชัยพงศ์** แม้จะเข้ามาร่วมโครงการภายหลัง แต่ทั้งสองก็ทำงานได้ดี อาจเป็นเพราะทั้งสองคนเคยทำกิจกรรมมาแล้ว และงานนี้ก็เกี่ยวข้องกับชุมชนจึงไม่เป็นปัญหา ทั้งสองคนมาช่วยงานในห้องแล็บที่ต้องใช้ความชำนาญ “เราก็พยายามสอนเขา ซึ่งก็ไม่เสียแรงเปล่า เพราะเห็นพัฒนาการชัดเจนมาก ทั้งสองคน

มีทักษะในการทำแล็บมากขึ้น สามารถทำสิ่งที่ยากขึ้นได้เรื่อยๆ การทำแล็บต้องใช้สมาธิและความอดทนค่อนข้างสูง ต้องละเอียด รอบคอบ ถ้าลืมเติมสารบางอย่างลงไป ก็จะทำให้ผลผิดพลาดได้ ฉะนั้นเราจึงต้องคอยตรวจดูว่าเขาลืมอะไรหรือเปล่า เพราะผลที่ได้แรก ๆ จะไม่เท่ากัน แต่พอหลัง ๆ เขาสามารถตรวจเช็คความถูกต้องเองได้ ตั้งใจเรียนมากขึ้น และนำสิ่งที่เรียนกับการทำกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ส่งเสริมกันได้ดีขึ้น”

ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำโครงการนี้คือ การบำบัดน้ำเสียและก๊าซชีวภาพ ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งพลังงานทดแทนได้ ทำให้ชุมชนโดยเฉพาะโรงงานนมจันทน์มาสนใจดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะนอกจากจะช่วยลดมลพิษแล้ว ยังสามารถลดค่าใช้จ่ายเรื่องเชื้อเพลิงหรือก๊าซหุงต้มลงได้ แม้โครงการจะสิ้นสุดแล้ว ความพอใจของชาวบ้านจะยังมีไม่เต็มร้อย แต่การทำงานครั้งนี้ถือเป็นการ “จุดประกาย” ให้ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญ และหันมาใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ●●

ระบบบำบัดแบบตรึงฟิล์มจุลินทรีย์ชนิดไม่ใช้อากาศ (Anaerobic Fixed Film Reactor : AFFR)

มีลักษณะเป็นถังปฏิกรณ์แบบปิด ที่มีการติดตั้งวัสดุตัวกลางด้านในถังปฏิกรณ์โดยมีการจัดเรียงอย่างเป็นระเบียบ ซึ่งหน้าที่ของตัวกลางที่บรรจุคือ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของกลุ่มจุลินทรีย์ โดยให้จุลินทรีย์มาเกาะบนตัวกลางในลักษณะของฟิล์มชีวภาพ มีข้อดีเมื่อเปรียบเทียบกับระบบบำบัดแบบไร้อากาศรูปแบบอื่น ๆ คือ มีความสามารถในการรักษาเชื้อจุลินทรีย์ให้อยู่ในระบบได้เป็นระยะเวลานาน มีประสิทธิภาพสูงในการกำจัดของเสียและผลิตก๊าซชีวภาพ มีความทนทานต่อสมบัติของน้ำเสียที่มีสารแขวนลอยสูงได้ โดยไม่ต้องมีการปรับสภาพน้ำเสียก่อนเข้าระบบ (Pretreatment) มีความทนทานต่อคุณสมบัติของน้ำเสียที่มีความเป็นพิษได้สูงกว่าระบบอื่น ค่าใช้จ่ายของสารเคมีที่ใช้ในการดำเนินการและการควบคุมระบบต่ำ การดูแลระบบไม่ซับซ้อน หลังจากเดินเครื่องแล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการควบคุมระบบ

ประสบการณ์ใหม่ๆ กับความคิดที่เปลี่ยนไป

แม้โครงการนี้จะเริ่มจุด “ตั้งต้น” มาจากงานวิจัยของอาจารย์ แต่ระหว่างการทำโครงการหนุ่มสาวทั้งเจ็ด ก็ได้ค้นพบ “จุดเริ่มต้น” ของชีวิตการทำงานที่พวกเขาต้องพบเจอในอนาคต

วรุตม์ วงจันตร์ หรือ “ตั้” หัวหน้าโครงการ

แม้โครงการนี้จะเริ่มต้นมาจากงานวิจัย แต่การลงชุมชนก็เป็นสิ่งที่ผมและเพื่อน ๆ ต้องปรับตัวและยังต้องเรียนรู้อีกมาก โครงการนี้ทำให้ผมได้ “ความรู้ใหม่” จากการศึกษาจริงซึ่งต่างจากในห้องเรียนมาก ผมสามารถนำความรู้ใหม่กลับมาประยุกต์ใช้กับวิชาเรียนและปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เรื่องการประสานงานการทำงานเป็นทีม รู้ว่าทุกคนต้องเปิดใจจึงจะทำงานร่วมกันได้ดี รู้จักความสามัคคี รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การทำงานคนเดียวทุกคนทำได้แต่อาจทำได้ไม่ดี เพราะไม่มีใครเก่งไปหมดทุกอย่าง จึงต้องใช้ความถนัดของแต่ละคนให้เกิดประโยชน์ และได้เรียนรู้ว่าการพูดคุยกับคนในชุมชนต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

นัทวดี ปิวันนากุล หรือ “แอ็บ”

โครงการนี้ทำให้แอมรู้ว่าการทำงานจะประสบผลสำเร็จได้ต้องได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน แรก ๆ ที่เข้าไปเขาไม่ค่อยเห็นด้วยเท่าไร แต่เราก็ค่อย ๆ ทำความเข้าใจแบบประนีประนอม ทำให้เขาเปิดใจยอมรับ ซึ่งช่วงหลังชุมชนเริ่มเปิดใจยอมรับ มีบางกลุ่มมาคอยสอบถามความคืบหน้า ช่วงแรก ๆ ที่เข้าไปในชุมชนได้กลิ่นน้ำเสียแล้วรับไม่ได้เลย กลิ่นแรงมาก ติดผมติดตัวนานมาก ตอนแรกเกือบทนไม่ได้ แต่ก็คิดว่าเมื่อเราเข้ามาทำงานให้ชุมชนเราก็ต้องอยู่กับปัญหาเขาให้ได้ ส่วนการทำงานกับเพื่อน ๆ ในทีม หากมีปัญหาที่ไม่เข้าใจกัน ต้องเปิดใจคุยกันด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ ต้องมีความอดทน

พีรวัฒน์ สกกุลประเสริฐศรี หรือ “พี”

ผมได้เรียนรู้เรื่องการปรับตัวในการทำงานว่าต้องมีการป้องกันความผิดพลาด และมีความรอบคอบ การทำโครงการนี้ทำให้ผมได้องค์ความรู้ในการบำบัดน้ำเสียเพิ่มขึ้น เมื่อก่อนผมไม่รู้ว่าค่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสำคัญกับการตรวจสอบน้ำอย่างไร ทำให้ผมได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม เวลามีคนเข้ามาถามเรื่องการบำบัดน้ำเสียก็สามารถตอบคำถามได้ ให้ความรู้เขาได้ รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมและสิ่งแวดล้อม

นภาพร เกரியกลาง หรือ “อู๋”

การทำโครงการนี้ทำให้เข้าใจและสามารถอธิบายระบบบำบัดน้ำได้ สามารถนำความรู้เรื่องการทำให้เสียไปใช้ต่อยอดในการเรียนได้ ตอนแรกยังไม่เก่ง แต่พอได้จับเครื่องมือเครื่องมือบ่อย ๆ ก็คล่องขึ้น ความยากก็ค่อย ๆ หายไป เพราะได้เรียนรู้ทุกวัน เวลาเรียนเรารู้วิธีการว่าทำอะไร แต่ไม่ได้ทำจริง ไม่ได้เจอปัญหาจริง เมื่อได้ทำจริงรู้สึกสนุกมาก รู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่และมีความรับผิดชอบมากขึ้น ที่สำคัญทำให้เราเห็นความสำคัญของความเที่ยงตรงของผลแล็บ เพราะถ้าผลไม่ตรงจะทำให้ค่าต่าง ๆ ผิดเพี้ยนไปหมด หาปัญหาไม่เจอ และแก้ไขไม่สำเร็จ

โครงการ “การผลิตก๊าซชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบ ตรึงฟิล์มจุลินทรีย์ชนิดไม่ใช้อากาศสำหรับน้ำเสียโรงงานผลิตขนมจีน” มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ดร.ประยงค์ กิรติอุไร

นางสาวจิราภรณ์ ประธรรมโย

หัวหน้าโครงการ นายวรวิทย์ วงจันทร์

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายถวัลย์ศักดิ์ สง่าแสง
2. นางสาวณัฏฐา ปิ่นวันนากุล
3. นายพีรวัฒน์ สกกุลประเสริฐศรี
4. นางสาวนภาพร นามวงษ์
5. นางสาวนภาพร เกரியกลาง
6. นางสาวกฤษณี เลิศชัยพงศ์

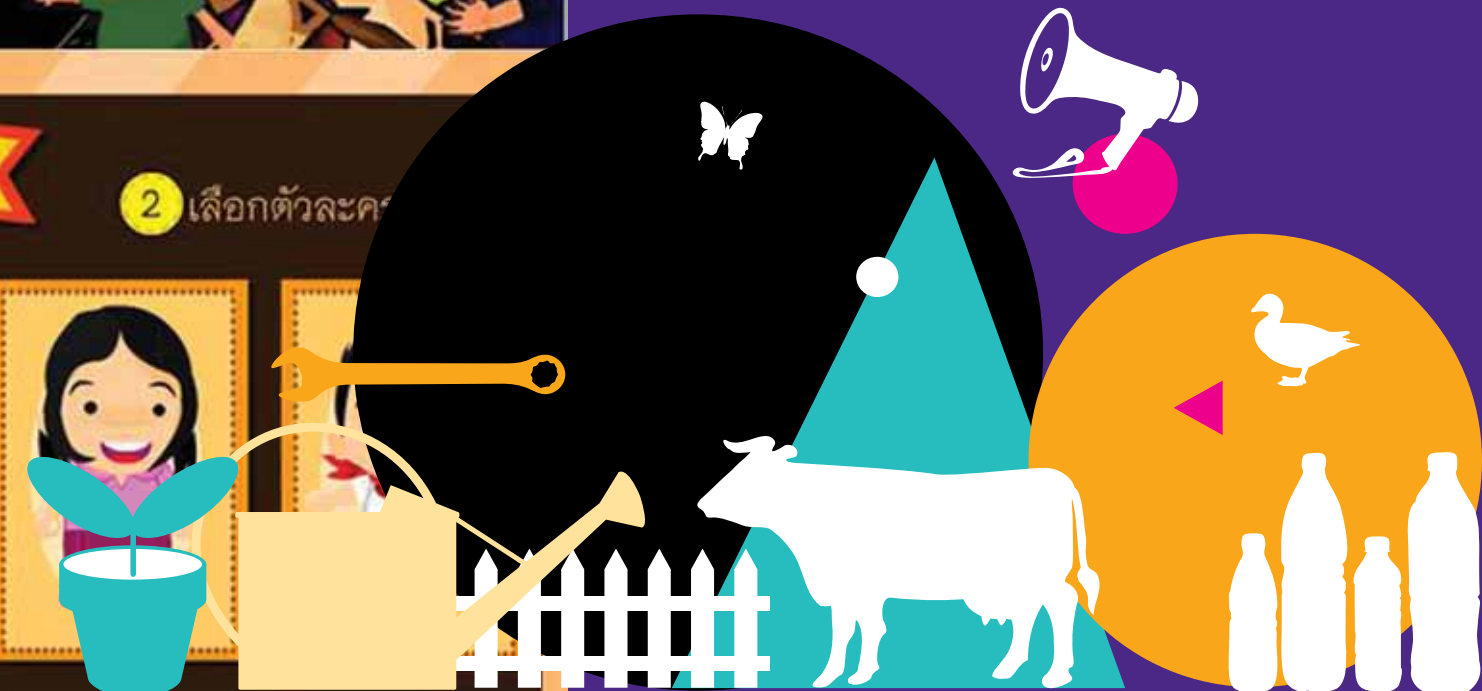
เกมเสริมสร้างพัฒนาการ การเรียนรู้เด็กออกัสติก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

เมื่อโปรเจกจบของ 3 นักศึกษาจากรั้ว มจร. กลายเป็นโครงการสร้างสรรค์ต่อสังคมที่มีคุณค่าความหมายต่อเด็กออทิสติกที่กำลังต้องการเครื่องมือเสริมสร้างพัฒนาการ การเรียนรู้ เครื่องอำนวยความสะดวกและขยายผลจึงปรากฏและงอกงาม เป็นสายธารแห่งความดีเพื่อช่วยเหลือเด็กออทิสติก

“ออทิสติก” คืออาการบกพร่องทางพัฒนาการอย่างรอบด้าน พ่อแม่ผู้ปกครองหลายคนจึงรู้สึกกังวลไม่น้อยเมื่อลูกที่เป็นออทิสติกถึงวัยต้องเข้าเรียน เพราะเด็กเหล่านี้ต้องได้รับการส่งเสริม เพื่อเตรียมความพร้อมให้พวกเขาก้าวเข้าสู่ช่วงของการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ช่วยเหลือตัวเองได้ อย่างน้อยที่สุดคือ “การมีทักษะชีวิตที่ดี”

แม้เรื่องนี้จะดูเป็นงานวิชาการ การแพทย์ และ อนามัยเด็ก แต่ก็ไม่พ้นไปจากความสนใจของน้องๆ นักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) ที่กำลังหาโจทย์ในการทำโปรเจคเพื่อขอจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

“เราคิดกันว่าจะทำเกมออกมาสักชิ้นหนึ่ง”

แต่จุดเปลี่ยนของนักศึกษาที่อยากทำโปรเจคเพื่อขอจบการศึกษาก็เกิดขึ้น เมื่อ “ส้ม” รุ่งนภา สกุลลิ้ม สาวน้อยหนึ่งเดียวในกลุ่มได้เข้าไปฝึกงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ทำให้เธอรู้จักการแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุน ทำให้โปรเจคจบของพวกเขามีความหมายขึ้น

“เรารู้จักโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” จาก facebook เห็นว่าเป็นการใช้ความรู้ที่เรียนมาทำประโยชน์เพื่อสังคม จึงเริ่มมองโปรเจกต์ของเราว่า เป็นไปได้ไหมที่จะไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ตอนแรกคิดถึงคนตาบอด นูหนวก แต่พอหาข้อมูลก็พบว่า มีสื่อมากพออยู่แล้ว แต่ยังมีเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังไม่มีสื่อคอมพิวเตอร์มาช่วยเสริมสร้างพัฒนาการ นั่นคือกลุ่มเด็กออทิสติก เลยคิดว่าหากพวกเขาได้รับการฝึกฝนและพัฒนาที่ดีก็จะทำให้พัฒนาการของเขาใกล้เคียงกับคนปกติได้” สัมบอกเล่าถึงแนวคิดแรกๆ ที่คิดทำโครงการนี้

และนี่คือที่มาของโครงการเกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้เด็กออทิสติก ที่มีสมาชิกเพียง 3 คน คือ “บวม” ภัทรวัตร เผือกผ่อง ที่รับหน้าที่หาข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ป้อนให้กับผู้สร้างเกมอย่าง “ภูมิจิ” อธิพงษ์ ศรีณรงค์ และมี “ส้ม” รุ่งนภา สกุลลิ้ม เป็นฝ่ายสนับสนุน แต่ทั้งสองส่วนทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิด

●● ลงพื้นที่ค้นหา “กลุ่มเป้าหมาย”

เมื่อโจทย์ชัดเจนว่าต้องการสร้างเกมขึ้นมาเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดลคือสถานที่แรกที่พวกเขาไปติดต่อประสานงานขอดำเนินโครงการ แต่ที่นี่ไม่มีเด็กออทิสติก พวกเขาได้รับการแนะนำให้รู้จักกับผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ซึ่งจัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงอนุบาลปีที่ 3 ที่จัดให้มีการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กพิเศษกลุ่มนี้

บวมบอกว่า อาการของเด็กออทิสติกมี 3 ระดับ คือ 1.ระดับกลุ่มที่มีอาการน้อย เรียกว่า กลุ่ม Mild autism หรือบางครั้งเรียก กลุ่มออทิสติกที่มีศักยภาพ

สูง (high-functioning autism) ซึ่งจะมีระดับสติปัญญาปกติ หรือสูงกว่าปกติ มีพัฒนาการทางภาษาดีกว่ากลุ่มอื่น แต่ยังคงมีความบกพร่องในทักษะด้านสังคม การรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลอื่น 2. ระดับกลุ่มที่มีอาการปานกลาง เรียกว่า กลุ่ม Moderate autism ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในพัฒนาการด้านภาษาการสื่อสาร ทักษะสังคม การเรียนรู้ รวมทั้งด้านการช่วยเหลือตนเอง และมีปัญหาพฤติกรรมกระตุ้นตนเองพอสมควร และ 3. ระดับกลุ่มที่มีอาการรุนแรง เรียกว่า กลุ่ม Severe autism ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในพัฒนาการเกือบทุกด้าน และอาจเกิดร่วมกับภาวะอื่น เช่น ปัญญาอ่อนรวมทั้งมีปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรง

“หลังจากพูดคุยกับผู้อำนวยการ ก็ได้รับความอนุเคราะห์จากโรงเรียนให้คำปรึกษาเรื่องการทำเกมคือ อาจารย์สิทธิชัย อริยทรัพย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กออทิสติก ทำให้โจทย์ของเราเริ่มชัดขึ้นว่าเราจะทำเกมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกที่มีศักยภาพสูง (High) และปานกลาง (Moderate) อายุระหว่าง 3-10 ปี มีพื้นที่ดำเนินงานอยู่ที่โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์” บวมบอก

●● อดข้อมูลให้แน่นอนก่อนลงมือ สร้างเกม

เมื่อได้พื้นที่และแหล่งความรู้คืออาจารย์สิทธิชัยที่เข้ามาช่วยถ่ายทอดความรู้ทั่วไปและธรรมชาติของเด็กออทิสติก พร้อมกับให้คำแนะนำการหาข้อมูลเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะในการทำเกมที่ควรส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ในด้านใดบ้างจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

“อาจารย์สิทธิชัยแนะนำเราทุกอย่าง ทำให้เราได้รู้ว่าเด็กออทิสติกก็เหมือนเด็กทั่วๆ ไป ถ้าไม่ไปพบแพทย์ก็จะมีรูปร่างเหมือนเด็กคนนั้นเป็นออทิสติก กระทั่งเด็กเริ่มโตขึ้น 4 - 5 ขวบจึงจะรู้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะสายเกินไปที่จะช่วยเหลือให้กลับมาเป็นเด็กที่มีทักษะการเรียนรู้เหมือนหรือทัดเทียมกับเด็กปกติได้ และแม้ว่าจะมีอาการอยู่ในระดับเดียวกัน แต่อาการของเด็กออทิสติกแต่ละคนก็แตกต่างกันไปตามอาการ อาจารย์ให้ความรู้พวกเราเยอะมาก แม้กระทั่งเรื่องเสียงที่จะต้องมียอยู่ในเกมด้วย เพราะน้องเขาไม่สามารถเข้าใจคำสั่งของเกมได้ด้วยตัวเอง รวมถึงรูปภาพที่ต้องไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป” นูมกล่าว

แม้จะได้รับความรู้จากอาจารย์สิทธิชัยมาแล้ว แต่พวกเขาก็พยายามหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการเข้าไปศึกษาเกมพัฒนาการเรียนรู้เด็กออทิสติกจากเว็บไซต์ต่างประเทศ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาประยุกต์ดัดแปลงให้เหมาะสมกับเด็กไทย

●● สร้างเกม เพื่อพัฒนาคน

หลังจากได้ข้อมูลมากพอ ภูมิกี้เริ่มเขียนโปรแกรมบนคอมพิวเตอร์ทันที “ตอนแรกเราพัฒนาเกมขึ้นมาในรูปแบบของนิทาน เริ่มจากการออกแบบในกระดาษก่อนลงโปรแกรม ซึ่งเป็นเกมส่งเสริมการเรียนรู้ 5 เกม แบ่งเป็น 3 หมวด คือ หมวดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน หมวดสังคม และหมวดร่างกาย โดยหมวดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน นื่อง ๆ จะได้เรียนรู้ทักษะการจำแนกประเภทและการเรียงลำดับ หมวดสังคมเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และหมวดร่างกายเป็นเกมประกอบอวัยวะ และลากเส้นพัฒนากล้ามเนื้อมือและตา”

เกมทั้ง 5 ประกอบไปด้วย **1. เกมจำแนกสิ่งของ** ซึ่งเกิดจากไอเดียที่นักศึกษาได้ไปพูดคุยกับอาจารย์ เริ่มจากการนำสิ่งของที่น้องๆ ออทิสติกสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวันมาออกแบบเกม

2. เกมแยกแยะอารมณ์ ที่ได้ไอเดียมาจากการศึกษาเกมพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกจากเว็บไซต์ต่างประเทศ โดยสังเกตพบว่าเกมแยกแยะอารมณ์ของต่างประเทศจะใช้ภาพชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างด้านอารมณ์ไม่ชัดเจน ไม่เหมาะกับเด็กเล็ก พวกเขาจึงปรับรูปให้เป็นภาพการ์ตูน ซึ่งดึงดูดความสนใจของเด็กๆ ได้มากที่สุดทีเดียว

3. เกมประกอบอวัยวะ ซึ่งมาจากความต้องการของ **อารีย์ คำคณา** คุณครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์

ที่ใกล้ชิดกับน้อง ๆ ออกทิสติกมานานหลายสิบปี มีความรู้และประสบการณ์ในการกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ออกทิสติก ครูอารีย์จึงเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของเด็กออกทิสติกได้เป็นอย่างดี ครูอารีย์บอกว่า อวัยวะต่างๆ ที่เด็กออกทิสติกควรรู้ เป็นปัจจัยสำคัญในการสื่อสารและการสอนให้พวกเขาเหล่านั้นรู้จักช่วยเหลือตัวเองได้ในเบื้องต้น

4. เกมลากเส้น เป็นการประยุกต์เกมให้เหมือนแบบฝึกหัดของเด็กอนุบาลที่มีอยู่ในแบบเรียนแต่นำมาใช้ไว้ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ก่อนจะตั้งระดับความยากง่าย เช่น น. หนู ซึ่งมีหัวและต่องนมมือหลายจังหวะนับเป็นการลากเส้นที่มีระดับความยากที่สุด จากนั้นก็เรียงลำดับอักษรภาษาไทยตัวอื่นๆ เข้ามา โดยวิธีการเล่นพวกเขาจะป้อนโปรแกรมให้ผู้เล่นต้องเริ่มเล่นเกมจากระดับที่ง่ายที่สุดก่อน เมื่อผ่านแล้วจึงจะไต่ระดับความยากไปที่ตัวอักษรอื่นๆ ได้

5. เกมเรียงลำดับเหตุการณ์ เป็นอีกเกมหนึ่งที่นักศึกษาทีมนี้ยอมรับว่าได้ไอเดียมาจากเกมของต่างประเทศ แต่พวกเขาได้นำมาปรับให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของเด็กไทยมากขึ้น “พวกผมไปเห็นเกมนี้ของต่างประเทศ เขาจะให้เด็กที่เป็นออทิสติกเล่นเกมทำแฮมเบอร์เกอร์ โดยให้ดูวิดีโอก่อนหนึ่งรอบ จากนั้นก็มีภาพนิ่งให้น้อง ๆ เรียงลำดับว่าเหตุการณ์ไหนเกิดขึ้นก่อนหรือหลัง แต่พอเป็นแฮมเบอร์เกอร์พวกผมก็คิดว่าน่าจะห่างไกลจากความเป็นไทย จึงนำมาปรับให้เป็นไทย ๆ ให้มีเกมย่อยหลาย ๆ เกม เช่น เกมแต่งตัวไปโรงเรียนจะต้องเริ่มจากใส่อะไรก่อน ถู ทำ เสื้อนักเรียนหรือกางเกง รวมถึงเกมอาบน้ำแต่งตัว เป็นต้น เพื่อเน้นให้เขาสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน” บม อธิบาย พร้อมกับบอกด้วยว่าที่จริงแล้วยังมีด่านที่ 6 ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดสรุปที่ดึงเกมทั้ง 5 เกมมารวมไว้เพื่อย้ำเตือนความเข้าใจของน้อง ๆ อีกครั้ง ก่อนจะเข้าสู่การประเมินผลนับจำนวนดาวแห่งความสำเร็จ

●● เบื้องหลัง “ความสำเร็จ”

แต่กว่าจะได้เกมที่สมบูรณ์แบบทั้ง 5 เกมนี้ พวกเขาต้องเพียรพยายามนำเกมแต่ละเกมเข้าไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทั้งอาจารย์สิทธิชัย ครูอารีย์ และครูอื่นๆ ในโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ รวมถึงให้น้อง ๆ ที่โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ทดลองเล่นก่อน แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขหลายครั้งกระทั่งสมบูรณ์และเหมาะสมกับเด็กออทิสติกมากที่สุด

พวกเขาบอกว่า กว่าที่จะผ่านพ้นอุปสรรคและข้อจำกัดมากมายมาได้เกือบแปปไปเหมือนกัน เริ่มจากเรื่อง “เวลา” ที่พวกเขาใช้เวลาในวันปกติไปกับการหาข้อมูล ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อสร้างโปรแกรมเกมแล้วเมื่อถึงวันที่จะต้องนำเกมไปให้ “ผู้ใช้” ได้ทดลองเล่นก็ต้องตื่นกันตั้งแต่เช้าเพื่อออกเดินทางมายังโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ย่านบางกอกน้อย

“เราต้องหาเวลานาน ๆ เรียนรู้ได้ดีที่สุดคือช่วงเช้าประมาณ 8 โมงถึง 9 โมงเช้า แรก ๆ เราจะสร้างความคุ้นเคยกับน้อง ๆ ก่อน เอาตุ๊กตามาเล่นพูดคุยกันเพื่อสร้างความคุ้นเคย แล้วจึงให้น้อง ๆ ทดลองเล่นพร้อมกับปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ” ภูมิเล่า

●● สร้างความสัมพันธ์กับผู้ใช้

สัมภาษณ์ว่า ก่อนจะเริ่มเล่นเกม พวกเขาจะใช้สื่อผลไม้พลาสติก และบัตรคำเพื่อเสริมสร้างความรู้พื้นฐานก่อนจะเข้าไปสู่การทดลองเล่นเกม จากนั้นคอยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ๆ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อที่แนะนำกลับไปแก้ไขปรับปรุง ทำอย่างนี้หลายต่อหลายครั้งกว่าจะเสร็จออกมาเป็นเกมที่สมบูรณ์ มีข้อบกพร่องน้อยที่สุด

บুমอธิบายเสริมว่า การที่พวกเขาต้องนำเกมที่พัฒนาได้ไปให้น้อง ๆ ออทิสติกทดลองเล่นเป็นระยะ ๆ หลาย ๆ ครั้ง ซึ่งเป็นเรื่องดีที่ทำให้พวกเขาเข้าใจ “ผู้ใช้” มากขึ้น ถือเป็นสิ่งสำคัญที่นักพัฒนาโปรแกรมอย่างพวกเขาต้องมี

“เราไปบ่อย ๆ จนได้ข้อควรคำนึงในการออกแบบเกมเพื่อเด็กออทิสติกมากมาย ทั้งเรื่องระยะเวลาของเกมที่ต้องมีความเหมาะสม ไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป เรื่องคำสั่งจะต้องสั้นกระชับ เพราะถ้าใช้เวลาในการเล่นมากไป ก็ส่งผลเสียต่อสุขภาพสายตาของเด็ก หรืออาจทำให้เด็กติดเกมได้ หรือเรื่องการจับเวลาต้องไม่เร็วหรือช้าเกินไป ต้องไม่มีเงื่อนไขยากหรือมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็ก ๆ เครียด รวมถึงรายละเอียดเรื่องเสียงพากย์ที่ต้องมีความเหมาะสม ตรงนี้เราต้องปรับเสียงให้เป็นเหมือนเสียงการ์ตูน คนพากษ์ก็หายากมาก โชคดีที่ได้เพื่อนของส้มมาช่วยพากย์ให้” บุมบอกเล่าถึงวิธีการหาข้อมูลและวัตถุดิบต่าง ๆ ในการสร้างโปรแกรมเกม

สัมภาษณ์ว่า เมื่อน้อง ๆ ออทิสติกเล่นเกมผ่านด่านทั้ง 5 ได้แล้ว ในตอนท้ายของเกมจะมีการวัดผลการเรียนรู้ เริ่มจากเมื่อเด็กออทิสติกเริ่มเล่นเกมแรกจบจะมีดาวคะแนนมอบให้สะสมกระทั่งถึงเกมที่ 5 ซึ่งจะประมวลผลภาพรวมออกมา มอบเป็นดาวคะแนนให้

เด็ก ๆ ในรูปประกาศนียบัตร ที่พิมพ์ออกมามอบให้ผู้เล่นเป็นรางวัลที่สร้างความภาคภูมิใจได้ไม่น้อย

“เมื่อเด็ก ๆ เล่นเกมผ่านไปแต่ละด่าน จะมีดาวมอบให้ แต่ละดาวก็จะเกิดจากการประมวลผลของโปรแกรมเกมที่เราตั้งเวลาไว้ว่า ถ้าเด็ก ๆ สามารถตอบได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงการตอบถูกหรือตอบผิด จะมีผลต่อการคำนวณเพื่อมอบดาวให้ ส่วนประกาศนียบัตรนั้นเราได้แนวคิดมาจากครูอารีย์ที่แนะนำเราว่าอยากให้เด็ก ๆ กลับมาเล่นเกมอีกครั้ง จึงต้องสร้างแรงจูงใจให้เด็ก ๆ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นของรางวัล แต่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสำเร็จ” ส้มกล่าว

●● เกมนี้สร้างการเรียนรู้ได้จริง

สิ่งสำคัญของการเล่นเกมคือ การวัดผลการเรียนรู้ของเด็ก ๆ หลังเล่นเกม สัมภาษณ์ว่าในการเล่นของเด็ก ๆ ออทิสติกแต่ละครั้งจำเป็นต้องอยู่ในการดูแลของผู้ปกครองหรือครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ พร้อมทั้งร่วมสังเกตพฤติกรรมเพื่อประเมินผล ซึ่งนอกจากจะช่วยแก้ไขปัญหาหากเด็ก ๆ ไม่สามารถเล่นได้เอง

ในระยะแรกแล้ว ยังสามารถประเมินความสามารถและ พัฒนาการทางอารมณ์ของผู้เล่นผ่าน “แบบบันทึกผล หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้” ได้อีกด้วย

“แบบบันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เราจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือครูเป็นผู้ประเมินเด็ก หลังเล่นเกม ทั้งการประเมินพฤติกรรมว่าเด็ก ๆ มีทักษะ ความสนใจ สถิติปัญญา การแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้นหรือไม่ และในแบบบันทึกเดียวกันก็ยังสามารถประเมินเกมไปพร้อม ๆ กันระหว่างที่เด็กเล่นเกมด้วยคือ ถ้าน้องได้ 1 - 5 ดาวคือพอใช้ ถ้าได้ 6 - 10 ดาว คือปานกลาง จะได้รับประกาศนียบัตรเหรียญทองแดง หากได้ 11 - 15 ดาวถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี จะได้ประกาศนียบัตร เหรียญเงิน และถ้าได้ 16 - 18 ดาวคืออยู่ในระดับที่ดีมาก จะได้ประกาศนียบัตรเหรียญทอง” ล้มเล่า

อารีย์ คำคณา ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาล จันทยานนท์ กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กออทิสติกที่เคยผ่านการเล่นเกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ว่า เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สนใจการฟังเสียง ไม่ชอบภาพ แต่หลังจากที่ได้เล่นเกมก็เริ่มสนใจเสียงและสนใจ ภาพมากขึ้น สามารถทำแบบฝึกที่ครูมอบหมายได้ดี สนใจสิ่งที่ครูสอนได้นานขึ้น

“เด็กเขาอยากเรียนรู้มากขึ้น เด็ก ๆ จะตื่นตื่น และชอบเล่นมาก ที่จริงแล้ววิชาคอมพิวเตอร์เขาได้ เรียนอยู่แล้ว แต่พอมีเกมนี้เข้ามา เขาก็รู้สึกตื่นตัว และมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น พอเห็นพี่ ๆ นักศึกษาเข้ามาจะวิ่งเข้าไปหาเลย” ครูอารีย์ยืนยัน พร้อมกับเล่าถึงกรณีของน้องออโต้ เด็กออทิสติกวัย 3 ขวบที่ทดลองเล่นเกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้มาโดยตลอดว่า “น้องออโต้เรียนที่นี้ได้ประมาณปีครึ่ง แล้ว เริ่มแรกน้องเขาไม่พูดเลย แต่ตอนนี้เริ่มพูดแล้ว ตอนเล่นเกมครูสังเกตเห็นว่าเขาเริ่มจับคู่ เริ่มวาดภาพ และกระบายสี เลือกสีมาระบายเองในคอมพิวเตอร์ และก็ปริ้นท์ผลงานของตัวเองออกมาได้ อาการเขาก็ จะดีขึ้นเพราะเกมเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ช่วยเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนมีอยู่แล้วให้ดีขึ้นไปอีก”

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียน อนุบาลจันทยานนท์ และนายกสมาคมออทิสติก แห่งประเทศไทย บอกว่า แนวคิดของนักศึกษาทีมนี้ ในการสร้างเกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ออทิสติก เป็นแนวคิดที่เป็นมาตรฐานสากล เนื่องจาก ปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทยเน้นการ เปิดโอกาสให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียน ร่วมกับเด็กทั่วไป และต้องมีสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม ฉะนั้นการพัฒนาซอฟต์แวร์ จึงเข้ามาช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็กได้เป็นอย่างดี

“กรณีของเด็กออทิสติก คนส่วนใหญ่มักจะ คิดเหมารวมว่าเด็กออทิสติกเป็นเด็กเก่ง แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ มีเพียง 20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่เป็นพวกเก่งอัจฉริยะ แต่ผมเห็นเกมนี้แล้วเชื่อว่าเด็ก ที่เหลืออีก 80 เปอร์เซ็นต์จะมีพัฒนาการการเรียนรู้ ขึ้นมาเป็นเด็กเก่งได้ในอนาคตผมอยากจะสร้างทีม ร่วมกับนักศึกษาทีมนี้หรืออาจจะร่วมกับมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผมมีแนวคิดที่จะ พัฒนาต่อยอดเกมนี้ต่อไปในการประชุมผู้ปกครอง

สมาคมเด็กออทิสติกแห่งประเทศไทย ผมตั้งใจจะให้นักศึกษาทีมนี้้นำเกมไปนำเสนอด้วย เพราะถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองมีเครื่องมือในการช่วยเหลือเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเรียนรู้ได้ พ่อแม่ก็จะทำหน้าที่เป็นครูได้มากขึ้น เป็นแนวคิดที่ผมอยากจะพัฒนาต่อยอดต่อไป”

ขยายผลสู่เครือข่ายออทิสติก

ภายหลังจากพัฒนาเกมเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกเสร็จสมบูรณ์ นักศึกษาทีมนี้ได้จัดทำ “คู่มือ” เพิ่มเติมสำหรับครูผู้สอนหรือพ่อแม่ผู้ปกครองในการนำเกมไปสอนให้กับบุตรหลาน โดยจัดทำขึ้นในรูปแบบซีดีเกมและนำไปมอบให้กับสมาคมออทิสติกแห่งประเทศไทยช่วยขยายผล และแจกจ่ายไปยังผู้ปกครองเด็กออทิสติกทั่วประเทศ เนื่องจากเครือข่ายนี้มีศักยภาพสามารถกระจายเกมให้เด็กออทิสติกตามภูมิภาคต่างๆ ได้ อีกทั้งยังนำไปมอบให้กับโรงเรียนวัดโสมนัสซึ่งเป็นโรงเรียน

เรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กออทิสติกอีกด้วย

นอกจากนี้พวกเขายังได้ประชาสัมพันธ์เกมผ่านเว็บไซต์และ facebook เด็กดีพร้อมที่จะส่งเกมทางไปรษณีย์ให้ผู้สนใจ และล่าสุดพวกเขายังส่งเกมไปให้กับ “บ้านเต็มเต็ม” ศูนย์พัฒนาเด็กออทิสติกในจังหวัดขอนแก่นผ่านน้อง ๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นเจ้าของโครงการ “สวนสนุก สุขเต็มเต็ม” หนึ่งในทีมที่เข้าร่วมแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2554 อีกด้วย

พัฒนาการดีๆ ที่เกิดขึ้น

ศศิภา กัลยาวิชัย ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาบอกว่า หลังจากเข้าร่วมโครงการนี้พบว่านักศึกษาทั้ง 3 คน มีพัฒนาการดีขึ้นหลายด้าน แตกต่างจากนักศึกษาอื่นๆ “ถ้าเขาเรียนในห้องอย่างเดียว ก็เหมือนอยู่ในห้องสี่เหลี่ยม เหมือนนกบินในกะลา ไม่รู้ว่าโลกภายนอกเป็นอย่างไร แต่การทำโปรเจกจบทำให้เขาได้สัมผัสกับชีวิตจริง คนจริง ๆ เด็กจริง ๆ ทำให้เขารู้ว่าการ

ทำงานสามารถทำประโยชน์ให้กับเพื่อนมนุษย์ได้ และการทำงานคือการเรียนรู้ที่ดี ไม่ใช่แค่เรียนรู้ในตำราเท่านั้น เราสังเกตเห็นเลยว่าเขาเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีความคิดความอ่าน มีความโอปอ้อมอารีมากขึ้น รู้จักการทำงานเป็นทีม ซึ่งทั้ง 3 คน จะส่งลูกกันได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ในตำรามาใช้ประโยชน์ให้คนอื่น ๆ สามารถเข้าถึงได้”

นอกจากนี้อาจารย์ยังพบความแตกต่างระหว่างนักศึกษาที่ทำโปรเจกต์เพื่อจบอย่างเดียว แต่ไม่ได้เข้าร่วมประกวดในโครงการนี้ว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มักไม่ยอมออกไปสัมภาษณ์และผู้ใช้จริง ๆ แม้ว่าอาจารย์จะพยายามบอกให้พวกเขาออกไปก็ตาม แม้นักศึกษาเหล่านี้จะทำโปรเจกต์ผ่าน แต่ไม่ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานจริง ๆ เพราะไม่ได้ออกไปสัมผัส “ผู้ใช้” ตัวจริง

“แต่ก่อนเด็กทำโปรเจกต์เสร็จเป็นรูปเล่มก็จะเก็บไว้ ไม่ได้ถูกนำไปใช้จริง แต่ตอนนี้เรามีแนวทางในการพัฒนาโปรเจกต์จบของนักศึกษาว่า พวกเขาต้องเสียเวลาและทุ่มเทความรู้ความสามารถมาก ฉะนั้นการทำโปรเจกต์จบจะต้องเกิดประโยชน์จริง ๆ ตอนแรกก็ไม่ได้คาดหวังอะไรมาก คิดว่าเกมนี้น่าจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้คนอื่น ๆ เขาหันมามองเด็กที่ด้อยโอกาสเหล่านี้ได้”

ทั้งนี้มีความเป็นไปได้สูงว่า เกมที่พวกเขาทั้ง 3 คน พัฒนาขึ้นจะได้รับการขยายผลต่อไป เพราะหลังจากที่ได้พูดคุยกับอาจารย์ชูศักดิ์ จันทยานนท์ ผู้มีบทบาทสำคัญในวงการออทิสติกประเทศไทย และเป็น

“จุดเชื่อม” สำคัญในการขยายผลเกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกให้ออกไปสู่เครือข่ายต่างๆ ในวงกว้างมากขึ้น โดยอาจารย์ชูศักดิ์วางแผนที่จะพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับเด็กออทิสติกโดยเฉพาะ ร่วมกับมูลนิธิคุณพุ่ม โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ และเครือข่ายผู้ปกครองทั้งสองแห่ง โดยในอนาคตอาจเกิดศูนย์พัฒนาซอฟต์แวร์เพื่อเด็กออทิสติกขึ้น โดยมีนักศึกษาทีมนี้เป็นพี่เลี้ยง ถ่ายทอดความรู้ ส่งต่อให้กับนักศึกษารุ่นน้อง ๆ ที่จะเข้ามาพัฒนาต่อไป

และล่าสุดหลังจากโครงการของพวกเขาผ่านเข้ารอบ 3 ทีมสุดท้าย นักศึกษาทีมนี้ได้ “ต่อยอด” โครงการงานด้วยการทำเว็บไซต์เกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้เด็กออทิสติกในชื่อว่า www.childgrounds.com เพื่อให้เกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกเข้าไปอยู่บนโลกออนไลน์ ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงยิ่งขึ้น รวมถึงอาจารย์ชูศักดิ์ยังอนุญาตให้น้อง ๆ สามารถเข้าไปใช้โฮสต์ตั้งของศูนย์ออทิสติกที่มีอยู่แล้วลิงค์ไปยังเว็บไซต์ของพวกเขาอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีโอกาสขอคำปรึกษากับ **ดร. ขวัญ หารทองกิจพงษ์** นักจิตวิทยาคลินิก ด้านจิตวิทยาสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิสซึม (ออทิสติก) ประธานชมรมเมืองไทยเข้าใจออทิสซึม (Autism Awareness Thailand) และศูนย์ส่งเสริมความรู้ด้านความต้องการพิเศษ เดอะ เรนโบว์ รুম เพื่อวางแผนในการพัฒนาเกมอย่างต่อเนื่องต่อไป ●●

เรื่องราวคราวครั้งที่ได้เรียนรู้

ตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการนักศึกษาที่มนี้เดินเข้าออกระหว่างห้องคอมพิวเตอร์กับโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์เป็นว่าเล่น หลายครั้งหลายหนที่ “ความรู้” เกิดขึ้นระหว่างทาง หลายคราที่พวกเขาเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ากับผู้ใช้ที่มีความหลากหลายด้านพฤติกรรม แต่เมื่อวันแห่งความสำเร็จมาเยือน อารมณ์และความรู้สึกที่เกิดขึ้นคือความดีใจ และเมื่อขอให้พวกเขามองย้อนกลับไปในวันที่ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานอันหนักหน่วง มีเรื่องราวมากมายผ่านเข้ามาทำให้เขาเติบโต เรียนรู้ และอยากจะทำซ้ำไว้ในช่วงชีวิต

ธีรพงศ์ ศรีณรงค์ หรือ “ภูบี”

ผมรับหน้าที่เขียนโปรแกรมเกม ที่ผ่านมาแม้จะมีประสบการณ์ไอทีในกาเขียนเกมมาก แต่ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นคนปกติ นี่จึงเป็นครั้งแรกที่ผมเจอโจทย์ยาก ต้องออกแบบเกมให้เหมาะกับผู้ใช้ที่เป็นเด็กออทิสติก ซึ่งมีข้อจำกัดหลายด้านต้องคำนึงถึง ครั้งนี้ถือว่ายากมาก ที่ผ่านมาผมทำเกมแบบฟรีสไตล์ ไม่ต้องแคร์ว่าผู้เล่นจะเล่นเกมเราได้ไหม เพราะผมลองเอาเกมที่ผมเขียนไปลองให้เด็กปกติเล่นได้รับผลตอบรับดีมาก แต่ถ้าเป็นเกมออทิสติก เอาไปให้เขาเล่น บางคนเล่นได้ บางคนเล่นไม่ได้ เราก็ต้องช่วยเขา บางทีแก้บ่อยๆ ก็เหนื่อย หงุดหงิด มีท้อบ้าง แต่ก็ไม่ถอย ท้อก็พัก ผมใช้วิธีค่อยๆ แก้ปัญหาไป รู้สึกเหนื่อยเหมือนกัน เพราะมันเขียนหลายรอบ

สิ่งที่ประทับใจในการทำงานคือได้เห็นน้องๆ มีความสุข เขาให้ความรัก ความสนิทสนมกลับมา อย่างตอนลงพื้นที่ไปหาน้องๆ ที่โรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ น้องออทิสติกเข้ามาเล่นเกมก็มานั่งตักผม เขาเล่นไม่ได้ เขาก็ไม่บอก เขาก็เล่นไปเรื่อยๆ ผมก็สังเกตอาการเขาไปเรื่อยๆ เห็นเขาเล่นไม่ไหวผมก็เลยหยิบเมาท์ให้เขา ทีนี้เขาก็อนบนตักผมเลย ได้เห็นน้องเขามีความสุขมาคลุกคลีกับเรา เราก็มีความสุข

รุ่งบภา สกุลลับ หรือ “สับ”

วิชาที่เรียนในห้องไม่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด 100 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเจอปัญหาเฉพาะหน้าจึงต้องใช้ประสบการณ์และวิจารณญาณเข้ามาช่วย ทำให้เราพัฒนาตัวเองไปได้เรื่อยๆ สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตคือพูดเก่งขึ้น รู้จักการเข้าหาผู้ใหญ่ และรู้สึกโตขึ้น เข้าใจเด็กออทิสติกมากขึ้น

สำหรับเหตุการณ์ที่ประทับใจน่าจะเป็นตอนอยู่ในค่าย “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ที่พี่ๆ ใจให้เล่นเกมที่ให้พวกเราผูกขาอีกกัน 50 คน แล้วให้เดินไปถึงเส้นชัยพร้อมๆ กัน ตอนแรกคิดว่ามันง่าย แต่จริงๆ แล้วมันทำได้ยากมาก เกมนี้สอนให้รู้ว่าการได้ไปเหยียบเส้นชัยพร้อมๆ กัน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของเพื่อนๆ ซึ่งก็เหมือนกับการทำงาน เมื่อเราทำเสร็จทุกคนก็รู้สึกได้ถึงเส้นชัยเหมือนกัน ไม่มีคนน้อยใจ หรือไม่มีคนที่รู้สึกว่าไม่ใช่งานของตัวเอง ทุกคนรู้สึกดีใจและภูมิใจเหมือนกัน

ภัทรวัตร เผือกผ่อง หรือ “บูม”

หน้าที่ของผมคือการประสานงาน ผมจะเป็นคนคุยกับอาจารย์ และครูโรงเรียนอนุบาลจันทยานนท์ ผมไม่เคยรู้มาก่อนว่าเด็กออทิสติกใช้ชีวิตอย่างไร อาจารย์สอนเขาอย่างไร สถานที่เรียนเป็นอย่างไร อุปกรณ์ที่เขาใช้เรียนเป็นอย่างไร เมื่อได้ไปเห็นของจริงทำให้ผมรู้จักคำว่าออทิสติกมากขึ้น ได้รู้ว่ายังมีน้องๆ ด้อยโอกาสอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมที่ผมไม่เคยรู้มาก่อน ทั้งๆ ที่ก็เดินทางผ่านแถวนี้ตลอด ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผมคือ ใจเย็นมากขึ้น แรกๆ ผมจะหงุดหงิดที่สอนน้องๆ ไม่ได้ แต่หลังๆ เรารู้ว่าเขาไม่เหมือนเรา เราจึงต้องอดทน

สิ่งที่ประทับใจคือโครงการของเราผ่านเข้ารอบ 20 ทีม ส่วนวันที่ประทับใจที่สุดคือวันที่ต้องนำเสนองานต่อหน้าคณะกรรมการ มันเป็นเหมือนประสบการณ์ครั้งแรกในชีวิตที่ผมต้องพูดต่อหน้าผู้ใหญ่ ในบรรยากาศที่เป็นทางการ เรียกได้ว่าโครงการนี้คือผลงานครั้งแรกของผม ส่วนมากผมไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรมแบบนี้ ผมอยากบอกว่าผมมีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือสังคม

โครงการเกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้เด็กออทิสติก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษา นางสาวศศิภา กัลยาวิสัย

สมาชิกในทีมประกอบด้วย

1. นายภัทรวัตร เผือกผ่อง
2. นายธีรพงศ์ ศรีณรงค์
3. นางสาวรุ่งนภา สกุลลิ้ม

ทองชำร่วยจากน้ำตาลปี๊บ

มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

นักศึกษา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต
ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ช่วยชุมชน
บ้านบางสะแก จ.สมุทรสงคราม
เพิ่มมูลค่า “น้ำตาลปี๊บ” ให้กลายเป็น
ของชำร่วยและของฝากสุดเก๋

สมุทรสงครามเป็นแหล่งปลูกมะพร้าวสำคัญลำดับต้นๆ ของประเทศ ในอดีตชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพและมีรายได้จากการทำและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว ตั้งแต่เก็บผลขาย ขายน้ำตาลสดและน้ำตาลปี๊บ น้ำตาลมะพร้าวจากธรรมชาติที่ไม่ได้ปรุงแต่งกลิ่นสี เป็นเครื่องปรุงหอมหวานที่ชูรสให้อาหารคาวหวานของไทยมาช้านาน

แต่น่าเสียดายที่ปัจจุบันอาชีพทำน้ำตาลปี๊บกำลังจะสูญหายไป ด้วยวิถีชีวิตที่เร่งรีบ คนนิยมความสะดวกสบายมากกว่าอรรถรสและอัตลักษณ์ที่ควรค่าแก่การเก็บรักษา ลูกหลานชาวสวนมะพร้าวส่วนใหญ่ปฏิเสธที่จะรับมรดกทางวัฒนธรรมนี้ไว้ ออกมาศึกษาหาความรู้และทำงานในเมืองใหญ่ ทั้งผู้เฒ่าผู้แก่ไว้กับสวนมะพร้าวหากเป็นเช่นนี้ในอนาคตวิถีชีวิตชาวสวนมะพร้าวอาจสูญหายในที่สุด

ณ บ้านบางสะแก หมู่ 7 ต.ลาดใหญ่ อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ก็เช่นกัน ที่นี่มีสวนมะพร้าวมากมายหลายพันไร่ น้ำตาลมะพร้าวที่เคยเป็นสินค้าขึ้นชื่อของที่นี่เริ่มลดน้อยลงทุกที

“เราใช้น้ำตาลสดจากวงมะพร้าวล้วนๆ เท่านั้น ที่นี้ไม่ผสมน้ำตาลทรายเลย ไม่ใส่สารกันบูดก็ไม่เสียราคาอาจจะแพงกว่าที่อื่น แต่เราก็ภูมิใจที่ทำของดีๆ ให้คนได้กิน เพราะกว่าจะได้น้ำตาลหนึ่งปี๊บก็ใช้เวลา

ทั้งวัน มีลุงคนเดียวที่ช่วยป่าเก็บ จ้างเขาก็ไม่ไหว ตื่นมาเก็บมะพร้าวกันตั้งแต่ตี 5 จนเย็น ป่าก็เอามาต้มเคี่ยว น้ำตาลทั้งวันได้ไม่ถึง 3 ปี๊บ” เสียงจากป่าผู้ชราชาวสวนมะพร้าวที่กำลังเคี่ยวน้ำตาลใส่ปี๊บสังกะสีบอกถึงความยากลำบากของการทำน้ำตาลปี๊บ

จากหลักสูตรการเรียน...สู่การสร้างสรรคชุมชน

ท่ามกลางปัญหาการทำน้ำตาลปี๊บที่ปัจจุบันเหลือคนทำเพียง 10-20 ครอบครัวเท่านั้น ทำให้ “อ้อแอ้” กันยารัตน์ ประกอบทรัพย์ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาเทคนิคการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต ซึ่งเป็นคนที่นี่ จึงคิดสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับน้ำตาลปี๊บ และดึงให้คนหนุ่มสาวในชุมชนหันกลับมาเห็นความสำคัญและสนใจน้ำตาลปี๊บเพิ่มขึ้น

แนวคิดของอ้อแอ้เริ่มขึ้นจากการลดขนาดของน้ำตาลปี๊บลงจากเดิมที่เคยขายเป็นปี๊บใหญ่ ๆ แต่ด้วยนิสัยที่ชอบทำงานประดิษฐ์ ทำให้แนวความคิดดังกล่าวถูกรังสรรค์ขึ้นกลายเป็นการผลิตของชำร่วยจากน้ำตาลปี๊บและของฝากผ่านโครงการ “ของชำร่วยจากน้ำตาลปี๊บ” ที่เธอทำกับเพื่อน ๆ 8 คน ส่งเข้าแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุน

“เวลาชาวบ้านทำน้ำตาลขาย ก็จะขายกันเป็นปี๊บใหญ่ ๆ ให้กับพ่อค้าคนกลาง หรือไม่ก็ขายเป็นปึก ๆ ทำให้ไม่สะดวกเวลานำไปปรุงอาหาร คิดว่าถ้าขายเป็นก้อนเล็ก ๆ น่าจะดี ยิ่งทำบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามน่าใช้น่าจะเพิ่มมูลค่าได้ แต่ก็คิดว่าถ้าเล็กอย่างเดียวมันไม่น่าสนใจ จึงลองนำมาทำลงแม่พิมพ์รูปหัวใจบ้างรูปดาวบ้าง ทำให้เป็นก้อนเล็ก ๆ เพื่อให้ใช้งานได้

สะดวกและน่าซื้อมากขึ้น” อ้อแอ้เล่าความคิดแรกของเธอที่คิดปรับขนาดน้ำตาลปี๊บให้เล็กลงจนกลายเป็นของชำร่วยจากน้ำตาลปี๊บสุดทันสมัย และของฝากจากน้ำตาลปี๊บที่มีรูปลักษณะสวยงาม

เมื่อโครงการผ่านเข้ารอบ 20 ทีม สมาชิกทั้ง 8 คนวางแผนการทำงานอีกครั้ง โดยมี “ฝน” น้ำฝนทองเพ็ช ดูแลเรื่องการเงิน ส่วนสมาชิกที่เหลือเป็นกำลังหนุนเสริมของทีม โดยได้ข้อสรุปว่าพวกเขาจะสร้างผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลมะพร้าวใน 2 รูปแบบคือของชำร่วย และของฝาก

สร้างความรู้ความเข้าใจ...เพื่อการพัฒนา

อ้อแอ้บอกว่า กิจกรรมแรกที่พวกเขาทำคือการทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์โครงการให้ชาวบ้านรับรู้ เพราะหลังจากลงพื้นที่เก็บข้อมูลในเบื้องต้นได้ข้อสรุปว่า หากต้องการให้โครงการประสบผลสำเร็จต้องได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน พวกเขาจึงจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อโครงการก่อน

“การจัดอบรมจะเน้นไปที่เรื่องความคิดเพื่อเชื่อมโยงให้ทุกคนมีความคิดสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพราะชาวบ้านแต่ละคนหัวนี้วิตกว่า พวกเราจะมาเพิ่มภาระงานให้ ชาวบ้านหลายคนถึงกับถามว่า ต้องทำทุกอย่างเลยหรือ ทั้งเชื่อม หยอด พวกเราก็ต้องคุยกันให้เข้าใจ บอกเขาว่าใครถนัดอะไรก็ทำอย่างนั้น ไม่จำเป็นต้องทำทุกอย่างเองทั้งหมด” อ้อแอ้เล่าถึงความกังวลใจของชาวบ้าน

เพราะเกรงชาวบ้านในชุมชนจะเข้าใจผิดว่าการผลิตของชำร่วยจากน้ำป๊อปจะทำให้เสียเวลา พวกเขาจึงมองหาวิทยากรที่สามารถสื่อสารกับชาวบ้านให้เข้าใจ และมีความรู้เกี่ยวกับน้ำตาลมะพร้าวเป็นอย่างดี โดยปรึกษากับ “ป่าเล็ก” กานดา พาเจริญ ผู้นำชุมชน ซึ่งป่าเล็กจึงได้แนะนำให้รู้จัก “อาจารย์ธเนศ” ชินณวัฒน์ มณีศรีขำ ซึ่งกำลังทำวิจัยเกี่ยวกับน้ำตาลมะพร้าวอยู่ จึงได้อาจารย์ธเนศเป็นวิทยากร

เมื่อแผนงานพร้อม วิทยากรพร้อม การจัดอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจจึงเกิดขึ้น พวกเขาแบ่งการอบรมเป็นสองช่วง โดยช่วงเช้ามีอาจารย์ธเนศเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ไปพร้อมการทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

“วันนั้นอาจารย์ธเนศเป็นคนช่วยจูงใจชาวบ้านให้เรา พยายามหยิบยกประเด็นความคุ้มค่า คุ้มเวลา เพราะถ้าเป็นของชำร่วยหรือของฝากจะใช้น้ำตาลน้อยกว่า แต่ขายได้ราคาสูงกว่า ซึ่งในช่วงแรก ๆ ชาวบ้านก็กังวลเพราะไม่เคยทำ แต่พอเราไปช่วยคิดตัวเลขให้เห็นว่าขึ้นมะพร้าว 10 ต้นเอามาทำของชำร่วยได้เงินมากกว่าขึ้นมะพร้าวทั้งสิ้น ชาวบ้านก็เริ่มสนใจเพราะเห็นภาพชัดขึ้น” อ้อแอ้บอกเล่าวิธีการทำความเข้าใจกับชาวบ้าน

ช่วงบ่ายมี **อำพร คชเสถียร** อาจารย์ชำนาญการพิเศษด้านการผลิตบรรจุภัณฑ์ วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม เป็นผู้ถ่ายทอดเทคนิคการทำของชำร่วย ซึ่งมีทั้งแบบที่เป็นธรรมชาติคือใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น สร้างสรรค์ให้เป็นของชำร่วย และแบบที่ใช้อุปกรณ์ตกแต่งอื่นๆ ประกอบ กลายเป็นของชำร่วยจากน้ำตาลป๊อปที่สวยงาม ที่ผู้ได้รับสามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยในวันนั้นมีชาวบ้านสนใจเข้าร่วมอบรมจำนวน 32 คน บรรยากาศเต็มไปด้วยความสนุกสนาน เสียงพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้กระบวนการทำน้ำตาลมะพร้าว เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

“อุดช่องโหว่” ปัญหา เพื่อความสมบูรณ์ของโครงการ

เมื่อชาวบ้านเห็นด้วย ความกดดันจึงตกมาอยู่ที่นักศึกษา พวกเขาต้องเร่งหารูปแบบของฝาก ของขวัญ ของชำร่วยออกมาให้ชาวบ้านได้ทดลองทำก่อนจะจำหน่ายจริง โดยพวกเขาพยายามค้นหาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและหาวิธีแก้ไขเพื่ออุดช่องโหว่ก่อนที่ปัญหาจะบานปลายในภายหลัง

ปัญหาที่พวกเขาคิดว่าต้องพบเจอคือ **มดขึ้นน้ำตาลปี๊บ และน้ำตาลปี๊บจะละลายเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น** พวกเขา นั่งคิดหาวิธีกันอยู่นาน ทั้งปรึกษาอาจารย์ และค้นคว้าหาข้อมูลจากที่ต่าง ๆ เคยเห็นเขาทำช็อกโกแลตด้วยกระดาษฟรอยด์ เลยคิดว่าน่าจะนำกระดาษฟรอยด์มาห่อน้ำตาลปี๊บได้ แม้น้ำตาลจะละลายไปบ้างแต่มันก็ยังอยู่ในกระดาษฟรอยด์ จากนั้นจึงนำมาหุ้มด้วยพลาสติกใสเพื่อป้องกันมดอีกครั้งหนึ่ง เชื่อว่าจะสามารถป้องกันมดและการเสียรูปของของชำร่วยได้ในระดับหนึ่ง

สำหรับบล็อกที่ใช้เป็นแม่พิมพ์ในการหยอดน้ำตาลทั้งรูปหัวใจและรูปวงกลมนั้น อ้อแอ้ได้เข้าไปขอความช่วยเหลือจาก **อภิวัฒน์ วงศ์แป้น** อาจารย์แผนกแม่พิมพ์โลหะ วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม ให้ช่วยออกแบบแม่พิมพ์ กระทั่งได้แม่พิมพ์ไม้รูปหัวใจที่ง่ายต่อการดูแลรักษา

“พวกเราได้แม่พิมพ์มาทั้งหมด 10 อัน โดย 5 อันเก็บไว้ที่ยุวดี สุขอยู่ ที่ดูแลในส่วนของชำร่วย และอีก 5 อันเก็บไว้ที่เพลิน จันทรย์แย้มซึ่งทำในส่วนของฝาก หากมียอดสั่งซื้อสินค้าเข้ามาทั้ง 2 คนจะกระจายแม่พิมพ์เหล่านี้ให้คนหยอดน้ำตาลต่อไป”

แบ่งงานตามความถนัด “กลยุทธ์” การสร้างกลุ่มอาชีพ

เมื่อแผนการทำงานเริ่มเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น และเครื่องมือพร้อมทำงาน **“การสร้างกลุ่มอาชีพ”** จึงเริ่มขึ้น

“นิล” ชณิษฐ สอนพงษ์ บอกว่า แม้พวกเขาอยากสร้างกลุ่มอาชีพให้เกิดขึ้นที่นี่ แต่คิดว่าคงทำได้ยาก เนื่องจากยอดสั่งซื้อสินค้ายังไม่มาก เพราะช่วงที่ทำโครงการนี้เป็นช่วงฤดูฝนและไม่ใช่อุตสาหกรรม การทำของชำร่วยจะเริ่มขึ้นก็ต่อเมื่อมียอดสั่งซื้อสินค้าเท่านั้น แต่พวกเขาก็ไม่ท้อ พยายามศึกษาแผนงานของวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแบบอย่างและปรับใช้ในชุมชนบ้านบางสะไภ้ ซึ่งคิดว่าหากต้องการทำจริงก็ทำได้ แต่อาจต้องใช้เวลาเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง

“เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าการสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำได้ยาก พวกเขาจึงเปลี่ยนวิธีการจัดรูปแบบกลุ่มใหม่ โดยใช้ความถนัดของคนในหมู่บ้านและแบ่งตามขั้นตอนการผลิต เช่น ของชำร่วยให้ยุวดี เป็นผู้รับงานจากร้านเวดดิ้งโดยตรง เมื่อได้รับออเดอร์จากลูกค้าก็จะส่งต่อให้ป้าติ่มซึ่งทำอาชีพเคียวน้ำตาลปี๊บขายอยู่แล้ว หยอดน้ำตาลปี๊บตามแบบที่ลูกค้าสั่ง ก่อนจะส่งไม้ต่อไปยังฝ่ายประดิษฐ์ของชำร่วยอย่าง **ชาณิภา บรรณาพันธ์ ปราณิ สังค์ทอง และมาลัย เสือเล็ก แล้วจึงส่งกลับไปให้ยุวดีตรวจสอบคุณภาพและความเรียบร้อยของผลิตภัณฑ์ ก่อนส่งไปยังร้านเวดดิ้ง โดยมี **นัชชา บรรณาพันธ์** เป็นผู้ดูแลรายรับรายจ่ายและทำไรคองเหลือ ซึ่งจะเก็บไว้เป็นทุนซื้อของครั้งต่อไป”**

“พีหระ” ยุวดี อยู่สุข บอกว่า โดยปกติแล้วเธอจะทำหน้าที่แม่บ้านและช่วยงานชุมชน เมื่อมีการจัด

กิจกรรมใดๆ ขึ้น ก็จะเป็นคนประสานงานกับคนในชุมชนอยู่แล้ว เมื่อน้อง ๆ เข้ามาปรึกษาและขอคำแนะนำเกี่ยวกับการทำโครงการ เธอจึงอาสารับออเดอร์จากลูกค้าและประสานต่อไปยังคนอื่น ๆ ในชุมชนต่อไป เธอบอกว่า การเข้ามาทำโครงการนี้เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในหมู่บ้านเป็นอย่างดี เพราะโดยปกติคนในชุมชนที่อายุมากแล้วไม่ค่อยนิยมออกไปทำงานนอกพื้นที่มากนัก

แม้จะมีโครงสร้างกลุ่มและมีการวางบทบาทไว้ชัดเจน แต่หากไม่มีทีมการตลาดที่เข้มแข็งออกไปหาลูกค้าออเดอร์ก็ไม่มีวันจะเข้ามาแน่นอน หลังจากอบรมการทำของชำร่วยและชาวบ้านเริ่มฝึกทำของชำร่วยกันแล้ว ทีมนักศึกษา ก็เริ่มวางแผนการตลาดเชิงรุกเพื่อกระจายสินค้าออกไปให้มากที่สุด พวกเขาลงพื้นที่สำรวจตลาดที่คาดว่าจะเป็ลูกค้าขาประจำของชุมชนแห่งนี้

“บุม” ศรัณย์ กำเนิดชาติ ที่เรียนด้านการตลาด จึงอาสาทำหน้าที่นี้ พยายามหากลุ่มเป้าหมาย ร้านอาหาร เวดดิ้งสตูดิโอต่าง ๆ รู้เลยว่า การเรียนทฤษฎีกับปฏิบัติ นั้นต่างกันมาก ตอนเรียนเรายังไม่เห็นภาพชัดเจน แต่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติรู้เลยว่ายากมาก โชคดีที่มีคู่บ่าวสาวในชุมชนรู้ว่ามีการทำของชำร่วยจากน้ำตาลปีบ อยากได้มาใช้ในงานแต่งงานของพวกเขา แม้จะใช้เพียง 40 ชิ้น แต่ก็เป็นการเปิดพื้นที่ทางการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

●● จัดทำ “แคตตาล็อกสินค้า” เพื่อการตลาดเชิงรุก

เมื่อเห็น **“ช่องทาง”** การตลาดเพิ่มขึ้น ทีมนักศึกษาเริ่มเดินหน้าวางแผนเปิดตัวสินค้าไปยังร้านเวดดิ้งในตลาด เพราะมั่นใจว่าน่าจะนำพาสินค้าของ

พวกเขาไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น เริ่มด้วยการถ่ายรูปของชำร่วยรูปแบบต่างๆ จัดทำแคตตาล็อกสินค้าที่มีมากถึง 50 แบบ พร้อมกำหนดรหัสสินค้าเพื่อให้ง่ายต่อการสั่งซื้อ หลังจัดทำแคตตาล็อกสินค้าเสร็จจึงนำไปวางไว้ที่ร้านเวดดิ้ง 6 แห่งในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยไม่มีสินค้าโชว์ให้เห็น เนื่องจากของชำร่วยจากน้ำตาลปีบไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ต้องผลิตขึ้นตามคำสั่งซื้อของลูกค้าเท่านั้น ส่วนของฝากพวกเรานำไปวางขายที่อัมพวา และดอนหอยหลอด ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นชื่อของจังหวัด

“เราหางานให้เขาทำ บางคนอยู่บ้านเฉยๆ ไม่ได้ทำอะไร ที่สำคัญการทำน้ำตาลปีบของที่นี่เหลือเพียงคนเฒ่าคนแก่เท่านั้นที่ทำได้ หากพวกเราช่วยให้อาชีพทำน้ำตาลปีบกลับมาเฟื่องฟูขึ้นอีกครั้ง อาจจะช่วยดึงคนหนุ่มคนสาวให้คืนถิ่นได้บ้าง ยิ่งทำแล้วขายได้ราคาดี ๆ ก็เป็นกำลังใจให้พวกเขาอยากทำต่อไป”

●● ออเดอร์ของชำร่วย 600 ชิ้น

และแล้วความตื่นเต้นก็มาเยือนหลังจากนำแคตตาล็อกของชำร่วยไปวางที่ร้านเวดดิ้ง ไม่ถึง 1 อาทิตย์ก็ได้รับการติดต่อจากร้านว่ามีคู่บ่าวสาวสนใจอยากได้ของชำร่วยไปแจกในงานแต่งงานมากถึง 600 ชิ้น นำมาซึ่งความดีใจของพวกเขาที่ทุ่มเททำงานให้ชาวบ้านจนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์

“พวกเราดีใจมาก ตกใจมากด้วยในตอนแรกทำอะไรไม่ถูก กลัวทำไม่ทันก็เร่งมือกันใหญ่ รีบไปขึ้นมะพร้าว เก็บน้ำตาลมาเคี้ยว แล้วนำไปหยอดลงพิมพ์รูปหัวใจ ทิ้งไว้ให้แห้งแล้วนำไปส่งให้ 3 นักประดิษฐ์ฝีมือดีที่จะเอาน้ำตาลมาตกแต่งให้สวยงามก่อนส่งให้ลูกค้า” ป้าตี๋มบอกเล่าความรู้สึกและขั้นตอนการทำงาน

ในขณะที่เจ้าสาวบอกว่า ครั้งแรกที่เห็นของชำร่วยจากน้ำตาลปีบรู้สึกเลยว่า เป็นของชำร่วยที่ได้ความรู้สึก เพราะเป็นภูมิปัญญาของคนไทย เป็นของที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน และแปลกจากของชำร่วยที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเซรามิค พอเอาไปแจกแขกที่เข้ามาร่วมงานเขาก็ชอบกันใหญ่ แต่เจ้าสาวให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่าน่าจะมียีสตินสติไสมากกว่านี้

ยุวดี อยู่สุข บอกว่าแม้ในช่วงนี้จะมีออเดอร์เข้ามา แต่ตอนนี้ก็ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น และออเดอร์ก็ยังมีไม่มากพอที่จะขยายงานไปให้คนอื่น ๆ “เบื้องต้นที่มีออเดอร์เข้ามา 600 ชิ้นนั้น มีคนทำประมาณ 6 - 7 คน หากในอนาคตมีออเดอร์เข้ามามากก็จะขยายไปยังผู้ที่สนใจในชุมชนเพิ่มขึ้น และอาจมีการดึงเด็ก ๆ ในชุมชนเข้ามาทำด้วย เป็นการสร้างรายได้ให้กับเด็กในชุมชน สำหรับลูกค้าที่รับสินค้าไปแล้วส่วนใหญ่มีผลตอบรับที่ดี เพราะความแปลกใหม่และไม่ซ้ำใคร”

●● ทองฝากจากน้ำตาลปี๊บ

ส่วนของฝากจากน้ำตาลปี๊บก็ไม่ใช่น้อยหน้า **“ป่าเพลิน” เพลิน จันทรไฉ่ม** ซึ่งเป็นคนทำของฝากส่งตามร้านค้าที่กระจายตัวอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อของจังหวัดบอกว่า หลังจากนำสินค้าไปวางในครั้งแรกพบว่าได้รับการตอบรับจากลูกค้าเป็นอย่างดี

เช่นเดียวกับ **“ป่าเล็ก” กานดา พาเจริญ** ที่มองว่านี่เป็นการเริ่มต้นที่ดี ทำให้ในชุมชนมีรายได้เสริมในอนาคตก้าวหน้าเข้ามาเรื่อยๆ ก็จะก่อให้เกิดความยั่งยืนขึ้นในชุมชน เพราะในช่วงเริ่มต้นกลุ่มอาจยังไม่เข้มแข็งมากนัก อีกทั้งสมาชิกในกลุ่มก็เพิ่งเข้ามาทำแต่ถือเป็นโอกาสในการพัฒนาฝีมือและอาจมีสมาชิกที่สนใจทำของช่วยจากน้ำตาลปี๊บเพิ่มขึ้นอีก

นอกจากจะสร้างอาชีพเสริมให้กับบรรดาผู้ผลิตน้ำตาลปี๊บแล้ว ยังสร้างอาชีพให้กับคนในหมู่บ้านที่สาน

ตะกร้าจากก้านมะพร้าวเป็นภาชนะบรรจุน้ำตาลปี๊บ เพื่อเพิ่มความสวยงามให้กับผลิตภัณฑ์ มี **“ยายฝาย” เพ็ญศรี สว่างศรี** เป็นผู้ผลิตและกระจายงานไปยังคนอื่น ๆ

●● ปรับเปลี่ยนแผนงานตามสถานการณ์

แม้โครงการที่พวกเขาทำอยู่จะก้าวหน้าไปมาก แต่ปัญหาก็เกิดขึ้นเมื่อเกิดปัญหาน้ำท่วมปลายปีที่ผ่าน มา แม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ดำเนินงาน แต่ก็ใช่อุปสรรคในการรวมตัวกันของนักศึกษา การทำโครงการจึงล่าช้าไปบ้าง แต่พวกเขาก็แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการแบ่งงานกันทำ ติดต่อสื่อสารกันผ่าน Facebook หรือโทรศัพท์ ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกที่สุด แต่ก็ทำให้การลงพื้นที่ชุมชน และการทำความคุ้นเคยกับชาวบ้านลดน้อยลงไปด้วย

แต่ทีมได้แก้ปัญหาด้วยการแบ่งกันทำงานในส่วนที่ทำได้ไปก่อน เช่น ทำแผ่นพับ แบบสอบถาม เป็นต้น อ้อแอ้จึงต้องเป็นตัวหลักในการติดต่อประสาน ส่วนเพื่อนคนอื่นๆ ก็ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายไป ทั้งการเขียนแผนการตลาด การศึกษาแผนวิสาหกิจชุมชน ออกแบบของชำร่วย และจัดทำแคตตาล็อก ก่อนจะกลับมารวมตัวกันอีกครั้งหลังจากสถานการณ์น้ำท่วมคลี่คลาย

●● เรียนรู้...คู่ชุมชน

นอกจากความภาคภูมิใจจากการสร้างอาชีพให้ชาวบ้านได้สำเร็จ สิ่งที่ได้รับกลับคืนคือประสบการณ์ที่หาได้ยากยิ่ง

ไชยรัตน์ กิมสวัสดิ์ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาบอกว่า สิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้คือการ “ต่อยอด” ความรู้จากห้องเรียนเล็กๆ สู่ชุมชน ถือเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

“ตอนแรกเราวางไว้ว่าจะย่อขนาดน้ำตาลจากครึ่งกิโลกรัมให้มีขนาดเล็กลง แต่นักศึกษาก็ไปต่อยอดว่า น่าจะเป็นของชำร่วยและของฝาก ซึ่งเป็นการต่อยอดความคิดที่ดีมาก ๆ นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่เราได้โดยไม่ได้คาดคิดคือ วิธีการกวนน้ำตาลมะพร้าวให้สามารถนำมาใช้เป็นไซรัปสำหรับชงกาแฟได้ นี่คือนวัตกรรมที่ได้จากการเรียนรู้ หรือการที่นักศึกษาพยายามสร้างแบรนด์สินค้าของพวกเขาว่าเป็น “สวีทฮาร์ท” ก็ถือเป็นเรื่องที่ดี ซึ่งเราในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาก็พยายามปลุกฝังให้พวกเขารู้จักคิดต่อยอดงานไปเรื่อย ๆ”

อย่างไรก็ตามนอกจากประสบการณ์การทำงานร่วมกับชุมชนแล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่างคือพวกเขาได้นำ **“ความรู้”** ในห้องเรียนมาใช้งานจริง ต้องสร้างรายได้และตลาดให้เกิดขึ้นจริง และสามารถเป็นอาชีพที่มั่นคงได้ในชุมชน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นประสบการณ์ที่จะช่วยให้พวกเขามีทักษะในวิชาที่เรียนและต่อยอดสู่อชีพของพวกเขาได้ในอนาคต ●●

ปลูกอาชีพ...ปลูกพลังนักศึกษา

วันนี้แม้กลุ่มอาชีพของชุมชนบ้านบางสะไภ้จะยังไม่เข้มแข็งมากพอ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนในวันนี้เปรียบเสมือนการ “ปลูก” ความรักและห่วงใยในอาชีพดั้งเดิมที่กำลังจะสูญหายให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง และยังช่วยปลูกพลังและไฟในตัวนักศึกษาให้ลุกโชนที่เห็นชาวบ้านได้ประโยชน์จริงๆ จากสิ่งที่พวกเขาลงมือทำ

กัญยารัตน์ ประกอบกรทรัพย์ หรือ “อ้อแอ้” หัวหน้าโครงการ

การทำโครงการนี้ทำให้เรารู้จักชุมชนของเราดีขึ้น จากเมื่อก่อนไม่รู้ไม่เข้าใจว่าทำไมคนในชุมชนจึงไม่ทำแบบนี้ ทำไมไม่รวมกลุ่มกันสร้างอาชีพ แต่เมื่อได้เข้ามาคลุกคลีก็รู้เลยว่าทุกคนเป็นห่วงบ้าน ไม่อยากออกจากบ้านไปไหน แต่เมื่อไม่มีงานทำเขาก็ต้องออกไปหางานข้างนอก เราก็พยายามช่วยแก้ปัญหาให้เขามีงานทำ สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือกล้าแสดงออกมากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่มากขึ้น

น้ำฝน ทองเพ็ช หรือ “ฝน”

โครงการนี้ทำให้ฝนมีความกล้ามากขึ้น เมื่อก่อนไม่ค่อยพูด ชอบอยู่เงียบๆ ไม่กล้าแสดงออก ตอนนี้อกล้าพูดมากขึ้น ไม่มองโลกแคบเหมือนที่ผ่านมา รู้ว่าทุกคนล้วนมีความคิดเป็นของตัวเอง ไม่มีความคิดของใครดีที่สุดในที่สุด ถูกที่สุด

ศรัณย์ กำเนิดชาติ หรือ “บูม”

การทำโครงการนี้ทำให้ผมได้นำความรู้ในห้องเรียนมาปฏิบัติจริง ได้คิดวางแผน และปฏิบัติเอง จนเห็นผลจริง ๆ เช่น ผมเรียนการตลาดรู้ว่าการขายต้องหากลุ่มเป้าหมายอย่างไร รู้แต่ภาคทฤษฎีไม่รู้ภาคปฏิบัติ แต่เมื่อได้ทำโครงการนี้รู้เลยว่าการขายหากลุ่มเป้าหมายต้องทำอย่างไร รู้สึกโตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ทั้งความคิดและวิธีการทำงาน และรู้สึกท้าทายกับการเรียนรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา

ชณิศร สอนพงษ์ หรือ “นิล”

ผมรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนช่วยให้ชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้คนในชุมชนช่วยตัวเองได้ มีอาชีพเป็นของตนเอง คิดว่าอาจจะมีสัก 1 หรือ 2 ครัวเรือนนำสิ่งที่พวกเราคิดไปทำต่อ ผมก็พอใจแล้ว ส่วนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนไป มีความรอบคอบมากขึ้น วางแผนการทำงานชัดเจน รู้จักเตรียมแผนสำรองไว้เพื่อใช้แก้ปัญหาได้ทันเวลาที่

โครงการ “วงช่วยจากน้ำตาลปึก”

มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา นายไชยรัตน์ กิมสวัสดิ์

หัวหน้าโครงการ นางสาวกันยารัตน์ ประกอบทรัพย์

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายชณิศร สอนพงษ์
2. นายทวิวงศ์ ยอเซฟ
3. นายวีระศักดิ์ นีระจักร์
4. นายธนัท อัครขจรไชย
5. นายศรัณย์ กำเนิดชาติ
6. นางสาวทันยัง จุลเนียม
7. นางสาวน้ำฝน ทองเพ็ช

คนกินแดด

มหาวิทยาลัยอีสาน

นักศึกษามหาวิทยาลัยอีสานใช้ “ความรู้”
ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ซ่อมโซลาร์เซลล์
มือสองจนกลับมาใช้งานได้อีกครั้ง
ก่อนนำไปติดตั้งให้วัดป่าหนองหลุมใช้
เพื่อการฝึกปฏิบัติธรรม

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าในแต่ละปีประเทศไทยต้องนำเข้าพลังงานเป็นจำนวนมาก แต่หากวันหนึ่งเราสามารถนำ “พลังงานหมุนเวียน” มาประยุกต์ใช้กับ “ขยะอิเล็กทรอนิกส์” ที่มีอัตราเพิ่มขึ้น ด้วยกระบวนการที่เหมาะสม ก็จะช่วยให้ประเทศไทยประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติได้อีกทางหนึ่ง และนี่คือจุดเริ่มต้นที่ทำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยอีสาน คิดทำโครงการคนกินแดดขึ้น เพื่อส่งเข้าแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ซึ่งสนับสนุนโดย ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

“บอล” ญัฐวุฒิ ประจันตะเสน หัวหน้าโครงการเล่าว่า อาจารย์แนะนำให้รู้จักโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” โดยนำแผ่นประชาสัมพันธ์มาให้ดูเขาและเพื่อนๆ เห็นว่าเป็นโครงการที่ดีจึงเข้าไปศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมในเว็บไซต์ ซึ่งจุดสนใจมากที่สุดคือการให้นักศึกษานำความรู้ที่มีอยู่ไปช่วยเหลือพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน เขาและเพื่อนอีก

5 คนคือ “แม็ก” ศุภกิตต์ จำเมืองปักษ์ “พง” พงธภักดิรักษ์ “ตันเวย์” ญัฐวุฒิ ปากวิเศษ “แนน” รุจิรา รุณวาทย์ และ “เอก” ปราชญ์ ดีอันทอง จึงนำโครงการเรื่องผ้าป่าโซลาร์เซลล์ที่เคยทำไว้มา “ต่อยอด” เพราะมีวัตถุประสงค์โครงการสอดคล้องกัน ซึ่งเป็นที่มาของ โครงการคนกินแดด ของคนตัวเล็ก ๆ แต่มีจิตใจยิ่งใหญ่ทั้ง 6 คน

●● แสงไฟสายกลางบนเส้นทางอัน บิดบิด

วัดป่าหนองหลุบ เป็นวัดป่านิกายมหายาน ตั้งอยู่ที่บ้านหนองหลุบ ต.แดงใหญ่ อ.เมือง จ.ขอนแก่น โดย**พระอาจารย์ กิตติศักดิ์** เจ้าอาวาสให้ข้อมูลว่า เดิมที่ดินตรงนี้เป็นป่าช้า เมื่ออุดมคัมมาปักกลด ชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาจึงสร้างโบสถ์ขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2529 ปัจจุบันเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น แห่งที่ 2 และวัดนี้ยังได้รับพระราชทาน **วิสุงคามสีมา** ซึ่งหมายถึง ที่ดินที่แยกต่างหากจากที่ดินของบ้านเมือง ซึ่งเป็นเขตที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานแก่พระสงฆ์เป็นการเฉพาะเพื่อใช้เป็นที่สร้างโบสถ์ โดยประกาศเป็นพระบรมราชโองการ ปัจจุบันวัดป่าหนองหลุบ มีพระ 15 รูปจำพรรษาอยู่ ที่สำคัญวัดแห่งนี้ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ กลางคืนจะมีเพียงแสงเทียน และแสงจากดวงจันทร์ที่สาดส่องเข้ามาภายในวัดเท่านั้น วัดป่าแห่งนี้จึงเป็นพื้นที่เป้าหมายของ **บอล แม็ก พง ดันเวย์ แนน และ เอก** ที่ต้องการนำแผงโซลาร์เซลล์มาติดตั้ง

●● “นำแสงไฟสู่แสงธรรม” เต็มเต็ม ช่องว่างคนกับวัด

“ก่อนหน้านี้ “วัด” กับ “ผม” มีวิถีชีวิตที่ห่างไกลกันพอสมควร” บทสนทนาของบอลเริ่มต้นขึ้น โดยเขายอมรับว่า สิ่งที่ทำให้เขาใกล้ชิดกับวัดในตอนนั้น คือ การไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อน แต่วันนี้การเข้าวัดในฐานะหัวหน้าโครงการคนกินแดด ทำให้เขาได้เรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีต่อวัด ซึ่งผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเขากับวัด

บอลเล่าต่อว่า โครงการนี้ได้แรงบันดาลใจและต่อยอดมาจาก**โครงการผ้าป่าโซลาร์เซลล์** ที่มหาวิทยาลัยอีสานทำขึ้น ซึ่งเริ่มต้นจากการออกบูธไปตามสถานที่ต่างๆ เพื่อขอรับบริจาค **“ขยะอิเล็กทรอนิกส์”** อย่างแบตเตอรี่มือถือ แผงโซลาร์เซลล์ที่ใช้แล้ว เพื่อกลับมาประยุกต์ใช้ใหม่อีกครั้ง และสิ่งแรกในกลุ่มคิดคือ **การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์** ในวัดป่าหนองหลุบนั่นเอง

เมื่อแนวคิดลงตัว บอลและเพื่อนจึงลงพื้นที่เพื่อประสานงานกับพระอาจารย์กิตติศักดิ์พร้อมบอกเล่าถึงจุดประสงค์ในการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ โดยเจ้าอาวาสยินดีรับข้อเสนอดังกล่าว แต่เนื่องจากเป็นเจตจำนงของเจ้าอาวาสที่เห็นว่า หากมีไฟฟ้า วัดดู สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ย่อมตามมา อันจะเป็นการทำลายความสงบต่อสถานปฏิบัติธรรมแห่งนี้โดยใช่เหตุ จึงไม่ต้องการใช้ไฟฟ้ามากเกินไป

เจตจำนงของท่านเจ้าอาวาสวัด กลายเป็น “โจทย์” ใหญ่โจทย์แรก ที่บอลและเพื่อนในกลุ่มต้องกลับมาขบคิดว่า ทำอย่างไรให้มีแสงสว่างเพียงพอ และพอเพียงต่อความต้องการของวัด โดยไม่ส่งผลต่อแนวคิดของเจ้าอาวาส

“หลวงพ่อก็ไม่อยากให้มีแสงสว่างมากเกินไป และไม่ต้องการไฟฟ้าเกินความจำเป็น แต่หากน้อยเกินไปสิ่งที่นำมาติดตั้งอาจไม่ได้ประโยชน์มากนัก เราจึงต้องคิดหาจุดที่ “พอเหมาะ พอดี” ที่จะให้ได้ผลตามเป้าหมายนั่นคือ การเดินไฟในทางสายกลาง” บอลบอกเล่าแนวคิดการทำงาน แต่จากการปรึกษาหารือของสมาชิกในกลุ่ม และหารือกับทางวัดพวกเขา จึงคิดสร้างแสงไฟที่ส่องสว่างเฉพาะทางไปสุขา เพื่อความปลอดภัยจากสัตว์เลื้อยคลานที่เป็นอันตราย ยามค่ำคืนเท่านั้น

“เราแจ้งทางวัดเบื้องต้นว่าจะทำแสงไฟส่องสว่างเฉพาะทางไปสุขา หลังจากนั้นก็มาวางแผนร่วมกันกับเจ้าอาวาสอีกครั่งว่าจะติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพิ่มตรงไหนบ้างก็ได้ข้อสรุปว่าจะติดตั้งไฟ 4 จุด คือที่ หอกลาง หอฉันท์ ห้องน้ำ และโรงครัว” บอลเล่า พร้อมกับชี้แจงการทำงานขั้นต่อไปว่า “ผมเริ่มจากแบ่งหน้าที่การทำงานให้เพื่อน ๆ โดยผมจะดูแลเรื่องทั่วไป ส่วนเพื่อน ๆ ผู้ชายดูแลเทคนิคแผงโซลาร์เซลล์ แบตเตอรี่ ส่วนผู้หญิงดูแลเรื่องการจัดการ การติดต่อสื่อสารและเอกสารต่าง ๆ”

ปฏิบัติการฟันโซลาร์เซลล์มือสอง

หลังจากกำหนดจุดติดตั้งได้แล้ว ปฏิบัติการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มือสองก็เริ่มขึ้น โดยบอลและเพื่อน ๆ ทั้ง 5 คน จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ด้วยการนำแผงโซลาร์เซลล์มือสองมาตรวจสอบดูว่า ต้องซ่อมแซมตรงส่วนไหนบ้าง หากพบว่ามีแผงที่ซ่อมเป็นจุด ๆ ไป จากนั้นทำการต่อขั้วเซลล์ใหม่เพื่อเชื่อมให้กระแสไฟวิ่งเข้าหากัน แล้วปิดแผงด้วยเรซิน เพื่อกันไม่ให้น้ำเข้า แล้วทำการตรวจสอบกระแสไฟฟ้าหากแผงโซลาร์เซลล์สามารถให้กระแสไฟได้ 60 โวลต์ก็เป็นอันใช้ได้

บอลเล่าต่อว่า เมื่อแผงโซลาร์เซลล์ได้รับการซ่อมแซมจนพร้อมใช้งาน การนำหลอดไฟมาทดลองติดตั้งกับแผงโซลาร์เซลล์ก็เริ่มขึ้น แผงโซลาร์เซลล์พร้อมใช้ขนาด 120 x 60 เซนติเมตร กำลังไฟ 60 โวลต์ ถูกนำไปติดตั้งบนหลังคาหอฉันท์ หอกลาง ห้องน้ำ และโรงครัว พร้อมปรับให้เอียงเพื่อรับแสงอาทิตย์ให้ได้มากที่สุด เฉลี่ยวันละประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง ก็สามารถให้พลังงานได้นานถึง 12 ชั่วโมง โดยแต่ละจุดจะใช้ไฟฟ้าแตกต่างกันไปคือ หอกลางติดไฟสปอตไลท์ สำหรับใช้ส่องสว่าง หอฉันท์ใช้ไฟสำหรับเครื่องเสียงให้พระเทศน์ ส่วนโรงครัวติดตั้งหลอดนีออนเล็ก และห้องน้ำใช้หลอดไฟจีว้อย่างหลอด LED เนื่องจากใช้ไฟน้อยและให้แสงสว่างดีกว่าหลอดไฟขนาดเล็กทั่วไป ซึ่งกว่าจะลงตัวตามที่เจ้าอาวาสให้โจทย์ไว้ก็นานพอสมควร

จากแผงโซลาร์เซลล์ที่ถูกทิ้งไว้ค่า แต่สำหรับ “พง” มันคือชุมชนทรัพย์ที่มีค่ามหาศาล พงทำงานในหน้าที่ Quality Control หรือ QC ของทีม ควบคุมคุณภาพกระบวนการผลิต หลังจากเพื่อน ๆ ในทีมผ่า ตัด ปะแผงโซลาร์เซลล์เรียบร้อยแล้ว เขาจะตรวจสอบความปลอดภัยอีกครั้ง

“แผงโซลาร์เซลล์มันคล้ายๆ กระจก บางอันบางเท่าแผ่นกระดาษ A4 เวลาเขามาบริจาคหากมันแตกเราก็ตัดส่วนที่ยังพอใช้งานได้ ตัดย่อยออกมาเป็นชิ้นเล็กๆ เลือกชิ้นที่ดีที่สุด เลือกบางมุมที่ยังพอใช้งานได้ มาเจียร ซ่อมแซมเล็กน้อยก็ใช้งานได้แล้ว” พงบอกพร้อมกับยอมรับว่า กว่าจะได้แสงไฟจากหลอด LED ในปริมาณที่เจ้าอาวาสกำหนด ต้องลองผิดลองถูกอยู่นาน จนท้อใจ แต่ก็ไม่ถอดใจ เพราะแม้จะมีอุปสรรคแต่มันคือประสบการณ์ที่จะหล่อหลอมให้พวกเขาแข็งแกร่งขึ้น

●● ถ่ายทอดความรู้เพื่อความยั่งยืน

หลังแสงไฟเริ่มส่องแสงสว่างให้เห็นที่วัดป่าหนองหลุม นักศึกษาก็เริ่มวางแผนใช้ที่นี่เป็น “ศูนย์การเรียนรู้” อบรมให้ความรู้เรื่องวงจรไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์แก่ชาวบ้านชุมชนหนองหลุมจึงเกิดขึ้นในเช้าวันเสาร์อาทิตย์ โดยมีชาวบ้านหมู่ 4 หมู่ 7 และหมู่ 10 เข้าร่วมอบรมประมาณ 20 คน การอบรมเป็น

ไปด้วยความสนุกสนาน การสื่อสารระหว่างชาวบ้านกับนักศึกษาเป็นไปอย่างออกรส การใช้ภาษาถิ่นอีสานเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการสร้างมิตรภาพและการเรียนรู้นอกห้องเรียน

“แม็ก” เล่าว่า สิ่งสำคัญที่สุดก่อนลงพื้นที่คือการวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ขณะที่ทุกคนในทีมต้องพูดคุย หรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อให้ได้บทสรุปที่ลงตัว แล้วค่อยลงมือทำ เมื่อทำงานเสร็จก็กลับมาตรวจสอบความเรียบร้อยอีกครั้ง สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะเล็กๆ น้อยๆ จากการการทำงานที่สอนให้เขารู้จักพิถีพิถันและใส่ใจรายละเอียดการทำงานมากยิ่งขึ้น

“ตันเวย์” เสริมว่า การลงพื้นที่เพื่ออบรมชาวบ้านไม่มีปัญหามากนัก แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นพิเศษคือความปลอดภัยระหว่างอบรมภาคปฏิบัติ เนื่องจากอุปกรณ์บางชิ้นมีคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะอายุชาวบ้านที่มาฝึกอบรมคละกันไป ไล่เรียงตั้งแต่เด็กวัยประถมจนถึงคนชรา

เมื่อถามถึงการประสานงานและดูแลเรื่องเอกสาร สาวน้อยคนเดียวในกลุ่มอย่าง “แนน” ยืนยันว่าไม่มีปัญหา โดยเฉพาะเรื่องเงินๆ ทองๆ ก็ไม่ใช่เรื่องใหญ่สำหรับพวกเขา เพราะอุปกรณ์หลักที่ใช้ทำโครงการนำมาจากงบบริจาคทั้งสิ้น ส่วนเครื่องมือหนัก เช่น อุปกรณ์ตัดกระจก ที่เจียรแผ่นก็ยืมจากมหาวิทยาลัยได้

ขณะที่บอลเชื่อว่า โครงการนี้จะทำให้ชุมชนรู้คุณค่าของพลังงานแสงอาทิตย์ รวมถึงระบบโซลาร์เซลล์ระดับครัวเรือนเพิ่มขึ้น และสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน หรือ บวร ภายใต้หลักการ 4R คือ การลด (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการซ่อมบำรุง (Repair) เพราะหากมองถึงค่าใช้จ่ายแล้ว พลังงานจากแสงแดดคือสิ่งที่ได้เปล่าและไม่วันหมดอายุ

“ความยั่งยืนคือการไม่เบียดเบียนธรรมชาติ เพราะพลังงานโซลาร์เซลล์คือพลังงานจากธรรมชาติ วัสดุค่าใช้จ่ยจากการปั่นไฟ ขณะเดียวกันคนดูแลวัด มีพื้นฐานด้านอิเล็กทรอนิกส์มาแล้วจึงทำให้ดูแลได้ง่ายขึ้น ส่วนชุมชนและโรงเรียนก็ได้ความรู้พื้นฐานเรื่องการทำโซลาร์เซลล์ รู้จักกับวงจรอิเล็กทรอนิกส์ที่ชุมชนสามารถต่อยอดดัดแปลงเพื่อใช้งานให้ตรงตามวัตถุประสงค์” บอกลบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนี้

นำความรู้สู่การประยุกต์ใช้

เป้าหมายต่อไปคือบ้านผู้ใหญ่วัยที่เข้าร่วมอบรม บ้านหลังขนาดกะทัดรัดที่ยกระดับได้ดูโล่งมีแอร์ไม่เล็ก ๆ กลายเป็นจุดรองรับนักศึกษา หลังชาวบ้านเห็นความสำเร็จของการสร้างไฟส่องสว่างให้กับวัด

อากัปกรณ์ที่พูดคุยระหว่างกลุ่มนักศึกษากับผู้ใหญ่วัยและภรรยาด้วยภาษาถิ่น ทำให้การสนทนา

เป็นไปอย่างออกรส มิตรภาพเริ่มก่อตัวขึ้น เหมือนเป็น “เสี่ยว” หรือ “เพื่อน” ที่จะไม่มีวันลบเลือน ขณะที่เสียงหัวเราะที่ไม่จำกัดเดซิเบลของผู้ใหญ่บ้าน ภรรยา และนักศึกษา คือเครื่องวัดความสุขที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินโครงการ

เสนีย์ เข็มลา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 10 ต.แดงใหญ่ อ.เมือง จ.ขอนแก่น และ **สลาง เข็มลา** ภรรยา ซึ่งเป็นตัวตั้งตัวตีป่าวประกาศให้ลูกบ้าน เข้ามาฝึกอบรมที่วัดป่าหนองหลุมบอกว่า ที่นี่มีประชากรอาศัยอยู่ 178 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา เมื่อเสร็จหน้านา ชาวบ้านจะทำอาชีพเสริมที่โรงงานผลิตรองเท้าและโรงงานเย็บผ้า ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านมากนัก สลางยอมรับว่าครั้งแรกที่ได้ยินคำว่าโซลาร์เซลล์ ก็รู้สึกงงว่าคืออะไร แต่ไม่รือที่จะเข้าร่วมอบรมหลังรู้คำตอบจากนักศึกษา

“ไม่เคยรู้จักโซลาร์เซลล์มาก่อน ตอนนั้นนักศึกษาเข้ามาถาม ฉันก็เลยถามกลับไปว่าโซลาร์เซลล์คืออะไร พอนักศึกษาอธิบายว่าเป็นอุปกรณ์ที่รับพลังงานแสง

อาทิตย์แล้วเปลี่ยนให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ก็เข้าใจขึ้นมาบ้าง ยิ่งตอนที่นักศึกษาเข้ามาสอนให้ชาวบ้านทำไฟฉายใช้เอง ซึ่งวิธีการทำก็ไม่ยุ่งยากนัก ใช้ระยะเวลาอบรมแค่ 1 - 2 วัน ชาวบ้านก็สามารถประกอบขึ้นใช้เองได้” สलगพูดพร้อมกับชูไฟฉายที่เป็นผลผลิตจากหลอด LED ที่ชาร์ตพลังงานจากโซลาร์เซลล์ที่เสนีย์ผู้เป็นสามี นำความรู้ที่ได้จากกลุ่มนักศึกษา มาประยุกต์ใช้เอง

ส่วนเสนีย์ในฐานะผู้นำชุมชนเขายืนยันว่าพร้อมจะสนับสนุนกิจกรรมของนักศึกษาต่อ เพราะเรื่องที่นักศึกษานำมาอบรมให้เป็นความรู้ที่สำคัญมากสำหรับชาวบ้านที่ประกอบอาชีพทำนา เพราะนอกจากชาวนาต้องมีความรู้เรื่องการทำนาแล้วก็ควรมีความรู้เรื่องเทคโนโลยีควบคู่ไปด้วย

“นอกจากนักศึกษาจะสอนเรื่องทำไฟฉายจากแผงโซลาร์เซลล์แล้ว เขายังสอนเรื่องการล้างแบตเตอรี่เก่า จากเดิมเมื่อแบตเตอรี่เสียชาวบ้านเอาไปขายได้เพียงลูกละ 5 บาทเท่านั้น เพราะไม่รู้วิธีการล้าง คิดว่ามันเสียและใช้การไม่ได้แล้ว แต่หลังจากที่นักศึกษามาสอนวิธีการล้าง ทำให้เราสามารถดูแลรักษายืดอายุการใช้งานเครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ ได้นานขึ้น และสามารถนำความรู้ตรงนี้ไปใช้ได้ ซึ่งเรื่องอายุการใช้งานเครื่องใช้ไฟฟ้าต่อไปคงไม่มีปัญหา เพราะว่าเราซ่อมเองได้” เสนีย์บอกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม

เรียนรู้คืนกำไรสู่สังคม

“ตอนที่นักศึกษาเข้าไปอบรมให้กับชาวบ้านที่วัดหนองหลุมนั้น ผมลุ้นว่าเขาจะตอบคำถามชาวบ้านและอธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจได้ไหม ซึ่งในวันนั้นผมลงพื้นที่ไปกับเขาด้วย แต่จะดูห่าง ๆ ดูแล้วเห็นนักศึกษานำเสนอได้ อธิบายได้ พูดแล้วชาวบ้านเข้าใจในสิ่งที่เข

นำเสนอ โดยเฉพาะเรื่องการปรับปรุงซ่อมบำรุงให้ชาวบ้านทำเองใช้เอง เปลี่ยนน้ำกรด เปลี่ยนแบตเตอรี่ ช่อมแผงโซลาร์เซลล์ ประกอบวงจร จนชาวบ้านทำได้ ถือว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะนักศึกษาเน้นให้บ้าน วัด โรงเรียน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของชุมชนเอง” **พีระพงษ์ ภัทรพันธุ์ชัย** อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ เล่าย้อนถึงเหตุการณ์ที่นักศึกษาลงพื้นที่เพื่อฝึกอบรมชาวบ้านในเรื่องเทคโนโลยีแผงโซลาร์เซลล์

พีระพงษ์บอกต่อว่า เขาเห็นถึงความมั่นใจในการนำเสนอของนักศึกษามากขึ้น โครงการนี้เขาไม่ได้เข้าไปช่วยเหลือมากนัก ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำเท่านั้น เพราะอยากให้นักศึกษาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ และหากมีเหตุการณ์หนักหนาสาหัสเกินกำลังเขาพร้อมที่จะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือทันที

“สิ่งสำคัญที่ผมอยากให้นักศึกษาทำคือการจดบันทึก ถาม ทำ ถ่ายทอด เขียน เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง หากวันไหนมีปัญหาเขาสามารถนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาปรับใช้ ส่วนภาพรวมการทำงานลงพื้นที่ของนักศึกษาก็เป็นที่น่าพอใจ โครงการนี้จริงๆ เราทำเพื่อให้โอกาสกับวัดที่ขาดแคลนได้มีโอกาสได้ใช้ไฟฟ้าและเมื่อทำไปแล้วทั้งผมและนักศึกษาก็รู้สึกมีความสุขกับการเป็นผู้ให้”

พีระพงษ์บอกว่า ตั้งแต่วันแรกของการทำโครงการมาจนถึงวันนี้ เขามองว่า นักศึกษาประสบความสำเร็จไปอีกขั้นหนึ่ง เพราะโครงการนี้เป็นการทำงานที่ไม่ใช่แค่การเรียนรู้และปฏิบัติในห้องแล็บเท่านั้น แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะคืนกำไรสู่สังคม แม้ยังทำได้ไม่มากนัก แต่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเหลือสังคมได้

พลังงานจากรรรมชาติต่อยอดการเรียนรู้

พลังงานจากแสงอาทิตย์คือสิ่งที่ไม่มีความหมดอายุ แฉกเช่นความรู้ที่ยิ่งต่อยอดยิ่งนำไปสู่
ชุมชนทรัพย์ทางปัญญาให้แก่หนุ่มสาวทั้ง 6 คน เป็นความรู้ที่ไม่มีวันหมดสิ้น

ณัฐวุฒิ ประจันตะเสน หรือ “บอล” หัวหน้าโครงการ

ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โครงการนี้ทำให้ผมใกล้ชิด
กับวัดมากขึ้น รู้สึกจิตใจสงบขึ้น เพราะทุกครั้งทีลงพื้นที่ทำงานท่านเจ้าอาวาสจะให้ผม
และเพื่อน ๆ นั่งสมาธิก่อนลงมือทำงาน ทำให้ผมรู้สึกว่ามีสมาธิมากขึ้น เวลาเรียน เวลาทำงาน
มีสมาธิมากขึ้น

ณัฐวุฒิ ปากวิเศษ หรือ “ตันเว่ย”

รู้สึกประทับใจโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่ทำให้ผมได้เรียนรู้การ
ทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกับชาวบ้าน การประสานงาน กระบวนการคิดอย่างมี
แบบแผน และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

รุจิรา รุกวากย์ หรือ “แอน”

โครงการนี้ทำให้เธอได้เรียนรู้เรื่องการนำ “ความรู้” ไปช่วยเหลือชุมชน เช่น
จังหวัดร้อยเอ็ด สุรินทร์ นครนายก และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์รังสิต ซึ่งโดนน้ำท่วม
ด้วยการไปช่วยสอนให้ผู้ประสบอุทกภัยทำไฟฉายตัวเอง สิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์ที่
หาไม่ได้จากในห้องเรียน ที่ฝึกให้เธอมีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีโดยเฉพาะการเป็นวิทยากร
ที่ดีในการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้าน

พงษ์ ภัทธีรักษ์ หรือ “พง”

สิ่งสำคัญที่ได้เรียนรู้คือ เราสามารถทำสิ่งที่เกิดประโยชน์กับชาวบ้านได้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ได้อย่างราบรื่น รู้จักใช้สติแก้ไขปัญหา

ศุภกิตต์ ฉ่ำเมืองปักษ์ หรือ “แม็ก”

การลงพื้นที่ทำให้ได้ข้อคิดใหม่ๆ ได้มองเห็นอะไรหลายๆ อย่าง ที่สามารถเอามาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น วัสดุเหลือใช้ที่เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หมด โดยเฉพาะอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หากเสียแล้วทิ้งโดยไม่มีการนำมาซ่อมบำรุงก็จะเกิดขยะอิเล็กทรอนิกส์ ก่อให้เกิดมลพิษต่อโลก

ปราชญ์ ดีอันกอง หรือ “เอก”

ได้เรียนรู้ว่าการลงพื้นที่เพื่อไปอบรมให้กับชาวบ้านไม่ยากอย่างที่คิด หากมีการเตรียมตัวที่ดี ผมเป็นคนไม่ค่อยพูด ผมจึงคิดใจว่าจะอธิบายหรือสื่อสารอย่างไรให้ชาวบ้านเข้าใจมากที่สุด เมื่อรู้ว่าชาวบ้านเข้าใจและนำสิ่งที่ผมสอนไปประยุกต์ใช้ได้ จึงรู้สึกดีใจและภูมิใจมาก

โครงการคนกับแดด

มหาวิทยาลัยอีสาน

อาจารย์ที่ปรึกษา นายพีระพงษ์ ภัทรพันธุ์ชัย

หัวหน้าโครงการ นายณัฐวุฒิ ประจันตะเสน

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายศุภกิตต์ ฉ่ำเมืองปักษ์
2. นายพงษ์ ภัทธีรักษ์
3. น.ส.รุจิรา รุณวาทย์
4. นายณัฐวุฒิ ปากวิเศษ
5. นายปราชญ์ ดีอันกอง

คลับบ้านนา สปาชุมชน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แม้การฟื้นฟูโรงอบสมุนไพรอันเก่าแก่กว่า 16 ปี เป็นไปอย่างยากลำบาก แต่ในที่สุด คลับของคนรักสุขภาพก็กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้ง ด้วยความร่วมมือและการต่อยอดของคนในชุมชน ผ่านการริเริ่มของนักศึกษาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เพียง 20 กิโลเมตรจากตัวเมืองมหาสารคาม แทบไม่น่าเชื่อว่าเส้นทางลัดเลาะสู่ชุมชนบ้านโนนสำราญ หมู่ 12 ต.แวงนาง อ.เมือง จ.มหาสารคาม ยังรายล้อมด้วยท้องทุ่งสลับกับบ้านน้อยใหญ่ ภาพตึกที่กำลังผุดขึ้นประปราย ป้ายโฆษณากระหว่าทาง บ่งบอกถึงความเจริญของเมืองที่กำลังแผ่ขยายออกมาสู่ชุมชนแห่งนี้ บวกกับผู้คนที่เข้ามาตั้งรกรากใหม่ ทำให้หมู่บ้านที่เคยมีความสันพันธ์แนบแน่น กลายสภาพเป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ต่างคนต่างอยู่โดยไม่รู้ตัว

●● โรงอบวัดป่าโชคดี สปาชุมชน บ้านโนนสำราญ

ไม่ต่างจากโรงอบสมุนไพรวัดป่าโชคดีของหมู่บ้านโนนสำราญ ที่ค่อยๆ ถูกทิ้งร้าง มีเพียงถวิล สักกลาง และภรรยา คอยดูแลจัดเตรียมสมุนไพร จุดเตาหม้อต้ม ตั้งแต่เช้าเพื่อต้มสมุนไพรส่งกลิ่นตลบอบอวลไปทั่วบริเวณ

“โรงอบสมุนไพรอยู่ในเขตวัดก็จริง แต่การก่อตั้งมาจากแรงศรัทธาของคนในชุมชนที่อยากมีโรงอบสมุนไพรใช้อบแก้ปัญหาวัดเมื่อย คลายเส้นให้แก่ชาวบ้านแถบนี้ โดยมีพระในวัดเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ เมื่อพระท่านย้ายออกไป ทิ้งไว้เพียงวิชาความรู้ที่ถูกถ่ายทอดไว้เพียงเล็กน้อย ชาวบ้านที่เคยใช้บริการจึงเริ่มลดน้อยลง” ลุงถวิล เล่าถึงความเป็นมา

ปัจจุบันมีเพียง “ลูกค้าขาประจำ” ประมาณ 20 คนเท่านั้นที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนมาใช้บริการ มีทั้งคนในชุมชน พ่อค้า ข้าราชการจากนอกพื้นที่บ้าง ค่าบริการก็ใช้วิธีหยอดตู้รับบริจาคคนละ 20 บาท หรือตามกำลังศรัทธา เพื่อเป็นค่าเชื้อเพลิง ค่าสมุนไพรรักษาที่ เหลือเป็นค่าแรงของลุงถวิล แม้ที่ผ่านมาชุมชนจะเคยบริหารจัดการโรงอบสมุนไพรแห่งนี้ผ่านคณะกรรมการชุมชน แต่ทำไม่ได้ไม่นานก็ต้องเลิก เพราะแต่ละคนต่างมีภาระหน้าที่ของตัวเอง

●● ต่อยอดแรงบันดาลใจ...จาก กล้าใหม่ปี 5

“นำ” วสันต์ ไชยนา และเพื่อน ๆ ประกอบด้วย “หนู” ชินภัทร พรหมไพสน “ตาม” วิชุล ป็องอาจ “นุ้ม” สวรรศยา วงศ์เยี่ยม และ “ป้อมแป้ม” สายพิน ตะเคียนเกลี้ยง นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาสถาปัตยกรรมเมืองและชุมชน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ผังเมืองและนฤมิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เข้ามาช่วยพลิกฟื้นภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ให้คนในชุมชนหันกลับมารักษาสมบัติล้ำค่าของชุมชนอีกครั้งหนึ่ง ผ่านการทำโครงการ “คลับบ้านนา สป่าชุมชน” ที่มี สุนิดา ชินณะวงศ์ และบริษัท อินทรกุลไชย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

ก่อนที่หนุ่มสาวทั้ง 5 จะรวมตัวกันสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ สู่ชุมชน นำหัวหน้าโครงการแล้วว่า เขาและเพื่อน ๆ รู้จัก โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” จากรุ่นพี่ที่เคยคว้ารางวัลชนะเลิศเมื่อปีที่แล้ว ความสำเร็จครั้งนั้น “จุดประกาย” ให้พวกเขาเกิด “แรงบันดาลใจ” อยากใช้ความรู้แก้ปัญหาให้กับชุมชนรอบ ๆ มหาวิทยาลัยดูบ้าง เมื่อได้แรงเสริมจากอาจารย์ที่ปรึกษา นำและเพื่อน ๆ จึงไม่ลังเลที่จะส่งโครงการ

เข้าร่วมทันที โดยมีรุ่นพี่ช่วยให้คำแนะนำในฐานะผู้ผ่านประสบการณ์มาก่อน

“ก่อนส่งโครงการมีรุ่นพี่มาเวิร์คช็อปพร้อมปลงสำรวจพื้นที่แถวมหาวิทยาลัย แล้วไปเจอโรงอบสมุนไพรที่บ้านโนนสำราญ” นำเล่า

เช่นเดียวกับ “ตาม” วิชุล ป็องอาจ เล่าว่าเขาชอบทำกิจกรรม ชอบการลงพื้นที่ชุมชน เพราะสนุก และได้ประสบการณ์มากกว่าในห้องเรียน เมื่อมีโอกาสจึงร่วมคิดโครงการเข้าแข่งขัน ไม่ได้หวังรางวัลชนะเลิศแต่อยากฝึกทักษะการทำงานจริง และสร้างประโยชน์ต่อชุมชน

“โดยส่วนตัวผมไม่ชอบเรียนในห้องเรียน ผมคิดว่าประสบการณ์นอกห้องเรียนมีค่ามาก ผมชอบทำกิจกรรมนอกห้องเรียนมากกว่า ถ้าเรียนแต่ในห้องก็ได้แค่ความรู้ แต่การทำงานทำให้เราได้ประสบการณ์จริง ๆ และเป็นการสานต่องานที่รุ่นพี่ที่เคยทำมาก่อน”

ด้านหนู นุ้ม และป้อมแป้ม เสริมว่า เห็นรุ่นพี่ที่มหาวิทยาลัยปีที่แล้วลงพื้นที่ชุมชน ก็อยากได้ประสบการณ์อย่างนั้นบ้าง เพราะการได้แชร์ความรู้กับผู้คนหลากหลายอาชีพ ทำให้ได้แง่คิดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

●● กอดใจย๋ วางแผน “รีเบนด์” โรงอบสมุนไพร

จากใจที่ยโรงอบสมุนไพรเก่าแก่ นำและเพื่อน ๆ คิดอยากฟื้นฟูโรงอบสมุนไพรแห่งนี้ให้กลับมามีชีวิตชีวาและนำให้บริการอีกครั้ง หลังจากที่แห่งนี้เคยเฟื่องฟูมาก่อนเมื่อ 16 ปีที่แล้ว ด้วยการปรับปรุงใหม่ให้เป็นคลับของคนรักสุขภาพและเป็นที่พักปะสังสรรค์ของชาวบ้าน การลงพื้นที่สำรวจบริบทโดยรอบของนำและเพื่อน ๆ จึงเริ่มขึ้น

โรงอบสมุนไพรแห่งนี้สร้างขึ้นตั้งแต่ปี 2538 เป็นโรงอบขนาดเล็ก แบ่งเป็นห้องอบชายหญิงอย่างละ 1 ห้อง แบ่งโซนที่นึ่งผัก 2 โซนชายหญิง และมีห้องน้ำชาย 1 ห้อง หญิง 2 ห้อง มีลุงถวิลคอยดูแลจัดเตรียมสมุนไพร หม้อต้ม โดยใช้สมุนไพรขนาดเท่ากำมือจำนวน 12 มัดต่อวัน เริ่มแรกนำสมุนไพรที่ต้องการใส่ลงในน้ำเดือดบางครั้งอาจเพิ่มใบมะกรูด ขมิ้นชัน และการบูรเข้าไปด้วยตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ผู้หญิงต้องนุ่งผ้าถุงกระโจมอก ส่วนผู้ชายนุ่งผ้าขาวม้า ปรับอุณหภูมิร่างกายด้วยการเข้าไปในห้องอบประมาณ 5 นาที แล้วออกมานั่งพัก 5 นาที แล้วค่อยไปอาบน้ำ

เพื่อปรับอุณหภูมิอีกครั้ง นึ่งพักสักครู่ จากนั้นจึงเข้าไปอบใหม่อีกรอบ กว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการใช้เวลาประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง ทั้งนี้แล้วแต่สภาพร่างกายของแต่ละคน

ทั้งนี้จากการลงพื้นที่ชุมชนพบปัญหาหลายอย่างคือ ขาดการดูแลรักษา และขาดการนำองค์ความรู้จากแพทย์แผนไทยมาประยุกต์เพื่อพัฒนาความรู้ด้านสมุนไพรและด้านกายภาพ คนไม่กล้าเข้ามาใช้บริการเนื่องจากมีสภาพทรุดโทรม ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการที่ผู้ใช้บริการกับรายรับไม่สมดุลกัน มีการใช้เชื้อเพลิงอย่างสิ้นเปลือง ส่วนสมุนไพรก็ยังขาดการจัดระบบที่ดี

เมื่อวิเคราะห์ปัญหา แผนพัฒนาโรงอบสมุนไพรจึงเกิดขึ้น โดยพวกเขาตั้งใจฟื้นฟูโรงอบสมุนไพรให้กลายเป็น **คลับบ้านนา สปาชุมชน คลับเล็กๆ เพื่อสุขภาพ เป็นแหล่งความรู้ด้านสมุนไพรและองค์ความรู้จากแพทย์แผนไทย รวมถึงเพื่อพัฒนามาตรฐานสมุนไพรที่ใช้ในปัจจุบัน โดยเชิญอาจารย์จากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เข้าไปให้ความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล แนะนำสูตรใหม่ ปรับปรุงสูตรเก่าที่ใช้อยู่เดิมให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น**

●● เข้าถึงชุมชนยาก งานหินของ นักศึกษาสถาปัตย์

หลังพบปัญหาที่นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนแล้ว การทำงานขั้นต่อไปคือการเข้าพบผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เพื่อนำเสนอแผนการดำเนินงานกับผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้านด้านสมุนไพร และ เจ้าหน้าที่ อบต. เบื้องต้นทุกคนให้การตอบรับและให้ความร่วมมือ ด้วยการพานักศึกษาไปสำรวจบริบทชุมชน ชีวิตความเป็น

อยู่ และสมุนไพรมีอยู่ในชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นแผนผังสมุนไพรรักษาโรค เพื่อให้ผู้ให้บริการหาสมุนไพรรักษาโรคได้ง่ายขึ้น และนำสมุนไพรรักษาโรคมาปลูกในบริเวณนี้ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกและเพื่อความสวยงาม

นำเล่าต่อว่า แม้สมุนไพรมีจะเป็นเรื่องใหม่ที่เขาต้องเรียนรู้ แต่ก็ไม่ยากเกินขีดความสามารถของเขา ความยากอยู่ที่การทำความเข้าใจกับชาวบ้านแรกๆ ชาวบ้านไม่เข้าใจว่าเราเข้ามาทำอะไร แต่หลังจากผู้ใหญ่บ้านชี้แจงวัตถุประสงค์ ชาวบ้านก็เริ่มเข้ามาทำงานร่วมกับพวกเขามากขึ้น

“หมู” ชินภัทร พรหมไพสน ผู้ประสานงานชุมชนบอกว่า เขาต้องทุ่มเทหมั่นมองและเรียนรู้ และต้องเรียนรู้การทำงานกับคนหลากหลายอารมณ์ โดยมีหลักการการทำงานคือ ต้องกล้าเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ที่สำคัญต้องดูอารมณ์ของแต่ละคนให้ออกว่าเป็นอย่างไร แต่เนื่องจากชุมชนแห่งนี้เริ่มเปลี่ยนสภาพเป็นชุมชนเมือง คนในชุมชนไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กัน และส่วนใหญ่เป็นคนที่ไม่เข้ามาอยู่ใหม่ทำให้ยากต่อการเข้าถึง

●● ปรับปรุงภูมิทัศน์ หาวีริลด์ พลังงาน

เมื่อคิดว่าจะปรับโฉมสปาใหม่เพื่อให้คนแวะเวียนมาใช้บริการมากขึ้น แต่ **“ความร่วมมือ”** ของชุมชนก็สำคัญไม่แพ้กัน นำและเพื่อน ๆ จึงต้องลงพื้นที่ต่อเนื่องประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านเพื่อรวมกลุ่มชาวบ้านให้มีส่วนร่วม **“ร่วมคิดร่วมทำ”** ด้วย แต่ต้องคว้าน้ำเหลวตลอดมีเพียงชาวบ้านไม่ถึงสิบคนสนใจเข้าร่วมโครงการ แต่พวกเขาก็ไม่ท้อ เดินหน้าทำงานนัดพูดคุยกับลุงถวิลเพื่อวางแผนปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ โดยใช้ความรู้เรื่องการออกแบบ การวางผังเข้ามาช่วย พร้อมศึกษา

ความเป็นไปได้เรื่องการลดใช้พลังงานเชื้อเพลิง เพราะพบว่าในแต่ละวันลุงถวิลจะใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิงกว่า 20 ต่อน

เมื่อแบบและแผนที่วางไว้ลงตัว การปรับโฉมสปาก็เริ่มขึ้น โบราณสถาน ห้างกปลาหมอบ ตะไคร้หอม ขมิ้นชัน ใบมะกรูด รวมถึงไม้ประดับต่างๆ ถูกนำมาปลูกบริเวณด้านหน้าโรงอบ ไปพร้อมกับการทำความสะอาด ขัดล้างสถานที่ จากโรงอบสมุนไพรรักษาโรคเล็กๆ ที่ทรุดโทรมเริ่มนำมองชวนให้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น เช่นเดียวกับเตาอบที่ดำเนินการหุ้มฉนวนกันความร้อนเพื่อรักษาอุณหภูมิไม่ให้สูญเสียเชื้อเพลิงโดยเปล่าประโยชน์

แม้จะเหน็ดเหนื่อยแต่ทุกคนยังมุ่งมั่นทำงานตามเล่าด้วยความภาคภูมิใจว่า ฉนวนกันความร้อนจาก

เตาอบสมุนไพรชิ้นนี้เป็นผลงานการออกแบบของเขาและเพื่อน ๆ ภายใต้แนวคิดที่ว่าอยากให้เตาอบร้อนเร็วและนานขึ้น และเพื่อประหยัดไม้ที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยมีอาจารย์จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยคอยให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องการทำและการติดตั้ง หลังติดตั้งจนจบกันความร้อนเสร็จพบว่า สามารถลดการใช้ฟืนจากเดิม 20 ท่อนต่อวัน เหลือเพียง 7 ท่อนต่อวันเท่านั้น ประหยัดเชื้อเพลิงได้ถึง 65 เปอร์เซ็นต์ และยังทำให้น้ำเดือดเร็วขึ้น 2 ชั่วโมง ทำให้ลุงถวิลสามารถขยายเวลาเปิดบริการได้เร็วขึ้น จากเดิมกว่าห้องอบจะพร้อมใช้งานต้องรอเวลา 12.00 น. ไปแล้ว แต่เมื่อมีตัวหุ้มฉนวนนี้แล้วสามารถเปิดบริการได้ตั้งแต่ 10.00 น. เป็นต้นไป

เมื่อย้อนถามว่าเคยเข้าไปใช้บริการอบสมุนไพรบ้างไหมในฐานะผู้ดำเนินโครงการ 3 หมู่บอกว่าจะไม่พลาด พร้อมเล่าความรู้สึกและผลจากการเข้าอบครั้งแรกว่า รู้สึกเหนื่อยและเหงื่อออกมากเป็นพิเศษ แต่หลังอบแล้วจะรู้สึกสดชื่น รับประทานอาหารได้มากขึ้น และหลับสบายขึ้น

“เข้าไปครั้งแรกอึดอัดมาก หายใจไม่ออกเพราะมีควันด้วย จึงต้องปรับตัวด้วยการอบ 5 นาทีก่อน แล้ว

ค่อยออกมา แต่คนที่มาอบประจำเขามีประสบการณ์ก็จะอยู่ได้นานหน่อย แต่นานมากไปก็ไม่ดี เพราะจะทำให้เส้นเลือดในตาแตก บางคนอาจจะความดันขึ้นอันนี้ก็แล้วแต่บุคคล ส่วนใหญ่ก็ประมาณ 5 - 10 นาทีแล้วออกมาพักดื่มน้ำหรือดื่มยาสมุนไพรเพื่อทดแทนเหงื่อที่เสียไป แล้วกลับเข้าไปใหม่ ซึ่งการอบแต่ละครั้งจะแบ่งเป็น 3 ช่วง มีลุงถวิลและภรรยาคอยดูแลแนะนำตามขั้นตอน” นำเล่า

รอยยิ้มกับมุมมองที่เปลี่ยนไป

การเปลี่ยนแปลงรูปร่างเตาอบสมุนไพรเป็นที่พอใจของลุงถวิลยิ่งนัก เมื่อเห็นปริมาณการใช้ฟืนลดลง นั่นหมายถึงค่าเชื้อเพลิงที่ลดลงไปกว่าครึ่ง สิ่งนี้เองทำให้น้ำและเพื่อน ๆ มั่นใจว่าพวกเขาสอบผ่านในขั้นแรก

“ก่อนหน้านี้ลุงเขาไม่ค่อยเชื่อว่าทำแล้วมันจะดีแรก ๆ ตอนลงพื้นที่ไปปรับเปลี่ยน ติดป้าย ถางหญ้า เขาจะนั่งดูเฉย ๆ ปล่อยให้พวกเราให้ทำไป พอหลัง ๆ เห็นเราจริงจัง ตั้งใจทำ และเห็นผลเป็นรูปธรรม ก็เข้ามาช่วยมากขึ้น” นำกล่าว

ส่วนลุงถวิลกล่าวด้วยสีหน้ายิ้ม ๆ ว่า รู้สึกดีใจที่โรงอบสมุนไพรจะกลับมาเป็นแหล่งพบปะของคนในชุมชนอีกครั้ง หลังจากเจียบเหงามานานกว่า 10 ปี นับตั้งแต่ปรับปรุงภูมิทัศน์แล้วพบว่า มีผู้เข้ามาใช้บริการเพิ่มขึ้นจากเดิมวันละ 10 - 15 คน ตอนนี้ มีผู้มาใช้บริการในแต่ละวันประมาณ 40 คน ทำให้ลุงถวิลมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละ 600 บาท หลังจากนักศึกษาออกไปแล้ว เขาจะดูแลต่อไปเพราะเป็นสิ่งที่ชุมชนช่วยกันสร้างขึ้น ตอนนั้นนอกจากลูกค้าประจำแล้วยังมีคนจากหมู่บ้านข้าง ๆ เข้ามาใช้บริการด้วย ทำให้ที่นี่คึกคักพอสมควร

“สร้างมูลค่า” พัฒนารูปลักษณ์ สู่สปาบำบัดสุขภาพ

ตลอดหลายเดือนที่ผ่านมาพบเรียนนอกห้องเรียนที่เรียกว่าประสบการณ์จริง สอนให้พวกเขาสามารถผสมผสานวิถีทางใหม่ ๆ ระหว่างความรู้ในบทเรียนกับความจริงได้อย่างกลมกลืน โดยเฉพาะการขอความช่วยเหลือจากชาวบ้าน แม้ช่วงแรกจะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือมากนัก แต่ความพยายามของพวกเขาไม่ได้ล้มเหลวเสียทีเดียว เพราะหลังจากผู้ใหญ่บ้านเห็นความตั้งใจจึงลงมาดูแล พร้อม ๆ กับที่ชาวบ้านเริ่มเห็นว่าสปาเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง สะอาดสะอ้านมากขึ้น จึงเป็นที่มาของกิจกรรมแผนที่สมุนไพร และร่วมกันปรับปรุงภูมิทัศน์ เช่น ทาสี เปลี่ยนกระเบื้องห้องน้ำ ทำป้ายขึ้นตอน ข้อปฏิบัติ ข้อควรระวังในการอบ ป้ายสรรพคุณพืชสมุนไพรที่นำมาใช้เป็นตัวยาในการอบ เป็นต้น

ขณะที่กิจกรรมแผนที่สมุนไพรที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมแหล่งสมุนไพรภายในชุมชน และใช้เป็นข้อมูลสำหรับศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนตัวสมุนไพรกันในชุมชน ได้รับการตอบรับและร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี แม้จะมีปัญหาเรื่องเวลา เพราะวันที่จัดกิจกรรมชาวบ้านออกไปทำงานหรือทำธุระบ้าง แต่นักศึกษาก็ได้ข้อมูลมากพอสมควร ก่อนที่จะนำข้อมูลที่ได้ออกแบบจัดทำเป็นแผ่นป้ายสำหรับติดตั้งเป็นข้อมูลที่โรงอบ หลังจากกิจกรรมนี้เสร็จสิ้น

3 - 5 ธันวาคม 2554 การปรับปรุงกายภาพโดยรอบของโรงอบเกิดขึ้นอีกครั้ง โดยครั้งนี้ทั้งผู้นำชุมชน และชาวบ้านต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้การทำงานเกิดผลลัพธ์ที่น่าพอใจ และภารกิจก็เสร็จสิ้นลงด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และรอยยิ้มของผู้ร่วมกิจกรรมทุกคน

สุวเพ็ญ วิริยะ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กล่าวถึงความร่วมมือที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เพราะเล็งเห็นความตั้งใจของนักศึกษา และเริ่มเข้าใจว่าทำแล้วชาวบ้านจะได้อะไร จึงเป็นที่มาของการ “ต่อยอด” ไปสู่โครงการสร้างแหล่งเรียนรู้เรื่องสมุนไพร การอบสมุนไพรเพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ พร้อมทั้งมีความคิดริเริ่มร่วมกับนักศึกษาประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ประสานกับกลุ่มแม่บ้านเพื่อต่อยอดสู่การทำลูกประคบสมุนไพรด้วย เราเห็นความตั้งใจของนักศึกษาในการเข้ามาช่วยพัฒนาโรงอบสมุนไพร เพราะถ้าพัฒนาขึ้นได้ ชาวบ้านจะมีรายได้จากการขายพืชสมุนไพร โรงอบเองก็จะมีรายได้มาช่วยพัฒนาวัดพัฒนาชุมชนต่อไป

“ประสบการณ์” ใบเบิกทางสู่เส้นทางสายอาชีพ

ลำพังแค่หนึ่งสมองและสองมือน้อย ๆ ของกลุ่มนักศึกษาคงไม่เพียงพอสำหรับการขับเคลื่อนงานหากขาดซึ่งแรงสนับสนุนจากอาจารย์ที่ปรึกษาอย่าง

สุนิดา ชินณะวงศ์ และบริษัท อินทรกุลไชย กำลังเสริมสำคัญที่ช่วยให้การทำงานของพวกเขาคืบคลานเข้าสู่ชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

สุนิดาเชื่อว่า การทำโครงการนี้เป็นการฟื้นฟูโรงอบสมุนไพรในตำบลให้กลับมามีชีวิตชีวา รวมถึงสร้างจุดยืนของชุมชนโดยเฉพาะในด้านสมุนไพรให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ถ้าเราสนับสนุนให้ชาวบ้านทำได้ โรงอบสมุนไพรก็จะมีคามยั่งยืน เพราะมีวัสดุในพื้นที่อยู่แล้ว ไม่ต้องไปหาซื้อจากที่อื่น เหลือใช้ก็ขายให้โรงอบ นี่คือวัตถุประสงค์หลักของโครงการที่อยากให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพราะที่นี้คือที่ของชุมชน เมื่อนักศึกษาออกมาชาวบ้านจะได้ทำต่อได้เอง

ส่วนบริษัทก็กล่าวเสริมว่า การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการลงพื้นที่ ขณะเดียวกันการออกหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรจากทางมหาวิทยาลัย

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนลงพื้นที่ถือเป็นใบเบิกทางให้นักศึกษาทำงานได้ง่ายขึ้น ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาจะทำหน้าที่ดูแลให้คำปรึกษาอยู่ห่างๆ มีปัญหาที่ช่วยแก้ไข ช่วงแรกก็ลงพื้นที่ด้วย ไปช่วยดูว่าต้องติดต่อประสานงานกับใครอย่างไร คอยควบคุมดูแลให้อยู่ในกรอบให้ทำตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักศึกษาเมื่อเข้าสู่การทำงาน

นำยืนยันว่า โครงการนี้ยังไม่จบเพียงแค่การตัดสินใจจากคณะกรรมการ แต่พวกเขายังคงทำงานอย่างต่อเนื่องพร้อมกับลงพื้นที่ติดตามความคืบหน้าว่า ชุมชนได้ “ต่อยอด” ในสิ่งที่เขาและเพื่อนๆ ริเริ่มไว้หรือไม่ เพื่อให้ “คลับบ้านนา สปาชุมชน” เป็นคลับของคนรักสุขภาพที่นำไปสู่คามยั่งยืนของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ●●

อุปสรรค ทำให้รู้จักเรียนรู้ แก้ว

จากจุดเริ่มต้นของ “แรงบันดาลใจ” ที่อยากทำงานเพื่อชุมชน วันนี้หนุ่มสาวทั้ง 5 เตรียม “ส่งต่อ” ความรู้และประสบการณ์การทำงานให้รุ่นน้องต่อไป เพราะค้นพบแล้วว่า “การทำงาน” คือ “การเรียนรู้” ที่ดีที่จะนำพาพวกเขาก้าวเดินสู่เส้นทางสายอาชีพได้อย่างมั่นคง เป็นประสบการณ์ทรงคุณค่าที่หาได้ยากยิ่ง

วสันต์ ไชยนา หรือ “น้ำ” หัวหน้าโครงการ

ผมกล้าแสดงออก กล้าเข้าหาผู้อื่น กล้านำเสนองานมากขึ้น ได้เรียนรู้ความคิดของผู้คนที่หลากหลาย ยอมรับในความเห็นต่าง ได้เรียนรู้ทักษะการพูด การเข้าหาผู้ใหญ่ การทำงานเป็นทีมสอนให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักให้เกียรติและช่วยเหลืแบ่งปันเพื่อน

ชินภัทร พรหมไพสว หรือ “หมู”

แม้จะรู้สึกเหนื่อยเหนื่อยที่ต้องทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย แต่แค่เห็นรอยยิ้มของชาวบ้าน ความเหนื่อยทั้งหมดแปรเปลี่ยนเป็นความภาคภูมิใจแทน มิตรภาพที่ได้จากเพื่อนในกลุ่มและคนในชุมชนทำให้เรารู้สึกหายเหนื่อย ได้ประสบการณ์เพิ่มขึ้น เพราะโครงการนี้ทำให้ผมได้เห็น ได้จับ ได้สัมผัส และได้ลงมือทำเอง เป็นการเรียนรู้จากการทำงานจริงที่หาที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว

วิษุพล ป้องอาจ หรือ “ตาม”

ได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น โดยส่วนตัวผมเป็นคนชอบพูดคุยซักถาม ทำให้ได้ความรู้หลายอย่าง เช่น วิธีการปลูกกระเบื้อง เป็นสิ่งง่าย ๆ ที่ผมไม่เคยรู้มาก่อน เป็นทักษะชีวิตที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง อยู่แต่ห้องเรียนเฉย ๆ คงไม่ได้รู้อะไรมากขึ้น

สายพิน ตะเคียนเกลี้ยง หรือ “ป้อมแปม”

แม้บางครั้งกิจกรรมที่ตั้งใจจะไปไว้จะไม่ตรงตามความคาดหวัง แต่สิ่งที่ทำให้ทีมผ่านมาได้ด้วยดีคือ กำลังใจจากทุกคน รู้สึกดีที่เพื่อน ๆ ช่วยกันทำงาน ช่วยกันแก้ไขปัญหา ทำให้พวกเราผ่านพ้นปัญหาไปได้

สวรรศยา วงศ์เอี่ยม หรือ “นุ้ม”

ได้เปิดมุมมองให้กว้างมากขึ้น รู้จักรับฟังความคิดเห็นคนอื่นทั้งเพื่อนในกลุ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาและชาวบ้าน ไม่มองอะไรผิวเผินเหมือนที่ผ่านมา ได้ฝึกความคิด มุมมองใหม่ๆ

โครงการกลับบ้านนา สปาชุมชน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา นางสาวสุนิดา ชินณะวงศ์

นายบริรักษ์ อินทรกุลไชย

หัวหน้าโครงการ นายวสันต์ ไชยนา

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายชินภัทร พรหมไพสว
2. นายวิษุพล ป้องอาจ
3. นางสาวสวรรศยา วงศ์เอี่ยม
4. นางสาวสายพิน ตะเคียนเกลี้ยง

ผ่านอดทน จากเศษตะเกียบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

5 หมู่สาวมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง นำวัสดุเหลือทิ้งไร้ค่า “จ้อตองของเศษไม้ไฟ” จากการทำตะเกียบและไม้เสียบลูกชิ้น ที่กองทิ้งไว้รอวันเผาทำลาย ให้กลายเป็น “ถ่านอัดแท่งจากเศษตะเกียบ” เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ลดโลกร้อน และเพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชน

ไม่ใช่ภารกิจพิชิตภู หรือมุ่งสู่ดอยสูงเพื่อเดินทางท่องเที่ยว แต่หนึ่งหนุ่มและสี่สาวที่ขี่มอเตอร์ไซด์ ฝ่าลมหนาวและสายหมอกมุ่งหน้าสู่ “บ้านทาน” หมู่บ้านเล็กๆ ที่ซ่อนตัวอยู่กลางหุบเขาใน ต.จางเหนือ อ.แม่เกาะ จ.ลำปาง กับภารกิจโครงการ “ฝีมือไทยสร้างสรรค์ ถ่านอัดแท่งจากเศษตะเกียบ” หนึ่งใน 20 โครงการที่ผ่านเข้ารอบการแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

แม้จะไม่ใช่ว่าง่าย แต่การขี่มอเตอร์ไซด์ ขึ้นดอย 80 กิโลเมตร ในเวลากว่า 2 ชั่วโมง เป็นการวัดใจในความพยายามที่ต้องไปให้ถึงหมู่บ้านก่อนเที่ยง ไม่เช่นนั้นงานที่รับผิดชอบจะไม่มีค่าตอบแทน ขณะที่การรอกคอยของชาวบ้านบนดอยก็เป็นแรงหนุนที่คอยลุ้นว่าความคิดที่ต้องการเปลี่ยนเศษตะเกียบ มาเป็นถ่านอัดแท่งเป็นจริงได้หรือไม่

●● เศษไม้ไผ่...ร้อยสายใยชุมชน

“มงคล” ธนากร เกาเมืองใจ หัวหน้าโครงการ หมู่มน้อยหนึ่งเดียวในทีมแล้วว่า เขาและเพื่อนๆ 4 คน ประกอบด้วย “บลู” สิริไกร ใจคนอง “นวล” ชวิศา อินเขียวสาย “แต้ว” จิตรลดา มงคลทิพย์ และ “กาว” จริญญา พิชัยหล้า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขา การตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง พอร์มทีมขึ้นเพื่อทำโครงการ “ฝีมือไทย

สร้างสรรค์ ถ่านอัดแท่งจากเศษตะเกียบ” หลังจากอาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำให้รู้จักโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” โดยมี “นวล” เป็นคนตั้งต้น เพราะชุมชนที่เธออาศัยอยู่ทำตะเกียบและไม่เสียปลูกลูกขึ้นขาย เป็นอาชีพเสริมมานานนับ 10 ปี ทุกวันจึงมีเศษไม้ไผ่เหลือทิ้งถูกกวาดมากองรวมกันกลางลานโล่ง ถมทับเป็นกองมเหิมมาเพื่อรอการเผาทิ้ง เมื่อไฟถูกจุดขึ้นควันและซี้เถ้าจากไม้ไผ่ลอยคละคลุ้งไปทั่วบริเวณ อากาศอึดอัด หายใจไม่ออกจึงเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการเผาทำลาย ยิ่งช่วงไหนที่ชาวบ้านเผาพร้อมๆ กัน ความร้อนจะแผ่ขยายไปทั่ว

นวลเห็นปัญหานี้มาตั้งแต่เด็ก กลางวันก็เร่งผลิตสินค้า ตกเย็นมาก็เผาทำลายเศษไม้ เมื่อถึงช่วงฤดูฝน ข้อต่อไม้ไผ่ที่โดนตัดทิ้งเป็นข้อๆ ถ้าไม่ได้เผาก็จะกักน้ำไว้กลายเป็นที่วางไข่ของยุงลาย ก่อปัญหามลพิษทางอากาศและสุขภาพของคนในชุมชน คิดว่าแทนที่จะเผาทิ้งก็นำมาใช้ประโยชน์อื่นได้ จึงมาลงตัวที่ถ่าน แต่ถ่านเป็นถ่านธรรมชาติก็ไม่ได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้ชุมชน เลยคิดว่าน่าจะทำเป็นถ่านอัดแท่ง เพราะนอกจากจะสร้างมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์แล้ว ยังเพิ่มราคาให้กับสินค้าจากวัสดุเหลือใช้ และแก้ปัญหาให้กับชุมชนด้วย

กิจกรรมแรกจึงเกิดขึ้น นวลและเพื่อนร่วมทีมเริ่มต้นโครงการด้วยการเข้าไปติดต่อผู้ใหญ่บ้าน พร้อมนำเสนอรายละเอียดวัตถุประสงค์โครงการ สอบถามความสนใจของชาวบ้านโดยทิ้งระยะห่างให้ชาวบ้าน “ตกตะกอน” ความคิด ก่อนลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อให้ชาวบ้านลงประชามติพร้อมกัน ผลคือชาวบ้านเห็นด้วยและอยากทดลองทำดู ซึ่งอาจเป็นเพราะนวลเป็นคนในพื้นที่ ชาวบ้านจึงไว้วางใจและให้ความร่วมมือ

ของเหลือทิ้ง ไม่ใช่ทุกสิ่งทิ้งได้

ชุมชนบ้านทาน ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 ต.จางเหนือ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง มีชาวบ้านอาศัยอยู่กว่า 400 คน อาชีพหลักคือ เกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าวโพด ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ส่วนการทำตะเกียบและไม้เสียบลูกชิ้นเป็นอาชีพเสริมแต่กำลังจะแปรเปลี่ยนเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากความต้องการของตลาดมีมากขึ้น วัตถุประสงค์นี้ ผู้บริโภคในร้านหมูกระทะ ร้านก๋วยเตี๋ยว ที่ใช้ตะเกียบครั้งเดียวแล้วทิ้งเพิ่มสูงขึ้น เช่นเดียวกับโรงงานผลิตตะเกียบในหมู่บ้านที่ผลิตขึ้นมากถึง 10 แห่ง แต่ละแห่งผลิตตะเกียบได้ 500 กิโลกรัมต่อวัน

กาวอธิบายว่า ไม้ไผ่ที่เอามาทำตะเกียบและไม้เสียบลูกชิ้น เป็นไม้ไผ่ป่าหรือไผ่ซางที่อยู่ในป่าชุมชนในหมู่บ้าน ไผ่เหล่านี้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เหตุที่เลือกไผ่ป่ามาทำตะเกียบและไม้เสียบลูกชิ้น เพราะเนื้อไม้แน่น แม้ในชุมชนจะมีป่าไผ่เยอะและชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ใช้ป่าไผ่เป็นแหล่งทำกิน แต่คนในชุมชนทุกคนรู้ว่าต้องช่วยกันรักษาที่ทำกินของพวกเขาด้วยเช่นกัน จึงเป็นข้อตกลงของคนในชุมชนว่าหากมีการตัดไม้ไผ่มาก จะต้องมีการฟื้นฟูป่าด้วยการปิดป่าในช่วง

หน้าฝน เพื่อให้ไม้ผุโต โดยหันไปตัดบริเวณอื่นแทน ทำเช่นนี้หมุนเวียนไปเรื่อย ๆ

จากข้อต่อของเศษไม้ผุไร้ค่า ที่เหลือใช้จากการทำตะเกียบและไม้เสียบลูกชิ้น ที่กองเอาไว้เพื่อรอวันเผา กลับเป็นเชื้อไฟเล็กๆ ที่จุดประกายความหวัง ในการแก้ปัญหาให้ชุมชนบ้านเกิด เพื่อลดปัญหามลพิษ สร้างรายได้เพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ ภายหลังผู้ใหญ่ในชุมชนเห็นดีเห็นงาม ปฏิบัติการครั้งนี้จึงเริ่มขึ้นด้วยการเปลี่ยนศูนย์เด็กเล็กเดิมซึ่งเป็นที่สาธารณะในชุมชนเป็นฐานปฏิบัติการ อันนำไปสู่ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนต่อไป โดยหนุ่มสาวทั้ง 5 เชื่อว่า สิ่งนี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ ในหมู่บ้าน ทั้งช่วยลดโลกร้อนและช่วยให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น

“เตาที่เรากำหนดไว้ว่าจะเผาได้ไม่มาก เพราะเราทำเป็นโครงการนำร่อง ชั้นแรกเราอยากทำให้เขาเชื่อว่า มันส่งผลดีกับชุมชนคือช่วยลดพื้นที่การเผา ลดควันคือมลพิษแต่ได้ถ่านอัดแท่งกลับมา สามารถนำไปใช้ในครัวเรือนต่อไป ถ้าเราทำได้จริงเขาก็ต้องทำต่อแน่นอน ซึ่งเราต้องทำให้เขาเห็นก่อนว่าสามารถทำได้จริงๆ ไม่ใช่มาพูดทิ้งไว้เฉยๆ ”

ทดลองทำ นำความรู้สู่การปฏิบัติ

ก่อนที่ภารกิจถ่านอัดแท่งจะเริ่มต้น นักศึกษาเริ่มศึกษาหาความรู้ทั้งจากอินเทอร์เน็ต สอบถามจากผู้รู้ รวมถึงไปศึกษาดูงานการทำถ่านอัดแท่งที่บ้านทุ่งป่อแป้น อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง ซึ่งทางโรงงานก็ให้คำแนะนำแบบไม่หวงวิชาทั้งเรื่องเครื่องจักรและส่วนผสม

เมื่อข้อมูลพร้อมเตาเผาถ่านถูกสร้างขึ้นด้วยถังน้ำมันขนาดใหญ่ความจุ 200 ลิตร ถัดไปมีป่อพัก

น้ำขนาดใหญ่ ด้านหน้าบ่อพักน้ำ มีเตาเผา 2 เตา ที่ผลิตขึ้นเองด้วยการก่ออิฐล้อมแล้วใช้ปูนฉาบจากฝีมือชาวบ้านที่ชำนาญการอย่าง “พี่เปี้ยก” พิษณุ จันท์แสงขจร และพี่วิระ บำรุงศรี ที่ยื่นมือเข้ามาช่วยนักศึกษาทำเตาเผา รวมถึงทำเครื่องอัดและเครื่องบด โดยให้เหตุผลสั้นๆ ว่า ทำด้วยใจและอยากเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเพื่อชุมชน

แม้กระบวนการทำเตาเผาจะล่าช้า ไม่ตรงตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากพื้นที่ดำเนินการอยู่ไกล กว่าจะเดินทางไปถึงหมู่บ้านก็บ่าย พอเริ่มลงมือหยิบจับอุปกรณ์ไม่ทันไรก็บ่ายคล้อย ตกเย็นต้องรีบกลับ เพราะหากเย็นมากจะเดินทางลำบาก และอาจเกิดอันตรายระหว่างทางได้ ประกอบกับปูนซีเมนต์ที่สั่งมาไม่พอในการทำบ่อพักน้ำ ทั้งหมดจึงต้องกลับเข้ามาในหมู่บ้านใหม่อีกครั้งในวันรุ่งขึ้น ซึ่งทุกคนต่างช่วยกันทำอย่างขะมักเขม้นทั้งนักศึกษาและคนในชุมชน จนบ่อพักน้ำและเตาเผาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เมื่อการทดลองเริ่มขึ้นผลที่ออกมาก็เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

มงคลเล่าถึงวิธีการเผาถ่านว่า ชั้นแรกให้ใส่ข้อต่อไม้ผุในถังน้ำมันที่เตรียมไว้ แล้ววางตะแกรงเหล็ก

ทับไว้ข้างบน จากนั้นให้ยกถังคว่ำลง แล้วจุดไฟในเตาเผา ซึ่งอุณหภูมิในเตาจะอยู่ระหว่าง 200 - 300 องศาเซลเซียส ใช้เวลาเผาประมาณ 4 - 6 ชั่วโมง ระหว่างนี้จะมีควันที่เกิดจากการเผาถ่านกลั่นตัวเป็นหยดน้ำ เรียกว่า “น้ำส้มควันไม้” ของแถมที่เป็นผลพลอยได้จากการเผาถ่าน ชาวบ้านสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น สารป้องกันและไล่ศัตรูพืช และสารเร่งการเติบโตของพืชทดแทนการใช้สารเคมี

“เราขอให้ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องการสร้างเตา มาช่วย เพราะในหมู่บ้านมีช่างที่ชำนาญงานด้านนี้มากพอสมควร แม้จะเป็นเตาที่ทำจากถ่านไม้ไม่ใช่เตาดินอย่างที่เคยทำกันมา แต่ชาวบ้านก็นำความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ สามารถทำได้ตามแบบที่เราบอก”

ถ่านอัดแท่งจากไม้ตะเคียน ประสิทธิภาพสูง

นวลบอกเล่าว่า ข้อต่อไม้ไฟ 60 กิโลกรัมเมื่อเผาแล้วจะได้ถ่าน 20 กิโลกรัม และได้ น้ำส้มควันไม้ 5 ลิตร นำถ่านที่ได้จากการเผามาบดโดยเครื่องบดให้ละเอียด หลังจากนั้นจึงนำมาผสมกับส่วนผสมหลัก

ที่สำคัญคือ แป้งมัน 5 กิโลกรัม น้ำ 20 ลิตร และถ่านจากไม้ไฟและไม้อื่น ๆ อีก 95 กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากัน นำส่วนผสมทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการอัดแท่ง จากเครื่องอัดถ่านแท่ง นำถ่านอัดแท่งที่ได้ออกจากเครื่องอัด ตากแห้ง 4 - 5 วัน เพื่อไล่ความชื้นภายใน แล้วนำไปใช้งานได้ทันที ขณะที่ส่วนผสมที่เหลืออยู่ซึ่งเป็นถ่านปนก็สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีกครั้ง

ระยะแรกถ่านอัดแท่งที่ได้จะมีลักษณะเป็นก้อนกลมตัน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 นิ้ว ยาว 4 นิ้ว จุดติดไฟค่อนข้างยาก เนื่องจากไม่มีเหล็ยม ไม่มีรูพรุน และมีตัวนำไฟน้อย พวกเขาจึงเข้าไปขอคำปรึกษาจากโรงงานผลิตถ่านอัดแท่งที่บ้านทุ่งบ่อแป้นอีกครั้ง เมื่อได้ข้อมูลเพิ่มเติมจึงปรับเปลี่ยนเครื่องอัดใหม่ โดยออกแบบให้เครื่องอัดมีห้าเหล็ยม พร้อมเจาะรู 5 มิลลิเมตร โดยก้อนถ่านมีขนาดเท่าเดิม แต่เพิ่มเศษไม้ที่นำไฟเข้าไปในส่วนผสมด้วย ทำให้คุณสมบัติของถ่านอัดแท่งที่ได้ดีกว่าถ่านไม้ปกติ มีควันและเข็ถ่านน้อย ให้พลังงานความร้อนสูงจุดติดได้นานกว่าถ่านไม้ปกติ ซึ่งถ่านอัดแท่งขนาดปกติ 1 เตา สามารถหุงข้าวและทำกับข้าวได้ โดยไม่ต้องเติมถ่านเพิ่ม เมื่อได้ถ่านอัดแท่งที่มีประสิทธิภาพสูงแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการบรรจุภัณฑ์เพื่อรอการจัดจำหน่ายต่อไป

พอเล่ามาถึงตรงนี้ สีหน้าและแววตาที่มุ่งมั่นของ นวลดูจะพอใจกับผลงานที่กำลังเป็นรูปเป็นร่าง และเมื่อถามถึงยอดของผู้เข้าร่วมโครงการที่ตั้งไว้ตอนแรกมีเพียง 20 คน แต่ขณะนี้ มีผู้สนใจเข้าร่วมเกือบ 30 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีผู้ประกอบการโรงงานผลิตตะเกียบและไม้เสียบลูกชิ้นเข้าร่วมด้วย 2 แห่ง

“สิ่งนี้เป็นแรงผลักดันให้พวกเราต้องทำโครงการนี้ให้สำเร็จ อยากให้ถ่านอัดแท่งเป็นสินค้าของชุมชนบ้านทาน อยากให้คนในชุมชนยอมรับผลิตภัณฑ์ของเรา ก่อน หากดีเขาก็จะบอกต่อกันเอง เพราะเป็นสิ่งที่ดี

คนในชุมชนสามารถผลิตเองใช้เอง ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชนในที่สุด”

ถ่านอัดแท่งที่ถูกรับรูปร่างแล้ว 4 - 5 ก้อน ถูกจุดขึ้นในเตาเล็ก ๆ ในศูนย์บัญชาการถ่านอัดแท่ง สายตาทุกคู่จับจ้องเปลวไฟที่เริ่มคุโชนอย่างใจเย็น รอยยิ้มปรากฏบนใบหน้า มงคล แต่้ว กาว บลู และนวล นั้นหมายถึงผลสำเร็จเริ่มเป็นรูปเป็นร่างจากความเหน็ดเหนื่อยตลอดระยะเวลาหลายเดือนที่ผ่านมา โดยมีผู้นำชุมชนอย่าง สมจิต พลเคน ผู้ใหญ่บ้าน สุธานี ภูมิแสง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านรอชมผลงาน

สมจิตในฐานะผู้ใหญ่บ้านที่จะมารับไม้ต่อหลังโครงการนี้จบลงยืนยันว่า จะสานต่ออย่างแน่นอน เพราะนอกจากจะช่วยแก้ปัญหาให้ชุมชนแล้ว ยังทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอีก

“การที่นักศึกษาเข้ามาทำโครงการนี้เป็นการริเริ่มที่ดี เพราะในหมู่บ้านมีเศษไม้เยอะมาก เมื่อก่อนเราจะเผาตัวเองง่าย ๆ พอนักศึกษามาสอนวิธีการทำถ่านอัดแท่ง วิธีการเผาแบบปิด มีที่จับดักควัน ก็ถือว่าดีขึ้น สร้างรายได้ให้ชาวบ้านอีกทาง เพราะวัสดุที่ใช้มีอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว แถมยังได้นำสั้คคว้นไม้ไว้ใช้ไล่แมลงอีกด้วย ในอนาคตอาจมีการตั้งกลุ่มขึ้นมาช่วยกัน

หาลาด เพื่อนำผลผลิตไปขาย”

Learning by doing สิ่งที่อาจารย์เห็นในตัวศิษย์

ใช่แต่เพียงนักศึกษาเท่านั้นที่ทำให้โครงการนี้สำเร็จ แต่ตัวแปรหลักอย่าง “วิจิตรา แซ่ตั้ง” อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ และ “นุสรา แสงอร่าม” ประธานสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง ที่คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่สำคัญไม่แพ้กัน

วิจิตราบอกว่า แม้เธอจะไม่ได้ลงพื้นที่กับนักศึกษาด้วยทุกครั้ง เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่มีอยู่จำกัด แต่เธอก็ให้คำปรึกษาในทุกเรื่องที่นักศึกษาติดขัด โดยเฉพาะมารยาทที่พวกเขาต้องมีต่อชุมชน และเรื่องการดูแลตัวเองขณะลงพื้นที่ รวมถึงเรื่องการบริหารงบประมาณให้คุ้มค่าที่สุด ซึ่งนักศึกษาได้นำไปต่อยอดผ่านรูปแบบการจัดการอย่างเป็นระบบ

“ส่วนใหญ่อาจารย์จะให้คำแนะนำเพียงการบริหารจัดการ เอกสารในการประสานงาน เพราะมีเอกสารส่วนหนึ่งที่มหาวิทยาลัยต้องออกให้ แต่ในส่วน

ของการปฏิบัติ อาจารย์จะช่วยเขาน้อยมากประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ส่วนประสิทธิภาพของเตาเผา แม้จะเผาได้ช้ากว่าเตาเผาที่ใช้ในโรงงาน แต่ดีกว่าการเผาแบบดั้งเดิม แม้จะเผาไหม้ช้าแต่ส่งผลดีต่อสุขภาพคนในชุมชน ซึ่งในอนาคตอาจปรับเปลี่ยนได้ เพราะในชุมชนจะมีการตั้งกลุ่มเพื่อดูแลผลประโยชน์ และไม่เพียงแต่ชาวบ้านเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์ แต่นักศึกษาก็ได้รับประโยชน์กลับมาเช่นกัน นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้ลงพื้นที่ ฝึกแก้ปัญหา และที่สำคัญ อาจารย์มองว่าตอนนี้นักศึกษาไม่ใช่คนที่ตื่นคนแล้ว แต่พร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดการทำงาน ซึ่งโครงการ “กล้า

ใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” เหมือนเป็นประตูที่ทำให้อาจารย์และนักศึกษาเปิดมุมมองใหม่ให้กว้างขึ้น ขอขอบคุณและอยากให้มีโอกาสโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” นี้ต่อไป เพื่อเปิดโลกทัศน์ให้นักศึกษา”

ลมนาวเริ่มไชยผ่านตีนดอย มงคล แล้ว กาบ บลู และนวล เก็บสัมภาระเตรียมตัวกลับมหาวิทยาลัยก่อนจะพลบค่ำ พวกเขาคาดหวังว่า หลังส่งมอบโครงการนี้ให้ชุมชนรับช่วงไปดูแลแล้ว อีกไม่กี่ปีข้างหน้ากล้าใหม่ที่พวกเขาเพาะปลูกจะเติบโตเป็นไม้ใหญ่ที่ทำให้ชุมชนบ้านทานสามารถ ยืนหยัดและพึ่งพาตนเองได้อย่างภาคภูมิ ●●

จุดเปลี่ยนจากเด็กเรียนสู่มืออาชีพ

ความเหนื่อยล้าจากการขับมอเตอร์ไซด์ไปกลับเป็นระยะทาง 80 กิโลเมตร แม้จะรู้สึกท้อแท้บ้าง แต่นั่นไม่ใช่เหตุผลสำคัญ เพราะหากเปรียบเทียบกับประสบการณ์ที่พวกเขาได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนที่กำลังจะยกระดับขึ้น **มงคล แต้ว กาว นวล และบลู** ยืนยันเป็นเสียงเดียวกันว่า สิ่งนี้คือ **“แรงใจ”** สำคัญที่ผลักดันให้พวกเขาต้องทำโครงการนี้สำเร็จ

ธนากร เกาเมืองใจ หรือ “มงคล” หัวหน้าโครงการ

สิ่งที่ผมได้รับกลับมาคือประสบการณ์การทำงานชุมชน ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตของคนในชุมชนจากแง่มุมที่หลากหลาย ประทับใจตั้งแต่ไปเข้าค่าย “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ได้รู้จักเพื่อน ๆ ต่างสถาบัน รู้จักการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกับชาวบ้าน เหนื่อยแต่สนุก ยิ่งได้คลุกคลีพูดคุยกับชาวบ้าน ทำอาหารกินด้วยกัน ก็สนุกไปอีกแบบ ที่สำคัญคือผมสามารถนำความรู้ที่เรียนมาปรับใช้กับการทำงานได้ โดยเฉพาะเรื่องการตลาด ซึ่งตอนนี้กำลังวางแผนว่าหากชาวบ้านผลิตถ่านอัดแท่งได้มาก จะส่งไปขายที่ไหนได้บ้าง และคิดเพิ่มกำลังเครื่องอัดให้ใหญ่ขึ้น คิดว่าสิ่งที่พวกเราทุ่มเทลงไปไม่เสียหาย เพราะโครงการเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง รู้สึกภาคภูมิใจที่โครงการเล็ก ๆ เดินทางมาได้ไกลขนาดนี้

สิริไกร ใจทอง หรือ “บลู”

สามารถนำความรู้ที่เรียนมาปรับใช้กับการลงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เช่น เราเรียนการตลาด ทักษะการพูดเป็นสิ่งสำคัญจึงนำมาปรับใช้เพื่อนำมาใจให้ชาวบ้านสนใจกิจกรรมของเรา การทำโครงการนี้ทำให้เราได้ประสบการณ์มากมาย โดยเฉพาะการไปเข้าค่าย “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน ๆ ต่างสถาบัน ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้เห็นจุดมุ่งหมายของการทำงานเพื่อชุมชนชัดเจนขึ้น

จิตรลดา มงคลทิพย์ หรือ “แต้ว”

ประสบการณ์จากการทำงานในโครงการนี้ สอนให้เธอเป็นคนละเอียดรอบคอบมากขึ้น โดยเฉพาะรายรับรายจ่ายในกลุ่ม เธอเห็นว่าการทำงานกับชุมชนไม่ใช่เรื่องง่าย แต่สิ่งที่ได้กลับมาคือความคุ้มค่าจากประสบการณ์นอกห้องเรียนที่ต้องลงทุนด้วยแรงกายแรงใจในการลงมือปฏิบัติจริง ความเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้คือ มีความกระตือรือร้นมากขึ้น เก็บเงินเป็น และประหยัดมากขึ้น

จริญญา พิชัยหล้า หรือ “กาว”

ได้รู้ว่าการประสานงานไม่ได้ยากอย่างที่คิด ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังในการปฏิบัติงาน พร้อมจัดประชุมวางแผนการทำงานในที่ม้งว่างานไหนสำคัญที่ต้องเร่งทำก่อน เมื่อเข้าไปในชุมชนจะได้ทำงานได้อย่างเต็มที่และมีปัญหาน้อยที่สุด ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือ ตรงต่อเวลาและกระตือรือร้นมากขึ้น มีความรับผิดชอบ รู้จักแบ่งเวลามากขึ้น เช่น นัดเพื่อนแปดโมงเช้า เราก็ต้องมาให้ทัน ไม่เช่นนั้นเพื่อนจะรอเราคนเดียว และเวลาลงพื้นที่ก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย

ชวีศา อินเขียวสาย หรือ “นวล”

จากเดิมที่เป็นคนใจร้อนมาก แต่เมื่อได้ทำโครงการที่ต้องเกี่ยวข้องกับชุมชน จำต้องลดดีกรีความใจร้อนและซึ่งอ่อนลง แล้วปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพตัวเองใหม่ เพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์แบบ ไม่ใช่อารมณ์เหมือนก่อน ได้ฝึกทักษะการทำงานกับสังคม รู้จักวิธีปฏิบัติตัวให้เข้ากับสังคมชุมชนใหม่ ถือเป็นภารกิจการทำงานไปด้วยในตัว เพราะในอนาคตเราอาจจะทำงานด้านนี้ได้ เช่น นักพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งความรู้ตรงนี้จะติดตัวเราไปตลอด นอกจากนี้ยังได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ให้กับตัวเอง ได้เรียนรู้การทำงานเพื่อชุมชนให้เกิดผลจริง ๆ ภูมิใจที่ได้พัฒนาชุมชนของเราให้ดียิ่งขึ้น

โครงการฝีมือไทยสร้างสรรค์ กำนันอดแก่งจากสะเกษตะเกียบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อาจารย์ที่ปรึกษา นางวิจิตรา แซ่ตั้ง

หัวหน้าโครงการ นายธนากร เกาเมืองใจ

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวสิริไกร ใจคนอง
2. นางสาวจิตรลดา มงคลทิพย์
3. นางสาวจริญญา พิชัยหล้า
4. นางสาวชวีศา อินเขียวสาย

เก้าแก่น้อยร้อยเรียงฝัน ปั้นรอยยิ้ม

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ทีมสามล้อจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ นำความรู้เรื่อง “การตลาดเพื่อสังคม” ช่วยสร้างอาชีพให้เยาวชนบนเกาะเกร็ด พร้อมคิดแบรนด์เด็กติดเกาะ(เกร็ด) หวังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของโรงเรียน วัดปรมย์ยิกาวาส (แสนสวัสดิ์วิทยาการ) ให้ติดตลาดมากยิ่งขึ้น

“รู้จักโครงการ **“กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”** จากอาจารย์ที่สอนวิชาการตลาดเพื่อสังคม อาจารย์ให้เราแบ่งกลุ่มเขียนแผนโครงการมา เพื่อแข่งขันในโครงการ **“กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”** ที่สนับสนุนโดย **ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)** พวกเขาแบ่งกลุ่มเขียนแผนโครงการส่งกันทั้งห้อง แต่มีทีมเราทีมเดียวที่ติดหนึ่งในสิบทีมที่เข้ารอบ” **“จ๊อด”** ยุวลักษณ์ ศรีสุวรรณวิเชียร หัวหน้าทีมสามล้อ เอ๋อขึ้น หลังจากสอบถามถึงที่มาที่ไปของการทำโครงการ

รวบรวมไอเดียมุ่งสร้างสรรค์ชุมชน

จ๊อดและเพื่อนร่วมทีม 4 คน คือ **“ชิน”** กุลฉมา บรรเจิดพิรพร **“โม”** อัจฉราภรณ์ แก้วทอง **“คิวิ”** อุดมมะ จันทกุล และ **“โอ”** ชัยพร ศรีศิริ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาการสื่อสารการตลาด คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต รวมกลุ่มกันเขียนโครงการแก้แค้น้อยร้อยเรียงฝันปันรอยยิ้ม ที่มี

กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส (แสนสวัสดิ์วิทยาการ) ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก **สมศรี เดิมอนุภาพกุล** ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส (แสนสวัสดิ์วิทยาการ)

จ๊อดบอกว่า ตอนแรกหาพื้นที่เพื่อทำโครงการหลายที่มาก เพราะเราต้องฝึกงานด้วย แต่เพื่อความสะดวกของเพื่อนๆ ร่วมทีมจึงคิดว่าควรหาที่ใกล้ๆ กับ

มหาวิทยาลัย เพื่อจะได้เดินทางสะดวก จึงมาลงตัวที่ เกาะเกร็ด เพราะที่นี้มี “ต้นทุน” ด้านการท่องเที่ยวอยู่แล้ว โครงการน่าจะประสบผลสำเร็จได้ไม่ยาก

เมื่อได้ข้อสรุปร่วมกันถึงเป้าหมาย พวกเขาจึงขอเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อสอบถามปัญหาหาแนวทางในการเข้าไปส่งเสริมร่วมกัน ซึ่งจากข้อมูลพบว่า เด็กที่จบชั้น ม.3 ออกไปแล้วไม่นิยมเรียนต่อ ส่วนใหญ่มักไปทำงานรับจ้างหรือขายของ จึงเกิดไอเดียเรื่องการจัดอบรมอาชีพให้แก่เด็ก ๆ ซึ่งคิดว่าจะเป็นประโยชน์ให้พวกเขานำความรู้ติดตัวไปใช้ต่อยอดในอนาคตได้ กอปรกับโรงเรียนมีผลิตภัณฑ์และมีการสนับสนุนเรื่องมัคคุเทศก์น้อยอยู่แล้ว จึงนำต้นทุนดังกล่าวมาต่อยอดและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

“น้ำท่วม” ปัญหาที่ต้องผ่านไปให้ได้

เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้น จัดและเพื่อน ๆ เริ่มลงมือทำกิจกรรมทันที โดยมีกิจกรรมหลัก ๆ 3 กิจกรรม คือ

1. **กิจกรรมแก้แค้น้อยรักถิ่น** เป็นการจัดโปรแกรมนำเที่ยวรอบเกาะเกร็ดหรือการเป็นมัคคุเทศก์น้อยที่ดีตามด้วยกิจกรรมการให้ความรู้เรื่องการปลูกหน่อรามัญหรือหน่อกะลาผักพื้นบ้านที่มีในเกาะเกร็ดที่เดียวเท่านั้นและกำลังจะหายไป
2. **กิจกรรมปั้นแก้แค้น้อย** จัดอบรมแก้แค้น้อยและจัดตั้งชมรมแก้แค้น้อยในโรงเรียน รวมถึงการจัดทำบัญชี
3. **กิจกรรมสานฝันปั้นรอยยิ้ม** คือการสร้างตราสินค้าหรือแบรนด์ดีให้เป็นที่จดจำของนักท่องเที่ยว แล้วผลิตสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนภายใต้ชื่อตราสินค้านั้น ๆ เมื่อจัดเตรียมทุกอย่างพร้อมสรรพ จัดและเพื่อน ๆ เตรียมตัวลงพื้นที่ชุมชนอีกครั้ง

เกาะเกร็ด แหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของ จ.นนทบุรี ตั้งอยู่กลางลำน้ำเจ้าพระยา มีเนื้อที่ประมาณ 2,489 ไร่ เป็นที่อยู่ของชาวไทยเชื้อสายมอญตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี มีอาชีพปั้นเครื่องปั้นดินเผาเป็นส่วนใหญ่ ยังคงรักษาวิถีชีวิตอันเรียบง่ายและประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดี

เดิมทีเกาะเกร็ดไม่ได้มีสภาพเป็นเกาะ แต่เป็นช่วงที่แม่น้ำเจ้าพระยาแคบแคบมาก ทำให้การเดินทางเรือค้าขายขึ้นล่องในแม่น้ำเจ้าพระยาจากอ่าวไทยไปกรุงศรีอยุธยาสมัยนั้นต้องเสียเวลา ปี 2265 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ แห่งกรุงศรีอยุธยา ให้มีการขุดคลองลัดตรงส่วนที่เป็นแหลมขึ้นเรียกว่า “คลองลัดเกร็ดน้อย” เพื่อให้แม่น้ำเจ้าพระยาไหลเป็นเส้นตรง และสามารถเดินทางเรือได้สะดวก ต่อมากระแสน้ำเปลี่ยนทิศทางแรงขึ้นไหลกัดเซาะตลิ่งทำให้คลองขยายใหญ่ขึ้น แผ่นดินตรงแหลมดังกล่าวจึงกลายเป็นเกาะที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาโอบล้อมไว้ เรียกว่า “เกาะศาลากุน”

ต่อมาในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ชาวมอญที่ถูกพม่าปกครองอยู่เกิดกระด้างกระเดื่องต่อสู้กับพม่า พวกมอญแตกพ่ายหนีเข้ามาในไทย พระเจ้าตากสินมหาราชจึงโปรดฯ ให้ชาวมอญที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในย่านเกาะศาลากุนมาจนถึงทุกวันนี้ ต่อมาได้มีการตั้งอำเภอปากเกร็ดขึ้น “เกาะศาลากุน” จึงมีฐานะเป็นตำบล เรียกว่าตำบลเกาะเกร็ด เกาะนี้จึงมีชื่อว่า “เกาะเกร็ด” จนถึงปัจจุบัน

ด้วยสภาพภูมิศาสตร์ของเกาะเกร็ดที่ถูกโอบล้อมรอบด้วยน้ำ วิกฤติอุทกภัยครั้งใหญ่ในเดือนตุลาคม เกาะเกร็ดก็หนีไม่พ้นปัญหานี้ โครงการของจี๊ดและเพื่อนร่วมทีมละจุด การลงพื้นที่ชุมชนต้องหยุดชะงักในที่สุด “แผนงานที่เราวางไว้ว่าจะจัดอบรมทุกวันเสาร์ 4 ครั้ง ถูกรวบเหลือวันเดียว การประสานงานกับโรงเรียนก็ทำได้ยาก เพราะโรงเรียนปิด น้ำท่วมต้องใช้เรือเข้าไป ทีมงานส่วนใหญ่ก็ต้องฝึกงานด้วย วางแผนไว้ว่าช่วงปิดเทอมเดือนตุลาคมจะเริ่มทำโครงการ จะได้ไม่หนักตอนเราฝึกงาน กลายเป็นว่าตอนปิดเทอมเราได้แค่เตรียมงานเฉย ๆ เพื่อน ๆ ก็ฝึกงานกันคนละที่ นัดเจอกันก็ลำบาก ต้องใช้เวลาวันเสาร์อาทิตย์ลงพื้นที่ พร้อมกับพบปะพูดคุยกัน การทำงานจึงต้องเพิ่มเป็นทวีคูณ เพราะเวลานี้น้อย”

สร้างแบรนด์เด็กติดเกาะ(เกร็ด)

เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น พวกเขาจึงปรับเปลี่ยนแผนการทำงานใหม่ นำกิจกรรมที่ 3 คือ กิจกรรมสานฝันปันรอยยิ้มมาทำเป็นเรื่องแรก ด้วยการสร้างโลโก้ เพื่อให้เป็นตราสินค้าของโรงเรียนและชมรมเก้าแก่น้อย

“จากที่พูดคุยข้อมูลเบื้องต้น ผอ.ไม่ยอมได้โลโก้ที่เป็นรูปเจดีย์เอียง ๆ หากคนทำหล่นแล้วมีคนเดินเหยียบรูปเจดีย์จะรู้สึกไม่ดีเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เราจึงออกแบบโลโก้กลม ๆ เขียนว่าเด็กติดเกาะ(เกร็ด) ในวงกลมเป็นรูปเด็กและโรงเรียนและใช้เป็นแบรนด์ของโรงเรียนเลย ไม่ว่าจะโรงเรียนจะผลิตอะไรก็ใช้โลโก้นี้ได้หมด ไม่ว่าจะเป็เสื้อ เครื่องปั้นดินเผา ของที่ระลึกอื่น ๆ เมื่อผู้บริหารเกาะเกร็ดต้องคิดถึงแบรนด์เด็กติดเกาะ(เกร็ด)” จี๊ดเล่า

ส่วนซินผู้ออกแบบโลโก้บอกว่า กว่าจะได้แบบที่ลงตัวใช้เวลาานพอสมควร เนื่องจากมีการปรับแก้

หลายครั้ง เพื่อให้เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย ในที่สุดก็ลงตัวที่ชื่อว่า **เด็กติดเกาะ(เกร็ด)**

เมื่อสร้างแบรนด์เสร็จ ก็เริ่มจัดอบรมในกิจกรรมที่ 2 คือปั้นเก้าแก่น้อย ต่อด้วยกิจกรรมที่ 1 เก้าแก่น้อยรักษ์ถิ่น โดยมีน้อง ๆ นักเรียนเข้าร่วม 15 คน คละอายุ คณะชั้นเรียน ประกอบด้วยชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น รวมถึงผู้ปกครองอีกจำนวนหนึ่ง โดยมีอาภา ชูกิจไพศาล หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนวัดปรมย์ยิวาวาส อาสาประสานงานให้ เพราะอยาก让孩子们 ๆ ได้รับความรู้เรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เศรษฐกิจพอเพียง และการประกอบอาชีพ รู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่ดี จึงประสานให้เด็ก ๆ มาเข้าค่ายอบรม เพราะโรงเรียนมีชมรมมัดคุเทศก์น้อยให้เด็กทำเป็นอาชีพเสริมวันเสาร์อยู่แล้ว

ชมรมเก้าแก่น้อย ร้อยเรียงฝัน

เมื่อทุกอย่างพร้อม เด็ก ๆ กลุ่มเป้าหมายพร้อม กิจกรรมปั้นเก้าแก่น้อยจึงเริ่มขึ้นด้วยการจัดตั้ง**ชมรมเก้าแก่น้อย** ท่ามกลางสมาชิกที่อุ่่นหนาฝาคั่งจำนวน 15 คน ทุกคนต่างได้รับความรู้ในด้านการทำธุรกิจ พัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะการสื่อสาร เพื่อเตรียม

ความพร้อมสู่การทำธุรกิจจริง รวมไปถึงการทำบัญชีรายรับรายจ่าย พาไปทัศนศึกษาที่โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ที่มีระบบการจัดการที่ดีเรื่องอาชีพเสริมและระบบนิเวศน์ป่าชายเลน ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับชุมชนตัวเองได้ง่ายขึ้น แม้กิจกรรมดังกล่าวจะรวบรัดแต่ก็จัดมองว่าการแก้ปัญหาด้วยการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเช่นนี้จะทำให้นัก ๆ ได้ทำกิจกรรมครบถ้วนโดยไม่ต้องตัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งออกไป

ทั้งนี้จัดและเพื่อน ๆ ได้มอบทุนตั้งต้นให้กับชมรมเก่าแก่น้อยจำนวน 10,000 บาท ให้สมาชิกกู้ยืมไปทำอาชีพเสริม ไม่นานฐานะผู้ดูแลบัญชีบอกอย่างมั่นใจว่า ทุนนี้จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในชมรม หากมีนักเรียนมากู้ยืมไปทำทุนรุ่นแล้วรุ่นเล่า แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

“เราทำแบบฟอร์มการกู้ยืมเงินกองทุนไว้ให้ด้วย โดยมีข้อตกลงว่าจะให้นักยืมครั้งละไม่เกิน 500 บาท แต่น้องต้องมาสมัครเป็นสมาชิกชมรมก่อน เงินส่วนนี้น้องสามารถนำไปเปิดธุรกิจตัวเอง โดยอาจทำร่วมกับเพื่อนหรือทำเองก็ได้ การขอยืมเงินก็ไม่ยาก แค่สมัครสมาชิกนำบัตรประจำตัวประชาชนของน้อง แบบฟอร์มอนุญาตจากผู้ปกครองและรูปถ่ายก็สามารถทำสัญญา

กู้ยืมจากอาจารย์ประจำชมรมได้แล้ว โดยมีข้อแม้ว่าน้อง ๆ จะต้องรายงานให้อาจารย์ทราบความคืบหน้าเรื่องการทำธุรกิจทุก ๆ อาทิตย์ สำหรับเงินกู้ยืมนี้ไม่มี การคิดดอกเบี้ย แต่จะหักค่าประกันความเสี่ยงไว้ 5 เปอร์เซ็นต์ การคืนสามารถทยอยคืนก็ได้ แต่หากคืนเงินไม่ครบ หรือไม่คืนเงินเพราะไม่มีกำไรหรือขาดทุน อาจารย์จะเรียกคุยเป็นกรณีพิเศษ แล้วให้นักยืมร่างคำร้องขอผ่อนผันได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของอาจารย์ เพราะเราอยากให้เงินที่เรามอบให้เพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ ไม่สูญไปโดยเปล่าประโยชน์”

เสริมบุคลิกภาพ สร้างแบรนด์เด็กติดเกาะ

นอกจากการอบรมบุคลิกภาพให้นักยืมแล้ว มัคคุเทศก์น้อยแล้ว นักศึกษายังซื้อจักรยานให้ชมรมอีก 10 คัน ไว้ให้นักท่องเที่ยวเช่าด้วย ทั้งนี้รายได้ของชมรมมาจากค่าเช่าจักรยานคันละ 40 บาท และที่ปจากนักท่องเที่ยว รายได้จากการขายเสื้อที่โรงเรียนทำขึ้น ซึ่งจัดและเพื่อน ๆ ตั้งราคาแพ็คเกจไว้ที่ราคา 99 บาท และ 199 บาท ที่เป็นราคารวมของการเช่าจักรยาน เสื้อยืดเด็กติดเกาะ(เกรด) แผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยว ส่วนราคา 99 บาท จะมีเฉพาะจักรยาน แผนที่แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์น้อยเท่านั้น ซึ่งจัดการันที่ว่าแผนธุรกิจนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อร้านเช่าจักรยานบนเกาะที่มีอยู่แล้ว 2 รายและไม่มีการเขม่นกันแน่นอน

“มัคคุเทศก์น้อยนำเที่ยวจะพานักท่องเที่ยวปั่นจักรยานไปทางฝั่งซ้าย ซึ่งเป็นฝั่งที่คนไม่แน่นมากนัก เพื่อให้ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านในเกาะเกร็ดเต็มที่ ราคาสินค้าแบบแพ็คเกจนี้ถือว่าไม่แพง เพราะปกติเสื้อตัวหนึ่งโรงเรียนขาย 150 บาท อยู่แล้ว ราคานี้เขาบอกกำไรเสร็จสรรพแล้ว ต้นทุนเสื้อประมาณ 100 บาทต้น ๆ

เพราะโรงเรียนสั่งทำน้อย ส่วนค่าเช่าจักรยานคิด 40 บาท คิดง่าย ๆ 150 บาท บวก 40 บาท เป็น 190 บาท แต่บวกกำไรไว้ให้น้องนิดหน่อย เพื่อซ่อมบำรุงรักษาจักรยาน”

สำหรับกิจกรรมปลูกหน่อกะลาผักพื้นบ้านของเกาะเกร็ด หนึ่งในกิจกรรมแก้แค้นน้อยรักษ์ถิ่นนั้นทำไม่ได้ เพราะติดปัญหาน้ำท่วม จึงเปลี่ยนเป็นกิจกรรมปลูกถั่วงอกแทน เพราะสามารถทำเองได้ง่าย ๆ แต่หลังเปิดเกาะในเดือนมกราคมเพื่อแนะนำและต้อนรับนักท่องเที่ยวหลังน้ำลด กิจกรรมการปลูกหน่อกะลาจึงถูกนำมาใช้ในวันนี้

“ตอนน้ำท่วมเราไม่มีพื้นที่ปลูกหน่อกะลา จึงต้องมาสอนน้องปลูกกันในวันนี้ ส่วนการปลูกถั่วงอก เราสอนเพื่อจะมาทดแทนการปลูกหน่อกะลา เพราะถั่วงอกเป็นผักที่ปลูกง่าย ลงทุนต่ำ ไม่ต้องใช้เวลานานขายได้เร็ว ที่สำคัญตอนนี้มีแหล่งรับซื้อคือโรงเรียน เพราะโรงเรียนจะทำก๋วยเตี๋ยวอาทิตย์ละ 1 - 2 ครั้ง ก็ จะรับซื้อจากเด็กนักเรียนไปทำ”

เรียนรู้สู่แรงบันดาลใจ

อาภาเล่าว่า แม้โครงการจะสะดุดลงบ้างด้วยเหตุผลน้ำท่วม แต่นักศึกษาทุกคนทำงานเต็มที่ และมั่นใจว่าโครงการนี้จะทำให้เด็กทั้ง 15 คนที่เป็นแกนนำสามารถต่อยอด ดัดแปลง และประยุกต์ความรู้ที่ได้จากกลุ่มนักศึกษามาใช้ประกอบอาชีพต่อไปได้

“อันดับแรกคือ เด็กรู้จักการทำบัญชีรายรับรายจ่าย แม่เด็ก ๆ จะเคยเรียนมาบ้าง แต่เมื่อได้อบรมซ้ำจึงเหมือนเป็นแรงกระตุ้นให้ออยากทำมากขึ้น โดยเฉพาะการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนทำอยู่แล้วและเป็นจุดเด่นของท้องถิ่นนี้ ส่วนการพาเด็กไปที่โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ เขตบางขุนเทียนที่โดดเด่นเรื่องป้าชายเลน การส่งเสริมอาชีพ เช่น การทำผ้ามัดย้อม เกษตรพอเพียง ทำให้เด็ก ๆ สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ และแรงบันดาลใจจากที่นี่กลับไปใช้ที่โรงเรียน ทำเป็นอาชีพเสริมได้ และนำไปพัฒนาชุมชนเกาะเกร็ดให้ดียิ่งขึ้น”

“แตงกวา” อาทิตยา ชุมเจริญศักดิ์ และ “เอก” เอกมันส์ บินยาชัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส เล่าว่า พวกเขาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม เพราะต้องการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน และต่อยอดสร้างเป็นธุรกิจเล็ก ๆ ของตัวเองต่อไป

ส่วนการกู้ยืมเงินของชมรมแก้แค้นน้อยนั้น ทั้งสองคนยืนยันว่าจะเข้าร่วมด้วย ซึ่งทุนตั้งต้นที่ได้มา จะรวมกลุ่มกับเพื่อนทำปลาตุ๋นขายนักท่องเที่ยว โดยแตงกวายืนยันว่านอกจากขายของแล้วเธอจะทำบัญชีรายรับรายจ่ายแต่ละวันตามที่พี่ ๆ สอน พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้ให้แก่้อง ๆ รุ่นต่อไปด้วย

“พี่เลี้ยง” บทบาทใหม่ของ อาจารย์ที่ปรึกษา

“ทุกวันนี้เหมือนเป็นที่เลี้ยงนักศึกษาไปแล้ว ทุกครั้งที่นักศึกษาลงพื้นที่ เราก็จะตามไปด้วย ไปร่วมทำกิจกรรมกับเขา เราอยากดูแล อยากเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเขามีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร จะช่วยเหลือตรงไหนได้บ้าง ซึ่งเด็กทุกคนเต็มที่กับโครงการนี้ นี่คือบทบาทของเรา” ผศ.สุรางคณา ณ นคร ที่ปรึกษาโครงการกล่าวพร้อมให้เหตุผลถึงการนำ โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” มาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในรายวิชาการตลาดเพื่อสังคมว่า ต้องการฝึกให้นักศึกษาเข้าใจในบริบทและวิถีชีวิตของชาวบ้าน

“เราอยากฝึกให้เขาลงพื้นที่ วิชาที่บังคับเลยว่าเขาจะต้องมีโครงการ 1 เรื่องที่ทำเพื่อชุมชนหรือสังคม จะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ เพราะเชื่อว่านอกจากความจริงใจที่นักศึกษาต้องสื่อไปถึงชุมชนแล้ว การเข้าใจถึงกลยุทธ์การสื่อสาร การตลาดก็เป็นสิ่งจำเป็นที่นักศึกษาต้องนำมาปรับใช้ในการลงพื้นที่ชุมชน”

การที่ชุมชนจะยอมรับคนแปลกหน้านั้นเป็นเรื่องยาก แต่พวกเขาใช้ความจริงใจเข้าแลกทุกอย่างจึงผ่านไปได้อย่างดี ซึ่งเท่าที่สังเกตเห็นว่านักศึกษาสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการแก้ปัญหาในช่วงที่เกิดอุทกภัย

“เวลาทำงานกับชุมชน เราจะบอกกับนักศึกษาตลอดว่าไม่ใช่เรื่องง่าย การลงชุมชนต้องเรียนรู้ เราต้องกลมกลืนไปกับชุมชน ต้องแสดงความจริงใจ บอกจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่ามาทำอะไร จะทำให้เข้ากับชุมชนได้ง่ายขึ้น วิชาการตลาดเพื่อสังคมไม่ได้เป็นการตลาดล้วน ๆ หรือแนวธุรกิจมากเกินไป แต่วิชานี้สอนให้นักศึกษาคำนึงถึงชุมชนสังคมเป็นหลัก ทำให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน ซึ่งตรงนี้คือสิ่งที่สำคัญ เป็นประสบการณ์ก่อนที่นักศึกษาจะเริ่มต้นทำงานในอนาคต”

เกาะเกร็ดในวันนี้คลาคล่ำไปด้วยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาชมและศึกษาวิถีชีวิตชุมชนชาวมอญอย่างไม่ขาดสาย เชื่อว่าการเริ่มต้นแบรนด์เด็กติดเกาะ(เกร็ด) วันนี้ อาจไม่ใช่บทสรุปทั้งหมดของชุมชนเก่าแก่แห่งนี้ แต่อาจเป็นวันแห่งการเริ่มต้นของเยาวชนในเกาะเกร็ดหลายๆ คน กับอาชีพที่จิตและเพื่อน ๆ ปูทางไว้เพื่อให้เยาวชนเหล่านี้ก้าวสู่ความเป็นถิ่นถิ่นในอาชีพที่พวกเขาถนัดต่อไป ●●

“กระบวนการเรียนรู้” ที่เกิดขึ้นระหว่างทาง

สิ่งที่ได้กลับมาในวันนี้จากการทำโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” นอกจากประสบการณ์ตรงจากนอกรั้วมหาวิทยาลัยแล้ว ยังเกิด “กระบวนการเรียนรู้” ขึ้นระหว่างทางมากมาย

ยุวลักษณ์ ศรีสุวรรณวิเชียร หรือ “จืด” หัวหน้าโครงการ

แม้ไม่ได้รางวัล แต่สิ่งที่ได้รับกลับมาในวันนี้มีค่ามากมาย ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ภูมิภาวะที่โตขึ้น ที่สำคัญคือ มิตรภาพ สิ่งเหล่านี้คือความสุขเล็กๆ ทางใจ ที่คิดถึงเมื่อไร ก็รู้สึกอึ้งอัมทุกครั้ง

กุลณา บรรณกิจพิรพร หรือ “ซิน”

รู้ดีกว่าความคิดของตัวเองเป็นผู้ใหญ่ขึ้น รวมถึงมุมมอง ทักษะคติ และการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้คนที่หลากหลายอายุ หลากหลายอาชีพ สิ่งที่ได้จากโครงการนี้ นอกจากประสบการณ์การลงพื้นที่ชุมชนแล้ว ยังรู้จักสังเกตมากขึ้น รู้ว่าการทำธุรกิจต้องคำนึงถึงต้นทุนของชุมชนด้วย และรู้ว่าการทำงานจริงจะต้องพบเจอปัญหาอุปสรรคมากมาย ซึ่งบางครั้งเราอาจมองข้ามไป หรือมองไม่รอบ ได้เรียนรู้ชีวิตคนมากขึ้น

อัจฉรากรณ์ แก้วทอง หรือ “โม”

ความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนคือ โครงการงานทำให้เราคิดถึงคน รู้จักรับฟังผู้อื่นมากขึ้น รู้ว่าหากมีปัญหาคงต้องคุยกัน ได้เรียนรู้วิถีชุมชน ได้เรียนรู้การทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคไปด้วยกันทำให้ทุกคนในทีมรักกันมากขึ้น

อุตมะ จันทกุล หรือ “คิว”

สิ่งที่ได้เรียนรู้คือเรื่องของการวางแผน การจัดการ การทำงานเป็นทีม และการประสานงาน เปิดโลกทัศน์และมุมมองใหม่ โดยเฉพาะการทำการตลาดเพื่อสังคม รู้สึกประทับใจและอยากให้มีโครงการนี้ๆ ให้เราได้พัฒนาตนเอง ตั้งแต่ไปค่าย “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” ครั้งแรก จนกลับมาทำโครงการ และการติดตามผลจากคณะกรรมการคือสิ่งที่ประทับใจมาก โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาที่คอยเติมเชื้อไฟให้เวลาที่พวกเราท้อแท้ ประทับใจน้องๆ และคุณครูโรงเรียนวัดปรมาภิไธย และที่สำคัญคือกำลังใจจากเพื่อนๆ ในกลุ่มที่มอบให้กันและกัน พวกเราตั้งใจทำโครงการนี้มากเพราะอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีเกิดขึ้นในชุมชนจริงๆ ถือเป็นประสบการณ์ที่ดีช่วงหนึ่งในชีวิตนักศึกษา

โครงการเก่าแก่น้อยร้อยเรียงฝันปันรอยยิ้ม

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ผศ.สุรางคณา ฒ นคร

หัวหน้าโครงการ นางสาวยุวลักษณ์ ศรีสุวรรณวิเชียร

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวกุลมา บรรเจิดพิศพร
2. นางสาวอัจฉราภรณ์ แก้วทอง
3. นายอุตมะ จันทกุล
4. นายชัยพร ศรีศิริ

“ปีนน้ำใจ” จากปราชญ์สู่ปราชญ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

นักศึกษาชมมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
สารสนเทศเพชรบุรี อาสาเป็นผู้จัด
กระบวนการถอดองค์ความรู้จากปราชญ์
บ้านดอนผิงแดด สู่ปราชญ์บ้านหนองพลับ
ฟื้นฟูภูมิปัญญา นำความรู้สร้างสรรค์
ชุมชนอย่างยั่งยืน

ภาพวงสนทนาระหว่างปราชญ์ชาวบ้านหนองพลับ และปราชญ์ชาวบ้านดอนผิงแดดเป็นไปอย่างเรียบง่าย ด้วยสีหน้าที่เปี่ยมสุข เมื่อได้มาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้แก่กัน บ้างก็นำน้ำหมักชีวภาพมาแบ่งปัน บ้างก็ถามไถ่เรื่องสมุนไพร การทำลูกประคบ ขณะที่อีกกลุ่มก็จับเข่าคุยกันเรื่องขนมไทย ท่ามกลางบรรยากาศร่มรื่นที่รายล้อมด้วยสีเขียวของแปลงผักผลไม้นานาชนิด บริเวณศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองพลับ ต.หนองพลับ อ.ห้วยหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

แต่ก่อนที่ภาพเช่นนี้จะเกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะความบังเอิญ หากแต่เป็นการ “นัดพบ” เพื่อจัดกระบวนการถอดองค์ความรู้และฝึกทักษะด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ปราชญ์บ้านหนองพลับ โดยปราชญ์บ้านดอนผิงแดด ต.บางขุนไทร อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรีในโครงการ “ปันน้ำใจจากปราชญ์สู่ปราชญ์ เพื่อความยั่งยืนภายใต้ความพอเพียง” ที่นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรีจัดทำขึ้นเพื่อส่งเข้าแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2554 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุน

ที่มากที่ไป...ก่อนปันน้ำใจจากปราชญ์สู่ปราชญ์

จากประสบการณ์ที่เคยลงพื้นที่วิชาท้องถิ่นศึกษาของ “แบงค์” นภัชกร อุตสาหกรรม นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี พบว่า ชุมชนดอนผิงแดด เป็น “ต้นแบบ” ที่ดีในการจัดการองค์ความรู้ และมีชื่อเสียงด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนและคนทั่วไปได้

ชุมชนแห่งนี้มีการสร้างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ในชุมชน ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนมีทักษะในการสอน ปรากฏรุ่นต่อไป

ขณะที่ชุมชนบ้านหนองพลับ เป็นชุมชนเกิดใหม่ ก่อตั้งมาประมาณ 50 ปี ประชาชนส่วนใหญ่อพยพ มาจากต่างถิ่น และด้วยพระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงพระราชทาน ที่ดินทำกินบริเวณนี้แก่ประชาชน ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงจากน้ำทะเล มีภูเขา ป่าไม้ และ ทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ประกอบด้วยหมู่บ้าน 10 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ในพื้นที่ 138,000 ไร่ มีประชาชนทั้งสิ้น 5,663 คน 1,610 หลังคาเรือน ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ได้แก่ สับปะรด อ้อย มะม่วง มะละกอ ขนุน และกล้วย ส่วนหนึ่งเป็นพนักงานโรงงานโกล (ไทยแลนด์) จำกัด และทำงานในไร่่อ่งุ่น Hau-Hin Hills เป็นต้น

“ผมติดตามอาจารย์มาทำวิจัยในชุมชนนี้บ่อย ครั้ง มหาวิทยาลัยกับชุมชนก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกัน ทราบว่าที่นี่มีปราชญ์อยู่หลายคน แต่ชุมชนยังไม่เข้มแข็ง ผมเลือกทำโครงการนี้เพราะอยู่ใกล้มหาวิทยาลัย เดินทางสะดวก ส่วนดอนผิงแดดเราเคยเข้าไปทำ เกี่ยวกับโครงการปายาเลนพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เข้าไปช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีโอกาสคลุกคลีกับชุมชน ไปศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่พบว่า คนในชุมชน ดอนผิงแดดอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก เขาดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง คิดว่าหากชุมชน อื่น ๆ สามารถทำได้เช่นนี้คงดี” แบนค์ กล่าวก่อนจะเล่า ต่อว่า ชุมชนแห่งนี้มีปราชญ์ผู้รู้มากมายหลายด้าน มีความรู้ภูมิปัญญาดี ๆ อยู่มากมายที่กำลังจะเลือนหายไปพร้อม ๆ กับวัยที่ร่วงโรย ขาดการสานต่อองค์ความรู้ สู่คนรุ่นใหม่ อีกทั้งยังไม่มีทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ เท่ากับชุมชนดอนผิงแดด

แบงค์จึงชักชวนเพื่อน ๆ และรุ่นน้องในคณะตั้ง ทีมทำงานที่มีชื่อว่ารังสิตมันต์ ประกอบด้วย “ต่าย” สุวรรณรัตน์ รัฐจรัส “มล” ภิมลรัตน์ ปัดทะสี “เอ็ม” นพวรรณ อภิภัสร์เดชากุล นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขา การตลาด คณะวิทยาการจัดการ และ “ไอเลี้ยง” นวทัศน์ จงเพิ่มวัฒนะผล “ป๋ม” พจนีย์ มะสะกุล นักศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะเดียวกันมาร่วมทำโครงการ โดยหวังให้ปราชญ์ชุมชนดอนผิงแดดเป็นต้นแบบ ให้ปราชญ์บ้านหนองพลับเป็นผู้เรียนรู้

ไอเดียนักศึกษาบวกแนวคิด เทศบาล “สร้าง” ปราชญ์ชุมชน

แบงค์ เล่าต่อว่า ไอเดียนี้อย่างสอดคล้องกับ แนวทางการบริหารงานของนายกเทศบาล ต.หนองพลับ ที่ต้องการสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน พัฒนาชุมชน และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้จากการเข้ามาติดต่อประสานงานเพื่อขอเข้าทำ โครงการจึงรู้ว่า เกரியงไกร ทวีกาญจน์ นายกเทศบาล ตำบลหนองพลับ มีแนวคิดจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง แต่ขาดบุคลากรที่มีทักษะและ

ประสบการณ์เรื่องการจัดการความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล และชุมชน

“เราต้องการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดย น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาใช้ในการบริหารงาน และคน จัดโครงการต่าง ๆ เพื่อชาวบ้านได้มีส่วนร่วม เรียนรู้ ดำเนินรอยตามคำสอนของพ่อ จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีแปลงสาธิต บ่อเลี้ยงปลา จุดสาธิตการทำน้ำหมักชีวภาพ โดยให้เจ้าหน้าที่ช่วย กันทำ แต่ต่อไปให้บ้านและโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ เมื่อนักศึกษาเข้ามาเสนอโครงการเราก็ถือเป็นเรื่องดีที่มหาวิทยาลัยเข้ามาปรับใช้ชุมชน” เกียรติไกร กล่าว

เช่นเดียวกับ **ลิขิต หนูนิน** ปลัดเทศบาลตำบลหนองพลับบอกว่า แหล่งเรียนรู้แห่งนี้ดำเนินการมา ตั้งแต่ปี 2550 ซึ่งมีการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นไป พร้อมกับการจัดทำหนังสือเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ของ ชุมชน โดยดึงปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยกันฟื้นฟู ภูมิปัญญาเพื่อสืบทอดแก่คนรุ่นต่อไป พร้อมทั้งนำ ความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนอย่างยั่งยืน

เก็บกักนำทางจากอาจารย์... ก่อฐาน KM ให้นักศึกษา

แม้พบว่ามีปราชญ์ท้องถิ่นหลายด้าน ทั้ง แพทย์แผนโบราณ สมุนไพร ขนแม่ไทย งานประดิษฐ์ งานฝีมือ ฯลฯ แต่หลังลงพื้นที่สำรวจพูดคุยกับชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่เทศบาลพบว่า ชาวบ้านยังขาดทักษะการ สื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ การพูด การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และการถอดบทเรียนชุมชน พวกเขาแก้ปัญหา ไปปรึกษากับ **พลชัย เพชรปลอด และ พิทักษ์ ศิริวงศ์** อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการที่มีประสบการณ์ทำงาน ชุมชนนานกว่า 10 ปี เพื่อวางแผนการทำงาน และ ออกแบบกระบวนการถอดองค์ความรู้ให้แก่ปราชญ์ บ้านหนองพลับทันที ทั้งนี้เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้ ปราชญ์บ้านหนองพลับเกิด **“พลัง”** ในการอยาก ถ่ายทอดความรู้ และเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการ ความรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการถอดความรู้ อันนำไปสู่การสร้างคู่มือ **“ปราชญ์สู่ปราชญ์”** และ **“ปราชญ์สู่ชุมชน”** ต่อไป

“ข้อดีคือมหาวิทยาลัยของเรามีความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งสองชุมชน เนื่องจากอาจารย์และมหาวิทยาลัยลงไปทำงานกับชุมชนบ่อยครั้ง นำความรู้ที่มีไปช่วยชาวบ้าน ชาวบ้านจึงไว้วางใจ และเปิดใจให้นักศึกษาเราก็จะคอยให้คำปรึกษาเรื่องการออกแบบกระบวนการให้ข้อมูลเรื่องการจัดการองค์ความรู้ ซึ่งนักศึกษาต้องเรียนรู้เยอะมาก เพราะเขาต้องนำไปใช้ จึงต้องทำความเข้าใจเครื่องมือเหล่านี้ แต่หลัก ๆ เราจะวางบทบาทเป็นที่ปรึกษา ให้เขาลงมือทำเอง หากมีเรื่องติดขัดจึงจะเข้าไปช่วย คอยเป็นเข็มทิศนำทาง เน้นให้เขาเตรียมตัววางแผน และช่วยเป็นวิทยากรกระบวนการบ้าง” พลชัยบอกเล่าถึงบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

● ล้วงลึกปราชญ์ผิงแดด... สู่หลักสูตรจัดการความรู้

เมื่อวางแผนงานหลักและออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว นักศึกษาแบ่งการทำงานออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1. ถอดองค์ความรู้จากปราชญ์บ้านดอนผิงแดด 2. อบรมทักษะการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับปราชญ์บ้านหนองพลับ 3. อบรมทักษะการจัดการความรู้ให้แก่ปราชญ์บ้านหนองพลับ และ 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยให้เพื่อน ๆ แต่ละคนรับผิดชอบตามถนัดเพื่อให้การทำงานคล่องตัวและเป็นระบบยิ่งขึ้น

บังค์เล่าอีกว่า หลังจากทำความเข้าใจกับปราชญ์ทั้งสองแห่งถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายโครงการจนเข้าใจ กิจกรรมแรกเริ่มขึ้นโดยนักศึกษาเข้าไปติดต่อประสานงานนัดวันลงพื้นที่เพื่อถอดองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านดอนผิงแดด เพื่อเก็บข้อมูลและนำมาเรียบเรียงเป็น “คู่มือ” สำหรับการอบรมการจัดการองค์ความรู้ให้แก่ปราชญ์บ้านหนองพลับ ที่ได้รับการคัดเลือกจากเทศบาลตำบลหนองพลับจำนวน 10 คน

ด้าน “มล” ภิมลรัตน์ ปัดทะสี ที่ดูแลเรื่องข้อมูลต่าง ๆ บอกว่า การทำงานแต่ละครั้งต้องนัดหมายและจัดตารางให้ดี กว่าที่จะลงตัวไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะปราชญ์แต่ละคนว่างไม่ตรงกัน แต่ละคนจะมีทั้งงานหลักงานรอง ต้องอาศัยการเสียสละเวลา แต่ทุกคนก็ให้ความร่วมมือดี ทั้งผู้ให้และผู้รับ

“เราต้องดูความพร้อมเขาด้วย เพราะปราชญ์เขาไม่ได้มีงานอย่างเดียว เขาดูหลายอย่าง ทั้ง อสม. หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งหมด เราทำงานกับคนหลายคนต้องอาศัยการประสานงานที่ดี มีความรอบคอบ และความเข้าใจ และต้องมีการประชุมร่วมกันเพื่อให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน”

เมื่อเวลาหายากถึงที่นักศึกษาทำจึงต้องชัดเจน กระชับทั้งเวลาและเนื้อหา ต้อง “ค้นข้อมูล” ให้ตรงประเด็นและมีประโยชน์ที่สุด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำและช่วยออกแบบกระบวนการ เพราะข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ทำคู่มือต่อไป ซึ่งการถอดความรู้ในครั้งนี้ทำให้ได้มาซึ่งหลักการจัดการความรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมตัว ขั้นฝึกหัด ขั้นปฏิบัติ และขั้นประเมิน พัฒนา

“วิธีการของเราคือการพูดคุย สัมภาษณ์ สอบถาม ว่าเรามีเทคนิคอย่างไร ตั้งแต่เริ่มต้นกระทั่งเขาประสบความสำเร็จว่าเขาทำได้อย่างไร แล้วแกะบทเรียนนั้น จัดทำเป็นหนังสือหลักการจัดการความรู้ 4 ขั้นตอน มอบให้เทศบาลตำบลหนองพลับไว้ใช้ต่อไป”

เรียนรู้เพื่อนบ้าน

เสร็จจากบ้านดอนผิงแดด “กิจกรรมการเรียนรู้ดูงาน” เป็นกิจกรรมต่อมาที่นักศึกษาจัดให้ปราชญ์บ้านหนองพลับได้ไปเรียนรู้ดูงานที่ศูนย์การเกษตรจุลินทรีย์ที่บ้านดอนผิงแดด และวิธีการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกัน โดยอาศัยบทเรียนจากคู่มือที่นักศึกษาจัดทำขึ้น เป็นเครื่องนำทาง

“โอเลียง” ที่รับหน้าที่ประชาสัมพันธ์และดูแลงานสารสนเทศเล่าว่า วิทยากรบ้านดอนผิงแดดจะถ่ายทอดความรู้ให้ปราชญ์หนองพลับผ่านการเล่าเรื่อง

และการฝึกพูด ซึ่งภารกิจครั้งนี้เป็นการประเมินด้วยว่าองค์ความรู้ที่นักศึกษาถอดออกมาเป็นคู่มือนั้นใช้ได้จริงหรือไม่ ทั้งยังเป็นการทบทวนความรู้อีกครั้งก่อนจะเริ่มกระบวนการอบรมจริง ผลคือปราชญ์บ้านหนองพลับเกิดแนวคิดในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเอง ได้ทักษะในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การพูด การเล่าเรื่องที่ดึงดูดความสนใจ ได้รับความรู้ที่มีอยู่ในกลุ่มเกษตรกรจุลินทรีย์บ้านดอนผิงแดดเพื่อนำกลับไปพัฒนาและปรับใช้กับตัวเอง

“เรามองว่าปราชญ์ทั้ง 2 ชุมชนมีความตั้งใจมาก หากผู้ถ่ายทอดอยากถ่ายทอด แต่ผู้รับไม่ยอมรับก็ไม่เกิดประโยชน์ แต่ผลคือทั้ง 2 ชุมชนใจตรงกัน ปราชญ์บ้านหนองพลับก็มีความกระตือรือร้น แม้ช่วงแรกจะยังไม่เข้าใจกระบวนการที่เราจัดให้ แต่อาศัยความเชี่ยวชาญของปราชญ์บ้านดอนผิงแดดที่มีทักษะการพูดที่ดึงดูดใจ กิจกรรมนี้จึงผ่านไปด้วยดี คู่มือที่เราทำขึ้นก็ใช้ได้ กิจกรรมนี้ช่วย

จุดประกายให้เขาเห็นตัวอย่างจากตอนฝึกแตกเกิด แรงบันดาลใจที่จะไปประยุกต์ใช้กับชุมชนของตนเอง”

●● เคี้ยวให้จัม เต็มให้เต็ม

แบงค์ บอกอีกว่า กิจกรรมที่ 3 การอบรมทักษะการจัดการความรู้ประชาชนบ้านหนองพลับ ซึ่งจัดขึ้นที่สำนักงานเทศบาล ต.หนองพลับ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนบ้านหนองพลับสามารถจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและถอดองค์ความรู้ของตัวเองได้โดยกระบวนการนี้มีอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการเข้ามาช่วยเป็นวิทยากรกระบวนการ และนักศึกษาได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้สื่อซึ่งได้บทเรียนมาจากประชาชนบ้านดอนผิงแดดผ่านกระบวนการต่าง ๆ อาทิ การค้นหาตัวเองผ่านการเล่าเรื่องของตัวเอง และการเขียนความรู้ที่ตนเองมีอยู่ลงบนกระดาษ เป็นต้น

“กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยฝึกเรื่องการถ่ายทอดความรู้ผ่านการชวนคิด ชวนคุย เพื่อให้เกิดการแสดงออกในตัวของเขาเอง หลังจากนั้นให้เขาคุยกันเองในกลุ่ม การคุยกันภาษาชาวบ้าน แลกเปลี่ยนความรู้จะทำให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละคน ซึ่งเขาจะสามารถพัฒนาได้ แล้วให้ชาวบ้านเขียนความรู้ที่เขาใช้ในกระดาษ ถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือ แล้วเราก็นำมาช่วยปรับปรุงเรื่องภาษาและคำศัพท์ต่าง ๆ เพื่อให้คนอื่นเข้าใจ นอกจากนี้สำนักงานเกษตรเทศบาลตำบลหนองพลับยังเข้ามาให้ความรู้เรื่องการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์เพิ่มเติมด้วย”

หลังผ่านกิจกรรมที่ 2 และ 3 แบงค์ บอกว่าแม้ประชาชนหนองพลับจะยังไม่เข้าใจเรื่องการจัดการองค์ความรู้ชัดเจน แต่ก็มีคามกระตือรือร้นมากขึ้นจากกิจกรรมแรกเห็นได้ชัดว่าแต่ละคนยังไม่เข้าใจว่า

พวกเขาทำไปเพื่ออะไร แต่เมื่อผ่านกระบวนการถอดความรู้แล้วทำให้ประชาชน “ตระหนัก” ในคุณค่าความรู้ของตัวเอง นำไปสู่การ “คิดต่อ”ว่าจะทำอย่างไรกับชุมชนของตนเอง เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการจัดตั้งกลุ่ม จัดทำระบบบริหารจัดการกันเอง อันเป็นสัญญาณที่ดีของการทำโครงการนี้

กิจกรรมปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้ คือกิจกรรมสุดท้ายที่นักศึกษาวางแผนไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนบ้านหนองพลับนำความรู้ที่ได้ไปใช้จริง รวมถึงการฝึกเป็นวิทยากรกระบวนการ กล้าแสดงออก และมีภาวะความเป็นผู้นำ โดยใช้ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นสถานที่ทดสอบ “พวกเราให้ประชาชนบ้านหนองพลับ 10 คน จับคู่รับผิดชอบในแต่ละฐาน 5 ฐาน ช่วยกันบอกเล่าเรื่องราวในฐาน เช่นคนที่รับผิดชอบฐานการเลี้ยงสัตว์ก็ต้องช่วยกันอธิบายว่า ฐานนี้มีอะไรบ้าง เลี้ยงอะไรบ้าง อนาคตสามารถเอามาพัฒนาหรือแปรรูปอะไรได้บ้าง โดยมีประชาชนบ้านดอนผิงแดดสวมบทบาทเป็นผู้มาเรียนรู้ สุดท้ายเขาก็มานั่งประเมินผลแนะนำ และหาวิธีปรับปรุงแก้ไข” แบงค์เล่าถึงผลลัพธ์ที่ออกมาอย่างน่าพอใจ

นอกจากนั้นยังฝึกจัดทำสินค้าที่ประยุกต์มาจากการถอดองค์ความรู้ มีการทดสอบการแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในในกลุ่มปราชญ์ และที่สำคัญปราชญ์บ้านหนองพลับยังได้รับการฝึกถ่ายถอดองค์ความรู้สู่ชุมชนทางรายการวิทยุท้องถิ่นทุกวันเวลา 07.00 น. - 08.00 น. เพื่อฝึกทักษะการพูดให้กล้าแสดงออกมากขึ้น

●● อิ่มใจผู้ให้สุขใจผู้รับ...ก่อนส่งต่อสู่ชุมชน

หลังกิจกรรมเสร็จสิ้น บรรดาปราชญ์บ้านดอนผิงแดดได้เข้ามาทดสอบและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมร่วมกับนักศึกษาพบว่า ปราชญ์บ้านหนองพลับสามารถถ่ายถอดองค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบและน่าสนใจมากขึ้น กระทั่งได้รับความไว้วางใจจากเทศบาลตำบลหนองพลับ ให้เป็นปราชญ์ประจำชุมชน มีหน้าที่ให้ความรู้และถ่ายถอดความรู้

สำราญ อ่วมอั้น ปราชญ์บ้านดอนผิงแดด ซึ่งรับหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการและผู้ประเมินการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการบอกว่า ปราชญ์บ้านหนองพลับสามารถทำกิจกรรมที่นักศึกษาออกแบบไว้ได้ดี มีการพัฒนาต่อยอดไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ และนำไปประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นได้ เช่น เริ่มทำน้ำยาล้างจานออกมาวางจำหน่ายจากที่เคยทำใช้ในครัวเรือน เป็นต้น

“จากครั้งแรกมาจนถึงขณะนี้เห็นว่าปราชญ์บ้านหนองพลับสนใจและทำตรงนี้ได้ดี แม้บริบทพื้นที่จะต่างกัน แต่พวกเขาสามารถประยุกต์วิธีการถอดบทเรียนมาใช้เป็นของตัวเองได้ คิดว่าน่าจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้น ที่สำคัญคือที่นี่มีผู้สนับสนุนที่ดี โดยเฉพาะนายกเทศบาลที่เข้ามาร่วมมืออย่างจริงจัง ไม่ใช่แค่โครงการนี้เสร็จ ทุกอย่างก็จบ สิ่งที่เราเห็นคือมีการสร้าง

เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ใครมีความรู้อะไรก็มาแลกเปลี่ยนกัน”

เมื่อความอิ่มใจเกิดขึ้น “พลัง” และ “ความคิด” สร้างสรรค์ก็เริ่มผลิตดอกออกผล การ “ต่อยอด” ความรู้ก็เกิดขึ้น ปราชญ์บ้านหนองพลับเริ่มรู้จักดึงความรู้ที่มีอยู่ในตัวออกมาใช้ประโยชน์จนเกิดการรวมกลุ่ม ไม่ได้ต่างคนต่างอยู่เหมือนที่ผ่านมา พวกเขาบอกว่า การได้ร่วมโครงการนี้ได้ทั้งความรู้ใหม่ และการจัดการความรู้ของตัวเอง กล้าแสดงออก และเกิดทักษะต่าง ๆ มากมาย โดยพวกเขาได้รับมอบหมายให้เป็นวิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเป็นผู้นำปราชญ์ในชุมชน โดยการสนับสนุนจากนายกเทศบาลตำบลหนองพลับเพื่อ “ต่อยอด” ภูมิปัญญาให้แก่คนรุ่นต่อไป ที่สำคัญปราชญ์เหล่านี้ยังได้เพื่อนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างเครือข่ายต่อไปในอนาคต

ตัวอย่างความสำเร็จหนึ่งของปราชญ์หนองพลับคือ “พีดี” อำนวย มลคล้า ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม ซึ่งมีความรู้เรื่องการผลิตน้ำยาล้างจานจากเดิมที่ทำได้เอง ปัจจุบันพีดีผลิตน้ำยาล้างจานออกมาวางขายในชุมชนพร้อม “แบ่งปัน” ความรู้ให้ปราชญ์คนอื่น ๆ เพื่อขยายผลต่อไป

“โครงการนี้ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนในพื้นที่มาก จากเดิมเรามีแหล่งเรียนรู้อยู่แล้ว แต่ขาดคนนำเสนอ เมื่อเข้ารับการอบรมความคาดหวังคือ อยากรู้ และกลับมาแล้วได้วิธีการนำเสนอข้อมูลให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ อันนี้เป็นจุดประสงค์หลักเลย และก็ไม่ได้ผิดหวัง ผมรู้วิธีการขั้นตอนการนำเสนอ รู้วิธีค้นหาความรู้ว่าบ้านเรามีปราชญ์ที่เก่งเรื่องไหนอย่างไร รู้จักแบ่งปันความรู้ออกมาใช้ประโยชน์ เก็บไว้กับตัวก็ไม่ได้อะไร เป็นสิ่งดี ๆ ที่เราจะได้กลับมาทำในหมู่บ้านเรา โครงการนี้ไม่ได้มาให้สิ่งของเรา แต่เป็นการให้เครื่องมือ

ให้ความรู้ สอนวิธีจับปลา ไม่ใช่เอาปลามาให้ ผมคิดว่า จะยั่งยืนกว่า ตอนนี้มีทักษะการถ่ายทอดมากขึ้น”

เช่นเดียวกับ “พีทหมู” ปิยะสิริ หวังจะเรศ ปรชาญบ้านหนองพลับที่มีความรู้ด้านสมุนไพรบอกว่า ได้รับความรู้หลาย ๆ อย่างจากการเข้าร่วมโครงการ ที่สำคัญคือ รู้จักนำความรู้ของตัวเองออกมาบอกเล่า แก่ผู้อื่นได้อย่างเป็นขั้นตอนมากขึ้น รวมทั้งมี แรงบันดาลใจในการรวมกลุ่มเพื่อทำประโยชน์แก่ ชุมชน

“เมื่อก่อนเราไม่ค่อยรู้อะไร ส่วนใหญ่จะรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เพราะทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ส่วนเรื่องพืชไร่ไม่เข้าใจเลย ถ้ามว่าสนใจใหม่ ก็สนใจ พอมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันถึงได้เข้าใจ มีหลายอย่าง ที่เรามองข้ามไป ทั้งวิถีชีวิตในชนบทที่เราเห็นว่าสิ่ง เหล่านี้เริ่มขาดหายไป หากทำตรงนี้ก็จะได้ฟื้นคืนกลับมาบ้าง บอกตรง ๆ ไปครั้งแรก ๆ ไม่ได้คาดหวังอะไร อยากไปเรียนรู้ แต่พอได้ไปพบเห็น เราสามารถนำกลับ

มาใช้ได้ทำให้ชีวิตเราเปลี่ยนแปลงไป มีความสุขมากขึ้น เมื่อก่อนค่าใช้จ่ายสูงมาก ทั้งค่ากิน ค่าอยู่ แต่เดี๋ยวนี้ ของใช้ในบ้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสบู่ แชมพู หรือน้ำยา อเนกประสงค์ก็ทำใช้เอง ลดรายจ่ายลงได้เยอะ ส่วน ความรู้ของเราก็เริ่มมีการจัดการให้เป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะด้วยยาต่าง ๆ เมื่อก่อนรู้อยู่คนเดียวว่าจะใส่อะไร เท่าไร ตอนนี้เลยทำออกมาเป็นสูตร บอกคนอื่นได้โดย ไม่หวงความรู้”

●● ชาวบ้านเรียนรู้ นักศึกษาก็เรียนรู้

แม้สิ่งที่นักศึกษาทำจะเป็นเรื่องการจัดการ ความรู้ให้กับปรชาญบ้านหนองพลับ แต่ระหว่างทาง พวกเขาก็ได้เรียนรู้ด้วยเช่นกัน จนเกิดการเปลี่ยนแปลง ขึ้นในตัวเองหลายอย่าง พิทักษ์ ศิริวงศ์ ในฐานะ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบอกว่า สิ่งที่นักศึกษาได้ อันดับแรกคือ การจัดการองค์ความรู้ซึ่งมาจากการ

ค้นคว้าหาความรู้ของพวกเขา จากจุดเริ่มต้นของการเป็นคนจัดกระบวนการ และรับฟังเรื่องราวของผู้อื่น ทำให้พวกเขาได้ถอดบทเรียนการทำงานของตัวเองไปด้วย โดยพวกเขาจะมีการเขียนบันทึกจัดเก็บ และเรียบเรียงข้อมูล ซึ่งเป็นแบบฝึกหัดที่สอนพวกเขาไปโดยไม่รู้ตัว สิ่งที่เกิดขึ้นชัดเจนคือ พวกเขามีการวางแผนการทำงานก่อนลงมือปฏิบัติจริง และการทำงานภายใต้กรอบเวลา ก็ทำให้แต่ละคนรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีความคิดที่เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีความละเอียดรอบคอบมากขึ้น

การทำงานของปราชญ์ยังคงเดินหน้าต่อ โดยทั้ง 10 คนบอกอย่างมุ่งมั่นว่าพวกเขามีความมั่นใจและอยากพัฒนาต่อผ่านโครงการต่าง ๆ ที่ผู้นำชุมชนสนับสนุน อาทิ โครงการปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตอาสาเป็นปราชญ์ชาวบ้านรุ่นต่อไป โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้การใช้ชีวิตพอเพียง โดยทำควบคู่ไปกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน ซึ่งมีผู้นำชุมชนให้การสนับสนุนอย่างเต็มกำลัง ●●

คู่มือปราชญ์สู่ปราชญ์

จากกระบวนการถอดองค์ความรู้ปราชญ์บ้านดอนผิงแดด นำไปสู่คู่มือปราชญ์สู่ปราชญ์ ได้มาซึ่งหลักการจัดการความรู้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการเตรียมตัว มีกิจกรรม คือ

- **เจาะหน้าบ้าน** มีลักษณะการจับกลุ่มพูดคุย และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้
- **เยี่ยมเยียนเพื่อนบ้าน** โดยการศึกษาดูงานจากที่อื่น เพื่อเปิดโลกทัศน์การเรียนรู้
- **ค้นหาพื้นที่** คือการหาความรู้พื้นฐานจากประสบการณ์เพื่อสร้างรากฐานและเพิ่มเติมความรู้ให้ชัดเจน
- **คุณพร้อมเราพร้อม** คือการเตรียมคนในทีมที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการนำเสนอโดยผู้มีความรู้เฉพาะด้าน

2. ขั้นฝึกหัด มีกิจกรรม คือ

- **เรื่องนี้พี่ยานาน** ฝึกการนำเสนอด้วยการกำหนดเวลาในการนำเสนอ
- **อย่านอกเรื่อง** ฝึกการนำเสนอด้วยการกำหนดหัวข้อในการนำเสนอ
- **การสร้างชุดคำถาม คำตอบ** ให้กับผู้นำเสนอ เพื่อสร้างชุดคำถามในการถามให้ได้คำตอบที่ตรงประเด็น
- **ผ้าป่าสามัคคี** ฝึกการนำเสนอเป็นทีมเพื่อสร้างความสามัคคีแก่สมาชิก ช่วยให้การงานมีความเข้าใจตรงกัน

- **เพียงสองเรา** กิจกรรมนำเสนอเป็นคู่เพื่อ กระชับเนื้อหาของแต่ละคน และฝึกเชื่อมโยงเนื้อหา ของกันและกัน

- **พูดเองเออเอง** เป็นกิจกรรมให้ตั้งคำถามเอง ตอบเอง เพื่อฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถโต้ตอบ ข้อสงสัยได้

- **เรื่องเล่าเร้าใจ** คือให้เล่าเรื่องของตัวเอง ฝึก ทักษะการสื่อสาร การลำดับเรื่องราว

3. ชั้นปฏิบัติ มีกิจกรรมคือ

- **เตรียมพร้อมก่อนรบ** เป็นการซ้อมการนำ เสนอก่อนขึ้นเวที

- **งานนี้ต้องลุย** เป็นกิจกรรมการขึ้นเวทีครั้งแรก หลักจากฝึกหัด

- **สลัดข้าว มั่วสุดขีด** คือกิจกรรมสลัดผู้นำเสนอ ขึ้นในแต่ละช่วง เพื่อลำดับความเข้มข้นของเนื้อหา

- **ลากเธอมาเจอรัก** คือกิจกรรมการดึงจุดเด่น หรือบุคลิกเฉพาะของแต่ละคนในการนำเสนอ

- **คิดนอกใจ** เป็นการหาเทคนิคจูงใจใหม่ ๆ ใน การนำเสนอเรื่องราว

- **ความรู้ขนาดจิ๋วสร้างปัญญา** กิจกรรมการ นำเสนอควบคุมการสาธิต

- **ความรู้จากโทรภาพ** กิจกรรมการนำเสนอ ควบคุมสื่อการนำเสนอ (Power Point)

- **เปิดโลกกว้าง** การนำเสนอควบคุมกับการ ดูงานนอกสถานที่

- **ความรู้ที่ท้าทาย** การนำเสนอควบคุมกับการ ปฏิบัติจริง

4. ชั้นประเมิน พัฒนา มีกิจกรรมคือ

- **กระซิบข้อดี** การติชมการนำเสนอผลงาน จากผู้ฟัง ให้เกิดการโต้ตอบซักถาม นำไปสู่การแก้ไข

- **คำถามเพื่อพัฒนา** การประเมินจากแบบ ประเมิน

- **คุณค่าของความเห็น** การประเมินผลจาก สมาชิกในกลุ่ม

- **โทรภาพสร้างความรู้** การจัดทำสื่อนำเสนอ Power Point

- **กระดาษสร้างความรู้** สื่อบอร์ดแสดงผลงาน ให้ความรู้ สรุปเนื้อหาที่เข้าใจง่าย

- **เล็กพริกขี้หนู** การจัดทำแบบจำลองประกอบการ นำเสนอ

- **ฐานจำลองความรู้** การจัดทำสถานที่จริง ประกอบการนำเสนอเพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพ

ถอดบทเรียนการทำงาน “ดอกผล” ที่นักศึกษาได้รับ

จากการศึกษากระบวนการจัดการองค์ความรู้ ด้วยการทำงานจริงผ่านการถอดบทเรียน การจัดการกระบวนการ นำมาสู่การจัดทำคู่มือการอบรมในแต่ละกิจกรรม คอยสังเกต บันทึกผล และสรุปผล เป็นผู้ประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมระหว่างสองชุมชน ทีมนักศึกษาต่างได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย ที่สำคัญทุกคนได้นำมาใช้กับตนเอง ในการถอดบทเรียนการทำงาน เพื่อนำมาปรับแก้และพัฒนาให้ดีขึ้น

นัทธกร อุษาคัญ หรือ “แบงค์” หัวหน้าโครงการ

การทำงานครั้งนี้ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ ได้หลักคิดชีวิตจากปราชญ์ได้เรียนรู้ว่าคนจะประสบความสำเร็จได้ต้องฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคมากมาย และได้รู้ถึงภูมิปัญญาที่เราไม่คิดศึกษามาก่อน เห็นถึงเส้นทาง ที่มาที่ไป เห็นกระบวนการความสำเร็จของชาวบ้านที่นำมาปรับใช้กับชีวิตได้ รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้วิธีแก้ไขปัญหา การจัดการงาน รู้ทักษะประสานงาน ส่วนที่ได้เต็มๆ คือ การจัดการความรู้ที่ทำให้เราเข้าใจตัวเองมากขึ้น ทำให้เราต้องทบทวนตัวเองทุกครั้งว่าเราจะทำอะไร อย่างไร แล้วหลังทำก็ต้องมานั่งทบทวนด้วยว่าสิ่งที่เราทำไป เราได้ประโยชน์หรือว่าผลเสียอะไรบ้าง ทำให้ได้คิดทบทวนตัวเอง มีความรอบคอบยิ่งขึ้น แต่ก่อนไม่ค่อยใส่ใจอะไรมาก โครงการนี้ทำให้เราต้องกลับมาใส่ใจกับสิ่งเล็กๆ น้อยๆ โดยเฉพาะเรื่องเวลา นัดใครไว้ต้องไปให้ตรงเวลา รู้จักบริหารเวลามากขึ้น ส่วนนิสัยก็เปลี่ยนไปคือเมื่อก่อนทำอะไรไม่ค่อยคิด เดี่ยวนี้คิดมากขึ้น รู้จักวางแผนการทำงาน รู้ว่าการวางแผนทำให้เราได้คิดทบทวนการทำงานตลอดเวลา

กิมลรัตน์ ปัดกะสี หรือ “บล”

ได้เรียนรู้เรื่องทักษะการทำงานชุมชนเพิ่มขึ้น รู้ว่าการทำงานกับชาวบ้านต้องให้กลมกลืนเหมือนเราเป็นลูกหลานเขา รู้จักปรับตัวให้อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสังเกต นอกจากนั้นยังได้ความรู้เกี่ยวกับการถอดองค์ความรู้ ถอดบทเรียน ที่เอามาใช้กับตัวเองได้ รู้จักคิดก่อนทำ

นวกศน์ จงเพิ่มวัฒนะผล หรือ “ไอเลี้ยง”

ผมไม่เคยทำแผนชุมชนมาก่อน เคยทำแต่แผนธุรกิจที่ต้องขายให้ได้มากที่สุด แต่แผนชุมชนคือทำอะไรให้คนอยู่ได้อย่างยั่งยืนด้วยตัวเอง ได้รู้ว่าคุณค่าของเงินกับคุณค่าของจิตใจนั้นต่างกันมาก ทำให้ผมเปลี่ยนทัศนคติเรื่องการใช้ชีวิตใหม่ และได้รู้ว่าเมืองไทยยังมีนักการเมืองดี ๆ ที่อยากทำงานเพื่อบ้านเพื่อเมืองอยู่ รู้ว่าการทำงานในชีวิตจริงไม่เหมือนกับการเรียนหรือทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ที่ต้องตั้งใจมาก ๆ และสุดท้ายคือรู้จักบริหารจัดการเวลาได้ดีขึ้น

โครงการปันน้ำใจจากประชาชนสู่ประชาชนเพื่อความยั่งยืน ภายใต้ความพอเพียง

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ผศ.ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์

นายพลชัย เพชรปลอด

หัวหน้าโครงการ นายณภัชกร อู่สำนึกฤทธิ์

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายนวัตศน์ จงเพิ่มวัฒนะผล
2. นางสาวพจนีย์ มะสะกุล
3. นางสาวสุวรรณรัตน์ รู้จริง
4. นางสาวกิมลรัตน์ ปัดกะสี
5. นายนพวรรณ อภิภัทร์เดชากุล

ผึ้งเลี้ยงคน... ที่ชุมชนมอกลอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ว่าที่นักพัฒนาชุมชนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ห่วงคุณภาพชีวิตชาวมอแกน ช่วยหาอาชีพเสริมหลังว่างจากทำประมง เพื่อให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

“ชาวเล” คำเรียกขานชาวบ้านที่มีวิถีชีวิตอาศัยอยู่กินกับท้องทะเล กินความหมายครอบคลุมไปถึงชนกลุ่มน้อยชายฝั่งทะเลไทย 3 กลุ่ม ได้แก่ **ชาวอุรักลาไวย์** ตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมากบนเกาะลันตา และกระจายไปเกาะจำ เกาะพีพีดอน จ.กระบี่ เกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดังราวี เกาะบุโหลน จ.สตูล เกาะสิเหร่ หาดราไวย์ บ้านสะพาน จ.ภูเก็ต **ชาวมอแกน** อาศัยอยู่ที่หมู่เกาะสุรินทร์ เกาะพระทอง อ.คุระบุรี จ.พังงา เกาะเหลา เกาะลินไให้ จ.ระนอง และส่วนหนึ่งอยู่ร่วมกับอุรักลาไวย์ที่หาดราไวย์ จ.ภูเก็ต และ**ชาวมอแกน** ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เกาะพระทอง อ.คุระบุรี จ.พังงา บ้านทุ่งน้ำดำ บ้านทุ่งว้า บ้านทับตะวัน บ้านทับปลา บ้านลำปี บ้านหินลาด บ้านขนิม บ้านคลองญวน จ.พังงา บ้านแหลมหลา บ้านหินลูกเดียว จ.ภูเก็ต โดยชาวเลกลุ่มหลังได้รับความสนใจน้อยมาก จากเหตุการณ์พิบัติภัยสึนามิที่เกิดขึ้นเมื่อ 7 ปีที่ผ่านมา เมื่อเทียบกับ

ชาวเลอีก 2 กลุ่มข้างต้น เนื่องด้วยวิถีชีวิตที่รักความสงบพวกเขาจึงตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่ไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ที่ผู้คนให้ความนิยมมากนัก

เรียนไปเรียนมา...ค้นพบปัญหาชุมชน

บ้านหินลูกเดียว ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต ชาวมอแกนที่นี่ได้รับการเอ่ยถึงในนามของ “ชาวไทยใหม่” ที่อพยพมาจาก จ.นครศรีธรรมราช โดยล่องมาตามลำน้ำและตั้งรกรากบริเวณริมน้ำ ป่าชายเลนหลังเกิดสึนามิ พวกเขาสูญเสียทุกอย่าง เหลือรอดเพียงชีวิต แม้จะได้รับการเยียวยาสร้างบ้านเรือนให้ แต่ชาวเลที่นี้บอกเป็นเสียงเดียวกันว่า “หาปลาได้น้อยลงทุกวัน” เพราะไม่มีเรือใหญ่ให้ออกทะเล

ปัญหานี้เป็นที่ประจักษ์ต่อนักศึกษาศาखाวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อย่าง “อนัส สันหละ” นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และเพื่อน ๆ ร่วมชั้นปีอีก 26 คนที่ลงพื้นที่สัมผัสวิถีชีวิตชาว มอแกลนบ่อยครั้ง พวกเขามีความเห็นร่วมกันว่า ต้องการช่วยเหลือชาวเลที่นี่ จึงเขียนโครงการเข้าร่วมแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2554 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ให้การสนับสนุน

“โดยหลักแล้วสาขาที่ผมเรียนจะต้องลงไปสำรวจพื้นที่หลาย ๆ แห่งใน จ.ภูเก็ตอยู่แล้ว แต่ละอาทิตย์ผมก็ไปนั่งพูดคุยกับชาวบ้าน เราศึกษาด้านนี้เรารู้จักชุมชนหลายแห่งที่นี่ ทั้งที่เข้มแข็งและที่ต้องได้รับการพัฒนาตลอดเวลาระยะเวลา 3 ปีที่ผมเรียนอยู่ที่นี่ เห็นปัญหาของชุมชนที่บ้านหินลูกเดียวหลายอย่าง ปัญหาแรกคือที่อยู่อาศัย แม้เหตุการณ์สึนามิชาวเลจะได้รับการกล่าวถึงจากหลายหน่วยงานที่พยายามเข้าไปช่วยเหลือ แต่ก็ช่วยอะไรไม่ได้มากนัก เพราะขาดอุปกรณ์ทำกิน เมื่อชาวบ้านหาเงินได้น้อยลงก็ต้องกู้หนี้ยืมสินเป็นหนี้นอกระบบ ซึ่งชาวบ้านเรียก หนี้ชนิดนี้ว่า “หนี้ไฟช็อต” ซึ่งมาจากการทวงหนี้ถ้าไม่จ่ายเขาจะใช้ไฟฟ้าช็อตบ้างทำร้ายร่างกายบ้าง ดูแล้วน่าเห็นใจเป็นที่สุด พอพวกผมที่ลงพื้นที่เห็นปัญหานี้ก็อยากจะช่วยชาวบ้าน เพราะเห็นว่าเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องเร่งแก้ไข”

●● ตั้งใจยกปัญหา...ค้นหาข้อมูลก่อนลงมือทำ

นี่คือที่มาของโครงการ “ผึ่งเลี้ยงคน ที่ชุมชนชาวเล (ชาวมอแกลน) บ้านหินลูกเดียว ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต” ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน โดยหาอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อรายจ่ายของชาวเลที่หมู่บ้านแห่งนี้ ซึ่งจากการศึกษาดูงานมาหลายพื้นที่ บวกกับสภาพป่าชายเลนที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์มีผืนป่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พวกเขาคิดว่า “อาชีพเลี้ยงผึ่ง” น่าจะเหมาะสมกับชุมชนบ้านหินลูกเดียวที่อาศัยอยู่ใกล้กับพื้นที่ป่าชายเลน

“ตอนแรกพวกผมไปคุยกับปราชญ์ชาวบ้านที่ราไวย์ซึ่งเขาเลี้ยงผึ่งเหมือนกัน เขาบอกว่าถ้าได้น้ำผึ่งมาไม่ต้องกลัวว่าจะขายไม่ได้ เพราะร้านขายยาแผนโบราณในจังหวัดจะรับซื้อทั้งหมด เพื่อนำไปเป็นส่วนผสมของยาแผนโบราณ ซึ่งทางร้านจะรับซื้อขวดละสามร้อยบาท ถ้าชาวบ้านที่นี่ทำได้น่าจะตอบโจทย์และแก้ไขปัญหาคความยากจนได้”

แต่กว่าที่โครงการของพวกเขาจะผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้ายไม่ใช่เรื่องง่าย อนัสและเพื่อน ๆ ร่วมทีมต้องเดินทางเข้าออกชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนให้ได้มากที่สุด แม้ต้องเดินทางไกลถึง 40 กิโลเมตร แต่นั่นไม่ใช่ปัญหา เสาร์อาทิตย์ที่ไม่มีชั่วโมงเรียนพวกเขาหัวถูกลงพื้นทำอาหารรับประทานร่วมกับชาวบ้าน เพื่อสร้างความคุ้นชิน สนิทสนม ลดช่องว่าง

ระหว่างกัน คุยไปกินไป แบบไม่เป็นทางการ ไม่นาน ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับนักศึกษาก็แน่นแฟ้น “พอเราไปพูดคุยกับชาวบ้าน ก็รู้จัก **“พีด้วง”** ดวงจิตต์ ปรapasmutr เจ้าหน้าที่มูลนิธิกองทุนไทย ซึ่งดูเหมือนว่าเขาสนิทสนมกับชาวบ้านมานานมาก พี่เขาวิเคราะห์ให้เราฟังว่าชุมชนแห่งนี้แบ่งเป็น 2 ฝ่าย ถ้าพวกเราไปเข้ากับอีกฝ่ายหนึ่ง อาจทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่พอใจได้ ดังนั้นการเข้าหาคนกลางอย่าง **“พีด้วง”** จะทำให้เราได้แนวร่วมซึ่งเป็นชาวบ้านตัวจริงที่อยากมีรายได้ อยากทำงานกับเราจริง ๆ พีด้วงช่วยประสานงานพูดคุยกับชาวบ้านให้ในเบื้องต้น พร้อมกับชักชวนชาวบ้านที่อยากทำงานกับเราจริง ๆ มาให้ ทำให้ทำงานง่ายขึ้น”

เมื่อหมดห่วงเรื่องมวลชนในพื้นที่ อนัสและเพื่อน ๆ จึงเริ่มวางโครงสร้างการทำงาน โดยมีอนัสเป็นหัวหน้า พร้อมจัดสรรหน้าที่หลัก ๆ ให้เพื่อนร่วมทีมรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นฝ่ายสถานที่ ฝ่ายวิชาการ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ จัดบันทึกข้อมูล ซึ่งโครงสร้างการทำงานของพวกเขาแม้จะมีหลายฝ่าย แต่เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น อนัสจึงให้เอกวุฒิ เล่หลัง และ เจษฎา เสนาชาติ เข้ามาเป็น

แกนหลักในการบริหารจัดการโครงการด้วย ถือเป็นโครงสร้างการทำงานแบบคณะกรรมการที่ไม่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ใครคนใดคนหนึ่ง ที่เป็นเช่นนั้นนั้น อนัสบอกว่า **“เพราะทุกคนเท่าเทียมกัน”**

เมื่อแบ่งฝ่ายกระจายตัวกันไปทำงานตามหน้าที่รับผิดชอบ สิ่งที่ต้องทำถัดมาคือการประสานงานกับชาวบ้าน โดยมี **“พีด้วง”** เป็นแกนนำหลักเพราะมีศักยภาพสามารถดึงชาวบ้านที่มีใจเข้าร่วมโครงการได้ไม่ยาก

หลายฝ่ายก็ถูกล้อมรวมกัน

นอกจากมูลนิธิกองทุนไทยแล้วนักศึกษากลุ่มนี้ยังติดต่อไปยังพัฒนากร อ.ถลาง นายก อบต.ไม้ขาว และป่าไม้ จ.ภูเก็ต เพื่อให้ข้อมูลการทำงาน หลังบอกเล่าเหตุและผลของการทำโครงการกับหลายๆ ฝ่าย พวกเขาจึงวาง **“โครงสร้าง”** การทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษากับชาวบ้าน โดยฝ่ายนักศึกษามีอนัสเป็นประธาน ส่วนฝ่ายชาวบ้านมีพีด้วงเป็นประธาน **“เราให้ชาวบ้านเป็นแกนนำหลัก”** อนัสย้ำพร้อมกับชี้แจงว่า พวกเขาได้วิทยากรที่ดีคือ **“ลุงเงิน โอบาสกุล”** ปราชญ์ชาวบ้านจากราไวย์ที่มีประสบการณ์เลี้ยงผึ้งมาก่อน และเคยได้รับรางวัลโล่พระราชทานมาแล้ว

เมื่อโครงสร้างการทำงานพร้อม วิทยากรพร้อม **“เวทีประชาคม”** คือกิจกรรมแรกที่อนัสและเพื่อน ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านสะท้อนปัญหาของชุมชน ก่อนที่พวกเขาจะชี้แจงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการให้ชาวบ้านกว่า 30 คนที่เข้าร่วมเวทีรับรู้ หลังชี้แจงเรื่องราวความเป็นมาจบลงพบว่ามีชาวบ้านสนใจและต้องการเลี้ยงผึ้งเป็นอาชีพเสริมจำนวน 20 ครัวเรือนจากทั้งหมด 54 ครัวเรือน

อนันต์บอกว่าหลังจากประชุมหารือกับชาวบ้าน ครั้งนั้น ช่วงกลางเดือนกันยายนพวกเขาเริ่มเตรียมแผนการ “สร้างรัง” เพื่อให้ผึ้งในป่าเข้ามาอยู่ในรังที่ตระเตรียมไว้ **“พอลกลับมาเราก็เตรียมงานทันที ทั้งซื้อไม้ เลื่อย ตะปู เพื่อใช้ทำรังร่วมกับชาวบ้าน วันแรกพวกเราทำได้เพียง 11 รัง เพราะติดสอบ ส่วนชาวบ้านก็ติดเทศกาลกินเจ วันรุ่งขึ้นก็ทำต่อได้อีก 9 รัง รวมทั้งสิ้น 20 รังภายในระยะเวลา 2 วัน**

ต้นเดือนตุลาคมรังผึ้งหน้าตาเหมือนบ้านเล็ก ๆ ในป่าใหญ่ถูกนำไปติดตั้งตามต้นโกงกางในป่าชายเลน ติดกับหาดไม้ขาวในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถ เพื่อล่อให้ผึ้งป่าเข้ามาอยู่ในรังที่จัดเตรียมไว้ หลังจากนั้นก็รอเวลาให้ถึงฤดูกาลที่ผึ้งย้ายรัง...แต่โชคไม่ช่วย เพราะช่วงท้ายของการดำเนินงานเป็นฤดูมรสุมของภาคใต้ ผึ้ง... จึงยังไม่เข้ามาอยู่ในรังของชาวบ้านเสียที

“ปัญหา” มีไว้ให้แก้ไ

แม้จะรู้ว่ายังไม่ถึงฤดูแห่งการย้ายและสร้างรังของผึ้ง แต่หากจะรอให้ผ่านพ้นช่วงมรสุมไปก็น่าจะหลังปีใหม่ไปแล้ว ซึ่งคงไม่ทันกับการประเมินผล

โครงการ “ความท้าทาย” จึงเกิดขึ้น เมื่อพวกเขาพยายามสู้..โดยหวังว่า ผึ้งอาจจะย้ายรังก่อนฤดูกาลก็เป็นได้ พวกเขาจึงพยายามหาวิธีล่อผึ้งให้เข้ามาในรัง ซึ่งความยากอยู่ที่ทำอย่างไรให้ผึ้งเข้ามาอยู่

“ตอนแรกเราเอาขี้ผึ้งเผาไฟละลายนำไปชโลมไว้ให้ทั่วรังตามคำบอกเล่าของปราชญ์ชาวบ้าน หลังจากนั้นก็คอยไปตรวจดูเป็นระยะๆ ว่ามีผึ้งอยู่หรือไม่แต่รอเท่าไรผึ้งก็ไม่มาซักที” ดังนั้นในช่วงปลายเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน พวกเขาจึงต้องวนเวียนอยู่กับการหาวิธีที่จะทำให้ผึ้งเข้ามาอยู่ในรังให้ได้

“ผึ้งไม่มาเราก็ไม่ลดความพยายาม ทดลองหลายอย่างมาก ทั้งเอาน้ำผึ้งแท้ๆ ขวดละสามสี่ร้อยไปวางบ้าง เอาขี้ผึ้งไปใส่ไว้ในรัง คิดเหมือนกันว่าจะเอานางพญาผึ้งไปวาง แต่นางพญาผึ้งมีไม่เพียงพอ เพราะในหนึ่งรังจะมีนางพญาผึ้งเพียงตัวเดียวเท่านั้น หายากมากซึ่งลุงเนินก็บอกว่าช่วงแรกๆ ที่เริ่มทำก็ประสบปัญหาเหมือนกัน เพราะภาคใต้มีฝนตกชุก แต่เราก้ยังไม่หมดหวัง แผนต่อไปของพวกเราคือจัดทำบ่อน้ำจืด ปลูกดอกไม้บริเวณหมู่บ้านให้เป็นแนวเพื่อล่อให้ผึ้งเข้ามาใกล้ๆ รังของเรามากที่สุด ซึ่งตอนนี้พวกเราต้องอดทนรอ เพราะ

สิ่งที่พวกเราคิดและทำยังไม่ได้ผล พุดง่ายๆ คือตอนนี้เราบังคับฝึ้งไม่ได้อย่างที่เราคิดไว้ เราคงต้องปล่อยให้มันเป็นไปตามธรรมชาติ ผมไปถามปราชญ์ชาวบ้านแล้วเขาก็บอกให้รอก่อนยังไม่ถึงฤดูกาลของมัน แต่โครงการของเราไม่ได้ พวกเราก็เครียดมาก บางวันนอนละเมอถึงฝึ้งก็มี”

แม้ความเครียดจะแผ่เข้าปกคลุม แต่งานก็ต้องดำเนินต่อไป นอกเหนือจากการเข้าไปเยี่ยมรังที่วางเปล่า รอเวลาให้ฝึ้งย้ายเข้ามาอยู่แล้ว พวกเขาไม่ได้รอเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่ยังคงลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้าน พยายามหาช่องทางอื่นๆ ในการสร้างรายได้เสริมเพื่อช่วยแก้ไขปัญหานี้คืนให้กับชาวบ้าน “คำถามว่าเลี้ยงเพรียงได้ไหม” เป็นสิ่งที่นักศึกษากลุ่มนี้พยายามปรึกษาหารือกับชาวบ้าน แต่แล้วความคิดนี้ก็ต้องล้มเลิกไป เพราะเพรียงไม่ได้มีมาก

อย่างที่คิด แต่พวกเขาก็ยังไม่ลดความพยายามยังคงลงพื้นที่สอนขั้นตอนและวิธีการเลี้ยงฝึ้งไว้ล่วงหน้า รอวันเวลาให้ฝึ้งย้ายเข้าสู่รูรั้ง ด้วยหวังว่าเมื่อเวลานั้นมาถึงชาวบ้านจะได้นำความรู้เหล่านั้นมาปฏิบัติจริง

สร้างภูมิคุ้มกัน...รองรับปัญหา

แม้จะคิดหาวิธีแก้ไขปัญหามาได้หลายอย่าง แต่พวกเขาก็ยังมีข้อกังวลใจ เพราะพื้นที่ทำงานของพวกเขาอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถจึงไม่แน่ใจว่า “หากมีฝึ้งเข้ามาอยู่ในรังแล้ว ชาวบ้านจะสามารถเก็บน้ำฝึ้งออกจากรังซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถได้หรือไม่...” และเพื่อความยั่งยืนของอาชีพและความมั่นใจของชาวบ้าน พวกเขาจึงคิดหาหนทางทำเรื่องที่สุดเสี่ยงต่อความผิดให้เป็นเรื่องที่ถูก

ต้องขอขอบพระคุณ ด้วยการทำให้ “บันทึกความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตกับอุทยานแห่งชาติสิรินาถ” เพื่อขอความร่วมมือจัดทำโครงการ “ผึ่งเลี้ยงคน” ที่ชุมชนชาวเล (ชาวมอแกลน) บ้านหินลูกเดี่ยว ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต ซึ่งบันทึกข้อตกลงนี้จัดทำขึ้นในวันที่ 9 ธันวาคม 2554 เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตกับอุทยานแห่งชาติสิรินาถในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนให้นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน และเพื่อพัฒนาส่งเสริมศักยภาพการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาบนพื้นที่จริง

ผลของบันทึกความร่วมมือดังกล่าวส่งผลให้ความกังวลใจเรื่องการเก็บน้ำผึ่งออกจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถหมดไป นักศึกษาสามารถเข้าไปแขวนรังผึ่งให้ชาวบ้านได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ขณะเดียวกันชาวบ้านเองก็สามารถเข้าไปเก็บน้ำผึ่งจากรังผึ่งได้โดยไม่ถูกดำเนินคดีในข้อหาบุกรุกและลักลอบขนของป่า นับเป็นการ “วางแผน” ระยะยาวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและสร้างความยั่งยืนให้กับโครงการในอนาคต

●● แม้ผึ่งไม่บา...แต่จำได้เรียนรู้

เมื่อความกังวลใจเรื่องความถูกต้องคลี่คลายลง แต่ปัญหา “ผึ่งไม่ย้ายรัง” ยังคงอยู่ วันนี้แม้การทำโครงการของพวกเขาจะเสร็จสิ้นลง แต่ทุกสิ่งทุกอย่างที่พวกเขาทำก็ไม่ได้สูญเปล่าแต่อย่างใด เพราะทุกการทำงานคือการเรียนรู้ที่มีชุมชนเป็นตัวตั้ง ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ๆ ปลายทางที่พวกเขาพบเจอ ซึ่งช่วยตอกย้ำให้พวกเขาเติบโตและพร้อมที่จะเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป

อนันต์บอกเหตุผลส่วนตัวที่ทำให้เขาลุกขึ้นมาทำโครงการนี้ว่า “ผมสงสัยว่า ‘ผมสงสัยว่าบางคนเป็นหนี้ในระบบ ผมเองก็เป็นคนชนบท เป็นคนพ่อกู้ ด้วยความที่เรียนมาทางด้านการศึกษาชุมชนจึงอยากตอบแทนอะไรให้กับชุมชนบ้าง การเรียนในสาขานี้สอนให้ผมรู้ว่าความสบายใจของคนเราไม่ได้อยู่ที่สิ่งของมีค่าเท่านั้น แต่บางครั้งมันเกิดขึ้นได้จากการได้เห็นรอยยิ้มของคนที่เราทำเพื่อเขา มันเป็นความรู้สึกอิ่มเอมใจที่ได้ช่วยเหลือเขา”

อนันต์บอกว่าเขาเป็นเด็กอิสลามที่ชอบทำกิจกรรมมาตั้งแต่สมัยที่เรียนมัธยม และเป็นหนึ่งในเยาวชนกลุ่มอนุรักษ์น้ำตกโตงกระตอทรพยากรธรรมชาติในชุมชนของเขาเอง ด้วยประสบการณ์ที่มีมากกว่าเพื่อน ๆ ในกลุ่มทำให้อนันต์ได้รับความไว้วางใจให้เป็นหัวหน้าโครงการนี้ และแม้เขาจะมีประสบการณ์การทำงานกับชุมชนมานาน แต่เขาก็กลับรู้สึกว่าที่ผ่านมามีได้สร้างการเรียนรู้และการพัฒนาตัวตนของเขาได้เท่ากับการทำงานในโครงการนี้

“โครงการอื่นๆ ผมไม่ต้องคิดเยอะ ไม่ต้องคิดยาว ไปทาสีโรงเรียน ทำงานจิตสาธารณะ ค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอะไรพวกนี้ ทำๆ ไปเดี๋ยวก็จบ

ก็เปลี่ยนไปทำงานที่ใหม่ ไม่ต้องคิดวางแผนระยะยาวมาก แต่การทำโครงการนี้เราไม่ได้มองแค่จุดนี้ แต่มองถึงอนาคต ถ้าทำงานนี้จะแก้ไขปัญหอะไรให้ชาวบ้านได้หรือไม่ เขาจะได้รับประโยชน์จริง ๆ หรือเปล่า สิ่งนี้ทำให้เราต้องคิดให้มากขึ้น”

สิ่งที่ทำให้อันัสประทับใจจากการทำงานลงพื้นที่ในครั้งนี้คือการต้อนรับที่ดีจากชาวบ้าน เมื่อก่อนพวกเขาารู้ดีว่าชาวเลเป็นชุมชนปิด จะขึ้นบ้านพวกเขาแต่ละครั้งยากมาก แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้เป็นอย่างนั้น แรก ๆ พวกเขาพยายามพูดคุยทักทายเขา เขาทำอะไรก็เข้าไปช่วย รู้ว่าเขาจะออกทะเลตอนไหน กลับตอนไหน พยายามเข้าหาเขาให้มากที่สุด เข้าไปทุกครั้งจะต้องมีขนมไปแจกเด็ก ๆ ไปขออุ้ม บางคนไม่สบายก็ไปช่วยดูแล บางคนลูกเขาไปเรียนต่อก็มาขอคำปรึกษา กระทั่งตอนนี้จากที่เราไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เดี่ยวนี้พวกเขาเข้าไป เขาก็ถามว่า “เหนื่อยไหม?”

“ครั้งหนึ่งมียายคนหนึ่งเอาน้ำมาให้ แล้วถามผมว่าเหนื่อยไหมลูก กินน้ำก่อน อันนี้แหละครับที่เป็นความสุขความภาคภูมิใจอย่างบอกไม่ถูก ผมไม่ต้องการอาหารจานใหญ่ มีแค่น้ำขวดเดียว แค่นี้ก็ทำให้รู้สึกดี การได้เห็นรอยยิ้มจากชาวบ้าน ความสุขของเขาเป็นสิ่งที่เราอยากเห็น ผมไม่คาดหวังอะไรกับชุมชนนอกจากสิ่งนี้ เป็นจุดเล็ก ๆ ที่เป็นกำลังใจส่งผลให้คนอยากช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นลูกโซ่ต่อไปเรื่อย ๆ” และอีกสิ่งหนึ่งที่อันัสรู้สึกประทับใจนั่นคือ การที่เขาได้เห็นเพื่อน ๆ ทุกคนได้แสดงศักยภาพและทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มที่ **“บางคนอยู่ในห้องเรียนผมเห็นเป็นผู้หญิงไม่ค่อยพูด แต่เวลาลงพื้นที่ทำงานเก่งกว่าผู้ชายอีก”**

นอกจากนี้อันัสยังได้เรียนรู้ว่า การทำงานนั้นเราทำคนเดียวไม่ได้ หากได้เพื่อนหลายๆ คนมาช่วยกันคิดจะทำให้คิดออกง่ายขึ้น ก่อนเข้ามหาวิทยาลัยเคย

คิดว่าตัวเองเก่งกว่าคนอื่น แต่เมื่อได้เข้ามาเรียนจริงๆ ทำให้รู้ว่ายังมีคนที่เก่งกว่าเขาอีกมาก ที่ผ่านมาเคยคิดว่าเขาเก่งกว่าชาวบ้าน แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่เลย การทำโครงการทำให้รู้ว่าการรับฟังคนอื่น การเปิดใจ จะช่วยให้มองไปข้างหน้าได้ชัดและไกลยิ่งขึ้น รู้ว่าการเรียนภาคทฤษฎีสอนให้รู้จักวิธีแก้ไขปัญหามุมชน แต่ไม่ได้สอนเทคนิควิธีการปฏิบัติจริง การทำโครงการนี้ทำให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และได้รู้ว่าหากเราทำให้คนในชุมชนไว้วางใจเราและพวกเขาก็จะให้ข้อมูลกลับมาเองโดยไม่รู้ตัว โดยที่เราไม่ต้องไปกดดันบีบบังคับ

“ในห้องเรียนครูจะบอกเล่าปัญหาชุมชนให้ฟังอยู่เสมอ ๆ ตอนได้ฟังครูเล่าก็คิดว่าปัญหาใหญ่มาก แต่ก็ไม่รู้ว่าใหญ่ขนาดไหน แต่เมื่อได้ไปทำงานในพื้นที่จริง รู้เลยว่ามันคนละเรื่องกันเลย ปัญหาในชุมชนมันใหญ่กว่าที่เราคิดไว้มากนัก โดยเฉพาะ **“หนี้นอกระบบ”** เป็นปัญหาที่ซับซ้อน แก้ไขยากกว่าที่เราเคยจินตนาการไว้มากนัก และทำให้ผมรู้ว่าปัญหาที่เราเจอมันเล็กน้อยมากเมื่อเทียบกับปัญหาที่ชาวบ้านพบเจอ”

ผลที่เกิดจาก “ฝัน”

สนธยา ปานแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ บอกเล่าถึงพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับลูกศิษย์หลังจากโครงการฝันเลี้ยงคนดำเนินงานมาถึงตอนท้ายว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือนักศึกษากลุ่มนี้พูดเก่งขึ้นมาก เห็นได้จากตอนที่พวกเขาอายุปี 2 ไม่ค่อยพูดเลย ถัดมาคือการทำงานเป็นทีม และการประสานงาน พวกเขาเรียนรู้ขั้นตอนวิธีการประสานกับผู้หลักผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี

“ผมในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาจะวางบทบาทตัวเองอยู่ห่าง ๆ เพราะอยากให้นักศึกษาเรียนรู้เอง

ผมจะไม่บอกให้เขาทำ แต่จะใช้หลักการมีส่วนร่วมพูดคุยปรึกษากัน แต่ผมไม่สั่งทุกอย่าง”

สนธยายังให้ทัศนะต่อโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ว่า โครงการนี้ดีมาก ๆ เพราะเป็นโจทย์จริงที่เข้มข้น แม้นักศึกษาสาขาการพัฒนาชุมชนจะเรียนรู้จากโจทย์จริงอยู่แล้ว แต่โครงการนี้เข้มข้นกว่ามาก โดยเฉพาะขั้นตอนการปฏิบัติงานที่วางกรอบให้นักศึกษาต้องรายงานความคืบหน้าการทำงานตลอด ไม่เหมือนโครงการอื่นๆ ที่ทำกิจกรรมเสร็จแล้วก็แล้วกัน เช่น การพานักศึกษาไปกวาดวัด ทาสีวัด ก่อสร้างสิ่งต่างๆ งานพวกนี้เราเตรียมงานแค่สองเดือนแล้วลงพื้นที่ทำไม่นานก็เสร็จแทบไม่ได้อะไร แต่การทำงานโครงการนี้นักศึกษาต้องทำงานเกาะติดกับพื้นที่ตลอดเวลาหลายเดือน ทำให้พวกเขาเก่งทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

ไปพร้อมๆ กัน กรณีเช่นนี้หากเราทำเรื่องเสนอขอเด็กที่เข้าร่วมโครงการไปยังภาควิชาให้ผ่านกิจกรรมฝึกงานได้ทันทีเลย เพราะเป็นกิจกรรมที่เข้มข้นมาก เพราะนักศึกษาได้เรียนรู้จริง ๆ

จากแนวคิดข้างต้น มีความเป็นไปได้สูงว่า สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อาจจะขยายผลจากการดำเนินโครงการผั่งเลี้ยงคนไปสู่การฝึกงานให้นักศึกษารุ่นต่อไป ซึ่งนอกจากจะ “ต่อยอด” ความยั่งยืนที่จะเกิดขึ้นกับโครงการแล้วยังเป็นการวางระบบงานให้รุ่นน้องเข้ามา “สานต่อ” โครงการผั่งเลี้ยงคน ให้ประสบผลสำเร็จ กลายเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ให้กับชาวเลกลุ่มมอกลอนบ้านหินลูกเดียวได้ในอนาคต ●●

ฝั่งไม่เปลี่ยนรัง... แต่คนเปลี่ยนแปลง

การเดินทางย้ายรังของฝั่งคงต้อง “รอ” ช่วงเวลาและฤดูกาลที่เหมาะสม แต่ความเปลี่ยนแปลงของพวกเขากลับเกิดขึ้นทันทีหลังการเดินทางทำงานในพื้นที่เสร็จสิ้นลง

อนิส สัททะ: หัวหน้าโครงการ

เมื่อก่อนผมเผด็จการมาก แต่เมื่อมาทำโครงการนี้ผมใช้หลักประชาธิปไตยมากขึ้น บางครั้งผมจะแลกเปลี่ยนบทบาทให้เพื่อนคนอื่นมาเป็นหัวหน้าบ้าง แล้วผมก็ไปเป็นผู้ตาม บางวันก็ให้ผู้หญิงเป็นผู้นำ สาเหตุที่ทำเช่นนี้เพราะผมต้องการให้เพื่อน ๆ คนอื่นรู้งานไปพร้อม ๆ กัน การเป็นผู้นำเราไม่รู้สภาพของการเป็นผู้ตาม ไม่รู้ถึงภาวะกดดัน ความเครียดของเขาก่อนหน้านี้ผมเป็นหัวหน้าโครงการแต่เพื่อนไม่เชื่อฟังผมเท่าไร ก็คุยกับแม่ แม่บอกว่า “แล้วเราเคยเป็นผู้ตามบ้างหรือเปล่า คำพูดของแม่ครั้งนั้นทำให้ผมรู้ว่าต้องรับฟังคนอื่นบ้าง”

ไม่เพียงความคิดเท่านั้นเปลี่ยนไป แต่พฤติกรรมของผมยังเปลี่ยนไปด้วย ผมมองอะไรได้กว้างขึ้น ลึกซึ้ง คิดถึงคนอื่นมากกว่าตัวเอง รู้ว่าแต่ละปัญหามีจุดเริ่มต้นจากไหน แล้วเชื่อมโยงไปสู่เรื่องอะไร มองเห็นช่องทางในการแก้ไขปัญหา ที่สำคัญการลงชุมชนทำให้ผมได้ประสบการณ์นำมาประยุกต์ในการเรียนได้ด้วย

เอกวุฒิ เล่าหลัง หรือ “แมน”

ผมรับหน้าที่ด้านวิชาการ ถือเป็นโอกาสที่ดีที่ได้รู้พื้นฐานวิชาความรู้ที่ร่ำเรียนมาใช้ ทั้งการวางแผน การทำงานการพัฒนาชุมชน หลักความรู้การลงชุมชน รู้จักแบ่งเวลางานกับเวลาเรียน ผมเป็นคนภูเก็ตกิจจริง แต่เมื่อก่อนไม่เคยรู้ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดตัวเองเลย แต่เมื่อมาทำงานนี้ทำให้ผมเข้าใจบ้านเกิดของผมมากขึ้น

มงคล จิตรนงริยะ หรือ “บอย”

ผมรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อทั้งหมด ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว พาวเวอร์พอยต์นำเสนอ การอัปเดตข้อมูล ออกแบบป้ายไวนิล โดยผมพยายามให้เพื่อน ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด รู้จักการทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้สึกว่าตัวเองมีความรับผิดชอบมากขึ้น

เจษฎา เสนาชาติ หรือ “อาร์ต”

โครงการนี้ทำให้ผมได้นำความรู้ในสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนมาใช้ได้ทั้งหมด นับเป็นการทดสอบความกล้าและความอดทนในการทำงานจริงในชุมชน มีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้นหลายอย่าง เช่น ตอนปี 1 ผมขยันเรียนมาก แต่พอขึ้นปี 2 กลับขี้เกียจมาก พอขึ้นปี 3 เห็นเพื่อนทำโครงการก็อยากทำบ้าง และการทำโครงการเป็น “จุดเปลี่ยน” ให้ผมกลับมาขยันอีกครั้ง ผมได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม ผมเคยคิดฝันว่าอยากได้เกียรติยศอันดับหนึ่ง และการที่ผมมาทำโครงการนี้ทำให้ผมกลับมาเริ่มจริงจังกับความฝันของผมอีกครั้ง

โครงการ “ฝังเลี้ยงคน ที่ชุมชนชาวเล (ชาวมอแกน) บ้านหินลูกเดียว ต.ไม้ขาว อ.กลาง จ.ภูเก็ต”

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ นายสนธยา ปานแก้ว

หัวหน้าโครงการ นายอนัส สันหละ

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวจันทิมา ชุมพวง
2. นายจิระศักดิ์ นาแจ้ง
3. นางสาวจุฑามาศ ดำรงสุสกุล
4. นายเจษฎา เสนาชาติ
5. นายเชาว์ ทองเต็ม ปกติ
6. นายธีระยุทธ ทองแป้น
7. นางสาวเพ็ญภา บุญกล้า
8. นางสาวรัตติยา ปิตุคำ
9. นางสาวโรหนาบ บุตรหวัง
10. นางสาววรางคณา วจีดี
11. นายวิศิษย์ศักดิ์ เจริญฤทธิ์
12. นายวีระ จันทิชาติ
13. นางสาวศิริลักษณ์ บุญมา
14. นายสุชาติ คนรู้
15. นางสาวอัจฉนา อรุณรัตน์
16. นายเอกรัฐ อายุยืน
17. นายเอกวุฒิ เล่ห์หลัง
18. นางสาวจรรยา เครือจันทร์
19. นางสาวจันทร์จิรา ไวยวุฒิ
20. นายธีระยุทธ สามารถ
21. นางสาวนิลบล ปานยัง
22. นายมงคล จันทร์จริยะ
23. นางสาวมัตติกา หาทรัพย์
24. นางสาวยุวรรณดา สายดำ
25. นายสาโรจน์ มาศชาย
26. นางสาวอมรรัตน์ ระวังสาสน์
27. นางสาวอุทัย มณีโชติ

แผนที่มลพิษทางน้ำ ชุมชนคลองรังสิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

นักศึกษาชมมหาวิทยาลัยรังสิต
จับมือชาวบ้านชุมชนคลองรังสิต หมู่ 5
ร่วมกันทำ “แผนที่มลพิษทางน้ำ”
เครื่องมือในการเฝ้าระวังปัญหาน้ำเสีย
ต้นแบบของชุมชนสองฝั่งน้ำที่ใส่ใจ
สิ่งแวดล้อม

ชุมชนคลองรังสิตหมู่ 5 ต.หลักหก อ.เมือง จ.ปทุมธานี ตั้งอยู่บริเวณสี่แยกคลองรังสิตประยูรศักดิ์และคลองเปรมประชากร เป็นจุดรองรับน้ำจากคลองทั้ง 2 แห่งมาโดยตลอด ในอดีตชาวบ้านที่นี่ใช้น้ำจากคลองรังสิตประยูรศักดิ์อุปโภคและบริโภค แต่เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเริ่มขยายตัว ของเสียจากความจริงญเริ่มหลั่งไหลลงสู่ลำน้ำแห่งนี้ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนสองฝั่งคลองอย่างรวดเร็ว

แม้หลายสิบปีที่ผ่านมาชุมชนแห่งนี้จะพยายามฟื้นฟูคุณภาพน้ำให้กลับคืนดังเดิม แต่ก็ไม่เกิดผล ระบบจัดการต่าง ๆ จะถูกจัดตั้งขึ้น ทั้งกลุ่มเยาวชนรักษาน้ำ และการติดตั้งบ่อดักไขมัน แต่ก็ยังไม่ช่วยให้แหล่งน้ำในชุมชนกลับมาสะอาดได้เหมือนเดิม การพยายามค้นหาต้นทางของน้ำเสียจึงเป็นสิ่งจำเป็น หากทราบว่าน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ชุมชนมาจากทิศทางไหน คงทำให้สถานการณ์น้ำในชุมชนดีขึ้น และหวังว่าแหล่งน้ำในชุมชนจะกลับมาสะอาดและใช้ประโยชน์ได้ดังเดิม

เสียงจากชุมชน ทุกคนร่วมมือแก้ปัญหา

ไอเดียข้างต้นตรงกับความคิดของนักศึกษาสาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยรังสิต ที่เปรียบเสมือนคนบ้านเดียวกันกับชาวชุมชนคลองรังสิต อากาศร้อนวิซาก็เกิดขึ้น เมื่อ ดร.ลาวัณย์ วิจารณ์ อาจารย์สาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม แจ้งให้ทราบว่า มีโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เปิดโอกาสให้พวกเขา

เขียนโครงการที่มีเป้าหมายดี ๆ เพื่อทำประโยชน์แก่ชุมชนเข้าแข่งขัน ซึ่งหากผ่านเข้ารอบจะได้ทุนสนับสนุนในการลงพื้นที่ช่วยเหลือชาวบ้าน นักศึกษาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมกลุ่มนี้จึงเริ่มวางแผนโครงการทันที

โดยสิ่งที่พวกเขาให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกคือ “ข้อมูล” และ “ความรู้” พวกเขานึกถึง การอบรมเชิงปฏิบัติการการเฝ้าระวังมลพิษ ซึ่งเคยจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยก่อนหน้านี้ที่มีหลายชุมชนเข้าร่วม รวมทั้งชุมชนคลองรังสิต หมู่ 5 ด้วย ในครั้งนั้นพวกเขาสังเกตเห็นว่า ชุมชนหมู่ 5 ให้ความสนใจเรื่องมลพิษทางน้ำเป็นพิเศษ เห็นได้จากความพยายามในการติดตั้งบ่อดักไขมัน และมีการตั้ง กลุ่มเยาวชนรักษ์น้ำ โดยมีเยาวชนในพื้นที่เป็นแกนหลักในการตรวจวัดคุณภาพน้ำ แต่ก็ยังไม่สามารถบอกได้ว่า “น้ำเสีย” มาจากไหน จากการอุปโภคบริโภคของชาวบ้าน การทำเกษตร หรือจากโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงกันแน่

สิ่งเหล่านี้คือ “แรงบันดาลใจ” ให้พวกเขาต้องการนำ “ความรู้” เข้าไปแก้ไขปัญหาให้ชุมชนแห่งนี้ แต่เพื่อให้แน่ใจว่าสิ่งที่พวกเขาทำเป็นความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง การลงพื้นที่เพื่อพูดคุยและสอบถามความเห็นจากผู้นำชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น

● ลงพื้นที่หา “ใจจริง” ที่ชุมชนต้องการ

ก่อนส่งโครงการเข้าแข่งขันพวกเขาลงไปพูดคุยกับ ชูศักดิ์ สัมปตานนท์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ซึ่งต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการทำแผนที่มลพิษทางน้ำเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการขอความเป็นธรรมให้กับชุมชน

“ลำดับแรกผู้ใหญ่บ้านอยากรู้ว่าการเปิด-ปิดประตูระบายน้ำในแต่ละช่วงของปี มีผลต่อน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่ชุมชนจริงหรือไม่ และเพื่อให้รู้ว่าน้ำที่ไหลเข้ามาในแต่ละช่วงนั้นไหลมาจากทิศทางใด และทิศทางนั้นเป็นสถานที่ตั้งของอะไร เพราะปัญหาคือตอนนี้ชุมชนไม่แน่ใจว่าน้ำเสียมาจากไหน ไม่มีหลักฐานว่ามาจากชุมชนหรือข้างเคียง” “บ๊อบ” อัครพล ตีบโรตอง หัวหน้าโครงการ เล่าถึงที่มาของการคิดทำโครงการ “แผนที่มลพิษทางน้ำของชุมชนคลองรังสิต หมู่ 5 ต.หลักหก อ.เมือง จ.ปทุมธานี”

● ดึงนักศึกษาหลากหลายสาขาเสริมทัพ

เมื่อได้ข้อสรุปพวกเขาก็เริ่มประเมินศักยภาพของตัวเอง แม้จะมีนักศึกษาสาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมเป็นแกนนำหลัก แต่พวกเขาพบว่าหากต้องการให้โครงการประสบผลสำเร็จ ความรู้ของพวกเขาคงไม่พอ พวกเขาจึงรวบรวมนักกิจกรรมของมหาวิทยาลัยรังสิตจากหลากหลายสาขาวิชา ทั้งศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ รวม 17 คน

จับมือกันทำโครงการ ด้วยความสามารถที่หลากหลาย และโดดเด่นต่างกันเช่นนี้ ทำให้การแบ่งบทบาทหน้าทีการทำงานค่อนข้างชัดเจน โดยนักศึกษาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมอย่างบ๊อบ และเพื่อนอีกสองคนคือ “แอม” สุจิตรา อาจวิชัย และ “ลูกหนู” ปรียารัตน์ สุขสมบูรณ์ เป็นแกนหลักด้านวิชาการและการจัดทำแผนที่ ส่วนสมาชิกที่เรียนด้านศิลปศาสตร์และนิเทศศาสตร์เป็นแกนหลักในการทำกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ สันทนาการ และการออกแบบสื่อ

ดร.ลาวัณย์ วิจารณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบอกว่า การมีนักศึกษาจากหลายคณะมาทำงานร่วมกัน ด้วยความเชี่ยวชาญที่แต่ละคนมีทำให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี

“การทำงานชุมชนเป็นการทำงานกับคน ส่วนวิศวกรทำงานกับเครื่องจึงไม่รู้วิธีการทำงานกับชุมชนเหมือนคนที่อยู่ในสายศิลปศาสตร์ที่ถูกสอนมาให้รู้จักและเข้าใจชุมชน งานที่เราทำต้องมีแผนที่ พอรู้คร่าว ๆ ว่าต้องมีแผนที่อะไรสักอย่างก็เลยมองว่าถ้าเช่นนั้นต้องมีคนทำสื่อ จึงมุ่งเป้าไปที่นิเทศศาสตร์ที่เก่งด้านมัลติมีเดียชักชวนมาร่วมทีมกัน ทีมงานวิศววะเองก็คิ๊งน้อง ๆ ที่สนใจมาช่วยงาน จนเกิดเป็นทีมขึ้นมา”

อาจารย์ที่ปรึกษาช่วยเล่าเสริมบรรยากาศของการรวมทีม และยังให้ข้อมูลสำคัญว่า **ชุมชนคลองรังสิต** ถือเป็น **Social lab** ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิตอยู่แล้ว หากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีโครงการมักใช้ชุมชนแห่งนี้เป็นพื้นที่จัดกิจกรรม การ “เชื่อมโยง” ชุมชนกับมหาวิทยาลัยจึงทำได้ง่าย

“นักศึกษากลุ่มนี้เคยทำงานชุมชนมาบ้างแล้ว แต่ไม่เคยทำโครงการระยะยาวแบบนี้มาก่อน โครงการนี้จึงเป็นโครงการแรกที่นักศึกษาต้องลงพื้นที่ทำงานอย่างจริงจัง ไปพูดคุยกับชาวบ้านให้ได้มากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลจริงออกมา”

“ชุมชนสัมพันธ์” กิจกรรมสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วม

ด้วยพื้นที่ทำงานอยู่ไม่ห่างจากมหาวิทยาลัยมากนัก ปัญหาเรื่องการเดินทางจึงหมดไป พวกเขาลงพื้นที่เฉลี่ย 2 - 3 วันต่อสัปดาห์ ซึ่งก่อนลงพื้นที่ทุกครั้งจะมีการประชุมเพื่อกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการ แม้บางครั้งเพื่อนร่วมทีมจะไม่ครบ แต่ทุกคนจะรับรู้ข้อมูลเท่า ๆ กันด้วยการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากข้อมูลที่ทุกคนได้รับมา

“คนที่ลงพื้นที่เมื่อได้ข้อมูลมากก็จะนำไปสรุปคือเขียนให้เข้าใจง่ายอีกครั้งหนึ่ง และนำกลับมาประชุมร่วมกันเพื่อให้เพื่อนที่ไม่ได้ไปรับรู้โดยอธิบายไปพร้อมภาพถ่าย ใครไม่เข้าใจตรงไหนก็ซักถามกัน ทำให้ข้อมูลสมบูรณ์ขึ้น มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ต้องสัมภาษณ์เชิงลึกแต่พวกผมไม่ได้ไป ก็ได้ข้อมูลจากเพื่อน ๆ มาใช้สัมภาษณ์ครั้งต่อไป” บ๊อบบอกถึงวิธีการทำงานของทีม

หลังผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย 28 สิงหาคม 2554 **กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์**ก็เริ่มขึ้น มีนักศึกษานิเทศศาสตร์และศิลปศาสตร์เป็นแกนหลัก และมี **ณเดชน์ คุภิมิยะ** หนึ่งในสมาชิกของทีมลงพื้นที่ทำกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ในครั้งนี้ด้วย ถือเป็นแรงดึงดูดความสนใจที่ดี ทำให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดความสนใจ เข้ามารับรู้ข้อมูลการทำโครงการเป็นจำนวนมาก

กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์เริ่มต้นขึ้นด้วยการแนะนำตัวนักศึกษาต่อชาวบ้าน ตามด้วยกิจกรรมสนทนาการเพื่อสร้างความคุ้นเคย ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมความคาดหวังของชุมชน โดยให้ชาวบ้านและเยาวชนเขียนความหวังของตัวเองที่อยากให้เกิดขึ้นในชุมชนว่าอยากให้ชุมชนเป็นอย่างไร **“ส่วนใหญ่เราเห็นว่าเขาอยากให้แม่น้ำสะอาด ชุมชนสะอาด เด็ก ๆ ไม่อยากให้ทิ้งขยะ”** หลังจากนั้นก็มีกรพูดคุยกัน ก่อนต้อง

จบกิจกรรมลงในวันนั้น เพราะฝนที่ตกลงมาในปลายเดือนสิงหาคม

🌈 ใช้ภาษาต่างๆ “เทคนิค” วิธิลงชุมชน

หลังทราบความคาดหวังของชุมชน ทีมนักศึกษาจึงเริ่มค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งงานวิจัยและการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ใหญ่ชูศักดิ์เป็นแกนนำสำรวจเส้นทางน้ำสอบถามคนเฒ่าคนแก่ที่อยู่ในชุมชนมานานและเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีเทคนิคคือสร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้นด้วยการชวนพูดคุยเรื่องอื่นๆ ก่อน ไม่ใช้ศัพท์วิชาการมากเกินไป แล้วค่อยๆ ถามข้อมูลที่ต้องการ ทำให้ชาวบ้านกล้าพูดคุยมากขึ้น

“เราใช้วิธีพูดคุยไปเรื่อย ๆ ถ้าเกิดเราพูดเข้าประเด็นตรง ๆ หรือพูดข้อมูลที่เป็นวิชาการ เขาจะตอบไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจ ผมว่านี่คือวิธีการทำงานในชุมชนที่ต้องสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สอบถามสารทุกข์สุกดิบของชาวบ้านด้วย ไม่ใช่จะเอาแต่ข้อมูลของเขาเพียงอย่างเดียว” บ๊อบเล่าเทคนิคการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

นอกจากชาวบ้านจะช่วยให้ข้อมูลของนักศึกษาชัดเจนขึ้นแล้ว ยังมีกลุ่มเยาวชนรักษ์น้ำนำทีมโดย “น้องอ้ม” ยศพล ชั้นชนะ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประชาธิปไตยวิทยาการรองประธานกลุ่มเยาวชนรักษ์น้ำ ที่อยู่ภายใต้การสนับสนุนของเครือข่ายสิ่งแวดล้อม จ.ปทุมธานี ช่วยพาพี่ ๆ ลงพื้นที่สำรวจชุมชน

น้องช่วยพี่...พี่ช่วยน้อง

ไม่เพียงแต่น้อง ๆ กลุ่มเยาวชนรักษ์น้ำที่เป็นฝ่ายช่วยเหลือเรื่องข้อมูลให้พี่ ๆ แต่พี่ ๆ ทีมนี้ก็ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มฯ ด้วยการจัดทำแผนที่เพื่อกำหนดจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำที่แน่นอนในแต่ละเดือน และกำหนดให้การตรวจวัดแต่ละครั้งต้องตรวจวัด 3 จุดคือ **จุดอ้างอิง** หรือจุดเหนือแหล่งกำเนิด ซึ่งเป็นจุดที่คาดว่าไม่น่าจะมีมลพิษ **จุดที่มีมลพิษทางน้ำ** คือจุดที่น้ำเริ่มเสีย และ**จุดที่กำหนดไว้เพื่อให้รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำ**

นับเป็นการนำ “หลักวิชาการ” ที่พี่ ๆ มีอยู่มาถ่ายทอดให้น้อง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจวัดคุณภาพน้ำได้เป็นอย่างดี ซึ่งพี่ ๆ ทีมนี้คาดหวังว่าน้องกลุ่มเยาวชนรักษ์น้ำจะเป็นกำลังหลักหลังจากที่พวกเขาถอนตัวออกจากพื้นที่ ความรู้ความสามารถต่าง ๆ ที่พวกเขาถ่ายทอดไปจึงเป็น “กระบวนการ” สร้างความยั่งยืนให้กับโครงการอย่างตั้งใจ

เปลี่ยนวัตถุประสงค์โครงการ คีน้ำท่วม

เดือนพฤศจิกายนเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ปี 2554 คืบคลานเข้าสู่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ชุมชนคลองรังสิตห่ม 5 ต.หลักหก อ.เมือง จ.ปทุมธานีและมหาวิทยาลัยรังสิตเกิดน้ำท่วมใหญ่ นักศึกษาไม่สามารถลงพื้นที่ได้ แต่ในความโชคร้ายก็ยังมีโชคดีที่พวกเขาลงพื้นที่เก็บข้อมูลไปก่อนหน้านี้แล้วกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ เหลือข้อมูลตกหล่นเพียงเล็กน้อยซึ่งสามารถโทรศัพท์สอบถามกับแกนนำชาวบ้านได้ แต่ปัญหาคือสมาชิกในทีมไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างเป็นแผนที่มลพิษทางน้ำได้ เพราะแม้แต่หอพักของพวกเขาก็ถูกน้ำท่วมสูงกว่าหนึ่งเมตรโชคดีที่อาจารย์ลาวัณย์กำลังอพยพครอบครัว

ไปอยู่ที่ **วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จ.เพชรบุรี** เห็นลูกศิษย์หลายคนประสบปัญหาน้ำท่วม จึงถือโอกาสนี้พานักศึกษาในทีมทั้งหมดไปพักด้วยกัน ที่นี้จึงกลายเป็นฐานที่มั่นชั่วคราวในการทำแผนที่มลพิษทางน้ำของพวกเขา

ทั้งนี้จากการศึกษาข้อมูลนักศึกษาพบสิ่งแวดล้อมเฉพาะ อันเป็นแหล่งนำมาซึ่งน้ำเสียจาก 2 เส้นทาง คือคลองรังสิตประยูรศักดิ์และคลองเปรมประชากร ทั้งสองคลองนี้เป็นแหล่งรองรับน้ำจากด้านบน ก่อนจะผันน้ำต่อไปยังประตูระบายน้ำ 3 ประตู ได้แก่ประตูระบายน้ำคลองเปรมประชากรฝั่งเหนือ ประตูระบายน้ำคลองเปรมประชากรฝั่งใต้ และประตูระบายน้ำจุฬาลงกรณ์ ซึ่งการเปิด-ปิดประตูระบายน้ำในแต่ละเดือนนั้นจะแตกต่างกันไปตามช่วงเวลา และลักษณะทางกายภาพของชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่าน้ำ

เสียที่ไหลเข้าสู่ชุมชนนั้นมาจากหลายเส้นทาง ทั้งจากชาวบ้านในชุมชนที่ทำเกษตรกรรม หมู่บ้านจัดสรร ตลาด ห้างสรรพสินค้าและโรงงานอุตสาหกรรมโดยรอบ รวมทั้งการผันน้ำออกสู่อ่างน้ำเจ้าพระยาในบางช่วงเวลาที่ทำได้ยาก เนื่องจากน้ำทะเลหนุนสูง ทำให้ชุมชนคลองรังสิตหมู่ 5 มีสภาพเป็นแหล่งรองรับน้ำเสีย

แต่เมื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาประเมินร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่า อาจต้องปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ จากเดิมคือ **จัดทำแผนที่มลพิษทางน้ำแบบมีส่วนร่วม** เป็น **การจัดทำแผนที่การตรวจวัดคุณภาพน้ำ เพื่อประเมินมลพิษทางน้ำของชุมชน** และเปลี่ยนวัตถุประสงค์อีกข้อหนึ่งจากเดิมคือ **จัดทำแผนเฝ้าระวังมลพิษทางน้ำแบบมีส่วนร่วม** เป็น **จัดทำแผนที่มลพิษทางน้ำของชุมชน** ซึ่งพวกเขาใช้เวลา 11 วัน ระหว่างที่น้ำท่วมกรุงเทพฯ แผนที่แสดง

มลพิษทางน้ำของชุมชนจึงสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก่อนส่งให้ชุมชนตรวจสอบความถูกต้องและใช้งานต่อไป

สื่อแสดงผลพิษทางน้ำของชุมชนคลองรังสิตฯ

สำหรับสื่อที่ใช้แสดงผลพิษทางน้ำของชุมชนที่ผลิตมีหลายรูปแบบ เช่น **วงล้อพยากรณ์สถานการณ์“น้ำในรอบปี”** ซึ่งปรับปรุงมาจากสื่อนักสืบสายน้ำของมูลนิธิโลกสีเขียว **“วงล้อแสดงผลพิษทางน้ำ”** และ **“แผนที่จุดตรวจวัดคุณภาพน้ำในชุมชน”** โดยนำทั้ง 3 สื่อ มาผสมผสานกันเรียกว่า **“แผนที่มลพิษทางน้ำของชุมชนคลองรังสิตฯ”**

โดยมีวิธีการแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ในแต่ละเดือน เช่น เดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน น้ำเสีย

จะมีกลิ่นเหม็นและมีสีดำไหลมาจากคลองเปรมประชากรผ่านประตูระบายน้ำคลองเปรมประชากรเหนือลงสู่คลองรังสิตประยูรศักดิ์ จากทิศทางการไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาเช่นนี้ จุดตรวจวัดในช่วงเดือนนี้ก็คือจุด A, B, และ D ซึ่งการที่มีแผนที่ที่ชัดเจนทำให้การตรวจวัดมีความแม่นยำและสามารถใช้อ้างอิงทางวิชาการได้อีกด้วย (ดูภาพประกอบด้านล่าง)

การมีแผนที่กำหนดจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำที่ชัดเจนเช่นนี้ ทำให้ชุมชนสามารถเฝ้าระวังมลพิษทางน้ำได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ผู้ใหญ่ชู้ศักดิ์แสดงความคิดเห็นหลังได้เห็นแผนที่มลพิษทางน้ำว่า แม้ก่อนหน้านั้นพวกเขาจะรู้อยู่บ้างว่าน้ำเสียมาจากไหน แต่เมื่อไปพูดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่มีใครรับผิดชอบ เนื่องจากไม่มีหลักฐานยืนยัน แต่เมื่อมีแผนที่มายืนยันเช่นนี้ ทำให้เขาทำงานง่ายขึ้น

“ที่ผ่านมามผมเคยไปพูดหลายเวทีแล้ว เวทีระดับประเทศก็พูดมาแล้ว แต่ไม่มีประโยชน์อะไร

เพราะเขาไม่เชื่อถือ เราพูดลอยๆ เขาไม่เชื่อหรือ เราต้องมีเอกสารอ้างอิง เรื่องอย่างนี้ชุมชนทำไม่ได้ ก็ต้องพึ่งมหาวิทยาลัยให้เข้ามาช่วย ซึ่งก็ตรงกับความต้องการของชาวบ้านพอดี”

●● เริ่มต้นความสำเร็จ...เริ่มต้นที่ การเรียนรู้

ดร.ลาวัณย์ วิจารณ์ ในฐานะที่ปรึกษาโครงการ บอกว่า มหาวิทยาลัยมีนโยบายอยากให้นักศึกษารู้ชุมชนและทำงานร่วมกับชุมชนได้ สาขาวิศวกรรม สิ่งแวดล้อมของเราเน้นการผลิตวิศวกรที่ไม่เหมือนใคร เราผลิตวิศวกรที่รู้จักงานชุมชน เพราะวิศวกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยทำงานชุมชน เป็นแนวคิดของมหาวิทยาลัยที่ เน้นสร้างสังคมธรรมมาธิปไตย ซึ่งท่านอธิการบดีเอง ก็เน้นสอนให้เด็กเรียนรู้ชุมชนทำงานชุมชนได้ เมื่อมีโครงการนี้เข้ามาจึงเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้ทำความเข้าใจชุมชนรอบมหาวิทยาลัยได้มากขึ้น

“นักศึกษาพวกนี้เป็นเด็กเก่งอยู่แล้ว แต่การรวม นักศึกษาจากหลากหลายสาขาที่เก่งกันคนละศาสตร์ ช่วยให้พวกเขาทำงานได้เร็วขึ้น สามารถสรุปประเด็น ต่างๆ ได้เร็วขึ้น รู้จักยอมรับซึ่งกันและกันได้มากขึ้น เช่น นักศึกษาศิลปศาสตร์ตอนแรกก็ฟังเด็กวิศวะไม่ เข้าใจ เพราะเป็นศัพท์เฉพาะ แต่พวกเขาก็พยายามปรับ คำพูดให้ง่ายขึ้นเพื่อให้คนอื่นเข้าใจ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ ของบ้านเมืองเราที่คนเก่งๆ ไม่สามารถถ่ายทอดให้คน อื่นรับรู้ได้ แต่เด็กกลุ่มนี้สามารถพูดเรื่องยากๆ ให้คน ทัวไปรู้ได้ ถือเป็นพัฒนาการที่หาได้ยาก”

แม้ว่าการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในระยะ เวลาไม่กี่เดือนจะยังไม่เห็นผลชัดเจน แต่พวกเขา ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า หากยังเป็นนักศึกษาที่นี้ พวกเขาจะไม่ละทิ้งภารกิจด้านสิ่งแวดล้อมกับชุมชน รอบมหาวิทยาลัย และหากมีการต่อยอดโครงการ พวกเขาจะแนะนำให้รุ่นน้อง “สานต่อ” ภารกิจนี้ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนต่อไป ●●

“ความรู้ใหม่” นอกห้องเรียน

โครงการนี้อาจไม่ใช่ทางออกของปัญหามลพิษทางน้ำ แต่อาจเป็น “จุดเริ่มต้น” ของการแก้ไขปัญหาพร้อมกันตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ หากทุกชุมชนมีข้อมูลชัดเจน การค้นพบ “ต้นตอ” ที่แท้จริงของปัญหาที่ทำได้ไม่ยาก แม้ว่าวันนี้ผลจะยังไม่ปรากฏชัดเจน แต่สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วคือ “การเรียนรู้” ของชาวบ้านชุมชนคลองรังสิตห่ม 5 และที่ขาดไม่ได้คือ “ความรู้ใหม่” ที่เหล่านักศึกษาได้เรียนรู้นอกห้องเรียน

อัศรา ตีบโรสง หรือ “บ๊อบ” หัวหน้าโครงการ

นอกจากผมจะได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับชุมชนแล้ว ยังได้มีโอกาสทำงานเพื่อส่วนรวมด้วย พวกเราที่เป็นนักศึกษาแต่ละคนมีวิชาความรู้มากมาย แต่กลับไม่ได้นำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โครงการนี้ทำให้ผมรู้วิธีการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนรอบ ๆ มหาวิทยาลัยที่พวกเราอาศัยอยู่ ที่สำคัญโครงการนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะที่ผมมีอยู่ให้มากขึ้น

สุจิตรา อางวิชัย หรือ “แอม”

โครงการนี้เป็นประสบการณ์การทำงานชุมชนที่เธอไม่เคยทำมาก่อน และเป็นประสบการณ์ครั้งแรกที่ยิ่งใหญ่มาก แม้เธอจะทำกิจกรรมมาตั้งแต่เด็ก แต่เป็นการทำสิ่งที่ได้อยู่แล้วให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งต่างจากโครงการนี้ที่ต้องเข้าไปช่วยแก้ปัญหาให้ชุมชน ซึ่ง “พลิกมุม” การทำงานของเธอใหม่ เธอยอมรับว่าตอนแรกเหนื่อยมาก แต่ก็รู้สึกท้าทาย ถือเป็นบทเรียนแรกของการทำงานชุมชน

ปริยารัตน์ สุขสมบูรณ์ หรือ “ลูกหนู”

ได้เรียนรู้การทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ได้ฝึกทักษะการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่ม ได้รับรู้ความรู้สึกของชาวบ้าน ได้ฝึกทักษะการทำงานทุกด้าน โดยเฉพาะโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ไม่เคยทำมาก่อน

โครงการแผนที่มลพิษทางน้ำของชุมชนคลองรังสิต

หมู่ 5 ต.หลักหก อ.เมือง จ.ปทุมธานี

มหาวิทยาลัยรังสิต

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ดร.ลาวัญญ์ วิจารณ์

นางสาวแอนจิรา เจริญวงศ์

นายวรพอล เกษมสันต์

หัวหน้าโครงการ

นายอัศวพล ตีบไธสง

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวพนัสนิศา เลิศฤทธิ	9. นายสมชาย สียะ
2. นายพนัส คำหล้า	10. นายอเนชา สังข์อ้น
3. นางสาวจารุวรรณ เหล็กเพชร	11. นางสาวปริยารัตน์ สุขสมบูรณ์
4. นางสาวถาวร เลหาทาง	12. นางสาวชานิดา สังข์ทอง
5. นางสาวอินทพร วงศ์ใหญ่	13. นายณเดชน์ คุกิมิยะ
6. นายธนกร เมธสกุลชัย	14. นางสาวสุจิตรา อัจฉิชัย
7. นายสายันท์ แสนนาใต้	15. นางสาวศิริลักษณ์ ชูศักดิ์
8. นายธีรกุล คุณชมภู	16. นายกมลชัย คอมเพ็ชร

“มูลช้าง”

พลังงานทดแทนบนดอยสูง

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

นักศึกษา มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
ขึ้นดอยบ้านแม่ตะมาน ปลูกชาวบ้าน
กะเหรี่ยงมุเซอ ใช้ “มูลช้าง” ที่เคลื่อนตลาด
ทั่วหมู่บ้าน มาทำบ่อก๊าซชีวภาพ
พลังงานทดแทนบนพื้นที่สูง ลดการ
ตัดไม้ทำลายป่า

ภาพช้างเดินขวัควิวพานักท่องเที่ยวลัดเลาะชมวิถีชีวิตตามหมู่บ้าน ลงเล่นน้ำในลำห้วย เป็นบรรยากาศที่คนในชุมชนบ้านแม่ตะมาน ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่คุ้นชิน เพราะที่นี่มีปางช้างมากถึง 5 แห่ง ทั้งปางโชคชัย ปางแม่แตง ปางบ้านช้างไทย ปางช้างแอลดี และปางช้างแม่ตะมาน มีช้างรวมกันกว่า 229 เชือก และแต่ละเชือกต้องรับนักท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 5 รอบต่อวัน

แม้ชาวบ้านจะคุ้นชินเพียงใด แต่คนในชุมชนก็ยังมีหัวใจว่า “มูลช้าง” จำนวนมากจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในอนาคต แม้ปางช้างจะจ้างเจ้าหน้าที่ตามเก็บมูลช้างในทุก ๆ รอบที่ช้างเดินเข้าหมู่บ้านก็ตาม แต่ปัญหานี้ก็ยังไม่หมดไป เพราะในรอบสุดท้ายของการท่องเที่ยวกลับไม่มีเจ้าหน้าที่ตามเข้ามาเก็บมูลช้าง ข้อมูลเหล่านี้คือสิ่งที่นักศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์นค้นพบ

“ถ้าเรามีวิธีการจัดการกับมูลช้างได้ ปัญหานี้คงหมดไป” นั่นคือสิ่งแรกที่นักศึกษามหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์นคิดได้ในตอนแรก

“ถ้าอย่างนั้นเราเอามูลช้างมาทำเป็นพลังงานทดแทนกันดีไหม” ความคิดถัดมาที่กลุ่มนักศึกษาคิดต่อ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่ทุรกันดารอยู่บนพื้นที่สูงที่โอบล้อมไปด้วยขุนเขา ประชากร 98 ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงมุเซอ มีฐานะค่อนข้างยากจน รายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 2,000 บาทต่อเดือน ชาวบ้านที่นี้บางส่วนเป็นลูกจ้างอยู่ในปางช้างบ้างขายอ้อยให้นักท่องเที่ยวสำหรับให้อาหารช้างบ้างทำการเกษตร บางส่วนออกไปรับจ้างในเมือง และที่สำคัญคือ บางบ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้

หมู่บ้านแม่ตะมาน... จึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ นักศึกษามหาวิทยาลัยฟาอีสเทอร์นเลือกเป็นพื้นที่ ดำเนินโครงการ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางของตำบล ภาพที่นักศึกษาเห็นจากการลงพื้นที่สำรวจคือ ถนนใน หมู่บ้านถูกใช้เป็นเส้นทางสัญจรร่วมกันระหว่างคน รดยนต์ และช้าง ปัญหามูลข้างก่อให้เกิดความรำคาญ สกปรก ไม่เจริญหูเจริญตา อีกทั้งยังส่งกลิ่นเหม็นตลอด ทั้งวัน เพราะเจ้าหน้าที่ป่างช้างเก็บมูลข้างไม่ทันและ ไม่ทั่วถึง ซึ่งปัญหานี้อยู่ในความกังวลของ อบต.กีดช้าง เช่นกัน

คิดโจทย์...จากปัญหา

หลังสืบค้นข้อมูลได้มากพอ กลุ่มนักศึกษา 6 คน จากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฟาอีสเทอร์นก็คิด แผนทำโครงการ **“พลังงานทดแทนบนดอยสูงของกลุ่มคนฮักป่า ต.กีดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่”** เข้าร่วมแข่งขันในโครงการ **“กล้าใหม่...สร้างสรรค์ ชุมชน”** ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ให้การสนับสนุน โดยมี **“เซฟ” ศราวุฒิ กาบเกตู** เป็น แกนนำรวบรวมเพื่อน ๆ อย่าง **“ธิม” ภูวเดช วงศ์ชมพู “เมย์” ปัญชลิภา ศรีมูล “ไก่อ” คะเนิงนิจ นันตรัตน์ “แก้ง” นัจรีภรณ์ มงคลภัทรสุข** โดยมี **“พร” สุภาพร ชมเพชร** รุ่นน้องปีหนึ่งเข้ามาทำหน้าที่ประสานงานกับ ผู้นำชุมชน อบต.กีดช้าง และเยาวชนกลุ่มคนฮักป่า

“พวกเราจะทำบ่อกักมูลข้างให้ชาวบ้านที่นี่” เพื่อไม่ให้ชาวบ้านตัดไม้ทำลายป่ามาใช้เป็นเชื้อเพลิง ที่สำคัญปัญหามลภาวะจากมูลข้างและมูลวัวจะลดลง หากโครงการประสบผลสำเร็จ”

พรที่มีหน้าที่ประสานงานกับชุมชน และมี ประสบการณ์การทำงานด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในชุมชนมาก่อนหน้านี้ ทั้งการทำแนวกันไฟ ปลูกป่า

ทำโซลาร์เซลล์บนดอย คือใบเบิกทางสำคัญที่ทำให้ พวกเขาทำงานร่วมกับชุมชนแห่งนี้ได้ไม่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ นายก อบต.กีดช้าง

“ก่อนที่เราจะผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย พร เคยไปขายไอเดียนี้กับนายก อบต.มาแล้ว เขาเห็นด้วย และพร้อมให้การสนับสนุนเต็มที่ โดยเฉพาะเรื่อง มวลชนและการประสานงานกับชาวบ้านในพื้นที่ เพราะ อยากให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากที่สุด ไม่อยากทำโดยที่ ชาวบ้านไม่เข้าใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นประโยชน์ เราจะ เน้นทำในสิ่งที่ชุมชนอยากได้ และเขาต้องตัดสินใจเอง ว่าอยากได้หรือไม่ โชคดีที่ได้ อบต.เป็นแนวร่วมในพื้นที่ ก่อนเข้ารอบเขาก็ช่วยให้ข้อมูลกับเรา พาไปดูงานที่ จ.ลำพูน และ จ.เชียงใหม่ เมื่อผ่านเข้ารอบจึงเริ่มงาน ได้ทันที”

ทุกวันพุธถูกกำหนดให้เป็นวันลงชุมชน เพราะ ทุกคนว่างตรงกัน กิจกรรม **“ประชาสัมพันธ์”** จึง เริ่มต้นขึ้น เพื่อให้ชาวบ้านรับรู้และเข้าใจถึงการเข้ามา ทำกิจกรรม แผ่นพับและเสียงใส ๆ จากหนุ่มสาวดั่งขึ้น ในหมู่บ้านแม่ตะมาน เรียกความสนใจจากชาวบ้านได้ ไม่น้อย ที่สำคัญได้อานิสงส์จาก อบต.กีดช้าง ที่ช่วย บอกกล่าวชาวบ้านไว้ก่อนหน้านั้น ถัดจากนั้นพวกเขาก็

เริ่มชักชวนให้เยาวชนใน 8 หมู่บ้านของ ต.กีดช้าง ที่สนใจและมีจิตอาสาในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เข้าร่วมกิจกรรม ตามด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลช้างเพื่อทดแทนก๊าซหุงต้มในครัวเรือน ...แต่ก็เกิดคำถามจากชาวบ้านว่า **“จะได้ผลจริงหรือ?”** กิจกรรมถัดมาคือการสร้างรูปธรรมให้เกิดขึ้นและสำแดงผลให้เร็วที่สุดเพื่อสร้างความมั่นใจให้ชาวบ้าน

●● ทำไป “เรียนรู้” ไป

สัปดาห์ถัดมาคือการลงมือสร้างบ่อผลิตก๊าซชีวภาพ 2 บ่อตามแผนที่ต้องการให้เป็น **“บ่อต้นแบบ”** บ่อหนึ่งเป็นบ่อแบบมีฝาปิด อีกบ่อเป็นแบบถังลอย แม้พวกเขาจะศึกษาดูงานมาหลายที่ แต่การทำบ่อก๊าซชีวภาพก็เป็นเรื่องใหม่สำหรับนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ

วิชาเอกการตลาด เมื่อภารกิจต้องดำเนินต่อไป พวกเขาจึงใช้วิธี **“ขอแรง”** สนับสนุนจากชาวบ้าน และ**เยาวชนจากกลุ่มคนฮักป่า “แกนนำ”** คนสำคัญที่พวกเขาหมายมั่นปั้นมือให้เป็นวิทยากรกระบวนการขยายผลโครงการต่อไป ผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมแรงร่วมใจระหว่างชาวบ้านกับนักศึกษาคือ บ่อก๊าซชีวภาพต้นแบบ 2 จุด คือที่โรงอาหารโรงเรียนบ้านแม่ตะมาน และโรงพยาบาลสุขภาพชุมชนตำบลกีดช้างถูกขุดขึ้น และจ้างช่างปูนต่างหมู่บ้านมาช่วยโบกปูนด้านในบ่อให้กลมกลิ้งเรียบเนียนเพื่อไม่ให้เกิดการรั่วซึม สองวันผ่านไปบ่อก๊าซทั้งสองบ่อก็เสร็จพร้อมเป็นต้นแบบ มูลช้างถูกนำมาใส่จนเต็มเพื่อรอดูว่าจะมีก๊าซออกมาหรือไม่

หนึ่งสัปดาห์ผ่านไป สิ่งแรกที่พบคือบ่อแบบถังลอยไม่สามารถควบคุมแรงดันก๊าซได้ พวกเขาจึงเปลี่ยนรูปแบบบ่อมาเป็นบ่อแบบมีฝาปิดทั้ง 2 บ่อแทน แต่ก็ยังไม่มีก๊าซเกิดขึ้น

“ธิม” ภูวเดช วงศ์ชมพู บอกว่า พื้นที่ที่พวกเขาพบปัญหา จึงรีบค้นหาข้อมูลด้วยการสอบถามไปยังผู้รู้ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่กระทรวงพลังงานจังหวัดเชียงใหม่ ก็พบคำตอบว่า ช้างเป็นสัตว์กระเพาะตรง (monogastric system) ประสิทธิภาพในการย่อยอาหารจึงต่ำกว่าสัตว์เคี้ยวเอื้องอื่น ๆ เพราะช้างไม่มีกระเพาะพิเศษสำหรับเก็บสำรองอาหาร ก่อนจะสำรองออกมาเคี้ยวเอื้องเหมือนวัว ควาย ช้างจึงชดเชยโดยการกินอาหารจำนวนมากเพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารเพียงพอกับความ ต้องการ อาหารจึงถูกดูดซึมผ่านลำไส้อย่างรวดเร็ว ก่อนจะถ่ายออกมาภายในเวลา 3 ชั่วโมง มูลช้างจึงหยาบด้วยกากวัชพืชที่ย่อยไม่หมด เมื่อนำมาใส่ในบ่อ จึงทำให้เกิดก๊าซซีกว่ามูลสัตว์อื่น ๆ และหากรอเวลาให้เกิดก๊าซในบ่ออาจจะต้องใช้เวลาจนถึง 2 เดือน

“พวกเราจึงปรับเปลี่ยนวิธีใหม่ด้วยการนำมูลช้างมากวนกับน้ำก่อนแล้วคั้น จากนั้นจึงเทน้ำลงไปในบ่อแทน” ธิมบอก

ขณะที่พรเล่าเสริมว่า พวกเราทดลองทำได้ระยะหนึ่งก็พบข้อมูลว่า การคั้นเอาแต่น้ำของมูลช้างก็ยังไม่สามารถทำให้เกิดก๊าซชีวภาพได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน แต่ต้องกรองเอาเฉพาะกากขนาดใหญ่ออก ให้เหลือกากเล็ก ๆ ไว้บ้าง เพราะกากเหล่านี้จะเป็นแหล่งอาหารที่ดีของจุลินทรีย์ สิ่งสำคัญคือต้องผสมกับมูลวัวด้วย จึงจะทำให้เกิดก๊าซเร็ว... โชคดีที่มูลวัวในชุมชนแห่งนี้มีมากไม่แพ้มูลช้าง เพราะนอกจากปางช้างแล้ว รอบ ๆ ชุมชนแห่งนี้ยังมีบริการวัวเทียมเกวียนกว่า 112 ตัวไว้บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วย

พวกเขาจึงปรับวิธีการใหม่ โดยเริ่มจากการใส่มูลวัวลงไปก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงเติมมูลช้างที่ผ่านการกรองกากชิ้นใหญ่ ๆ ออก แล้วจึงนำมาเติมลงในบ่อทุกวันเช้าและเย็น สัปดาห์ถัดมาก๊าซก็เริ่มมีออกมาให้เห็น

●● สร้างการมีส่วนร่วม “กลยุทธ์” สร้างบ่อก๊าซ

“เซฟ” ศราวุฒิ กาบเกิดู ในฐานะหัวหน้าโครงการบอกว่า หลังจากบ่อก๊าซชีวภาพเริ่มมีก๊าซออกมาบ้าง พวกเขาก็เริ่มใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเชิญชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมโครงการ โดยยื่นเงื่อนไขโปรโมชันสุดคุ้มคือ ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการสร้างบ่อก๊าซ 10 บ่อแรกจะได้รับค่าปลอกซีเมนต์ฟรี แต่ชาวบ้านต้องลงทุนค่าท่อ ปูน และค่าช่างเอง ซึ่งเทคนิคการตลาดแบบนี้มน้าวใจแถมสร้างการมีส่วนร่วมเช่นนี้ ทำให้มีชาวบ้านแสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการ 8 บ่อ

นั่นทัศนีย์ ทับทอง หนึ่งในชาวบ้าน 8 ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการนี้บอกว่า สนใจโครงการนี้เพราะต้องการลดค่าก๊าซในครัวเรือน หากใช้ได้ดีก็คิดว่าจะทำบ่อก๊าซเพิ่มเพื่อรองรับธุรกิจโฮมสเตย์ที่กำลังจะสร้างขึ้นในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้า

หากถามถึงความคุ้มค่าแล้ว เซฟบอกว่าไม่ต้องห่วง เพราะพวกเขาได้ทำการสำรวจเพื่อคำนวณต้นทุนไว้แล้ว โดยพบว่าชาวบ้านแม่ตะมานส่วนใหญ่ใช้ก๊าซหุงต้ม 1 ถึงต่อ 3 เดือน เฉลี่ยเป็นค่าใช้จ่ายเดือนละ 103 บาท และหากมีการติดตั้งบ่อก๊าซชีวภาพชาวบ้านสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้ทันที ซึ่งหากคิดระยะเวลาการคืนทุนจะใช้เวลา 25 เดือนหรือ 2 ปีโดยประมาณ

●● ผลิตภัณฑ์ “ต่อยอด” จากมูลช้าง

เมื่อปัญหาเรื่องกรรมวิธีและกระบวนการผลิตก๊าซคลี่คลายลง พวกเขาเริ่มมองหาประโยชน์และคุณค่าอื่นๆ จากมูลช้าง ซึ่งจากการคลุกเคล้าอยู่กับข้อมูลและผู้รู้จากกระทรวงพลังงานใน จ.ลำพูน และ จ.เชียงใหม่ ทำให้พวกเขารู้ว่า **มูลช้างสามารถนำมาทำปุ๋ยและดินปลูกต้นไม้ รวมถึงกระดาษสาได้อีกด้วย**

...การเดินทางตามหาความรู้ของพวกเขาจึงเกิดขึ้นอีกครั้ง

ปางช้างบ้านแม่ตะมานคือเป้าหมายในการเข้าไปเรียนรู้ เพราะมีธุรกิจแทบจะครบวงจร เริ่มตั้งแต่การจ้างคนงานเก็บมูลช้างตามทางเดินในหมู่บ้านทุกเช้าและเย็น เพื่อนำมาเก็บไว้ในโรงเก็บ โดยส่วนหนึ่งนำไปเทลงบ่อก๊าซชีวภาพขนาดใหญ่ ส่วนหนึ่งนำไปทำกระดาษสา กากที่เหลือจากกิจกรรมทั้งสองจะถูกนำไปใช้เป็นปุ๋ยและดินปลูกต้นไม้ แต่กระนั้นก็ยังมียูลช้างจำนวนมากถูกทิ้งในที่ดินที่เข้าไ้เป็นแหล่งทิ้งมูลช้าง

“แก๊ง” **นัจรีภรณ์ มงคลภัทรสุข** บอกว่า จากการรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในปางช้างพบว่า เจ้าหน้าที่ยินดีให้ความรู้กับชาวบ้านหรือนักเรียนในการทำปุ๋ย ดินปลูกต้นไม้ รวมถึงหากอยากจะทำกระดาษสาที่ยีนดีสนับสนุนอุปกรณ์ต่างๆ ให้อด้วย

“พวกเราดีใจมาก เห็นช่องทางหลายอย่างในการต่อยอดโครงการ และเห็นว่าเด็กนักเรียนในโรงเรียนบ้านแม่ตะมาน น่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายถัดมา เราอยากให้น้อง ๆ มีรายได้เสริมระหว่างเรียน...”แก๊งเล่าด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแฝงไว้ซึ่งความหวัง

●● “ส่งต่อ” ความรู้สู่เยาวชนเพื่อความ “ยั่งยืน” ของโครงการ

เมื่อเห็น “ช่องทาง” ในการสร้าง “ความยั่งยืน” ให้เกิดขึ้นกับชุมชน พวกเขาจึงขอเข้าพบ **สรรพเพชร มหายศนันท์** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ตะมาน พร้อมกับนำเสนอเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ จากนั้นจึงใช้เกมรูกเสอแผนการขยายความรู้เรื่องพลังงานทดแทน และสร้างรายได้เสริมให้กับนักเรียนในโรงเรียนด้วยการทำกระดาษจากมูลช้าง...ทันทีที่น้อง ๆ นักศึกษาเปิดเผยถึงไอเดีย ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ตะมานก็ขานรับ พร้อมมอบหมายให้ **สุพัตรา จอมศิริ** อาจารย์ผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบนำนักเรียนชั้น ม.1 และ ม.2 ร่วมเรียนรู้

“เริ่มแรกพวกเราสอนทฤษฎีให้น้อง ๆ ก่อน เราขอเวลาอาจารย์ 1 ชั่วโมงของวันพุธที่ 18 และวันจันทร์ที่ 23 พฤศจิกายน 2554 ในวันแรกพวกเราให้ข้อมูลทั่ว ๆ ไปของช้าง รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้เด็ก ๆ เห็นภาพความเป็นมาของโครงการนี้ว่าทำไมพวกเราจึงอยากเข้ามาช่วยเหลือชุมชนนี้ และทิ้งท้ายไว้ด้วยความรู้เรื่องก๊าซชีวภาพ วันต่อมาก็ให้ความรู้

เรื่องมูลช่างสามารถนำมาใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง เช่น ดิน ปุ๋ย กระจกสา รววมถึงก๊าซชีวภาพ โดยเรื่องก๊าซชีวภาพพวกเราพาน้อง ๆ ไปเรียนรู้วิธีการเติมมูลช่างที่บ่อบริเวณโรงอาหารของโรงเรียนที่ไปติดตั้งไว้ก่อนหน้านี้”

สุพัตรา จอมคีรี อาจารย์ผู้สอนวิทยาศาสตร์ โรงเรียนบ้านตะมานบอกว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน เล็งเห็นความสำคัญของปัญหามูลช่างและคุณค่าที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้เรื่องพลังงาน จึงมอบหมายให้เธอนำโครงการของนักศึกษามารับการเข้ากับวิชาโครงการวิทยาศาสตร์เสริมให้นักเรียนชั้น ม.1 และ ม.2 ได้เรียนรู้ร่วมกันทุก ๆ วันพุธ

“เราปรับตารางสอนนิดหน่อยเพื่อให้สอดคล้องกับน้อง ๆ นักศึกษาที่จะเข้ามาให้ความรู้นักเรียนของเรา โดยให้ ม.1 กับ ม.2 มาเรียนด้วยกัน น้องนักศึกษาเขาก็จะมาสอนทฤษฎี 2 ครั้ง ปฏิบัติจริง 1 ครั้ง หลังจากที่เขากลับไปเราก็สานต่อ โดยให้นักเรียนแบ่งเวรช่วยกันเติมมูลช่าง พร้อมกับมอบโจทย์ให้เขาไปสังเกตติดตามผลว่ามีน้ำล้นจากบ่อหรือไม่ ถ้าล้นก็ให้เอาไปรดผักที่ปลูกไว้ในโรงเรียน สังเกตติดตามว่าเกิดก๊าซ

หรือยัง วิชาวิทยาศาสตร์เสริมนี้มีทั้งหมด 20 คาบ ที่น้อง ๆ นักศึกษามาช่วยสอนให้ 3 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ สังเกตเห็นว่าเด็ก ๆ จะชอบกันมาก เป็นวิทยาศาสตร์เรื่องพลังงานทดแทนที่พวกเขามีส่วนร่วมในการเรียนรู้”

ขณะที่ **สรเพชร มหายศนันท์** ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ตะมาน บอกว่า เห็นด้วยกับแนวคิดของนักศึกษากลุ่มนี้ เนื่องจากชุมชนแห่งนี้มีวัตถุดิบจำนวนมาก เป็นการสร้างสรรค์และรักษาสິงแวดล้อมที่ดี เราสามารถจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มเข้าเรียนเป็นฐานการเรียนรู้เรื่องพลังงานก็ได้ วิทยาศาสตร์ก็ได้ การงานอาชีพก็ได้ แต่จะเน้นแนวคิดด้านพลังงานทดแทน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรวิทยาศาสตร์

“แนวคิดเรื่องการทำปุ๋ย ทำดิน หรือกระจกสา เพื่อเป็นรายได้ให้กับเด็กนักเรียนนั้น ผมเห็นด้วย แต่นักเรียนของเราส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเขา หลังเลิกเรียนและเสาร์อาทิตย์พวกเขาต้องช่วยพ่อแม่ทำงานที่ไร่ เขาอาจจะไม่สะดวกตรงนี้ แต่ในหลักการแล้วผมเห็นด้วย ซึ่งในอนาคตหากเด็ก ๆ สนใจและพ่อแม่สนับสนุนก็ทำเป็นอาชีพได้เหมือนกัน”

ก้าวต่อไป “หมู่บ้านพลังงาน”

เสถียร ใจคำ นายก อบต.กีดช้าง ผู้ให้ความร่วมมือกับกลุ่มนักศึกษามาตั้งแต่ต้น บอกว่า **อบต. มีแผนที่จะจัดตั้งตำบลกีดช้างเป็นตำบลแห่งพลังงานที่มีระบบการจัดการของเหลือครบวงจรอยู่แล้ว** ซึ่งเมื่อมีโครงการของกลุ่มนักศึกษาเข้ามาก็มีการพูดคุยถึงความเป็นไปได้กันมากขึ้น ชาวบ้านและชุมชนเห็นดีด้วย แม้ที่ผ่านมา อบต. จะทำหน้าที่เป็นเพียงฝ่ายสนับสนุนเท่าที่นักศึกษาร้องขอเท่านั้น แต่เขาเชื่อมั่นว่าโครงการนี้จะได้รับความสนใจจากชาวบ้าน เนื่องจากสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิง

ได้มาก โดยเฉพาะในฤดูหนาวที่เชื้อเพลิงเป็นสิ่งจำเป็น
“เมื่อโครงการของนักศึกษาในกลุ่มนี้เสร็จสิ้นลง
ผมได้เตรียมแผนสำรองไว้โดยชักชวนคนในชุมชนและ
เยาวชนกลุ่มคนฮักป่าเข้าอบรมและเรียนรู้ร่วมกัน เรียก
ว่ามีสองแรงเข้ามาบวกกัน กลุ่มคนฮักป่าผมตั้งขึ้นมา
เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
โดยตรงอยู่แล้ว มีงานหลายด้านที่เขาต้องทำ ซึ่งเรื่อง
พลังงานทดแทนก็เป็นอีกภารกิจหนึ่งที่พวกเขาจะต้อง
ทำต่อเนื่องแน่นอน”

“หนุ่ย” นัฐพงศ์ เมฆวงศ์ แกนนำเยาวชนกลุ่ม
คนฮักป่า ที่นักศึกษาหมยมนั้นปั้นมือให้เป็นผู้สืบทอด
เจตนารมณ์ไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชนอย่าง
ต่อเนื่อง จากการพูดคุยหนุ่ยบอกว่า เรื่องพลังงาน
ทดแทนเป็นเรื่องหลักที่ผู้นำและเยาวชนในชุมชนให้
ความสนใจ คนในชุมชนเคยไปศึกษาดูงานมาหลายแห่ง
ทั้งโซลาร์เซลล์ การตะบันน้ำ กังหันลมปั่นน้ำ รวมถึง
ก๊าซชีวภาพ เนื่องจากบางบ้านไม่มีไฟฟ้าใช้ นอกจากนี้
นี่ยังพบปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าเนื่องจากชาวบ้าน
บางส่วนต้องใช้ฟืนในการหุงหาอาหาร

“พวกเราคิดหนักเหมือนกัน ชาวบ้านและ อบต.
ก็สังเกตเห็นว่าน่าจะมีพลังงานอะไรสักอย่างมาทดแทน
การตัดไม้ พอดูศักยภาพของตัวเองแล้วก็เห็นว่ามี
มูลข้าง มูลวัวนี่แหละที่จะนำมาเป็นพลังงานทดแทนได้
พอดีที่ๆ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นมาทำโครงการนี้
พอดี จึงถือเป็นโอกาสดีที่มาร่วมเรียนรู้ในครั้งนี้”

หนุ่ยบอกว่า **หลังจากที่พี่ๆ กลุ่มนี้ออกไปจาก
พื้นที่ เขาและเพื่อนๆ ในกลุ่มคนฮักป่าจะนำความรู้
ไปขยายผลต่อให้หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป**

ผลจากการลงพื้นที่ให้ความรู้กับชาวบ้าน ศึกษา
ดูงานเข้าออกปางช้างบ่อยครั้ง ทำให้คนในชุมชน
“ตื่นตัว” หันกลับมาใส่ใจกับปัญหาและเห็นประโยชน์
จากมูลข้างมากขึ้น ไม่เพียงแต่คนในชุมชนเท่านั้น แต่

รวมถึงผู้บริหารในปางช้างก็เริ่มเห็นประโยชน์ **ล่าสุด
ผู้บริหารปางช้างแม่แตงประสานงานกับนักศึกษา
เพื่อขอข้อมูลความรู้และเทคนิคต่างๆ ในการสร้าง
บ่อก๊าซไว้ใช้เอง**

●● ชาวบ้านทำได้...เราก็กทำได้

แม้เซฟจะเป็นหัวหน้าโครงการแต่เขาก็มีหลักการ
ทำงานว่า จะต้องไม่เผด็จการ ไม่ครอบงำ แต่จะทำงาน
แบบอะลุ่มอล่วย บอกกรอบการทำงานของแต่ละคน
ให้ชัด เมื่อสมาชิกในที่รู้หน้าที่ของตัวเอง งานก็จะ
ดำเนินไปได้ เมื่อถามถึงสิ่งใหม่ๆ ที่ได้เรียนรู้ เซฟตอบ
กลับทันที “ทุกคนในทีมของเราไม่มีใครเคยกวนมูลเลย
ความรู้สักผมครั้งแรกคือ อยากรจะร้องไห้ ผมไม่ชอบ
อะไรที่มันเหม็นๆ ถึงจะมีหน้ากาก มีถุงมือ แต่ผมก็ต้อง
แอบไปอ้วก ไม่อยากให้เพื่อนเห็นความอ่อนแอของเรา
มันถอดใจอยู่แล้ว ตอนนั้นคิดว่าทำไมต้องมาทำด้วย
ทำแล้วได้อะไร แต่ก็พยายามทำต่อไปให้มันเสร็จ
พอทำต่อไปๆ ก็เริ่มชิน ไม่คิดถอดใจแล้ว” ...เพราะ
สิ่งสำคัญที่ทำให้เซฟ เดินหน้าต่อไปก็คือ **การได้เห็น
ลูกทีมทุกคน รวมถึงชาวบ้านหรือแม้แต่อาจารย์ที่**

ทุ่มเทตั้งใจทำงานอย่างไม่ปริกapakบ่น ก็เลยคิดว่า
แล้วทำไมเราจะทำไม่ได้

ธิมหนุ่มน้อยที่ดูจะไฟแรงที่สุด เพราะจากการ
พูดคุยทำให้เราทราบว่าเขาจะเป็นนักศึกษา
คณะบริหารธุรกิจชั้นปี 1 มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
แล้ว เขายังเป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะวิศวกรรมเครื่องกล
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่อีกด้วย ธิมเข้ามาทำงานกับ
เพื่อนๆ โดยการชักชวนของ **วีระพันธ์ อะนั้นชัยธวัช**
หรือ **“อาจารย์เบย์”** ที่มั่นใจว่า ความรู้ด้านวิศวกรรม
เครื่องกลของเขาจะช่วยเสริมศักยภาพการทำงานของ
นักศึกษาให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยธิมจะเข้ามาช่วยดูเรื่อง
ความปลอดภัยเป็นหลัก

วีระพันธ์ อะนั้นชัยธวัช หรือ “อาจารย์เบย์”
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ บอกถึงบทบาทที่ตัวเอง
วางไว้ว่า เขาจะไม่เข้าไปยุ่งกับกิจกรรมของนักศึกษา แต่
จะเข้าไปตามงานมากกว่า ถ้ามีการประชุมก็จะเข้าไป
นั่งฟัง ตรงไหนขาดตกบกพร่องก็จัดไว้ เมื่อประชุมเสร็จ
ก็แนะนำแต่ละจุดให้เขา จะทำหน้าที่เป็นตัวเสริม
มากกว่า ไม่คิดให้เขาทั้งหมด ไม่เช่นนั้นเขาจะคิดไม่เป็น
อาจารย์เบย์บอกว่า จากการติดตามพัฒนาการ
ของนักศึกษาทีมนี้พบว่า หลายคนมีการเปลี่ยนแปลง
ในทางที่ดี รู้จักการเผชิญหน้ากับปัญหามากขึ้น มีการ
วางแผนที่ชัดเจน เช่น พู่วงนี้พวกเขาจะทำอะไรก็จะมี
การประชุมวางแผนก่อน หากไม่วางแผนให้ดีอาจทำให้
การทำงานของพวกเขาไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ●●

เหนือความสำเร็จคือ “การเรียนรู้”

บนเส้นทางแมยาวไกล...ที่นักศึกษากลุ่มนี้ได้ฟันฝ่าเรียนรู้มาแรมเดือน มีบทเรียน
เกิดขึ้นมากมายนอกตำรา รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับพวกเขา

ศราวุฒิ กาบเกตุ หรือ “เซฟ” หัวหน้าโครงการ

เป็นครั้งแรกที่ผมทำโครงการแบบเต็มตัวเต็มกำลัง ที่ผ่านมามีแต่ลงชุมชนแบบ
ผิวเผิน ไม่รับรู้ความคิดของชาวบ้าน บางทีเราก็ตั้งความหวังไว้ก่อนว่าทุกอย่างจะราบรื่น
ไม่มีปัญหา แต่พอมาทำโครงการนี้พบว่ามันไม่ได้เป็นอย่างที่เราคิด เราได้สัมผัสความคิด
ความรู้สึกของชาวบ้านจริง ๆ มีปัญหาให้เราต้องแก้ไขจริงจัง แต่ถึงแม้จะมีปัญหาอย่างไร
ถ้าเราทำงานเป็นทีมก็จะผ่านพ้นไปได้ แรก ๆ ก็มีปัญหาเรื่องความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน
แล้วในที่สุดเราก็ตั้งใจได้ว่ามันไม่เป็นผลดีที่เรามาเถียงกัน เพราะฉะนั้นเราต้องยอมรับ
ความคิดเห็นของทุกคนให้มากขึ้น

นิจริกรณ์ มงคลเกียรติสุข หรือ “แก๊ง”

สิ่งที่ได้เรียนรู้มากที่สุดคือกระบวนการวางแผน จากเดิมเป็นคนที่ไม่อยากจะทำอะไรก็ทำ ไม่ชอบการวางแผน แต่เมื่อเกิดการผิดพลาดขึ้นเราก็เริ่มเรียนรู้ว่าถ้าวางแผนดี การทำงานก็จะราบรื่น อีกอย่างเราเป็นคนในเมืองจึงไม่ชอบเข้าชุมชนเท่าไร แต่พอทำโครงการก็ต้องมานอนค้างคืน กินอยู่ที่นี้ ต้องปรับตัวใหม่ สภาพอากาศเปลี่ยนก็ต้องปรับ ที่นี้มีร้านอาหารก็จริงแต่ไม่สะดวกสบาย เราอยากจะทำที่เรชอบก็ไม่มี ขนมก็ไม่มี เราต้องดมกลิ่นมูลช้างทุกวัน เข้ามาอนก็ได้กลิ่นอีก ตื่นเช้าก็ต้องจับมูล จนตอนนี้ชินแล้ว รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

ปัญชลิกา ศรีมูล หรือ “เมย์”

ก่อนหน้านี้ใช้เวลาหมดไปกับการอยู่หอพัก เล่นอินเทอร์เน็ต หลับและตื่นขึ้นมาอีกครั้งในช่วงสายได้ ... แต่เดี๋ยวนี้ตรงต่อเวลามากขึ้น ได้ทำงานที่เป็นประโยชน์กับคนอื่น เหมือนตัวเองมีคุณค่ามากขึ้น รู้สึกดีว่าการนั่งเล่นอินเทอร์เน็ตทุกวัน ไม่ได้ทำอะไรให้มีคุณค่า รู้ว่าการเรียนในห้องเรียนอย่างเดียวไม่ทำให้เรารู้ทุกอย่าง โครงการนี้ทำให้ได้เข้าไปช่วยเหลือชุมชนให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดี ในอนาคตหากมีโอกาสก็อยากจะช่วยเหลือชุมชนอีก แล้วก็จะนำประสบการณ์จากตรงนี้ไปใช้ได้ในอนาคต

กาวิตน์ ยาประเสริฐ หรือ “ฟ้า”

โครงการนี้ทำให้ได้เรียนรู้หลักการการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน มีการสำรวจวิจัย ดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อก่อนทำงานกลุ่มส่งอาจารย์ จะลืมนั่นลืมนี่ อันนี้ขาดอันนี้เกิน แต่พอได้มาทำงานนี้ทำให้เธอได้ประสบการณ์ดี ๆ เรื่องการวางแผน เวลากลับไปเรียนอีกครั้งหนึ่งรู้เลยว่าต้องแบ่งงานอย่างไร ขณะเดียวกันก็ได้รู้ซึ่งถึงคำว่าสำนึกรักบ้านเกิดอย่างแท้จริง เพราะตั้งแต่เล็กจนโต ไม่เคยเข้าใจคำนี้สักที ทั้ง ๆ ที่เธอก็อยู่ในชุมชน เมื่อปิดเทอมกลับบ้านไปเยี่ยมญาติก็ได้แต่คิดว่าทำไมต้องทำนา ทำไมต้องส่งลูกไปเรียนในเมือง แต่พอได้เข้ามาในชุมชนจริงๆ ก็เห็นว่าจริงๆ แล้วในชุมชนมีทรัพยากรเป็นชุมชนทรัพย์ของแต่ละพื้นที่ การได้ทำงานที่บ้านตัวเองเป็นการทำงานที่ยั่งยืนที่สุดแล้ว

ภูวเดช วงศ์ชมพู หรือ “ทึม”

ได้พัฒนาตัวเองหลายอย่าง ได้กระตุ้นสมองเราให้พัฒนาตลอดเวลา ได้คิดแก้ไขปรับเปลี่ยนจากเรื่องยาก ๆ ให้เป็นเรื่องง่าย เมื่อก่อนไม่สนใจเรื่องแบ่งเวลา แต่มาทำงานที่เราต้องตรงต่อเวลา เพราะเราทำงานกับผู้ใหญ่เวลานัดกับชาวบ้านจะผิดเวลาไม่ได้

คะนิงนิจ นันตริตน์ หรือ “ไก้”

แม้จะไม่มีหน้าที่ตายตัว แต่ไก้ก็เป็นตัวช่วยที่ดีของเพื่อนๆ ทั้งเก็บมูลช้าง กวนมูลช้าง และถ่ายรูป เหนื่อยแต่ก็สนุก ตอนแรกไม่คิดว่าจะต้องมาเก็บมูลช้าง แต่พอต้องทำก็ทำได้ ไม่ใช่เรื่องยากอะไร แค่อัดใส่ถังแล้วยกขึ้นคอกยเท่านั้น แม้จะเป็นอนตัวบ้าง แต่ก็ทำได้ ไม่มีปัญหา

สุภาพร ชมเพชร หรือ “พร”

แกนหลักสำคัญในการประสานงานระหว่างนักศึกษากับชุมชน ที่มีเทคนิคสำคัญในการเป็นผู้ประสานงานที่ดีว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน ขณะเดียวกันก็ต้องไม่รุกเร้าเอาแต่ผลประโยชน์จากชาวบ้าน แต่ต้องใช้วิธีค่อยๆ พูดคุย เปิดเผยไอเดียของทีมไปเรื่อยๆ แล้วคอยรับไอเดียของชาวบ้านด้วยเช่นกัน สิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการดำเนินมาได้ เพราะสมาชิกทุกคนมีความอดทน และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่มีใครโกรธกัน พูดคุยกันด้วยเหตุและผล ยืนอยู่บนความปรารถนาเดียวกันคือการพัฒนาชุมชน

โครงการพลังงานทดแทนบนคอกยสูงของกลุ่มคนอักษป่า

ต.กั๊ดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

อาจารย์ที่ปรึกษา นายวิระพันธ์ อะนันชัยฉวีช

หัวหน้าโครงการ นายศราวุฒิ กาบเกตุ

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวปัญชลิกา ศรีมูล	4. นางสาวนัจจิภรณ์ มงคลภัทรสุข
2. นางสาวคะนิงนิจ นันตริตน์	5. นายภูวเดช วงศ์ชมพู
3. นางสาวสุภาพร ชมเพชร	6. นางสาวภาวิณี ยาประเสริฐ

“วัดปงสนุก” การท่องเที่ยว ด้วยโลกเสมือนจริง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำความรู้
ด้านแอนิเมชัน สร้าง “โลกเสมือนจริง” ให้
วัดปงสนุกเหนือ หวังส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ให้เกิดชุมชนออนไลน์

“วัดปงสนุกเหนือ” ตั้งอยู่ที่ ต.เวียงเหนือ อ.เมือง จ.ลำปาง ก่อนหน้านี้ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก แต่หลังจากได้รับรางวัลด้านการอนุรักษ์มรดกทางด้านวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก จากองค์การยูเนสโกในปี 2551 จากความร่วมมือร่วมใจกันของพระและชาวบ้านในพื้นที่ที่ช่วยกันทำนุบำรุงศาสนสถาน จนชื่อของ “วัดปงสนุกเหนือ” เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น นับแต่นั้นเป็นต้นมาก็ได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ชาวไทยและชาวต่างชาติต้องแวะเวียนมา

เดิมวัดแห่งนี้มีชื่อเรียกมากถึง 4 ชื่อคือ วัดปงสนุก วัดศรีจอมไคล วัดพะยาว และวัดศรีจอมภูมิ แต่ปัจจุบันคงเหลือไว้เพียงชื่อ “วัดปงสนุกเหนือ” เท่านั้น

ความสงบ ร่มรื่น และความสวยงามของอาคารต่าง ๆ ในวัดที่ผสมผสานศิลปล้านนา พม่า และจีน ได้อย่างลงตัว โดยเฉพาะ “ม่อนดอย” สถานที่ตั้งของวิหาร “พระเจ้าพันองค์” มีลักษณะเป็นโถงทรงมณฑปจัตุรมุข ประดับพระพิมพ์เนื้อชินกว่าหนึ่งพันองค์รายรอบตัววิหาร ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจศึกษาศิลปะล้านนาแวะเวียนมาอย่างไม่ขาดสาย แต่น่าเสียดาย

ว่าแม้จะเดินชมจนทั่วแล้ว นักท่องเที่ยวก็ยังไม่รู้ว่าตรงไหนคือ “ม่อนดอย” และวัดนี้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาเช่นไร วัดเองก็ไม่มีบุคลากรคอยให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว จึงเป็นที่มาของการทำโครงการ “การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยโลกเสมือนจริง” ของนักศึกษาวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการเข้าร่วมแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่... สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2554 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุน

รวมพล...คนสร้างโลกเสมือนจริง

เมื่อเห็นปัญหาดังกล่าว “โบ๊ท” ศักดิ์รินทร์ แซ่ตัน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาแอนิเมชัน วิทยาลัย ศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รู้สึก สนใจและอยากนำความรู้ด้านแอนิเมชันที่มีอยู่มาใช้ แก้ปัญหาให้กับวัดปงสนุกแห่งนี้ จึงชักชวน “ต้นข้าว” เสฎฐิ์ บุญ และ “จิ้ง” เชน ชูน้อย และเพื่อน ๆ อีก 5 คนเข้ามาเสริมทีม

ยังไม่ทันเริ่มงาน ความกังวลก็เกิดขึ้น *“ผมห่วง เขาเรื่องเดียวคือการลงชุมชน”* เสียงนี้ไม่ได้ดังมาจาก นักศึกษา แต่เป็นเสียงความห่วงใยที่ตั้งมาจากใจของ **พรเทพ ทิฆานนท์** หนึ่งในอาจารย์ที่ปรึกษา เพราะ นักศึกษาแต่ละคนไม่มีประสบการณ์ทำงานกับชุมชน มาก่อน เขาจึงอาสาทำหน้าที่เข้าไปสร้างความเชื่อมั่น ให้กับแกนนำในชุมชน

เมื่อได้แม่ทัพนำทีม การแบ่งงานจึงเริ่มขึ้น *“โบ๊ท”* ในฐานะหัวหน้าโครงการอาสาทำหน้าที่ ประสานงาน มี *“ต้นข้าว”* ทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ กับชาวบ้านในพื้นที่ เพราะด้วยบุคลิกที่สดใส ร่าเริง สนุกสนาน จึงช่วยลดช่องว่างของคนในชุมชนกับทีม นักศึกษาลงได้ และเมื่อความสนิทสนมเกิดขึ้น การ ลงพื้นที่ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการให้เจ้าอาวาสวัด แกนนำ และคนในชุมชนก็เกิดขึ้น ด้วยการจัดเวที ประชาคมรับฟังความคิดเห็นของชุมชน หลังจาก โครงการของพวกเขาผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย

โบ๊ท บอกว่า **พระน้อย นรุตโตโม** รองเจ้าอาวาส วัดปงสนุกเหนือ ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสให้เป็น ประธานฝ่ายวัดชักชวนชาวบ้านเข้ามาให้ความคิดเห็น ต่อโครงการของนักศึกษา ถือเป็นารพบเจอกันครั้งแรกของทั้งสามฝ่ายคือ นักศึกษา ชาวบ้าน และวัด ซึ่ง

การพูดคุยในวันนั้นทำให้รู้ว่า **วัดและชุมชนอยาก ให้ วัดปงสนุกเหนือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้านศิลป วัฒนธรรม และพุทธศาสนา** ไม่เน้นขายสินค้า เพราะ อาจทำให้ขาดระเบียบ สร้างความรำคาญให้นักท่องเที่ยว และบดบังความสวยงามของสถานที่

“ม่อนดอย” โลกเสมือนจริง ที่ต้องสร้าง

เมื่อตีโจทย์ความต้องการของชุมชนได้ การ ปฏิบัติงานจึงเริ่มขึ้นด้วยการสร้าง **“ม่อนดอย”** ตั้งแต่ บริเวณบันไดจนถึงวิหารพระเจ้าพันองค์ให้เป็น **“โลกเสมือนจริง”** เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของวัด ผ่านโลกออนไลน์ ถือเป็นวิธีคัดกรองนักท่องเที่ยวที่ สนใจด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมจริง ๆ ให้เข้ามา เที่ยวที่วัดแห่งนี้

โบ๊ท เล่าว่า กว่าพวกเขาจะสามารถสื่อสารให้ ชาวบ้านเข้าใจคำว่า **“โลกเสมือนจริง”** ได้ก็ใช้เวลานานพอสมควร โดยตอนแรกชาวบ้านคิดว่าพวกเขาจะทำ เป็นการ์ตูนแอนิเมชัน ต้องอธิบายกันอยู่นานว่า **“โลกเสมือนจริง”** เป็นการจำลองสถานที่ท่องเที่ยว ต่าง ๆ ของวัดปงสนุกผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งนัก ท่องเที่ยวสามารถเข้าไปดูตัวอย่างได้ก่อน ด้วยการคลิก เมาส์ไปรอบ ๆ วัด เรียกได้ว่าเป็นการย่อส่วน วัดปงสนุกเหนือไว้ในคอมพิวเตอร์นั่นเอง

*“พวกเราพบว่าศัพท์เทคนิคด้านเทคโนโลยี ยากต่อการเข้าใจของชาวบ้าน จึงพยายามหาวิธีอธิบาย ด้วยการนำ **“ขวดน้ำ”** มาประกอบการอธิบายว่า เมื่อ ขวดน้ำเข้ามาอยู่ในโลกเสมือนจริงแล้ว ทุกคนจะ สามารถดูขวดน้ำได้ทุกทิศทางจากคอมพิวเตอร์ เมื่อ เข้าใจตรงกันแล้ว ชาวบ้านยิ่งชื่นชมแนวคิดของเรา และตั้งตารอคอยให้ผลงานประสบผลสำเร็จ”* โบ๊ทเล่า ถึงอุปสรรคเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้น

ปณงานอย่างรวดเร็ว...รองรับงานหนัก

เมื่อเข้าใจกันดีแล้วทั้งสามฝ่าย นักศึกษาจึงแบ่งงานให้เพื่อน ๆ ทุกคนทำตามความถนัด มี “โบ๊ท” รับผิดชอบดูแลด้านกราฟิกในส่วนของตัววิหารพระเจ้าพันองค์ “ต้นข้าวและข้าวเจ้า” ทำกราฟิกของม่อนดอย “จิ้ง” ทำโปรแกรมสร้างโลกเสมือนจริง ร่วมกับ “ก้อง” พรสิทธิ์ นิลผาย โดยมี “การ์ตูน” ตุลยา หาญเลิศ เข้ามาช่วยทำโปรแกรมในส่วนเสาหงส์ และ “บุม” ภาณุพล ดาราสุวรรณ ช่วยทำเจดีย์กับซุ้ม

“จิ้ง” เล่าว่า เมื่อการแบ่งงานสร้างโมเดลลงตัว ก็ถึงเวลาทำงานจริง การเดินทางระยะทางเกือบ 100 กิโลเมตร จากเชียงใหม่ถึงวัดปงสนุกเหนือ จ.ลำปาง เกิดขึ้นหลายครั้ง เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัด รายละเอียดของสถานที่และวัตถุโบราณต่างๆ ทั้งม่อนดอย วิหารพระเจ้าพันองค์ เสาหงส์ และเจดีย์ ผ่านภาพถ่ายทุกซอกทุกมุม รวมทั้งวัดขนาดที่ถูกต้องเพื่อนำมาย่อส่วนสำหรับการขึ้นโมเดล รวมถึงบทสัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อนำมาใช้ทำข้อมูลประกอบ

“การวัดขนาดวัตถุเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างโลกเสมือนจริง เพราะต้องทำให้ใกล้เคียงของจริงมากที่สุด เราติดปัญหาที่การทำม่อนดอยกับวิหารพระเจ้าพันองค์มีขนาดใหญ่ไม่สามารถใช้เครื่องสแกนได้เหมือนวัตถุเล็กๆ พวกเราจึงต้องใช้วิธีการปั้นโมเดลขึ้นใหม่ ย่อส่วนให้สามารถเข้าเครื่องสแกนได้ โดยใช้ภาพถ่ายในมุมต่างๆ มาใช้ประกอบการขึ้นโมเดลและลงรายละเอียดอย่างพื้นผิววัตถุ ก่อนจะใช้โปรแกรม Unity สร้างให้กลายเป็นโลกเสมือนจริง ด้วยขนาดใหญ่และรายละเอียดเยอะมาก อาจทำให้รายละเอียดบางอย่างหายไป ผมต้องไปเก็บรายละเอียดใหม่ บางครั้งพวกเราต้องขนอุปกรณ์ไปนั่งทำงานอยู่ที่วัดปงสนุกเหนือเพื่อตรวจสอบรายละเอียดต่างๆ ของงานไปพร้อมกัน” จิ้ง เล่ารายละเอียดการทำงาน

“โลกเสมือนจริง” ไม่ได้มีไว้ให้ผู้ใช้เข้าไปชมภาพเท่านั้น แต่ผู้ใช้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ในโลกออนไลน์ได้ เหมือนได้เดินชมอยู่ในวัดจริง ๆ และเมื่อคลิกเมาส์ไปตามจุดต่างๆ ข้อมูลความเป็นมาก็จะปรากฏให้เห็น เพราะฉะนั้นรายละเอียดของทุกส่วนจึงต้องมีความชัดเจนถูกต้อง ทั้งนี้ในส่วนของคุณม่อนนั้น

พวกเขาได้รับความช่วยเหลือจาก **รศ.ดร.วรลักษณ์ บุนนยสุรัตน์** อาจารย์คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ที่ศึกษาและเก็บข้อมูลวัดปงสนุกเหนือมานานหลายปี

ข้อจำกัดของโปรแกรม

จึงเล่าต่อว่า แม้พวกเขาอยากทำให้โปรแกรมท่องเที่ยววัดปงสนุกเหนือเสมือนจริงมากเพียงใด แต่ด้วยข้อจำกัดของโปรแกรมที่ไม่สามารถรองรับรายละเอียดได้มากนัก พวกเขาจึงจำเป็นต้องตัดทอนรายละเอียดบางอย่างออกไป เพื่อให้โปรแกรมทำงานได้เร็วขึ้น แต่ยังคงไว้ซึ่งภาพที่สวยงามเหมือนเดิม

เช่นเดียวกับมุมมองที่รับผิดชอบในส่วนของเจดีย์กับซุ้มบอกว่า งานนี้ทำทายนมาก เพราะเป็นการสร้างที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ ความยากอยู่ที่ต้องปั้นโมเดลให้

ละเอียดใกล้เคียงของจริงโดยลดทอนบางจุดลง ซึ่งต้องคิดให้ดีว่าจะเพิ่มหรือลดส่วนไหน เพื่อให้โปรแกรมทำงานได้เร็วขึ้นโดยรายละเอียดสำคัญไม่หายไป

เมื่อข้อมูลครบ ทีมสร้างโปรแกรมก็เดินหน้าปั้นโมเดลในโปรแกรม Autodesk Maya เสร็จแล้วจึงนำไปใส่ในโปรแกรม Unity เพื่อให้สิ่งที่สร้างขึ้นกลายเป็นโลกเสมือนจริงที่สมบูรณแบบ ก่อนจะใส่ชื่อสถานที่วัตถุสิ่งของ และประวัติความเป็นมาต่าง ๆ ลงไป

ชักชวนเยาวชนสร้างโลกเสมือนจริง

ระหว่างที่ต่างคนต่างขะมักเขม้นอยู่กับการปั้นโมเดลในส่วนของตัวเอง นักศึกษายังจัดกิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน โดยนำ “เครื่องสแกนสามมิติ” มาให้พระและชุมชนทดลองใช้ และแสดง

วิธีการสแกนพระพุทธรูปไม่ให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีนี้ร้องเจ้าอาวาสวัดปงสนุกเหนือบอกว่า หากเป็นไปได้ในอนาคตต่อยอดโครงการนี้เพื่อให้เกิดผลดีกับวัดมากขึ้น

นอกจากจะนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนแล้ว นักศึกษาทีมนี้ยังชักชวนน้อง ๆ เยาวชนในพื้นที่ เช่น นักเรียนโรงเรียนมิชชันนารี โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง และโรงเรียนบ้านปงสนุกเหนือ มาฝึกอบรมการสร้างโลกเสมือนจริงที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยหวังสอดแทรกแนวคิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น สำนึกรักบ้านเกิดให้เกิดขึ้น เพื่อให้เยาวชนเกิดความรัก ความหวงแหนในสถาปัตยกรรมโบราณที่มีอยู่ในท้องถิ่น กิจกรรมนี้ นอกจากจะได้รับความสนใจจากนักเรียนแล้ว ยังได้รับความสนใจจากพระภิกษุวัดปงสนุกเหนือเข้าร่วมอบรมด้วย

จึงบอกว่า กิจกรรมนี้จะเริ่มจากการให้น้อง ๆ เรียนรู้การใช้โปรแกรม Autodesk Maya การใช้เทคโนโลยี Motion Capture และโปรแกรม Unity ที่ใช้สร้างโลกเสมือนจริง หลังจากนั้นให้น้อง ๆ วาดเจดีย์หรือวิหารต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนตามจินตนาการของ

แต่ละคน โดยได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์จากวิทยาลัย ศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเทคนิคการสอนแบบนี้ นักศึกษาบอกว่า เป็นการ “ปลูกจิตสำนึก” รักท้องถิ่นไปในตัว

“ทุกโปรแกรมที่เราสอน เราจะให้น้อง ๆ ได้ทดลองทำจริง ให้เขาสร้างวัด วิหาร เจดีย์ เพื่อให้เขารู้รายละเอียดความเป็นมา ปลูกฝังความรักความหวงแหนให้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง เราไม่คิดว่ามันจะเห็นผลในวันนี้ แต่อาจจะเห็นผลในอีกหลายสิบปีข้างหน้าก็ได้” จึงบอกถึงอุปายที่ใช้อย่างน่อง

“เสริมพลัง” แห่งการอนุรักษ์

แม้จะได้รับรางวัลจากยูเนสโกจนทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมมากขึ้น แต่วิถีปฏิบัติของคนในชุมชนต่อวัดยังคงดำเนินไปตามปกติ คนในชุมชนพยายามคงไว้ซึ่งความเป็นชุมชนท้องถิ่น ได้เขียนโครงการวิจัยขอทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ด้วย เพื่อสร้างการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ณ วัดปงสนุกเหนือ ชักชวนให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่เรียนรู้วิถีกรรมทาง

ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน และทำเครื่องสักการะท้องถิ่น ซึ่งการเข้าไปทำโครงการงาน “การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยโลกเสมือนจริง” ของนักศึกษามีส่วนช่วยให้งานวิจัยชิ้นนี้บรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น

ฉัตรดนัย แซ่ตั้ง และ **ธนวิชญ์ ปันทัน** ทีมวิจัยท้องถิ่น สกว. บอกว่า หากโครงการของนักศึกษาสำเร็จก็จะช่วยให้โครงการวิจัยของสกว. พัฒนาไปได้อีกระดับหนึ่ง โดยเฉพาะการดึงเยาวชนเข้ามาร่วมกิจกรรม และสื่อที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารกับเยาวชน

“เวลาที่เราชวนเด็กมาอบรม เราจะไม่มีสื่อให้เด็กดู ถ้าอธิบายอย่างเดียวเด็กก็ไม่ค่อยสนใจ แต่ถ้ามีสื่อมาช่วยเด็กจะสนใจ เพราะง่ายต่อการทำความเข้าใจ” ฉัตรดนัยบอกถึงประโยชน์ที่ได้รับ

กด “Like” ให้โลกเสมือนจริง

โลกเสมือนจริงของวัดปงสนุกเหนือที่ถูกสร้างขึ้นโดยนักศึกษากลุ่มนี้ถูกเผยแพร่ผ่านโลกออนไลน์อย่าง Facebook ช่องทางการสื่อสารที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างมากใน Social Network โดยหวังให้ผู้เข้ามาเห็นความสวยงามและได้รับความรู้กลับไปด้วย ซึ่งหากมีจำนวนคนที่มากกด ‘Like’ มากก็แสดงให้เห็นว่ามีผู้สนใจมาก

ไบบ์บอกว่า การสร้างโลกเสมือนจริงนี้เปรียบเสมือนการโฆษณาสถานที่ท่องเที่ยวไปในตัว คนที่สนใจก็สามารถไปชมของจริงได้ เหมือนเป็นการคัดกรองนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมไปในตัว เพราะเป้าหมายของโครงการนี้ไม่ได้ต้องการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว แต่เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อวัดปงสนุกเหนือ

วิธีการเข้าใช้โลกเสมือนจริงวัดปงสนุกเหนือบน Facebook เพียงค้นหาคำว่า “WatPongsanuk’s VirtualWorld” ก็จะเจอหน้านี้ได้ไม่ยาก โดยผู้ใช้ต้องโหลดและติดตั้งโปรแกรม Unity ในคอมพิวเตอร์ก่อน จึงจะใช้งานโลกเสมือนจริงของวัดปงสนุกเหนือได้

จากเจตนารมณ์ของวัดปงสนุกเหนือที่ต้องการเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ถือเป็น “ต้นแบบ” ที่ดีให้กับวัดหลายแห่ง ที่ไม่ถูกกลืนหายไปกับกระแสการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ซึ่งการสร้างโลกเสมือนของวัดปงสนุกเหนือที่นักศึกษาทำขึ้นมา อาจช่วยเผยแพร่ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัดปงสนุกเหนือได้อีกช่องทางหนึ่ง

“เรียนรู้อะไร” จากโลกเสมือนจริง

พรเทพ ฑีฆานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา บอกว่า ต้องยอมรับว่าเด็กที่เรียนสาขานี้ต้องพบเจอการทำการ์ตูน แพนตาซี ซึ่งความทันสมัยเหล่านี้ทำให้อาจหลงลืมศิลปวัฒนธรรมหรือวิถีของชุมชนบางอย่างไป บางคนไม่รู้จักไม่เคยลงชุมชน ถือเป็นจังหวะที่ดีที่มีโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เข้ามาให้ให้นักศึกษาได้ฝึกการทำงานเพื่อชุมชน

สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น มองเห็นชัดเจนคือการทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งยอมรับว่าทุกคนเป็นมือใหม่ แต่จากความพยายามของพวกเขาที่ขยันลงพื้นที่ สอบถามพูดคุย สร้างความสัมพันธ์สนมคุ้นเคยกับชาวบ้าน การทำงานร่วมกับชุมชนครั้งแรกในชีวิตของพวกเขาจึงถือว่าประสบความสำเร็จเกินกว่าที่คาดไว้

สิ่งใหม่ๆ ก็ได้เรียนรู้

แม้การสร้างโลกเสมือนจริงในสื่อออนไลน์ จะวัดผลความสำเร็จได้ด้วยการกด 'Like' แต่ประสบการณ์ที่นักศึกษาในกลุ่มนี้ได้เรียนรู้จากการทำโครงการนี้ คงไม่มีอะไรวัดได้ นอกจาก “กระบวนการเรียนรู้” ที่พวกเขาจดจำไว้ไม่รู้ลืม

ศักดิ์รินทร์ แซ่ตัน หรือ “โบก” หัวหน้าโครงการ

การทำงานกับชุมชนครั้งนี้ถือเป็นความแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในชีวิต ก่อนหน้านั้นผมไม่เคยเข้าไปคลุกคลีกับชาวบ้านเช่นนี้มาก่อน สิ่งที่ได้รับคือ ความประทับใจที่ชาวบ้านให้การต้อนรับ ได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่ไม่เคยรู้มาก่อน โดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของไทย ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือ จากเดิมที่เคยนั่งเล่นอินเทอร์เน็ตเสียเวลาไปกับเรื่องไร้สาระ ก็รู้จักใช้เวลาว่างให้ประโยชน์มากขึ้นทั้งการเรียนและการทำงานเพื่อให้โครงการประสบผลสำเร็จ

เซน ชูน้อย หรือ “จิ้ง”

รู้สึกดีที่ได้เห็นคนในชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะผมเติบโตมาในสังคมเมือง จึงไม่เคยเห็นสังคมชุมชนแบบนี้มาก่อน ได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน รู้จักวิธีแก้ปัญหา และตรงต่อเวลามากขึ้น

ศุลยา หาญเลิศ หรือ “การ์ตูน”

ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ได้พบเจอผู้คนหลากหลาย ได้เรียนรู้วิธีการสื่อสาร รู้จังหวะเวลาการเข้าหาชาวบ้าน ได้ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ วิธีการเก็บรักษาศิลปะ โบราณสถานโบราณวัตถุ

โครงการ “การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยโลกเสมือนจริง”

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ	นายกลวัชร คล้ายนาค
นางสาววิดาวัฒน์ จันทร์ปรีชา	นายณพพล วงศ์ดีตะ
นายอนุกุล ศิริพันธ์	รศ.ดร.วรัญจักษ์ บุญยสุรัตน์
ดร.ณพิศิษฐ์ จักรพิทักษ์	นายพรเทพ ชีษานนท์
หัวหน้าโครงการ	นายศักดิ์นรินทร์ แซ่ตัน

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวศุลยา หาญเลิศ
2. นายภาณุพล ดาราสุวรรณ
3. นางสาวธีรญาณภา บัวดี
4. นายพรสิงห์ นิลผาย
5. นายเชน ชูน้อย
6. นายจิระวัฒน์ พัฒนถาบุตร
7. นายเสฐิติ บุญชู

สวนสนุก สุขใจเต็มเต็ม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วงเล่น 10 ชั้นและสนามเด็กเล่น
สำหรับเด็กออทิสติก ถูกออกแบบและ
สร้างสรรค์ด้วยมันสมองและสองมือ
ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เพื่อให้เด็กๆ มีพัฒนาการขั้นพื้นฐาน
ทางสังคมที่ดี พร้อมจะอยู่และเรียนรู้
ร่วมกับสังคมภายนอก

“เด็กพิเศษ” เริ่มเป็นคำที่คุ้นหูมากขึ้นในปัจจุบัน หลายคนอาจสงสัยว่าพวกเขาคือใคร และเด็กแบบไหนหรือที่เป็นเด็กพิเศษ เด็กกลุ่มนี้มีความสำคัญอย่างไร

“เด็กพิเศษ” มาจากคำเต็มว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” หมายถึงเด็กกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพิ่มเติมจากวิธีการตามปกติ ทั้งการใช้ชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ และการเข้าสังคม เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของเขาเอง โดยออกแบบการดูแล ช่วยเหลือเด็ก ตามลักษณะความจำเป็น และความต้องการของเด็กแต่ละคน คำว่า “เด็กพิเศษ” จึงมีความหมายกว้างครอบคลุมเด็กที่มีความบกพร่องหรือพิการทุกกลุ่ม ปัญหา เด็กที่เป็นอัจฉริยะหรือมีความสามารถพิเศษ

เฉพาะด้าน แต่ในปัจจุบันเมื่อพูดถึงเด็กพิเศษ มักนึกถึงกลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางการเรียนรู้ และกลุ่มออทิสติก เป็นหลัก

คนส่วนใหญ่มักคิดว่าเด็กออทิสติกเป็นผู้ป่วย และมีอาการทางสมอง ความเข้าใจผิดเช่นนี้เองที่ทำให้กลุ่มเด็กออทิสติกไม่ได้รับการเหลียวแลจากสังคมมากพอ ทั้งๆ ที่เขาเหล่านั้นสามารถพัฒนาตัวเองเพื่ออยู่ร่วมกับสังคมได้ หากได้รับความรักและความเข้าใจจากคนรอบข้างคอยช่วยประคับประคอง แต่ปัญหาเหล่านี้เชื่อว่าจะถูกกลืนหายไปในความมืด เพราะยังมีนักศึกษาหนุ่มสาวกลุ่มเล็กๆ จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น มองเห็นโจทย์ปัญหาดังกล่าว พร้อมอาสาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการ “เติมเต็มความสุข” ให้แก่เด็กๆ ในสถานฟื้นฟูสมรรถภาพและเตรียมความพร้อม

สำหรับบุคคลออทิสติก “บ้านเต็มเต็ม” โดยใช้วิชาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างของเล่นและสวนสนุกเพื่อเสริมพัฒนาการทางร่างกายและสมองให้แก่เด็กกลุ่มนี้ รวมถึงจุดประกายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการใช้ “ของเล่น” เป็น “สื่อ” เลี้ยงดูเอาใจใส่ พี่นุฟเด็กกลุ่มนี้ก่อนที่พวกเขาจะเติบโตเข้าสู่สังคมต่อไป

เต็มเต็ม บ้านแห่งรักของเด็กออทิสติก

สถานฟื้นฟูสมรรถภาพและเตรียมความพร้อมสำหรับบุคคลออทิสติก บ้านเต็มเต็ม ชุมชนโนนม่วง หมู่ 14 ต.ศิลา อ.เมืองขอนแก่น จ.ขอนแก่น อยู่ห่างจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นเพียง 1.5 กิโลเมตร ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2545 ปัจจุบันมีเด็กอยู่ในความดูแลทั้งสิ้น 23 คน มีบุคลากรครู 5 คน และแม่บ้าน 3 คน เด็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ที่นี่มีทั้งประจำและไปกลับ

ผ่องศรี ศรีบุญลือ ผู้ก่อตั้งบ้านเต็มเต็มเล่าว่า หลังจากเกษียณราชการครูแล้ว เธออยากใช้วิชาชีพครูที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ จึงอุทิศแรงกายแรงใจและกำลังทรัพย์สร้างบ้านแห่งนี้ขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็ก ๆ ก่อนเข้าสู่โรงเรียน ที่นี่เด็ก ๆ จะเรียกเธอติดปากว่า “คุณยาย” เมื่อนักศึกษาเข้ามาติดต่อเพื่อขอทำโครงการ “สวนสนุก สุขเต็มเต็ม” เธอจึงตอบรับทันที เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ ไม่ใช่แค่การมาบริจาคสิ่งของ แต่เป็นการพัฒนาของเล่นผ่านการศึกษา และการเรียนรู้จากตัวเด็ก ๆ เอง

“เด็ก ๆ พวกนี้ไม่มีโรงเรียนเฉพาะ หากอยากเรียนก็ต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งการเรียนร่วมเป็นการทำร้ายเด็กกลุ่มนี้มาก เพราะพวกเขายังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ บ้านเต็มเต็มจึงเปรียบเสมือนสถานที่

ฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กกลุ่มนี้ เด็กบางคนต้องเตรียมความพร้อมนานถึง 6 ปี และบางคนอาจนานถึง 8 ปี จึงจะสามารถเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เด็กออทิสติกแต่ละคนจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไป หากมีของเล่น หรือสื่อต่าง ๆ ช่วยฟื้นฟูทั้งร่างกายและสมองรวมถึงจิตใจพวกเขาได้น่าจะดี จึงคิดว่าไม่ควรละทิ้งโอกาสดี ๆ เช่นนี้ไป เราไม่ได้คาดหวังว่าของเล่นที่นักศึกษาคิดขึ้นจะช่วยแก้ปัญหาได้ทันที เพราะของแบบนี้ต้องใช้เวลา แต่เจตจำนงที่ดีของนักศึกษาเราต้องรับไว้ และต้องช่วยกัน”

เลือก “ใจгы” จาก “ต้นกุน” ที่มี

“บอม” สุริยน แก้ววังสัน หัวหน้าโครงการนำเล้าถึงจุดเริ่มต้นของการทำโครงการนี้ว่า ก่อนที่เขาและเพื่อน ๆ อีก 5 คน ประกอบด้วย “หญิง” ทิตาพร พลราชม “บีบี” พันนิภา มงคลเสริมศิริ “ตุ๊กตา” พิรุฬห์พร ศรีเมือง “ก้อง” กิติคุณ หอมแพน และ “มิน” ปรียารัตน์ สิงหา นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จะเข้าร่วมแข่งขันในโครงการ

“กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนนั้น พวกเขามีโอกาสเข้าไปสอนศิลปะที่บ้านเดิมเต็มพบว่า เด็ก ๆ ชอบวาดรูป บางคนทำออกมาได้ดีมาก สิ่งที่เป็นเสน่ห์ของเด็กคือ ความน่ารัก บริสุทธิ์ ทำให้พวกเขารู้สึกประทับใจและอยากเข้าไปช่วยเติมเต็มความสุขให้กับเด็ก ๆ กลุ่มนี้ จึงรวมตัวกันคิดโครงการที่นำความรู้ด้านการออกแบบที่พวกเขามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็ก ๆ กลุ่มนี้ให้มากขึ้น

แต่ก่อนที่ความคิดจะตกผลึกก็ใช้เวลานานทีเดียว แต่ด้วยเหตุผลที่ต้องเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ตรงกับวิชาเรียน เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีพื้นที่ทำงานไม่ไกลมากนัก เพื่อไม่ให้เกิดกระทบต่อการเรียนและการทำงาน บ้านเดิมเต็มจึงเป็นคำตอบสุดท้ายของพวกเขา

“ประเด็นอื่นที่เราสนใจก็มีมาก แต่ติดปัญหาที่ไม่ตรงกับสิ่งที่พวกเราเรียนอยู่ รวมถึงการเดินทางด้วย เราคิดว่าบ้านเดิมเต็มน่าจะเหมาะสมที่สุด แม้ว่าโจทย์ที่เราเข้าไปทำงานด้วยจะมีความยากอยู่ในตัว เพราะการสื่อสารกับเด็ก ๆ ออกทิสติกจะทำได้ยาก แต่เราก็มั่นใจว่าน่าจะทำได้ ถือเป็นเรื่องใหม่ที่ทำทลายความ

สามารถของพวกเขา เราเองก็อยากทำอะไรให้กับเด็ก ๆ ด้วย” บอมเล่า

ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ไป พร้อมกัน

โครงการ “สวนสนุกสุขเดิมเต็ม” เป็นการออกแบบของเล่นและสวนสนุกให้เด็กออทิสติกบ้านเดิมเต็ม โดยมีแนวคิดว่าจะออกแบบสวนสนุกและของเล่นร่วมกับครูผู้ดูแล และให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำของเล่นให้มากที่สุด เน้นใช้วัสดุธรรมชาติ และวัสดุที่มีในชุมชนโดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาใช้ในการออกแบบเพื่อให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้สิ่งรอบตัว ซึ่งเป็นพัฒนาการขั้นพื้นฐาน เป็นการเตรียมความพร้อมให้พวกเขามีพัฒนาการทางสังคมที่ดีขึ้น และพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกต่อไป

หลังจากโครงการผ่านเข้ารอบ 20 ทีม พวกเขาเข้าไปทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตลอดจนแผนการดำเนินการกับผู้จัดการบ้าน และครูผู้ดูแล ซึ่งมี “ครูเบียร์” หรือ ยุทธพงษ์ นงคะวาส เป็นแกนนำหลักคอยให้คำปรึกษา ครูเบียร์ให้ข้อมูลว่าบ้านเดิมเต็มพยายามทำของเล่นและสื่อการสอนอยู่เป็นระยะๆ แต่เนื่องจากครูแต่ละคนมีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาทำพอ เมื่อนักศึกษาเข้ามานำเสนอโครงการนี้เห็นว่าตรงกับความต้องการพอดี จึงสนับสนุนเต็มที่โดยเขาจะช่วยให้ข้อมูลของเด็กแต่ละคน และช่วยดูความเหมาะสมของของเล่นแต่ละชิ้นว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ซึ่งลักษณะการทำงานจะเป็นแบบร่วมคิดร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน

“เขายังช่วยตัวเองไม่ได้ ทั้งกิน นอน เข้าห้องน้ำ เราต้องดูแล ร้อยคนก็ร้อยอย่าง อากาศและพฤติกรรม

จะแตกต่างกันไป ถ้าเด็กคนไหนสนใจเขาจะเล่นได้ก็ เราก็ต้องพยายามปรับให้เข้ากับเขา ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม จึงต้องช่วยกันวิเคราะห์ว่าอันไหนดี อันไหนใช้ได้ ใช้ไม่ได้ อะไรที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เป็นการแชร์ความรู้กัน โดยมีนักศึกษาเป็นตัวนำและออกแบบการทำงาน เด็ก ๆ ก็ได้พี่ ๆ มาช่วยผ่อนคลาย มาชวนเล่น ทำให้บ้านมีชีวิตชีวาขึ้น เราจะเน้นทำของเล่นที่เป็นประโยชน์และเสริมพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญ”

●● คลุกคลีเรียนรู้เพื่อ “ของเล่น” ที่ดีที่สุด

เมื่อครูผู้ดูแลเข้าใจแผนงานดีแล้ว พวกเขา ก็เริ่มลงพื้นที่ทันที โดยระยะแรกเข้าไปทำความรู้จักเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ๆ ทุกคน ผ่านการเล่น ร้องเพลง เล่นดนตรี ออกกำลังกาย พุดคุย โดยใช้เวลาช่วงเย็นหลังเลิกเรียน 4 ครั้งต่อสัปดาห์ กินระยะเวลาประมาณ 3 สัปดาห์ ผลที่ได้รับนอกจากนักศึกษาจะได้ข้อมูล

พื้นฐานของเด็ก ๆ แต่ละคนแล้ว ความสัมพันธ์ก็ยังผลิตดอกออกผล เด็กและพี่ต่างจดจำชื่อกันและกันได้เป็นอย่างดี

“เราเข้าไปเรียนรู้บุคลิก การแสดงออกของเด็ก ๆ พยายามสังเกตอย่างใกล้ชิด รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตัวเองบ้าง ถามไถ่จากคุณครูบ้าง เพื่อดูว่าเด็กมีปฏิริยาโต้ตอบกับบุคคลอื่นอย่างไร เล่นกับเด็กเพื่อดูว่าเขาเล่นอย่างไร จากนั้นนำข้อมูลมารวบรวมแชร์กัน ถกกัน แล้ววิเคราะห์ร่วมกันอีกครั้งว่า จะออกแบบของเล่นอย่างไร เพื่อให้การทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ได้ของเล่นที่มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับเด็กมากที่สุด”

นอกจากเรียนรู้เด็กเป็นรายบุคคลแล้ว พวกเขา ยังค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ เพิ่มเติม ทั้งอินเทอร์เน็ต บทความวิชาการทางการแพทย์ และเข้าพบ ผศ.ดร.เบญจมาศ พระธานี ผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัดอาการออทิสติก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อขอคำปรึกษา หลังศึกษา

ข้อมูลและแผนฟื้นฟูแล้ว พวกเขาแบ่งเด็ก ๆ เป็นกลุ่มตามพัฒนาการ 5 ด้านคือ ด้านการตอบสนอง ด้านการรับรู้ ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก และด้านวิชาการ จากนั้นจึงคัดเลือกเด็ก ๆ จำนวน 7 คนให้ทดลองเล่นภายใต้คำแนะนำของครู

ออกแบบของเล่น จากข้อมูลจริง

เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำมาใช้ออกแบบของเล่นแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการสำรวจหาวัสดุในชุมชนที่มีคุณสมบัติและสามารถนำมาทำเป็นของเล่นได้ เช่น ไม้ไผ่ กระจสบ กระจดาขลัง ขวดพลาสติก ทราวยหิน เชือกปอ เชือกป่าน ฯลฯ รวมถึงของเล่นที่มีในท้องตลาดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบให้เหมาะสมกับเด็ก ๆ พร้อมกับศึกษาข้อมูลการออกแบบของเล่นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้วัสดุที่เหมาะสมและปลอดภัยไปพร้อมกัน

“หญิง” ทิตาพร พลราชม เล่าว่า พวกเราทุกคนมีความรู้ด้านการออกแบบอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก ความปลอดภัย และความคงทนของวัสดุ เมื่อจัดหาวัสดุได้แล้ว นักศึกษาทั้ง 6 คน จึงกลับไปร่างแบบของเล่นโดยนำความรู้เรื่ององค์ประกอบศิลป์ หลักการใช้สี การจับคู่สีมาใช้ จากนั้นจึงนำมาให้อาจารย์ที่ปรึกษา และครูเปียร์ดูความเหมาะสม ปรับแก้และพัฒนาพร้อมกันแล้วนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญกระทั่งได้แบบที่ลงตัวจึงเริ่มผลิตออกมาเป็นชิ้นงานเพื่อนำมาให้เด็ก ๆ ทดลองเล่น โดยจะทยอยทำและทดลองไปเรื่อยๆ ระหว่างที่พวกเขาออกแบบพัฒนาของเล่นชิ้นต่อไป

“ป๊อ” พันนิภา มงคลเสริมศิริ บอกว่า กว่าจะได้ของเล่นแต่ละชิ้นต้องใช้เวลาพอสมควร ทำเสร็จแล้วยังต้องคอยลุ้นว่าเด็กจะเล่นหรือไม่ ซึ่งผลที่ได้ก็

แตกต่างกันไป ช่วงแรกๆ ที่เอามาให้เด็กเล่นบางคนก็เล่นได้ บางคนฉีก ขว้าง กัด ทำให้ทีมนักศึกษาต้องกลับไปพัฒนาแบบใหม่ พร้อมปรับกลยุทธ์การเล่นด้วยการเล่นให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อน หลังจากนั้นจึงชวนเด็กเล่นและพยายามดึงความสนใจให้เด็กเล่นอย่างต่อเนื่อง

“สังเกตจากที่เด็กเล่น เขาจับ เขาดึง แรงมาก ทำให้เราต้องเปลี่ยนแบบใหม่ เพราะเขาเล่นต่างจากที่เราออกแบบไว้ ตอนแรกคิดไว้แค่ให้เขาเรียงเอ บี ซี เป็นตัวอักษรก่อน แต่เขากลับเรียงเป็นภาพคือไม่ได้ดูในบล็อกที่เราเรียงไว้ เราก็นำสิ่งเหล่านี้มาพัฒนาเพิ่ม ซึ่งหากมองในมุมมองกลับก็เหมือนกับเขาสอนให้เราจินตนาการในการออกแบบไปด้วย”

ผลจากการศึกษาเรียนรู้ สัมผัสผู้เล่นจริงทำให้พวกเขาสามารถออกแบบของเล่นต้นแบบได้ถึง 10 ชิ้น และเมื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทดลองเล่นแล้วพบว่า เด็ก ๆ สามารถเล่นได้นานขึ้น จนในที่สุดพวกเขาสามารถทำให้เด็กทั้ง 7 คนเล่นได้ครบทั้ง 20 ครั้งต่อของเล่น 1 ชิ้น ซึ่งแต่ละครั้งครูผู้ดูแลจะบันทึกผลการทดลองเล่น พฤติกรรมการเล่น เพื่อนำมาประเมินผลต่อไป

●● ของเล่น 10 ชิ้น จากพี่สู่น้อง

หลังผ่านการศึกษาค้นคว้า ออกแบบ พัฒนาของเล่นมานานกว่าหนึ่งเดือน ของเล่นทั้ง 10 ชิ้นที่พวกเขาออกแบบสามารถตอบโจทย์พัฒนาการในแต่ละด้านของเด็กออทิสติกได้เป็นอย่างดี เช่น **พิกเซล บล็อก** เพื่อให้เด็กออทิสติกเล่นเรียงบล็อกไม้ให้เกิดความสนุกสนาน ฝึกทักษะการรับรู้ ด้วยการจัดเรียงไม้ลงในบล็อก ฝึกกล้ามเนื้อนิ้วมือเล็กให้ตึงและต่อนิ้วมือไม่ได้ ฝึกทักษะการสื่อความหมาย โดยการชี้บล็อกที่มีสีและอักษรต่างๆ ตามคำสั่ง พูดตามผู้สอนได้ และสามารถจัดกลุ่มให้เข้าพวกกัน โดยมีวิธีการเล่นคือเรียงไม้ลงในช่องซึ่งมี 3 รูปแบบคือ 1. แบบสีได้แก่ สีเหลือง, น้ำเงิน, เขียว และแดง 2. แบบตัวอักษร ได้แก่ ก-ฮ A-Z a-z และ 3. แบบสีไล่โทนจากดำ เทา และขาว

แท่งสี่เหลี่ยมจัตุรัส เพื่อให้รู้จักแยกแยะสี ฝึกทักษะทางสายตา และกล้ามเนื้อนิ้วมือเล็ก มีวิธีการเล่นคือให้เด็ก ๆ เก็บแท่งไม้แต่ละแท่งเข้า-ออก จากกล่อง แล้วนำแท่งไม้แต่ละสีมาร้อยใส่ลูกปัดที่เตรียมไว้

สายยางเขาวงกต เพื่อส่งเสริมทักษะการรับรู้ต่อสิ่งที่เคลื่อนไหว กล้ามเนื้อมัดเล็กในการบีบจับ ถือกิ่งของ

วิธีการเล่นคือ ถือกิ่งสายยางเขาวงกตให้ลูกปัดไม้ที่อยู่ภายในสายยางกลิ้งไปอยู่รวมกัน หรือเปิดด้านหนึ่งของสายยางให้ลูกปัดไม้หลุดออกได้ หรือเล่นให้ลูกปัดกลิ้งได้ตามจินตนาการ โดยสามารถนำวัสดุอื่นที่เหมาะสมมาใช้แทนลูกปัดได้ เช่น ก้อนหิน หรือลูกแก้ว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีการรับรู้ที่แตกต่างกันไป

จิ๊กซอว์สัตว์น้อย เพื่อความสนุกสนาน และฝึกทักษะความสนใจ เคลื่อนไหวสายตา ฝึกทักษะการเรียนรู้เรื่องสัตว์และอวัยวะต่างๆ วิธีการเล่นคือต่อชิ้นส่วนอวัยวะของสัตว์ให้ถูกต้องตามช่องของ **Autism Bridge** เพื่อฟื้นฟูอาการเดินไม่เต็มเท้า เขย่งเท้า พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็ก และฝึกการทรงตัว วิธีการเล่นคือให้เด็กหัดเดินขึ้นบันได ซึ่งเป็นการบริหารขาและฝึกทักษะเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต ด้วยการเดินบนเชือกตาข่ายที่หุ้มด้วยกระสอบ เป็นการฝึกการทรงตัว การเดินเต็มเท้า และเดินลงพื้นลาด **Easy Art** เพื่อพัฒนาด้านการตอบสนองและการรับรู้ กล้ามเนื้อมัดเล็ก และพื้นฐานทางวิชาการ วิธีการเล่นคือนำกระดาษเปล่าวางลงบนกระดาษแล้วใช้ดินสอหรือสีระบายลงบนกระดาษทำให้เกิดรอยตามแผ่นกระดาษ

กล่องคำถาม เพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ วิธีการเล่นคือมีคำถามที่让孩子จับคู่ เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด โดยใช้นิ้วชี้ที่รู้ได้คำตอบที่เลือก แล้วตรวจสอบว่าตอบถูกหรือไม่ โดยดึงแผ่นคำถามนั้นขึ้นเมื่อตอบถูก แต่ถ้าตอบผิดจะดึงไม่ออก **Chicky Chic** เป็นการพัฒนาทักษะการรับรู้ และกล้ามเนื้อมัดเล็ก วิธีการเล่นคือ เขย่าให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้เด็กสนใจและอยากเล่น แล้วให้เด็กลองเล่นเอง **Tree Swing** ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ ทักษะการรับรู้ วิธีการเล่นคือให้เด็กนำแผ่นซีดีไปเสียบไว้ที่แท่งไม้ที่ติดอยู่บนต้นไม้ **ใบบัว** ช่วยเสริมทักษะด้านการตอบสนอง และฝึกกล้ามเนื้อมัดใหญ่ วิธีการเล่นคือก้าวเหยียบตามตำแหน่งที่วางใบบัวไว้

นอกจากนี้ทีมนักศึกษายังได้ปรับปรุงสนามเด็กเล่นใหม่ให้มีสภาพการใช้งานดีขึ้น ด้วยการวางผังสนามใหม่และเพิ่มเติมเครื่องเล่นบางชนิดลงไป เช่น บ่อทราย ตาข่ายเชือกปอ ยางล้อฝึกการทรงตัว รวมทั้งทาสีเครื่องเล่นเดิมที่ยังใช้งานได้ให้มีสีสันสวยงามขึ้น

●● **ครูร่วมประเมินผล ก่อนส่งต่อคู่มือ**

ปีบ๊อบบอกว่า นอกจากการออกแบบของเล่นแล้ว พวกเขายังให้ความสำคัญกับการประเมินผลด้วย โดยร่วมกับครูผู้ดูแลออกแบบบันทึกผลการเล่นของเด็ก ๆ ที่อ้างอิงจากแบบประเมินของบ้านเต็มเต็มและแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล พร้อมกับนำแบบไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาเกณฑ์วัดความสำเร็จของชิ้นงาน ซึ่งในการบันทึกผลการทดลองเล่นของเด็กทั้ง 7 คน ในการเล่นของเล่น 10 ชิ้น ๆ ละ 20 ครั้ง โดยมีครูผู้ดูแลเป็นผู้ทดลองและบันทึกผล

“การที่เราให้ครูผู้ดูแลบ้านเต็มเต็มเป็นคนเก็บข้อมูล เพราะคิดว่าเขาจะเป็นผู้ต่อยอดการสร้างของเล่นให้เด็ก ๆ ต่อไป และเขาเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลของเด็กแต่ละคนดีที่สุด การที่เราเข้าไปครั้งนี้ถือเป็นการจุดประกายและกระตุ้นให้เขารู้ว่าการทำของเล่นไม่ใช่เรื่องยาก เป็นการดึงเอาความรู้จากตัวเขาออกมาใช้ และเราก็พร้อมให้คำปรึกษาเรื่องการออกแบบ ถือเป็นการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน”

ทั้งนี้ผลการประเมินผลทดลองเล่นของเล่น 10 ชิ้นพบว่า มีของเล่น 7 ชิ้นที่นักศึกษาคิดว่าน่าจะพัฒนาต่อได้ ส่วนอีก 3 ชิ้นยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยสังเกตจากเด็กว่าเขามีพฤติกรรมต่อของเล่นชิ้นนั้นอย่างไร อาทิ เล่นได้นานขึ้น หรือเล่นได้ตามวิธีที่กำหนด ผู้เล่นมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดีขึ้น ซึ่งครูเบียร์บอกว่าสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนหลังจากที่เด็กเล่นของเล่นคือ พัฒนาการด้านสังคม เพราะปกติเด็กจะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีสังคม แต่เมื่อมีของเล่นเด็ก ๆ จะเข้ามารุมล้อมให้ความสนใจ มีการอยู่ร่วมกันโดย

มีของเล่นเป็นตัวดึงดูด นอกจากนั้นยังเกิดพัฒนาการด้านร่างกายที่ดี จากคนที่ไม่เคลื่อนไหว นั่งนิ่งๆ เมื่อมีของเล่นเด็กจึงได้เคลื่อนไหวร่างกายมากขึ้น ทำให้กล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ดีขึ้น

“การรู้จักเข้าสังคมเป็นเรื่องสำคัญของเด็ก ออทิสติก ของเล่นจะทำให้พวกเขาได้อยู่ร่วมกัน เห็นได้เลยว่าทุกคนอยากเล่น แต่เราก็ตอนเขาว่าต้องเล่นตามกติกา ต้องรู้จักรอคอย ซึ่งตรงนี้ถือเป็นการฝึกที่ดี เรียกว่าได้ผลดีมาก ส่วนเรื่องสนามเด็กเล่นพบว่าเด็กชอบมาก ตื่นมาก็วิ่งไปที่สนาม ไปปีนป่ายเล่นบ่อทราย ทำให้พวกเขาได้ออกกำลังกายไปด้วย”

ปียังบอกอีกว่า นอกจากบ้านเดิมเดิมจะเป็นเสมือนศูนย์ต้นแบบที่ทำของเล่นเสริมพัฒนาการของเด็กออทิสติกที่มีครูเปียร์เป็นผู้ร่วมศึกษาแล้ว “คู่มือสวนสนุกสุขเดิมเดิม” ที่พวกเขารวบรวมของเล่นต้นแบบ 10 ชิ้น ทั้งแบบร่าง วิธีการทำ วิธีการเล่น และประโยชน์ที่จะได้รับ ถือเป็น “สื่อการเรียนรู้” ที่จะช่วยต่อยอดการพัฒนาของเล่นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และให้ผู้สนใจนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป

พยายามและอดทนคือวิธีแก้ปัญห

เห็นอย่างนี้แล้วว่าจะได้ของเล่นแต่ละชิ้นไม่ใช่เรื่องง่าย พวกเขาต้องฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคนานัปการทั้งเรื่องเวลา ข้อมูล การออกแบบ ซึ่งต้องใช้ทั้งความพยายามและความอดทนมาก

“การทำงานกับเด็กออทิสติกจะมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งเรื่องการสื่อสาร อารมณ์ และพฤติกรรม ทำให้เราต้องศึกษาข้อมูลของเด็กแต่ละคนให้ได้มากที่สุด” “มิน” ปรียาร์ตน์ สิงหา กล่าวก่อนจะเล่าถึงปัญหาว่าการหาข้อมูลเป็นปัญหาแรกที่เขาพบเจอ การสืบค้น

ข้อมูลทำได้ไม่ถนัด เนื่องจากศูนย์ออทิสติกต่างๆ ในจังหวัดของแก่นเป็นศูนย์ราชการจึงค่อนข้างมีปัญหาเรื่องการติดต่อประสานงาน เนื้อหาในตำราแพทย์ก็เป็นภาษาอังกฤษ เป็นศัพท์เฉพาะที่เข้าใจยาก ทำให้พวกเขาต้องค้นคว้าข้อมูลกันหนักเป็นสองเท่า หรือแม้แต่การขอเข้าพบผู้เชี่ยวชาญที่หาเวลาว่างยาก พวกเขาจึงต้องรวบรวมข้อสงสัยไว้ให้มากที่สุด เมื่อได้เวลานัดจะได้สอบถามทีเดียว

นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ทั้งเรื่องการออกแบบที่พบว่า วัสดุเหลือใช้หลายอย่างไม่คงทน เป็นอันตรายและไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ทำของเล่น แก้ปัญหานี้ด้วยการหาวัสดุอื่นมาทดแทน ไม่เพียงเท่านั้นเมื่อทำของเล่นเสร็จแล้วกลับพบว่า เด็กที่ถูกคัดเลือกเป็นผู้ทดลองเล่นไม่อยู่ เพราะเป็นช่วงปิดเทอม บางคนกลับบ้านนำท่วมแล้วกลับมาไม่ได้ เป็นต้น

“เวลาคืออุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งกรอบระยะเวลาการประเมินผลที่มีน้อยเกินไป ซึ่งจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญพบว่า การทดลองและประเมินผลควรมีระยะเวลาไม่ต่ำกว่าสามเดือนจึงจะได้ผลสูงสุด รวมถึงการวางแผนงานที่คลาดเคลื่อน จากที่คิดว่าจะมีเวลาทำโครงการมากในช่วงปิดเทอม แต่กลับ

ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยไม่เปิด เนื่องจากมีการแข่งขันก็ห้ามมหาวิทยาลัยในช่วงปลายปี จึงแก้ปัญหาด้วยการจัดตารางเวลาทำงานใหม่ แต่แม้จะมีปัญหาอุปสรรคมากเพียงใดทุกคนต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า วิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ยังมีข้อมูลมากมายทำให้การทำงานง่ายขึ้น ปัญหาที่จะคลี่คลายลง”

“เครื่อง่าย” สอนสนุกสุดเต็มเต็ม

หลังผ่านการทำงานร่วมกับบ้านเต็มเต็ม กระทั่งสามารถพัฒนาของเล่นต้นแบบได้ 10 ชิ้น ทีมนักศึกษาไม่ได้หยุดอยู่แค่นั้น แต่ยังสร้างและขยายเครือข่ายของเล่นเพื่อเด็กออทิสติกไปยังศูนย์ต่างๆ ให้ได้มากที่สุด ซึ่งจากการสืบค้นข้อมูลพบว่าที่ จ.ขอนแก่นมีศูนย์เด็กออทิสติกอยู่ 4 แห่ง พวกเขาจึงติดต่อขอเข้าไปประชาสัมพันธ์โครงการ มอบคู่มือ และเชิญเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เพื่อขยายการรับรู้ รวมถึงพัฒนาต่อยอดของเล่นให้มีความหลากหลายและตรงกับพัฒนาการของเด็กมากขึ้น โดยพวกเขาจะวางบทบาทเป็นผู้ร่วมศึกษาและสนับสนุนด้านการออกแบบให้แก่ผู้ที่สนใจอื่นๆ

นอกจากนี้พวกเขายังมีแผนที่จะพัฒนาของเล่นให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพมากขึ้น โดยติดต่อประสานไปยังบริษัท แปลน ครีเอชันส์ จำกัด ผู้นำด้านการผลิตของเล่นเพื่อการศึกษาระดับโลก ภายใต้ตราสินค้า แปลนทอยส์ (PlanToys) เพื่อขอคำแนะนำจากนักออกแบบของเล่นที่มีประสบการณ์ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งคิดว่าจะสามารถต่อยอดให้โครงการเกิดความยั่งยืนต่อไป

“เรามองไปถึงศูนย์เด็กออทิสติกทั่วประเทศ แต่เริ่มต้นทำใน จ.ขอนแก่นก่อน แล้วค่อยๆ ขยายต่อไปที่อื่น ๆ อยากให้ศูนย์ต่างๆ หันมาให้ความสำคัญกับของเล่นซึ่งเป็นอีกสื่อหนึ่งที่จะช่วยฟื้นฟูเสริมสร้างพัฒนาการแก่เด็กออทิสติก ที่สำคัญที่สุดเราอยากให้ผู้ปกครองตระหนักและให้ความสนใจเลี้ยงลูกด้วยของเล่นง่ายๆ ซึ่งผู้ปกครองสามารถนำของเล่นที่พวกเราออกแบบไปประยุกต์ใช้ได้” หญิงเล่า

“โจทย์ใหม่” ความท้าทายที่ไม่ธรรมดา

ชวนะพล น่วมสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ บอกว่า โครงการที่นักศึกษาทำเหมือนเป็นงานวิจัยขนาดเล็ก เพราะมีทั้งงานวิทยาศาสตร์ เกษตร ชีวิต การตั้งสมมติฐาน มีเด็กออทิสติกเป็นโจทย์ เป็นการแก้ปัญหาด้วยความรู้อย่างเข้มข้น เราในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาจะเน้นให้นักศึกษาเข้าไปหาแหล่งข้อมูลความรู้ให้มากที่สุด การทำงานของนักศึกษาจึงอยู่ในความดูแลของเราตลอด เริ่มจากนักศึกษามานำเสนอโครงการ เห็นว่าโจทย์ค่อนข้างยากเมื่อเทียบกับระยะเวลาดำเนินโครงการ แต่อีกด้านก็คิดว่าโจทย์นี้แปลกใหม่และท้าทายความสามารถของพวกเขา หากเขาทำได้ก็จะได้เรียนรู้ ได้ประสบการณ์ และทดสอบความสามารถ ความพยายามของพวกเขาได้เป็นอย่างดี

“ผมเคยเป็นที่ปรึกษาโครงการให้นักศึกษาในการร่วมแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” มา 4 ครั้งแล้ว โครงการที่ผ่านมานี้จะเน้นไปที่สินค้าโอท็อป ทัศนธรรมจักรสาน ผ้าไหม สิ่งทอ เราไม่อยากจะให้งานออกมาซ้ำกัน จึงแนะนำไปว่าให้คิดอะไรใหม่ ๆ

เมื่อเห็นเขาคิดโครงการนี้ขึ้นมาเห็นได้เลยว่ามีความแปลกใหม่มาก มีข้อดีคืออยู่ใกล้มหาวิทยาลัย แม้จะแอบห่วงเรื่องที่พวกเขาต้องทำงานกับเด็กออทิสติก แต่ก็คิดว่าน่าจะทำได้ เราก็วางบทบาทเป็นที่ปรึกษา ช่วยดูเรื่องแบบ วิเคราะห์ปัญหา เพราะเห็นข้อจำกัดหลายอย่าง ทั้งเรื่องข้อมูล การประเมินผล ระยะเวลา ให้เขาคิดจากโจทย์ เน้นหาความรู้ ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลออกมาเป็นที่น่าพอใจ เห็นความเปลี่ยนแปลงของลูกศิษย์ แต่ละคนมีความกระตือรือร้นมากขึ้น รู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ๆ กับความรู้เดิม กล้าแสดงออกมากขึ้น ประสบการณ์จากการทำโครงการตรงนี้จะทำให้พวกเขานำกลับมาประยุกต์ใช้กับการเรียนต่อไปได้”

การทำงานของนักศึกษาภายใต้กรอบระยะเวลาที่จำกัด ได้ก่อให้เกิดงานต้นแบบที่ แม้จะยังไม่เต็มร้อย แต่นั่นคงไม่สำคัญเท่า สิ่งที่พวกเขาทำได้ “จุดประกาย” ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหันมาตระหนักถึงการดูแลเด็กออทิสติกด้วยความรัก ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ●●

เรียนรู้ดี เรียนรู้ความสุข

จากจุดเริ่มต้นโครงการที่ต้องการ “ออกแบบ” ของเล่นที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการให้กับเด็กออทิสติกแล้ว แต่เมื่อถึงวันสิ้นสุดการทำโครงการของเล่นที่พวกเขาออกแบบไว้ ยังช่วยเสริมสร้าง “การเรียนรู้” ให้กับพวกเขา

สุริยน แก้ววงสิน หรือ “บอม” หัวหน้าโครงการ

ผมได้รับประสบการณ์มากมาย โดยเฉพาะการทำงานกลุ่ม การได้พูดคุยกันอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ กับเพื่อน ๆ ทำให้ความคิดของพวกเขา “ตกผลึก” เป็นความรู้ที่ได้มากกว่าในห้องเรียน แต่ที่สำคัญคือ การได้ความรู้จริงทั้งการออกแบบ การอยู่ร่วมกับสังคม จิตอาสา และการทำงานกับชุมชนซึ่งสำคัญมาก เพราะมีหลากหลายมิติเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เรามองเห็นสังคมในแง่มุมใหม่ ๆ และคิดว่าเราจะสร้างประโยชน์ให้ชุมชนได้หรือไม่ นอกจากนี้คือเรื่องความไม่แน่นอน บางครั้งเราคิดว่าเราวางแผนมาดีแล้ว มันน่าจะเป็นไปตามแผน แต่เมื่อลงมือทำงานจริงกลับพบว่าไม่ใช่เลย ทุกอย่างไม่มีอะไรแน่นอน สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทำให้รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ต้องเตรียมตัว และมีแผนสำรองไว้รองรับปัญหา ได้เรียนรู้ทักษะการลงชุมชน การเก็บข้อมูล การตั้งโจทย์หรือเป้าหมาย แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนที่สุด เมื่อก่อนผมไม่ได้คิดอะไรซับซ้อนมากนัก แต่โครงการนี้ทำให้ผมคิดลึกซึ้งขึ้นเพื่อให้ได้ความคิดที่ดีที่สุด

กิตาพร วราชน หรือ “หญิง”

การทำงานครั้งนี้ทำให้รู้จักการลำดับข้อมูล การหาข้อมูล บันทึกผล และรู้จักสังเกตสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ทำงานเป็นขั้นเป็นตอนมากขึ้น การเรียนสถาปัตย์ส่วนใหญ่จะใช้จินตนาการทำให้เราอยู่นอกกรอบมาโดยตลอด ชีวิตค่อนข้างมีอิสระ แต่การทำโครงการนี้ทำให้เรารู้ว่าชีวิตจริงจะต้องมีโจทย์ให้ชีวิต รู้สึกโตขึ้น รู้จักแบ่งเวลาว่างงานไหนงานหลักงานรอง อันไหนงานกลุ่ม ที่สำคัญคือมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

พัฒนา มงคลเสริมศิริ หรือ “บีบี”

ตอนแรกรู้สึกกังวลว่าจะเข้ากับน้องได้หรือไม่ แต่เมื่อเข้าไปทำงานแล้วรู้สึกเหมือนได้เปิดใจตัวเอง น้องเขามีมุมน่ารัก ๆ ทำให้เราอยากเข้าใกล้ได้เรียนรู้เรื่องการออกแบบที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้ใช้ เมื่อก่อนใจร้อนมาก การทำโครงการนี้ทำให้ใจเย็นมากขึ้น ทำได้ไม่ได้ก็ค่อยปรับ ค่อยแก้ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น รู้สึกมีความสุขและประทับใจที่น้องตอบรับเรา เหมือนเราได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม รู้สึกดีกับตัวเอง เห็นคุณค่าของกรรให้ว่า กรรให้ไม่จำเป็นต้องให้อะไรที่ใหญ่ๆ แต่การทำอะไรดี ๆ เพื่อคนอื่นก็ถือว่าเป็นกรรให้แล้ว

โครงการสวนสนุก สุกติမ်เต็ม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ นายชวนะพล น่วมสวัสดิ์

หัวหน้าโครงการ นายสุริยน แก้ววังสัน

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาวชิตาพร พลราชม
2. นางสาวพัฒนา มงคลเสริมศิริ
3. นางสาวพิรุฬห์พร ศรีเมือง
4. นายกิติคุณ หอมแพน
5. นางสาวปริยารัตน์ สิงหา

อู้อีตโดยฮอย

เป็งใจละอ่อนน้อย ตั้โฮงศิลป์ต้วเมือง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

นักศึกษา 4 สาขา จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย อาสาเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ อักษรธรรมล้านนา เปิดห้องเรียน “โองศิลป์ตัวเมือง” ให้เหล่าละอ่อนน้อย บ้านโป่งแดง ดึงชาวบ้านร่วมกันฟื้นฟู นำมาสู่การร่วมกันเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ดั้งเดิมที่กำลังเลือนหาย

เสียงท่องอักษรธรรมล้านนาของเหล่าละอ่อนน้อยบ้านโป่งแดงกว่า 30 ชีวิต ดังเจื้อยแจ้วทำลายความเงียบเหงาของเช้าวันเสาร์ ให้กลับมีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้ง ศาลาเอนกประสงค์ของหมู่บ้านที่เคยร้างไร้ผู้คนกลับมีสีสันด้วยกิจกรรมรื้อฟื้นภูมิปัญญาอักษรธรรมล้านนาและวัฒนธรรมล้านนา จากโครงการ “**ผู้ดีดีโดยฮอย เปิง ใจละอ่อนน้อย ตั้โงะศิลป์ตั้เมือง**” ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงราย พาให้เยาวชนตลอดจนคนสูงอายุ หันกลับมาช่วยกันเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมที่กำลังเลือนหายไปของตนอีกครั้งหนึ่ง

●● ไพบริศนา “ตั้เมือง” ก่อนจะเลือนหายไป

จากประกายความคิดเล็กๆ ของ “**เดี่ยว**” วัชระ บรรจง นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงราย ที่มักพบเห็นอักษรรูปร่างแปลกตามวัดรวมถึงสถานที่ต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง จึงได้สอบถามพระที่วัดราษฎร์ดำรงค์ อ.พาน

จ.เชียงราย จนได้รับความกระจ่างว่า อักษรแปลกตานั้นคือ “**ตั้เมือง**” ที่พัฒนาขึ้นมาจากอักษรมอญโบราณ

หลักฐานเกี่ยวกับการกำเนิดอักษรธรรมล้านนาเก่าแก่ที่สุดเท่าที่พบในปัจจุบันคือ จารึกลานทอง จ.สุโขทัย อักษรธรรมล้านนาหรือตั้เมืองมักใช้จารบนคัมภีร์ใบลานพับสา เอกสารโบราณ โดยเฉพาะเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ตำนานภาษาบาลีชาดก เป็นต้น นอกจากนั้นยังใช้บันทึกเอกสารต่างๆ

อันเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ไทโรศาสตร์ ตำราแพทย์ บทกวีนิพนธ์ และคำวซอ (การละเล่นผสมเพลงร้อง) แต่น่าเสียดายที่อักษรโบราณของชาวล้านนาบวันจะเลือนหายไปตามกาลเวลา มีเฉพาะผู้สูงวัยและผู้ที่เคยบวชเรียนเท่านั้นที่ยังพอรู้จัก เดียวจึงคิดว่าการรื้อฟื้นอักษรธรรมล้านนาให้เป็นที่รู้จักอีกครั้ง น่าจะช่วยสืบสานวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้ไว้ได้ เขาจึงนำเสนอโครงการ “ฮู้ฮู้ดโดยฮอย เป็งใจละอ่อนน้อย ตีไฮงศิลป์ตัวเมือง” เข้าร่วมแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่สนับสนุนโดยธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ เมื่ออาจารย์มาชักชวน

“ผมคิดว่าวัฒนธรรมนี้บ่งบอกถึงอดีตความเป็นมาของคนล้านนา เป็นทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่แสดงรากเหง้าบรรพบุรุษ แม้ทุกวันนี้จะไม่ได้ใช้กันทั่วไป และน้อยคนที่อ่านออกเขียนได้ เราได้มาเห็นก็คิดว่ามันมีเสน่ห์ อยากทำความรู้จักและคิดต่อว่าหากเยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ด้วยก็คงดี” เดียวบอกเล่าแนวคิดที่เป็นจุดเริ่มต้นของการทำโครงการ

สร้างจุดแข็ง รวบรวมพลัง สภา สรรหาพื้นที่ดำเนินงาน

เดี๋ยวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ต่างสาขา ตามคำแนะนำของอาจารย์ เพื่อ “สร้างการมีส่วนร่วม” ของนักศึกษาแต่ละสาขา และเปิดโอกาสให้แต่ละคนใช้ “ความถนัด” ทางวิชาชีพที่เรียนมาบูรณาการการทำงานร่วมกัน เช่น สาขาวิชาการจัดการ ดูแลเรื่องการจัดการโครงการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจดูแลเรื่องการจัดการโครงการ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจดูแลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลบนเว็บ การถ่ายภาพ การออกแบบโดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาการบัญชี ดูแลเรื่องบัญชี รายรับ

รายจ่าย งบประมาณในการดำเนินงาน เป็นต้น “ทีมไฮงศิลป์ตัวเมือง” จึงเกิดขึ้น โดยมีสมาชิก 7 คน ได้แก่ “เน” สุธาสินี วงษ์พันธ์สิงห์ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการจัดการ “เคน” อุเทน ตาคำ และ “ทีอป” ชานู ยุทธ มะโนวัน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ สาขาการตลาด “เรต้า” นิติศาสตร์ เลิก บางพลัด และ “แก้ม” สุดารัตน์ บริบูรณ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาการตลาด และ “หน้อย” จินตรานาลงพรม นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการบัญชี โดยมี จิราภัทร คำแปง กรปภา จันทาพูน และ จารุณี ทรัพย์บุญโต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

เมื่อทีมงานพร้อม พวกเขาจึงร่วมกันค้นแนวทางการรื้อฟื้นอักษรธรรมล้านนา สู่วัตถุประสงค์สำคัญ 5 ประการคือ อนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนและผู้สนใจหวงแหนและอนุรักษ์วัฒนธรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนนักศึกษาได้ใช้ทักษะความรู้บูรณาการสืบทอดภูมิปัญญา และกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน โดย “สร้างกระบวนการเรียนรู้” ผ่านการเรียนการสอนอักษรธรรมล้านนาและศิลปวัฒนธรรมล้านนาให้แก่เยาวชน ต.ทรายขาว อ.พาน จ.เชียงราย ซึ่งอยู่ห่างจาก

มหาวิทยาลัยเพียง 5 กิโลเมตรเท่านั้น

กรปภา จันทา ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาบอก
ว่า “การที่นักศึกษาต่างสาขามาทำงานร่วมกัน มุมมอง
ก็จะต่างกัน นักศึกษาจะได้ฝึกคิดกว้างและละเอียดมาก
ขึ้น ส่วนด้านการทำงาน แต่ทุกคนจะฝึกใช้ **“ต้นทุน
ความรู้”** ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เรียนรู้การ
ประยุกต์ใช้ความรู้ด้วยการลงมือทำจริง ฝึกทักษะการ
ทำงานเป็นทีม การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น พร้อม ๆ ไปด้วย
การสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชุมชนที่อาศัยอยู่ แม้ว่า
เด็ก ๆ เหล่านี้จะมาจากต่างจังหวัด แต่เมื่อพวกเขา
เรียนที่นี่ ใช้ชีวิตอยู่ตรงนี้ ต้องถือว่าชุมชนเป็นส่วนหนึ่ง
อาจารย์จะคอยเป็นที่เลี้ยงดูดูแลอย่างใกล้ชิด”

“เวทีประชาคม” ดึงความร่วมมือชาวบ้าน

เมื่อได้โจทย์การทำงานแล้ว การสำรวจชุมชน
เพื่อหาพื้นที่เป้าหมายคือภารกิจต่อมา พวกเขาพบว่า
ต.ทรายขาวเป็นชุมชนใกล้กับมหาวิทยาลัยคือพื้นที่
ที่เหมาะสม เพราะอยู่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัย ที่สำคัญ
คือได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้ใหญ่บ้านบ้านโปงแดง หมู่
ที่ 12 พวกเขาจึงกลับมาเขียนแผนโครงการนำเสนอใน
โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน”

จนกระทั่งผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้าย ทีมโฮง
ศิลป์ตัวเมืองและอาจารย์ที่ปรึกษาจึงระดมความคิดกัน
อีกครั้ง เพื่อวางแผนการทำงานและออกแบบกิจกรรม
ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมกับแบ่ง
หน้าที่ให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบตามความถนัด
เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงาน จากนั้นจึงเริ่มต้น
ค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับอักษรธรรมล้านนาจาก
อินเทอร์เน็ต ติดต่อ **พระอาจารย์ปัญญาชัย พุทธรกชิต**
วัดราชบุรณาราม อ.พาน จ.เชียงราย ผู้เชี่ยวชาญศาสตร์

และศิลป์หลายอย่าง มาเป็นวิทยากรสอนอักษรธรรม
ล้านนาให้แก่เยาวชน ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของโครงการ
โดยได้รับการตอบรับและนำมาสู่การมีบทบาทร่วมคิด
ร่วมจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการ
เรียนการสอนในเวลาต่อมา

เมื่อสถานที่และวิทยากรพร้อม พวกเขาได้ไป
ติดต่อกันหา **แก้วกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12** เพื่อขอเข้า
มาดำเนินโครงการในหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ ซึ่งใน
วันดังกล่าวนักศึกษาได้จัดกิจกรรมลงพื้นที่สำรวจบริบท
ของชุมชน และมีโอกาสเข้าพบปราชญ์ชาวบ้านที่มี
ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา เพื่อเชิญมาเป็น
วิทยากรเสริมในกิจกรรมถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม

แม้ผู้ใหญ่กันทาจะเห็นชอบแล้วในเบื้องต้น แต่
เขามีข้อแนะนำว่าเพื่อให้การทำงานของนักศึกษา
ประสบผลสำเร็จ พวกเขาควรจัด **“เวทีประชาคม”** เพื่อ
ขอความเห็นจากชาวบ้านด้วย กลุ่มนักศึกษาจึงเข้ามา
ประชาสัมพันธ์โครงการ พร้อมจัดเวทีรับฟังข้อเสนอ
แนะจากชาวบ้านในวันประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน
ผลคือชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยและอยากให้งาน
นี้เกิดขึ้น

“กันทา” บอกว่า **“เบื้องต้นเราเห็นว่าเป็นโครงการ
ที่ดี เพราะอยากให้ชุมชนมีกิจกรรมทำร่วมกันอยู่แล้ว
ตัวเมืองเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง แต่ในหมู่บ้านไม่มีใคร
เขียนหรืออ่านได้แล้ว จะมีปราชญ์ที่พออ่านได้อยู่บ้าง
แต่ก็ชรามาก ไม่สามารถถ่ายทอดได้ เมื่อนักศึกษาเข้า
มาปรึกษาจึงบอกเขาให้ถามชาวบ้านด้วย เราตัดสินใจ
คนเดียวไม่ได้ จึงจัดเวทีประชาคมขึ้น ผลคือชาวบ้าน
เห็นด้วย อยากจะให้มันคงอยู่ ไม่อยากจะให้มันสูญไป
มีโครงการอย่างนี้ก็จะดีกับชุมชนและเยาวชนด้วย
เพราะจะทำให้พวกเขารู้ว่าสมัยก่อนปู่ย่าตายายมี
ตัวหนังสืออย่างนี้ ทำให้รู้ความเป็นมาของชุมชน
ที่สำคัญน่าจะช่วยดึงละอ่อนจากร้านเกมให้มาทำ
กิจกรรมดี ๆ ร่วมกัน”**

●● จัดตำราเรียน ผลิตสื่อการสอน เสริมทักษะ

หลังได้รับการขานรับจากคนในชุมชน กลุ่มนักศึกษาเข้าพบพระอาจารย์ปัญญาจัย พุทธภิกขุอีกครั้งเพื่อขอคำแนะนำเรื่องการจัดทำตำราเรียน แผนการเรียนการสอน ตลอดจนหนังสือการเรียนการสอน “เคน” ผู้รับผิดชอบหลักเรื่องนี้บอกว่า การทำงานในขั้นตอนนี้ยุ่งยากพอสมควร เพราะต้องเริ่มตั้งแต่ติดต่อประสานงานกับพระอาจารย์ คัดเลือกเนื้อหาโดยศึกษาทั้งจากตำราของพระอาจารย์ อินเทอร์เน็ต รวมถึงเข้าไปสืบค้นจากวัดต่างๆ ใน อ.พาน เช่น วัดทรายขาว วัดโป่งแดง เป็นต้น เมื่อได้ข้อมูลจากที่ต่างๆ มาจำนวนหนึ่งแล้ว จึงนำมาคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับช่วงวัยของกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในช่วงมัธยมศึกษาตอน

ต้น จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียง จัดพิมพ์ ทำรูปเล่ม ซึ่งกว่าที่ทีมงานจะรวบรวมเนื้อหาออกมาเป็นตำราเรียนภาษาเมืองล้านนาได้ ต้องใช้ทั้งความละเอียด รวมถึงทำความเข้าใจ โดยมีพระอาจารย์เป็นบรรณาธิการคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ กระทั่งได้ตำราเรียนออกมา 1 เล่ม มีเนื้อหา 6 บทเรียน คือ พญานาคราชเมืองล้านนา สระ การจัดหมู่อักษร ตัวสะกด การสะกดคำเมืองล้านนา และภาพวาดล้านนา

เคนบอกว่า นอกจากตำราเรียนแล้ว พวกเขายังจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นเพื่อเสริมทักษะ และสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีความสนุกสนานขึ้น มีทั้งหมด 5 ชั้น โดยชั้นแรกที่ทำออกมา คือ

1. บิงโกคำเมือง ซึ่งมีวิธีการเล่นเหมือนกับเกมบิงโกทั่วไป ต่างกันที่เป็นพญานาคราชอักษรธรรมล้านนาเท่านั้น
2. ตัวเลขพาเพลิน ใช้ไม้ทำให้มีลักษณะเหมือนกับลูกเต๋า โดยแต่ละด้านจะเขียนไม่เหมือนกัน แต่มี

ความหมายอย่างเดียวกัน คือเลขอารบิก เลขในธรรมเลขไทย เลขไทย เป็นการฝึกความจำ และการเปรียบเทียบ 3. **คัดตะเวนตัวสะกด** นำแม่สะกดทั้งหมดของอักษรธรรมล้านนาอยู่ในรูปวงล้อ เมื่อหมุนไปหยุดที่ช่องใด ก็จะทำให้เด็ก ๆ ยกตัวอย่างคำในตัวสะกดนั้น เช่น แม่กด ก็จะทำให้เขียน ลด มด ด้วยอักษรธรรมล้านนา 4. **ไม้เมืองปิ่นจะลั่น** เป็นสื่อที่สอนเรื่องสระด้านหนึ่งเป็นสระไทยกลาง อีกด้านเป็นอักษรธรรมล้านนา ช่วยในเรื่องการเปรียบเทียบ 5. **อะหยังก่อในจ่องฮั้น** เป็นปริศนาคำทาย ซึ่งจะมีสุภาษิต สำนวนไทยเขียนไว้ เช่น น้ำขึ้นให้รับตัก แล้วให้ผู้เรียนเขียนเป็นอักษรธรรมล้านนา

“ส่วนใหญ่พี่น้อง ๆ จะชอบเล่นบิงโก มาถึงเขาก็จะชวนพี่เล่น เพราะเป็นเกมที่ฝึกใช้ความคิด ตอนแรก ๆ ก็ต้องเปิดแบบฝึกหัด เปิดหนังสือดู ตอนหลัง ๆ ก็สบาย น้อย ๆ เล่นได้คล่อง ทุกสื่อที่เราทำให้น้องเล่นไม่ยากจนเกินไป จากการประเมินแล้วพบว่าเด็กส่วนใหญ่เล่นได้ เราก็มีสิ่งจูงใจให้ด้วย ถ้าใครตอบถูกก็จะให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้การเรียนไม่น่าเบื่อ เราทำกันไปเรื่อย ๆ พัฒนาออกมาควบคุมไปกับการเรียนการสอน โดยทุกกิจกรรมทำที่วัดราษฎร์ดำรงค์ มีพระสงฆ์ชาวบ้านแถบนั้นมาช่วยกันอีกแรง”

โรงเรียนโฮงศิลป์ตัวเมือง

ตลอดระยะเวลากว่าหนึ่งเดือนหลังกลับจากค่าย “กล้าใหม่...ใฝ่รู้” เดี่ยวและเพื่อน ๆ เริ่มต้นเตรียมงานด้านการเรียนการสอน สื่อการสอน ตลอดจนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในแต่ละสัปดาห์ แม้จะมีปัญหาเรื่องเวลา เนื่องจากการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ค่อนข้างหนักและสมาชิกมาจากหลากหลายสาขา ส่งผลให้มีเวลาไม่ตรงกัน แต่ด้วยความมุ่งมั่นและไม่ทอดถอยแม้จะเหน็ดเหนื่อย ทุกคนต่างทำงานแข่งกับเวลา เพื่อเปิดห้องเรียนให้ทันตามแผนที่วางไว้

เมื่อแผนการเรียนการสอนแล้วเสร็จ พวกเขาเข้าไปชี้แจงโครงการและรับสมัครเยาวชนที่สนใจที่โรงเรียนโป่งแดง โดยการสนับสนุนจาก **นิภาพร ลิมปัทรกุล** อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ผลคือมีนักเรียนให้ความสนใจโครงการนี้มากและหลากหลายช่วงวัย ทั้งระดับประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษารวมทั้งสิ้น 35 คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ตรงกับประมาณการของนักศึกษาพอดี และแล้วพิธีเปิดโรงเรียนโฮงศิลป์ตัวเมืองก็มีขึ้นในวันที่ 10 กันยายน 2554 โดยมีทั้งพระวิทยากร ผู้ใหญ่บ้าน อาจารย์ที่ปรึกษา และชาวบ้านมาร่วมงานกันอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง

“ปัญหา” คลี่คลายได้เพราะ “สามัคคี”

เดี๋ยวยอมรับว่า อุปสรรคและข้อติดขัดเกิดขึ้นตั้งแต่สัปดาห์แรกที่เริ่มการเรียนการสอน เนื่องจากพระอาจารย์ติดกิจนิมนต์ในช่วงเช้า ทำให้กิจกรรมไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ พวกเขาแก้ปัญหาด้วยการจัดกิจกรรมสัมพันธ์เพื่อละลายพฤติกรรมให้เด็ก ๆ และพี่ ๆ

ทีมงานได้มีความสนิทสนมกันมากขึ้น เมื่อพระอาจารย์มาถึง จึงเริ่มเข้าสู่การเรียนการสอนบทเรียนแรกคือการรับฟังบรรยายประวัติความเป็นมาของอักษรธรรมล้านนา ทำความรู้จักกับพยัญชนะและฝีกออกเสียงฝีกอ่าน เขียน และเปรียบเทียบอักษรธรรมล้านนาและอักษรไทย จบการเรียนการสอนในสัปดาห์แรก สิ่งที่สมาชิกเห็นพ้องต้องกันคือ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมยังรู้สึกห่างเหินกัน นักศึกษาจึงกลับมาฝีกซ้อมสนทนาการเพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

สัปดาห์ที่สอง และสามของการเปิดห้องเรียนเดี่ยวและเพื่อน ๆ ยังต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหลายอย่าง ด้วยสภาพอากาศแปรปรวนและฝนตกหนักเป็นเสมือนบททดสอบให้พวกเขาได้พิสูจน์ตนเอง เด็ก ๆ ส่วนหนึ่งไม่สามารถเดินทางมาเรียนได้ พวกเขาแก้ปัญหาด้วยการจัดรถรับส่งพระอาจารย์และเยาวชนที่อยู่บนเส้นทางเดียวกันให้มาเรียนได้ ไม่เพียงเท่านั้นฝนที่ตกลงมาอย่างหนักยังทำให้ศาลากลางหมู่บ้านที่ใช้เป็นห้องเรียนชั่วคราวเปียกชื้น จึงต้องจัดหาผ้ายามาเสริมเพื่อกันฝนอีกทางหนึ่ง แม้การทำงานจะผ่านไปอย่างทุลักทุเล แต่พวกเขาก็สามารถแก้ปัญหาเฉพาะ

หน้าไปได้

กระทั่งถึงสัปดาห์สี่ การเรียนการสอนเริ่มเข้าที่เข้าทางมากขึ้น บรรยากาศการเรียนเต็มไปด้วยความสนุกสนาน เพราะน้องกับพี่ ศิษย์กับอาจารย์มีความคุ้นเคยกันมากขึ้น เยาวชนมีการทบทวนความรู้ด้วยสื่อการสอนที่ช่วยเสริมทักษะและสร้างความเพลิดเพลิน ทำให้มีเด็ก ๆ มาเรียนเพิ่มขึ้นจากการชักชวนของเพื่อน ๆ

แม้จะรู้สึกดีใจจนหัวใจพองโต แต่นักศึกษาบอกว่า ในทางกลับกันการมีน้อง ๆ มาเรียนเพิ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนใหม่เรียนไม่ทันเพื่อน นักศึกษาจึงต้องเข้าไปเสริมกระบวนการมากขึ้น ทั้งสอนแบบประชิดตัว ควบคู่ไปกับการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง จึงสามารถแก้ปัญหาไปได้กระทั่งจบหลักสูตร

งานศิลปล้านนา นำพาชาวบ้าน ร่วมกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนการสอนงานศิลปวัฒนธรรมล้านนา เป็นอีกกระบวนการที่ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่เฉพาะละอ่อนเท่านั้นที่ทีมนักศึกษาจัดกิจกรรมให้ แต่พวกเขายังให้ความสำคัญกับชาวบ้านซึ่งจะช่วย “ขับเคลื่อน” การรื้อฟื้นภูมิปัญญาเหล่านี้ไปด้วยกัน ทั้งนี้ชาวบ้านจะได้เรียนรู้เรื่องโคมแขวนโคมลอย ตุงสิบสองนักษัตร ตุงกระดาศษา งานศิลปะที่กำลังเลือนหายไปจากชุมชนแห่งนี้ เพราะจากการสำรวจพบว่า มีเพียงปราชญ์บางท่านที่ยังทำได้ แต่ไม่มีการถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังแล้ว พวกเขาจึงเชิญปราชญ์จากหมู่บ้านราชภูร์ดำรงค์มาเป็นวิทยากรสอนให้กับผู้ที่สนใจ

การจัดกิจกรรมดังกล่าวไม่เพียงแต่ได้รับความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านในการประชาสัมพันธ์ เด็ก ๆ ยัง

เป็นผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ไปบอกผู้ปกครองอีกแรงหนึ่งด้วย ภาพผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านที่เข้ามาช่วย “หนุนเสริม” การทำงานของกลุ่มนักศึกษาทั้งการตัดไม้ไผ่และจัดเตรียมสถานที่ ล้วนทำให้กลุ่มนักศึกษามีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น ภาพผู้เฒ่าผู้แก่ คนหนุ่มสาว รวมถึงเด็กและเยาวชนได้มาทำกิจกรรมร่วมกันในวันเสาร์ เป็นสิ่งที่นักศึกษาประทับใจ กิจกรรมในวันนั้นพวกเขาได้เห็นทั้งรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ น้ำอกน้ำใจ ทำให้บ้านโป่งแดงมีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง

“พวกเราวางแผนไว้ว่าช่วงเช้าให้น้อง ๆ เรียนอักษรธรรม แล้วจัดให้ผู้เฒ่าผู้แก่เรียนทำโคมก่อน ด้านหลัง ช่วงบ่าย ๆ จึงให้ผู้เฒ่าผู้แก่มาสอนน้อง ๆ เพื่อให้คนสองวัยเกิดความใกล้ชิดกัน ได้รู้จักรักษา ศิลปวัฒนธรรมของตนเองร่วมกัน” เนเลขา นุกาโรโครงการบอกว่า ไม่เพียงแต่วันที่จัดกิจกรรมสอนงาน ศิลปินเท่านั้นที่มีชาวบ้านเข้ามาช่วย แต่ทุกครั้งที่พวกเขาจัดกิจกรรมจะมีผู้ใหญ่บ้านหรือแกนนำชาวบ้านมาคอยดูแลอำนวยความสะดวกหากนักศึกษาต้องการความช่วยเหลือ ส่วนผู้ปกครองก็จะมารับมาส่งลูกหลาน บางครั้งก็มานั่งฟังด้วย บางคนใจดีก็จะนำอาหารมาให้

“ต่อยอด” ความรู้สู่สาระสังคมศึกษา

เมื่อเห็นประโยชน์เกิดขึ้น นิภาพร ลิมปภัทรากุล อาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนบ้านโป่งแดง ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากจุดที่นักศึกษาเข้ามาจัดการเรียนการสอนเพียง 500 เมตร นอกจากเป็นหนึ่งในผู้สังเกตการณ์แล้ว อาจารย์ยังจะมาเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทุกครั้งเมื่อมีโอกาส นิภาพรเล่าว่า หลังจากที่นักศึกษาเข้าไปประชาสัมพันธ์โครงการ เธอรู้สึกสนใจทันที เพราะชาวบ้านที่นี่ไม่มีใครถ่ายทอดได้แล้ว การเรียน

การสอนนี้น่าจะเป็นประโยชน์นำไปประยุกต์กับการสอนวิชาสังคมของตัวเองได้ ต่อมาเมื่อนักศึกษามีใบสมัครเรียนมาให้จึงช่วยประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนรับรู้ทันที เพราะไม่อยากให้เด็ก ๆ เสียโอกาสดี ๆ ไป

“เด็กพวกนี้ไม่มีโอกาส นักศึกษาเขาเอาความรู้มาให้ถึงที่แล้ว เลยอยากให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมเรียนรู้อยู่ ๆ เพราะทุกเรื่องที่นักศึกษานำมาถ่ายทอดล้วนเป็นเรื่องดี ๆ ไม่ว่าจะป็นวัฒนธรรมทางด้านภาษา การดำเนินชีวิต นอกจากตัวเมืองซึ่งเป็นกิจกรรมหลักแล้วยังมีการสอนทำตุ๊ก ทำโคม คิดว่าหากชาวบ้านทำได้ มีความชำนาญขึ้นก็อาจจะตั้งเป็นกลุ่มเป็นอาชีพเสริมในหมู่บ้านได้ ซึ่งช่วยทั้งเรื่องเศรษฐกิจและช่วยอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมไปด้วยพร้อมกัน”

นิภาพรบอกต่อว่า หลังการเรียนการสอนของนักศึกษาจบลงพบว่า มีเด็กอ่านและเขียนอักษรธรรมล้านนาได้ถึง 80 เปอร์เซ็นต์หากไม่ได้รับการสานต่อไม่นาน “ความรู้” เหล่านี้คงเลือนหายไป ด้วยเหตุนี้เธอก็จึงนำเรื่องอักษรธรรมล้านนา ไปสอดแทรกอยู่ในหลักสูตรวัฒนธรรมไทลื้อ กลุ่มสาระสังคมศึกษาและพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พร้อม

สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนพบว่า เด็ก ๆ สามารถถ่ายทอดได้ และอยากจัดตั้งชมรมอักษรธรรมล้านนาขึ้นในโรงเรียน เธอจึงนำเรื่องนี้เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอนเรื่องอักษรธรรมล้านนาให้เป็นรูปธรรมขึ้นในปีการศึกษา 2555 โดยเธออาสาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชมรมด้วย

“ครูจะช่วยดูแลด้วย เพราะมีหลายคนที่สอนน้อง ๆ ได้ เช่น ในท่ที่เขาจะโตหน่อย เรียนได้เร็ว ก็น่าจะทำได้ นอกจากนั้นยังเห็นความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน เขามีความรู้และรักศิลปะมากขึ้น เช่น พระท่านสอนการวาดภาพลายเส้น การระบายสี ครูก็เลยบอกว่าถ้ากลับไปโรงเรียนแล้วทำงานส่งครูผลงานจะดีขึ้น ดูเขามีเทคนิคมากขึ้น การทำโครงการของนักศึกษากลุ่มนี้ช่วยกระตุ้นให้เด็กสนใจภูมิปัญญาเหล่านี้มากขึ้น เขามีจิตวิทยาในการสร้างกระบวนการให้เด็กรักการเรียน มีเกม มีการให้รางวัล ผลที่เกิดขึ้นจึงรู้สึกพอใจ เห็นเด็กได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญคือเด็ก ๆ ไม่ต้องไปเล่นเกม”

“ผล” ที่เกิดกับเยาวชน

“น้องไนท์” ศุภชัย หาญเชียงแสน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโป่งแดง หนึ่งในผู้สมัครเรียนอักษรธรรมล้านนา เพราะอยากรู้ตัวอักษรนี้เป็นอย่างไร ทุกวันนี้ไนท์สามารถอ่านเขียนอักษรธรรมล้านนาได้ รวมถึงสามารถสอนเพื่อนและน้อง ๆ ได้ จากกิจกรรมในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ที่เคยอยู่บ้านเกมบ้าง เล่นฟุตบอลกับเพื่อนบ้าง ไนท์บอกว่า เมื่อมาร่วมโครงการนี้ เขาได้เรียนรู้และทำสิ่งที่ไม่เคยทำแทบทั้งสิ้น ทั้งอักษรธรรม การทำตุ๊ก ทำโคม และการวาดภาพศิลปะล้านนา เขารู้สึกสนุก และอยากมาเรียนทุกสัปดาห์ไม่เพียงเท่านั้นไนท์ยังชักชวนเพื่อน ๆ อีกหลายคนมาร่วมกิจกรรมนี้ แม้ว่าเพื่อนจะมาบ้างไม่มาบ้าง

ก็ตาม

“ขอบคุณ มาแล้วประทับใจมาก พี่เขาสอนสนุก และรู้เรื่อง พ่อแม่ก็อยากรู้ บางทีเรากลับบ้านไปก็เขียนให้พ่อแม่ดู เพราะที่ ๆ จะมีสมุดแบบฝึกหัดให้ด้วย ทำให้เราได้ฝึกบ่อย ๆ คิดว่าตัวอักษรเมืองจะหายไปแล้ว จึงอยากอนุรักษ์ไว้ พวกเราคิดกันว่าจะตั้งชมรมที่โรงเรียน อยากให้มีโครงการแบบนี้อีกครับ”

นอกจากน้องไนท์แล้วเด็ก ๆ ส่วนใหญ่บอกเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่อยากให้โครงการนี้จบลง อยากให้มีกิจกรรมดี ๆ แบบนี้ต่อไป

อบต. รับลูก “สานต่อ” โครงการสู่ศูนย์การเรียนรู้

ด้วยความตั้งใจจริงของนักศึกษาทีมโสมศิลป์ ตัวเมือง ที่ต้องการพลิกฟื้นวิถีวัฒนธรรมล้านนาให้คืนกลับมา บวกกับความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนทั้งผู้เฒ่า ผู้แก่ คนหนุ่มคนสาว เด็กและเยาวชนที่เล็งเห็น “คุณค่า” ของวัฒนธรรมประเพณีพื้นถิ่น โดยเด็ก ๆ ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 35 คน สามารถอ่านเขียนอักษรธรรมล้านนาได้ถึง 80 เปอร์เซ็นต์ และสามารถนำอักษรธรรมล้านนามาประยุกต์ใช้กับศิลปะได้ เช่น สามารถวาดภาพการ์ดและเขียนคำอวยพรด้วยอักษรธรรมล้านนา เยาวชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ลดเวลาเล่นเกมลง มีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้น

ทำให้ อบต.ทรายขาว ประสานให้นักศึกษาเขียนแผนงานนำเสนอเพื่อนำโครงการเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้วิถีไทลื้อ” ที่จะสร้างขึ้น ณ ศาลาเอนกประสงค์ใหม่หมู่บ้านโป่งแดงในปีงบประมาณหน้า โดยได้รับความเห็นชอบและสนับสนุนอย่างเต็มที่จากผู้ใหญ่บ้าน

เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงพลิกฟื้น “ตัวตน”

จากประกายความคิดเล็กๆ ที่ต้องการพลิกฟื้น “ตัวเมือง” อักษรธรรมล้านนาให้กลับมาเป็นที่รู้จักอีกครั้งในชุมชน ได้ช่วยพลิกฟื้น “ตัวตน” ของหนุ่มสาวทั้ง 7 ด้วยเช่นกัน

วิชระ บรรจง หรือ “เคี้ยว” หัวหน้าโครงการ

การทำโครงการนี้ทำให้เรารู้จักยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น แม้ว่าบางครั้งจะรู้สึกว่าตัวเองคิดงานมาได้ดีแล้ว แต่เมื่อได้ฟังความคิดเห็นจากอาจารย์ และเพื่อน ๆ ทำให้รู้ว่าความคิดของคน ๆ เดียวไม่ได้ถูกต้องหรือดีที่สุด บางครั้งเราคิดดีแล้ว แต่ยังมีความคิดเห็นของคนอื่นดีกว่าเรา การทำงานบางครั้งเราทำคนเดียวไม่ได้ คำแนะนำดี ๆ จากอาจารย์และเพื่อน ๆ ทำให้เรารู้ว่าการทำงานเป็นทีม ความสามัคคีเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเมื่อเหนื่อยเราจะไม่รู้สึกโดดเดี่ยว นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เทคนิคการลงชุมชนว่าต้องเข้าหาผู้นำชุมชนก่อน เมื่อผู้นำสนับสนุน และต้องทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้ การพูดจาต้องอ่อนน้อมถ่อมตน

และนอกเหนือจากทักษะในการทำงานแล้ว เคี้ยวบอกว่า ผลจากการทำโครงการนี้ยังทำให้เขาใจเย็นขึ้นมีความอดทน ออกล้นกับสภาวะการณ์ที่กดดัน จากเดิมที่ค่อนข้างใจร้อน ทุกวันนี้เขารู้สึกว่าสามารถจัดการกับอารมณ์ตัวเองให้นิ่งและมั่นคงขึ้น ถือเป็นก้าวหนึ่งที่ทำให้เขารู้สึกเติบโตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

อุเทน ตาคำ หรือ “เคน”

โครงการนี้ทำให้เขาได้ทำอะไรที่ไม่เคยทำมาก่อน ทั้งการติดต่อประสานงานกับผู้ใหญ่ เช่น พระอาจารย์ การเรียนอักษรธรรมล้านนา การทำตุ๊ก หรือแม้กระทั่งการทำสันตนาการ เขายอมรับว่าช่วงแรกเขายังเข้ากับเด็กไม่ค่อยเก่ง แต่ก็ต้องพยายาม ต้องดูนิสัยของเด็กก่อน เพราะเด็กแต่ละคนจะมีนิสัยไม่เหมือนกัน ต้องรู้จักสังเกตเพื่อปรับตัวให้เข้ากับเด็ก ๆ มากขึ้น กิจวัตรก็เปลี่ยนไปจากวันหยุดเสาร์อาทิตย์กลับบ้านก็เล่นเกม แต่ตอนนี้เมื่อถึงวันเสาร์ที่ต้องไปทำกิจกรรมก็จะตื่นเข้ามาจัดเตรียมสถานที่ รู้จักแบ่งเวลามากขึ้น จากที่ไม่ชอบอยู่กับกลุ่มคนมาก ๆ ชอบอยู่กับคอมพิวเตอร์ ชอบอยู่คนเดียวเป็นคนเงิบ ๆ ขรึม ๆ เมื่อต้องมาทำสันตนาการจึงอยากลองทำดู อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง เพราะใกล้จบแล้ว จึงอยากลองทำสิ่งใหม่ ๆ ดูบ้าง เมื่อได้ทำแล้วรู้สึกสนุก มีความสุข และรู้สึกภูมิใจมาก ๆ

สุธาสิณี วงษ์พันธ์สิงห์ หรือ “เอ”

ถามว่าเหนื่อยไหมก็เหนื่อย แต่เราสนุกกับมัน และเราได้ประโยชน์กลับมามากกว่า ทั้งประสบการณ์ที่มากขึ้น รู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักการแก้ปัญหา ถือเป็นการฝึกทักษะการทำงานก่อนจบการศึกษา ที่สำคัญคือการทำโครงการนี้ทำให้เธอได้เรียนรู้การเข้าหาชุมชน ได้สัมผัสพื้นที่ในชุมชน ได้เรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้น รู้สึกมีความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และ “จุดประกาย” ให้เรามีความคิดสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ เช่น วันลอยกระทงที่ผ่านมาพวกชาวบ้านทำโคมฉาย สร้างรายได้ให้กับชุมชน เป็นการนำความรู้ที่มีอยู่มาช่วยเหลือชุมชน ได้พัฒนาความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์เข้าด้วยกัน ที่ผ่านมามีไม่เคยลงชุมชนเลย ทุกวันอยู่แต่ในรั้วมหาวิทยาลัย ไม่เคยรู้ว่าจริง ๆ แล้วชุมชนเป็นอย่างไร แต่โครงการนี้ทำให้เธอได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

โครงการอุ้งมือโดยออย เป็งใจละอ่อนน้อย ตีโงงศิลป์ตัวเมือง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาเชียงราย

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ นางสาวจิราภักดิ์ คำแปง
นางสาวกรรภา จันทาพูน
นางสาวจารุณี ทรัพย์บุญโต

หัวหน้าโครงการ นายวัชระ บรรจง

คณะทำงานประกอบด้วย

นางสาวสุธาสิณี วงษ์พันธ์สิงห์
นายอุเทน ตาคำ
นายนิติศาสตร์ เล็กบางพลัด
นางสาวจินตรา นาลงพรม
นางสาวสุดารัตน์ บริบูรณ์
นายชาญยุทธ มะโนวัน

Santor Let's Stay

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กลุ่มหนุ่มสาวจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พลิกพื้นที่ “โฮมสเตย์ ในชุมชนแสนตอ”
เเวตบางขุนเทียน ชวนชาวบ้านร่วมพัฒนา
ความสามารถและการบริการ ยกกระดับให้เป็น
แหล่งพักผ่อนแห่งใหม่ของกรุงเทพฯ

“แสนตอ” ชุมชนเล็กๆ ในเขตบางขุนเทียน เขตเดียวของกรุงเทพฯ ที่ติดทะเล และยังคงมีวิถีชีวิตแบบชนบทซุกซ่อนตัวอยู่ในป่าชายเลนที่รายล้อมด้วยสายน้ำ และความงดงามของธรรมชาติที่เงียบสงบ มีเสน่ห์ที่น่าค้นหา ซึ่งน้อยคนนักจะรู้ว่าที่นี่ยังมีกิจกรรม สถานที่ท่องเที่ยว และที่พักในรูปแบบโฮมสเตย์ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว

โอกาสชุมชน โอกาสนักศึกษา

จากโจทย์และต้นทุนชุมชนที่เด่นเรื่องแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักกว้างขวาง ทำให้นักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี โครงการ IBMP หลักสูตร 5 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่งโครงการ Santor Let's Stay เข้าแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่สนับสนุนโดยธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

“เจ” พิรวัส ประสิทธิ์มี หัวหน้าโครงการเล่าว่า รู้จักโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” จากคำแนะนำของเพื่อน จึงสนใจ เพราะเป็นโอกาสที่ดีได้ลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริงในชุมชน ได้ทำงานร่วมกับชุมชน ถือเป็นสนามเรียนรู้ที่ดี เขาและเพื่อน 10 คนจึงรวมกลุ่มคิดแผนโครงการขึ้น ด้วยการเลือกพลิกฟื้นโฮมสเตย์กับชุมชนแสนตอที่เขตบางขุนเทียน เพื่อยกระดับชุมชนให้เป็นแหล่งพักผ่อนแห่งใหม่ของกรุงเทพฯ ผ่านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

“ครั้งแรกที่เราคิดคืออยากลงพื้นที่ที่ทำธุรกิจท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่คนไม่รู้จักและต้องอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก มีคนแนะนำว่าที่ชุมชนแสนตอทำโฮมสเตย์อยู่ จึงลองมาสำรวจดู” เจเล่าถึงจุดเริ่มต้นของการทำโครงการ

ชุมชนแสนตอ ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน สามารถเดินทางได้โดยรถยนต์เป็นระยะทาง 15.2 กิโลเมตร จากถนนพระราม 2 แล้วต่อเรือบริเวณโรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ มีประชากรอาศัยอยู่ 52 ครัวเรือน 220 คน เดิมทีแสนตอเป็นคลองส่งน้ำธรรมชาติชื่อ “สันตอ” ต่อมาชาวบ้านเรียกเพี้ยนเป็น “แสนตอ” ซึ่งสอดคล้องกับสภาพในอดีตที่มีตอไม้อยู่เป็นจำนวนมาก ในอดีตนิยมทำนาเกลือ แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาทำนากุ้ง เลี้ยงหอยแครงและปลูกบวบกันไป

เจบอกว่าการสำรวจพื้นที่ในครั้งนั้น ทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นจาก **ลุงสอน พิงสาย** เขาและเพื่อนๆ คิดว่าน่าจะปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนแห่งนี้ให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะเรื่องราคา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับนักท่องเที่ยวและเจ้าของโฮมสเตย์ ผ่านการทำงานแบบ “ร่วมคิดร่วมทำ” โดยมีลุงสอนเป็นแกนนำ

เมื่อแนวความคิดตกผลึก เจและเพื่อนร่วมทีมจึงกลับมาวางแผนดำเนินงาน คิดรูปแบบกิจกรรม และแบ่งหน้าที่กันทำงาน เริ่มจากจัดแพคเกจกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งแบบ 1 วัน และ 2 วัน 1 คืน โดยมีลุงสอนช่วยแบ่งปันความคิด

ราคาใหม่ ใโลกว่าเดิม

ลุงสอนเจ้าของโฮมสเตย์เจ้าแรกและเจ้าเดียวในชุมชน บอกเล่าถึงจุดเริ่มต้นการทำโฮมสเตย์เล็กๆ ในพื้นที่ 37 ไร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ว่า ตอนนั้นอาชีพหลักของลุงสอนคือทำนากุ้ง แต่ได้ผลผลิตไม่ค่อยดีนัก

จึงคิดทำโฮมสเตย์ดู และในฐานะที่ลุงสอนเคยเป็นประธานชุมชนแสนตอมาก่อนจึงอยากทำเป็นโครงการนำร่อง พอดีช่วงนั้นการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์กำลังเฟื่องฟู ลูกค้าส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวจะเป็นกลุ่มข้าราชการที่มาดูงาน มีโรงเรียนมาจัดค่ายลูกเสือบ้าง เพราะที่นี่มีลานกว้างเหมาะสำหรับทำกิจกรรมกลางแจ้ง

“เมื่อปี 2548 มีนักศึกษาระบบศสศเข้ามาทำห้องสมุดและสอนภาษาอังกฤษให้กับเด็ก ๆ และชาวบ้านเพื่อใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ พอนักศึกษากลุ่มกล้าใหม่ฯ เข้ามาช่วยปรับแผนท่องเที่ยวใหม่ให้เป็นแพคเกจเหมารวม ซึ่งมีข้อดีคือนักท่องเที่ยวไม่ต้องจ่ายเหมาหอยหมี่ แต่จะจ่ายเหมารวมทั้งค่าอาหาร ค่าเรือ เป็นต้น” ลุงสอนบอกเล่ารายละเอียด

“**ยู้ย**” **ลดาวัลย์ วีระสกุลวงศ์** ในฐานะผู้ประสานงานบอกว่า แรกๆ ลุงสอนยังลังเลไม่ค่อยยอมรับแนวคิดนี้เท่าไร โดยเฉพาะการทำราคาค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าเรือเป็นแบบเหมาจ่าย เธอและเพื่อนๆ จึงต้องชี้แจงข้อดีข้อเสียให้ลุงสอนเข้าใจ ทำให้การลงพื้นที่ของนักศึกษาต้องถี่ขึ้นเรื่อยๆ เพื่อชี้แจงอธิบายทำความเข้าใจพร้อมกับเปรียบเทียบข้อมูลให้เห็นชัดเจน จนลุงสอนเริ่มพอใจ

ข้อมูลแสดงการเปรียบเทียบราคาท่องเที่ยวทั้ง 2 รูปแบบ

รูปแบบ	ราคาเก่า	ราคาใหม่ (แพคเกจ)	หมายเหตุ
แพคเกจ 1 วัน	700 บาท : 1 คน แบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> • ค่าอาหาร 200 บาท : 1 คน • ค่าเรือรับส่ง 500 บาท : นั่งได้ 1-6 คน นักท่องเที่ยวมา 1 คนจ่าย 700 นักท่องเที่ยวมา 2 คน จ่าย 900 นักท่องเที่ยวมา 3 คนจ่าย 1,100 สูงสุด 6 คนจ่าย 1,700	เหมาจ่าย 400 บาท : 1 คน อาหารกลางวัน 1 มื้อ+กิจกรรมต่าง ๆ นักท่องเที่ยว 1 คนจ่าย 400 นักท่องเที่ยว 2 คนจ่าย 800 นักท่องเที่ยว 3 คน จ่าย1,200 นักท่องเที่ยว 4 คนจ่าย 1,600 สูงสุด 6 คน จ่าย 2,400	การคิดราคาแบบใหม่ลุ้นสอนจะได้กำไรเพิ่มขึ้นจากเดิม 100 บาท หากมีนักท่องเที่ยวตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป และเพิ่มขึ้นทุก ๆ 400 บาทจากนักท่องเที่ยวตั้งแต่คนที่ 4 ขึ้นไปสูงสุด 6 คน
แพคเกจ 2 วัน 1 คืน	1,000 บาท : 1 คนแบ่งเป็น <ul style="list-style-type: none"> • ค่าอาหาร 500 บาท : 1 คน • ค่าเรือ 500 บาท นั่งได้ 1-6 คน นักท่องเที่ยว 1 คนจ่าย 1,000 บาท นักท่องเที่ยว 2 คนจ่าย 1,500 บาท นักท่องเที่ยว 3 คนจ่าย 2,000 บาท สูงสุด 6 คนจ่าย 3,500 บาท	เหมาจ่าย 700 บาท (อาหารให้ 3 มื้อ +กิจกรรมต่าง ๆ) นักท่องเที่ยว 1 คนจ่าย 700 นักท่องเที่ยว 2 คนจ่าย 1,400 นักท่องเที่ยว 3 คนจ่าย 2,100 สูงสุด 6 คน จ่าย 4,200 บาท	การคิดราคาแบบใหม่ลุ้นสอนจะได้กำไรเพิ่มขึ้นจากเดิม 100 บาท หากมีนักท่องเที่ยวตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป และเพิ่มขึ้นทุก ๆ 700 บาทจากนักท่องเที่ยวตั้งแต่คนที่ 4 ขึ้นไปสูงสุด 6 คน

ทั้งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะมาเป็นกลุ่มตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป การคิดราคาแบบใหม่นี้จะทำให้ลุ้นสอนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการนักท่องเที่ยว

“ราคาแบบเก่าลุ้นจะได้กำไรในส่วนของอาหารค่อนข้างน้อย เพราะเป็นอาหารทะเลประมาณ 4-5 ชนิด ซึ่งคิดต่อหัวแล้วลุ้นสอนจะมีรายได้เล็กน้อยลง แต่จากการสอบถามแล้วส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมากันเป็นหมู่คณะ รายได้ต่อหัวจึงมากขึ้น และที่สำคัญคือการคิดราคาแบบนี้ไม่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าคุณจกหรือเจ้าของโฮมสเตย์บวกราคามากจนเกินไป” ยัยบอกเล่ารายละเอียดของราคาให้ฟัง

“บีม” วรรณกนก พูลพันธุ์ เลขาโครงการเสริมว่า ในราคาที่พวกเขาทำขึ้นใหม่ได้มาจากการเปรียบเทียบกับโฮมสเตย์ขึ้นชื่อของ ตลาดน้ำอัมพวา ที่ราคาจะสูงกว่ามากและไม่รวมค่าอาหาร และค่าทำกิจกรรม ซึ่งต่างจากแสนต่อที่รวมทุกอย่างไว้เรียบร้อยแล้ว

“ถ้าไปอัมพวา 400 บาทอาจได้แค่ค่าที่พัก ไม่รวมรวมค่าอาหารและค่ากิจกรรม และโฮมสเตย์แต่ละหลังราคาก็แตกต่างกันไปอีก แต่ที่นี้รวมทุกอย่างไว้ในแพคเกจแล้ว ที่นอนก็มีให้เลือก ทั้งนอนเต็นท์ นอนบ้าน เราไม่ได้เน้นความสะดวกสบาย หรูหรา ที่นี้อาจจะไม่คึกคักเท่าอัมพวา แต่ชาวบ้านที่นี้ยังคงมีวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้” บีมบอกเล่าข้อดีของชุมชนแสนต่อ

ปรับแพคเกจใหม่ แต่ไม่ทิ้ง แนวคิดอนุรักษ์

ลุงสอนยอมรับว่า ราคาใหม่ที่นักศึกษาปรับให้ นั้นคิดง่ายกว่าเดิม นักท่องเที่ยวไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ปลีกย่อย แม้ช่วงฤดูฝนที่นักท่องเที่ยวมาใช้บริการน้อย รายได้จะหดหายไปบ้าง แต่ยังมีนาุ้ง และหอยแครง ที่มาจุนเจือค่าใช้จ่ายในครอบครัว และแม้ว่าการทำ โฮมสเตย์จะขาดทุนหรือได้กำไรในบางช่วงก็ถือว่า ถัวเฉลี่ยกันไป แต่ลุงมองว่าสิ่งที่ได้กลับคืนมาคือ **“ความภาคภูมิใจ”** ที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกรักและ ห่วงแหนธรรมชาติ หลังจากร่วมทำกิจกรรมในแพ็คเกจ ที่นักศึกษาจัดให้

บีมบอกเล่ารายละเอียดของกิจกรรมพร้อม เสริม **“จุดแข็ง”** ของโฮมสเตย์ที่นี้คือความสงบ ใกล้เคียง ธรรมชาติ และมีกิจกรรมที่มากกว่า ที่สำคัญอาหาร ทะเลอย่างหอย กุ้ง และปูก็เป็นการเลี้ยงแบบเปิด ไม่ได้เลี้ยงแบบใช้อาหาร หรือสารเร่งโต แต่เป็นการเปิด น้ำให้เข้าออกตามธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้นักศึกษาจึง วางแผนการตลาดด้วยการดึงจุดแข็งนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะนอกจากจะทำให้นักท่องเที่ยวได้ สัมผัสธรรมชาติอย่างใกล้ชิดแล้ว ยังช่วย **“กระตุ้น”** แนวคิดด้านการอนุรักษ์ เพื่อให้ชาวบ้าน เขาชน และ นักท่องเที่ยวรู้สึกรักหวงแหนธรรมชาติซึ่งเป็นสมบัติที่ ชุมชนมีร่วมกัน

โดยกิจกรรมที่วางไว้คือ กิจกรรมอนุรักษ์ป่า ชายเลนด้วยการปลูกป่าโกงกาง ต้นแสม งามหอยแครง ดูนก เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้ว่าถ้าชาวบ้านจะได้หอยแครง ออกไปขายต้องทำอะไร เพื่อเรียนรู้ระบบนิเวศน์ โดยระหว่างทางจะมีป้ายบอกเพื่อให้ได้เรียนรู้ไปในตัว

Santor Let's Stay

หลังจากปรับราคาโฮมสเตย์ใหม่ นักศึกษาได้ ลงพื้นที่ทำกิจกรรมต่อไปคือ ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบ ๆ โฮมสเตย์ด้วยการทาสีห้องน้ำ เก็บกวาดลานกีฬา จัดเรียง ชั้นวางหนังสือในห้องสมุดใหม่ ทำป้ายชื่อ นำหนังสือ มาบริจาคเพิ่ม โดยดึงกลุ่มชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายโฮม สเตย์ของลุงสอนและเด็ก ๆ เข้ามาช่วยกิจกรรมด้วย เพื่อให้โฮมสเตย์พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว

ส่วนระบบการจัดการการเข้าพักโฮมสเตย์นั้น เจซีแจ้งว่าจะมีระบบจัดการร่วมกันของบ้านที่เข้าร่วม เครือข่ายโฮมสเตย์ 3 หลังคาเรือนภายใต้ชื่อว่า Santor Let's Stay

“บ้านที่สนใจจะเปิดเป็นโฮมสเตย์ตอนนี้มี 3 หลัง คือบ้านลุงสอนซึ่งเปิดไปแล้ว บ้านลุงปัญญา จิน ร่วมเวียง และบ้านของอุบล พึ่งสาย หมุนเวียนกันรับ นักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มแรกมาพักที่บ้านลุง สอน หากมีกลุ่มที่สองมาก็ให้ไปพักบ้านลุงปัญญา กลุ่ม สามก็ไปพักบ้านอุบล ส่วนคนในชุมชนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เปิด โฮมสเตย์จะเข้ามามีส่วนร่วมเรื่องการจัดส่งวัตถุดิบเพื่อ ประกอบอาหาร เรือรับส่ง เพื่อกระจายรายได้ให้คนใน

ชุมชน โดยใช้บ้านลุงสอนเป็นศูนย์บริหารจัดการ ซึ่งในอนาคตหากบ้านหลังไหนสนใจก็สามารถเข้ามาร่วมกลุ่มเพิ่มได้ ซึ่งเดินที่หรือถนนอนที่นักเรียนนำมามอบให้ถือเป็นของส่วนกลางที่บริหารจัดการโดยลุงสอน และบ้านที่เข้าร่วมโครงการสามารถนำเดินที่ส่วนกลางตรงนี้ไปใช้ได้” เจริญชัย

เมื่อจัดระบบลงตัว การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญที่นักศึกษาต้องทำเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมาก ๆ จากเมื่อก่อนที่นี้จะมีการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก ซึ่งยังไม่เพียงพอ จึงเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้น ผ่านโปสเตอร์ แผ่นพับ และ facebook โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในชุมชนซึ่งในอนาคตเชื่อว่า ลุงสอนและชาวบ้านจะสามารถ “สานต่อ” กิจกรรมที่พวกเขาปูทางไว้ได้ เพราะได้ถ่ายทอดความรู้ทั้งหมดแล้ว ทั้งการอัปเดตเว็บไซต์ facebook หรือการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย โดยเฉพาะการสร้างจุดขาย เช่น ลอยกระทงโกลกทางเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลน และฝึกให้เยาวชนเป็นมัคคุเทศก์น้อย

น้ำท่วม อุปสรรคที่แก้ไขได้

แต่ด้วยปัญหาอุทกภัยปลายปี ส่งผลให้การลงพื้นที่ของนักศึกษาหยุดชะงักไปบ้าง แม้ชุมชนแสนต่อจะไม่ได้รับผลกระทบ และแม้สมาชิกในกลุ่มจะเป็นผู้ประสบภัยเองก็ตาม แต่การทำงานก็ไม่ได้หยุดลง พวกเขาประชุมปรับแผนการทำงานใหม่ ดึงงานที่ทำได้โดยไม่ต้องลงพื้นที่มาก่อน เช่น การเพิ่มเติมข้อมูลใน facebook เว็บไซต์ ออกแบบแผ่นพับประชาสัมพันธ์ ทำคู่มือภาษาอังกฤษ ออกแบบเมนูอาหาร การสั่งทำเดินที่เพื่อมอบให้แก่ศูนย์โฮมสเตย์บ้านลุงสอน

“ตอนน้ำท่วมเราแบ่งงานตามความถนัดของแต่ละคน เพื่อให้งานเดินหน้าไปด้วยดี เมื่อหลังน้ำลดจะได้นำคู่มือกับเมนูอาหารที่สมบูรณ์แบบมาให้ชาวบ้านดูและเพิ่มเติมข้อมูล ส่วนปัญหาเรื่องเดินที่ที่สั่งไว้มาส่งไม่ได้ เพราะเขาจะต้องไปผลิตเสื้อชูชีพช่วยน้ำท่วมก่อน แม้อาจจะล่าช้าไปจากแผนที่วางไว้ แต่ไม่ได้ส่งกระทบเท่าไร เพราะช่วงน้ำท่วมยังไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา” เจบอ

เรียนรู้การทำบัญชีรายรับรายจ่าย

“นอกจากปรับราคาโฮมสเตย์แล้ว นักศึกษายังมาสอนทำบัญชีด้วย เพื่อให้รู้ว่าแต่ละวันแต่ละเดือนมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง ช่วยให้การจัดการเงินเป็นระบบยิ่งขึ้น” ลุงสอนเอ่ยขึ้น

เช่นเดียวกับ “ป้าเอื้อน” ซึ่งเป็นภรรยาลุงสอน กล่าวถึงการเรียนรู้เรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนว่าเป็นสิ่งดี และจะพยายามทำให้ต่อเนื่อง “ช่วงแรกอาจจะยังไม่เห็นผลมากนัก แต่เมื่อจดไปได้ระยะหนึ่งก็เริ่มเห็นว่ามีการใช้จ่ายสูงมาก ก็เริ่มตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป การทำโฮมสเตย์ก็สนุกไปอีกแบบ อยากให้นักท่องเที่ยวเขาคิดว่ามาเที่ยวที่นี่เหมือนมาเที่ยวบ้านญาติพี่น้อง มาพักผ่อน บางคนมาแล้วก็มาอีก ติดใจบรรยากาศ เราก็มีความสุขที่ได้ทำตรงนี้”

ร่ำภา พิงสาย อายุ 65 ปี เครือข่ายโฮมสเตย์ของลุงสอน บอกว่ามาร่วมกิจกรรมนี้เพราะอยากเรียนรู้การทำบัญชีรายรับรายจ่าย และอยากเห็นความคืบหน้าโครงการ จึงแวะเวียนมาทุกครั้งที่นักศึกษาเข้ามาจัด

กิจกรรม

“นอกจากนี้ยังได้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องงานฝีมือทำน้ายาล้างจาน ได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพราะทำให้สื่อสารกับฝรั่งที่มาพักได้บ้าง โดยนักศึกษาทำคู่มือสื่อสารภาษาอังกฤษมาให้ด้วย ก็พยายามจำคำที่ต้องใช้บ่อยๆ เป็นพื้นฐานในการสนทนา” ป้าร่ำภาเอ่ยด้วยสีหน้ายิ้มแย้มพร้อมขมุขมุดคู่มือภาษาอังกฤษที่นักศึกษานำมาแจก พร้อมยอมรับว่าเมื่อก่อนเคยทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนมาบ้าง แต่ไม่ได้ลงรายละเอียดมากขนาดนี้ และเลิกทำไปแล้ว เพราะทำแล้วไม่มีจุดมุ่งหมายอะไร แต่ครั้งนี้ป้าร่ำภายืนยันหนักแน่นว่าจะทำให้เป็นกิจวัตร ส่วนเรื่องโฮมสเตย์ขอเป็นผู้ช่วยดีกว่าเพราะยังมีอาชีพทำนาทุ่งซึ่งอยากทำให้มั่นคงก่อน บวกกับอายุที่มากแล้ว แต่หากลุงสอนรับไม่ไหวก็สามารถเข้ามาช่วยแบ่งเบาแขกที่เข้าพักได้จำนวนหนึ่ง

ลุงปัญญา จินร่วมเวียง อายุ 55 ปี ซึ่งมีอาชีพประมง เลี้ยงทั้งปลู หอย กุ้ง บอกว่า ขอเป็นจุดรองรับเช่นกัน เพราะโดยส่วนตัวไม่ค่อยมีเวลาเท่าที่ควร ส่วนเรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่าย จะร่วมกับภรรยาทำอย่างต่อเนื่องเพราะเห็นว่ามีประโยชน์

“ทำอย่างนี้ดีแล้ว ไม่ยุ่งยากมากนัก ลุงสอนเขาก็จัดการดูแลตรงนี้ดีอยู่แล้ว หากมีแขกมากเขาก็จะแบ่งมาที่บ้าน มีปัญหาเราก็มาร่วมคิดช่วยแก้ไขให้ลุงสอนเป็นจุดหลักส่วนลุงเป็นจุดเสริม อาชีพประมงถ้าธรรมชาติไม่เปลี่ยนแปลงอะไรมาก ไม่มีผลกระทบ ก็ยังอยู่ได้ เพราะเราทำหลายอย่างทั้งเลี้ยงกุ้ง หอย ปู ปนกันไป ทำให้มีรายได้พอสมควร” ลุงปัญญาบอกถึงจุดยืนในการทำอาชีพ

●● สานต่อความยั่งยืน... Santor Let's Stay

เขบอกอีกว่า แม้พวกเขาจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวหลายอย่าง แต่สิ่งทีพวกเขาให้ความสำคัญมากที่สุดคือ “ความยั่งยืน” ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งทุกคน

ลงความเห็นว่าจะต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป มองความเป็นไปได้ในการรองรับนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความพร้อมของบ้านหลังอื่น ๆ ที่เป็นเครือข่ายของลุงสอน ด้วยการทำระบบสืบเปลี่ยนหมุนเวียนทั้งในด้านอาหาร เรือ และที่พัก ผ่านการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปากของนักท่องเที่ยว ช่องทางอินเทอร์เน็ต และแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร (ศทท.)

“ความใส่ใจและความร่วมมือที่อยากจะสานต่อของคนในชุมชนจะทำให้โครงการนำร่องของเราเดินหน้าต่อไปได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสิ่งทีพวกเราทำในวันนี้ อยากให้ชุมชนสานต่อพัฒนาสานต่อไปเรื่อย ๆ จากรุ่นสู่รุ่น เพราะนี่คือชุมชนของพวกเขา แม้จะเดินทางมาลำบาก แต่หากมองในแง่ดีแล้วเรากลับคิดว่านี่คือ “จุดแข็ง” ทีจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะกว่าจะมา

ถึงก็ต้องนั่งเรือ ชมธรรมชาติ วิถีชีวิตริมฝั่ง เราพยายามที่จะเปลี่ยนจุดอ่อนนี้ให้กลายเป็นจุดเด่น เพราะการเดินทางที่ไม่สะดวกเช่นนี้จึงทำให้ที่นี่ยังคงความเป็นโฮมสเตย์ที่น่ารักที่แวดล้อมไปด้วยธรรมชาติ ความสงบที่มีความเป็นส่วนตัวสูง” ยู่สะท้อนภาพการเดินทาง

บริหารองค์ความรู้สู่การจัดการชุมชนอย่างมีระบบ

รศ.ดร.เอกจิตต์ จิ่งเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการบอกว่า แผนธุรกิจกับชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะธุรกิจโฮมสเตย์ที่ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เมื่อนักศึกษาเข้าไปช่วยเสริมจะทำให้โฮมสเตย์เป็นระบบมากขึ้น แม้ว่านักศึกษาบางคนจะไม่เคยทำงานชุมชนมาก่อน แต่ทำได้เช่นนี้ก็ถือว่าดีมากแล้ว

นักศึกษาเข้ามาปรึกษาเรื่องการตลาดว่า ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวเกิดความคุ้มค่า และรู้สึกประทับใจ แล้วบอกกันปากต่อปาก โดยเจ้าของกิจการต้องได้ผลกำไรด้วย ซึ่งเราก็ให้คำแนะนำไป แต่ส่วนใหญ่ นักศึกษาเขาจะบริหารจัดการเอง เช่น นำแผ่นพับ และเว็บไซต์ ต่างๆ เข้ามาใช้แนะนำโครงการ ซึ่งพวกเขาก็

ทำได้ดี โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จัดขึ้นนี้เป็นการฝึกนักศึกษาให้สัมผัสประสบการณ์จริงในการช่วยเหลือชุมชนสังคม ทำให้นักศึกษาได้พัฒนาการทำงานในอนาคต มีการนำองค์ความรู้ที่ร่ำเรียนมาไปปรับใช้กับการทำแผนธุรกิจที่คำนึงความยั่งยืนของชุมชนมากกว่าเม็ดเงิน ถือเป็นคืนกำไรสู่สังคมที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง

แม้ความยั่งยืนเรื่องท่องเที่ยวโฮมสเตย์ในชุมชนเสนอจะยังไม่เห็นผลมากนัก แต่เจและเพื่อน ๆ เชื่อว่า ในอนาคตชุมชนแห่งนี้จะเป็นชุมชน “ต้นแบบ” ในการทำโฮมสเตย์ที่ให้ความรู้สู่ผู้ผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยว คนในชุมชน และธรรมชาติที่ไร้การแต่งแต้ม โดยเฉพาะเนื้อแท้ของป่าชายเลน ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและดื่มด่ำในความงาม ความสงบสุขแก่ผู้พบเห็น และคำว่า “โฮมสเตย์” ซึ่งหมายถึงการไปพักอาศัยอยู่กับชาวบ้าน เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ “ชุมชนเสนอ” คืออีกหนึ่งทางเลือกที่นักท่องเที่ยวผู้รักธรรมชาติไม่ควรพลาด เพราะที่นี้จะทำให้ผู้มาเยือนเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้อย่างถึงแก่น

เรียนรู้ปรับใช้อย่างไรจำกัด

ความรู้ด้านการบูรณาการ เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ผลงาน 3 สิ่งที่ต้องเดินไปคู่กัน นั่นคือ ชุมชน ธุรกิจ และสิ่งแวดล้อม คือ **“แนวทาง”** การดำเนินงานที่ช่วยให้โครงการนี้ ประสบผลสำเร็จ ซึ่งระหว่างทางได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นมากมาย

พิรส ประสิทธิ์ หรือ “เจ” หัวหน้าโครงการ

การทำงานครั้งนี้ทำให้ได้เรียนรู้ว่า การทำงานร่วมกับคนอื่น เราต้องคิดถึงผลประโยชน์ของคนอื่นก่อนคิดถึงผลประโยชน์ส่วนตัว รู้จักคิด วิเคราะห์ ทำงานละเอียด รอบคอบมากขึ้น

ลดาวัลย์ วีระสกุลวงศ์ หรือ “ยุ้ย”

ได้เรียนรู้ว่าการทำงานในชุมชนต้องมองให้ครบรอบด้าน ทั้งคนในชุมชน ชุมชน ไกลเคียง สังคม สิ่งแวดล้อม แล้วนำความรู้ที่มีอยู่มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้ว่าการทำงานในชุมชนจะได้ผลดีต้องได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน ต้องแสดงความจริงใจ ให้เขาเห็น แล้วเขาจึงไว้วางใจและให้ความร่วมมือในที่สุด

วรรณกนก พูลพันธ์ หรือ “บี๋ม”

ได้เรียนรู้ว่าการทำธุรกิจหากไม่คำนึงถึงชุมชนและสิ่งแวดล้อม ธุรกิจนั้นก็ไม่สามารถยั่งยืนได้ เพราะธุรกิจ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับเสียงสะท้อนของคนในชุมชน เพื่อให้การทำโครงการมั่นคงและยั่งยืนยิ่งขึ้น

โครงการ Santor Let's Stay

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ รศ.ดร.เอกจิตต์ จิงเจริญ

หัวหน้าโครงการ นายพีรวัส ประดิทธิมี

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นางสาววรรณกนก พูลพันธ์
2. นางสาวดาววัลย์ วีระสกุลวงศ์
3. นางสาวชนมน ลิขิตอิทธิรักษ์
4. นางสาวนายสพล พงษ์ทอง
5. นายพิพัฒน์ เลิศสำราญพินิจ
6. นางสาวพลอยภรณ์ กองสุข
7. นางสาวครองขวัญ ตันตระกูล
8. นางสาวปริญญ์สุดา อู่อ่อน
9. นางสาววรรษชล ต่อไพบูลย์
10. นางสาวหนึ่งฤทัย ภูริสถิตย์

Tourism without barrier

“ท่องเที่ยวแบบไร้ขีดจำกัด”

วิทยาลัยศุภรัตานี

นักศึกษาวิทยาลัยศุภรัตานี แสดงพลังแห่งจิตอาสา ถ่ายทอดความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว สู้ร่องๆ ผู้พิการทางการได้ยื่นโรงเรียนเศรษฐเสถียร หวังป็นให้ป็นโศดนำเทียวมืออาชีพ

“ห้องเที่ยว” กิจกรรมยามว่างที่ทุกคนชื่นชอบ เพราะให้ทั้งความบันเทิงควบคู่ไปกับการเรียนรู้โลกกว้าง แต่สำหรับ “ผู้บกพร่องทางการได้ยิน” โอกาสที่พวกเขา จะได้รับการบริการที่ครอบคลุมข้อจำกัดที่พวกเขามีอยู่น้อยนิด จึงเกิดคำถามตามมาว่า “จะเป็นไปได้ไหมถ้า จะมีัคคุเทศก์นำเที่ยวสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน...” ความคิดนี้เกิดขึ้นโดย “ซูโม่” พลพิพัฒน์ เวชพานิช นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะอุตสาหกรรมบริการ หนึ่งในนักศึกษาที่ลงเรียน วิชาจริยธรรมทางธุรกิจ วิทยาลัยดุสิตธานี ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจใช้ “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” ในการประกอบอาชีพ

“ต้นทาง” แห่งก้าวไร้ขีดจำกัด

เข้าวันหนึ่ง ณ ห้องเรียนวิชาจริยธรรมทางธุรกิจ **สานิตย์ หนูนิล** อาจารย์ผู้สอน ได้มอบโจทย์ให้นักศึกษารวมกลุ่มคิดโครงการขึ้น โดยมีเป้าหมายให้นักศึกษาออกไปทำความดีตอบแทนสังคม มีหลายกลุ่มคิดทำโครงการต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์จิตอาสา แต่มีโครงการหนึ่งที่สะดุดใจอาจารย์สานิตย์ นั่นคือ โครงการ **Tourism without barrier “ห้องเที่ยวแบบไร้ขีดจำกัด”** ที่มี 3 หนุ่่ม “ซูโม่” พลพิพัฒน์ เวชพานิช “เทียม” ปกรณ์ เทียมบุญเลิศ และ ศิริพงศ์ กรวยสุวรรณ ที่ร่วมกันคิดโครงการนี้ขึ้น เพื่อผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยินอีกด้วย

เมื่ออาจารย์สันติย์เห็นแผนงานและพิจารณาแล้วว่าเป็นโครงการที่ดี หากทำได้จริงจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคมไทยโดยเฉพาะกลุ่มผู้บกพร่องทางการได้ยิน จึงแนะนำให้นักศึกษาทีมนี้ “ต่อยอด” ไปสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้วยการส่งเข้าร่วมแข่งขันในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 2554 ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนและโครงการนี้ผ่านเข้ารอบ 20 ทีมสุดท้ายจากทั้งหมดกว่า 400 โครงการ

ก่อนเข้ารอบสุดท้าย พวกเขาต้องคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายหลายแห่ง กระทั่งพบว่าโรงเรียนเศรษฐเสถียรคือ พื้นที่ที่เหมาะสมทั้งเรื่องระยะทางและความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้พวกเขายังเตรียมพร้อมสำหรับการสื่อสารกับน้องๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยินด้วย **ซูโมซึ่งดูเหมือนจะว่างที่สุดจึงไปศึกษาภาษามือในโรงเรียนเศรษฐเสถียร** ซึ่งเปิดสอนทุกวันเสาร์เวลา 9.00-11.00 น.

เมื่อโครงการผ่านเข้ารอบ 20 ทีม “เทียม” ก็เริ่มแผนประชาสัมพันธ์ พร้อมวางรูปแบบการลงพื้นที่เพื่อทำงานทันที่งาน เริ่มจากขอความช่วยเหลือให้โรงเรียนเศรษฐเสถียร เป็นสื่อกลางในการช่วยประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนในโรงเรียนรับรู้ข้อมูลของโครงการ และรับสมัครน้องๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยินที่สนใจอยากเป็นมัคคุเทศก์ เมื่อน้องๆ สมัครเข้ามาทางโรงเรียนจะช่วยคัดกรองเฉพาะเด็กๆ ที่มีความประพฤติดีไม่เกรงให้ก่อนหนึ่งครั้ง เพื่อให้โครงการมีคุณภาพสูงสุด กระทั่งได้น้องๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยิน 11 คน ซึ่งแผนการสอนน้องๆ ได้ถูกกำหนดขึ้นในทุกๆ วันเสาร์และอาทิตย์ รวมสัปดาห์ละ 8 ชั่วโมง

ขณะที่เพื่อนๆ เร่งประสานงานและวางแผนตารางการสอน ซูโมที่รับผิดชอบเรื่องข้อมูลอาสาไปปรึกษา **ณัฐสินี ชินธณภูมิไพศาล** อาจารย์ประจำ

คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเพื่อจัดทำคู่มือการสนทน
น้องๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยินให้ เป็นมัคคุเทศก์ได้ใน
ระยะเวลาอันสั้น ซึ่ง “คู่มือ” นี้ประกอบไปด้วยบทเรียน
ที่ว่าด้วยการเรียนการสอนหลักสูตรการเป็นมัคคุเทศก์
ระยะสั้น แบบกระชับ นำเนื้อหาสาระเฉพาะที่สำคัญ
มารวบรวมไว้ใน 5 บทเรียน ไม่นานคู่มือการสนทนก็
พร้อมใช้งาน

ปรับแผน...ตามสถานการณ์

15 ตุลาคม 2554 การนัดพบกันครั้งแรกระหว่าง
พี่ๆ นักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี กับน้องๆ ผู้บกพร่อง
ทางการได้ยินก็เกิดขึ้น โดยกิจกรรมในครั้งนี้มีเป้าหมาย
เพื่อ “สร้างแรงบันดาลใจ” ในการเป็นมัคคุเทศก์

ซูโมบอกว่า กิจกรรมแรกเริ่มจากการทำ
ความรู้จักด้วยการแนะนำตัวเองผ่านล่ามซึ่งเป็นครูของ
น้องๆ หลังจากนั้นเข้าสู่บทเรียนโดยมี อาจารย์สันติ
หนูนิล มาเล่าประสบการณ์การเป็นมัคคุเทศก์ให้น้องๆ
ฟัง สัปดาห์ต่อมาพี่ๆ เริ่มนำน้องๆ เข้าสู่บทเรียน
การเป็นมัคคุเทศก์ โดยมี **อาจารย์ปณพร สมจิต** เป็น
จิตอาสาช่วยสอน แต่เหตุการณ์ไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น
เมื่อสถานการณ์น้ำท่วมกรุงเทพฯ ปลายปี 2554

“จากที่คิดว่าจะสอนน้อง ๆ สัปดาห์ละบทเพื่อให้น้อง ๆ มีเวลาทำความเข้าใจ แต่เมื่อถึงเวลาเราสอนน้อง ๆ ได้แค่ 2 สัปดาห์ แต่สอนได้ครบทั้ง 5 บทในหลักสูตรการเป็นมัคคุเทศก์ เพราะเราเห็นแล้วว่าสถานการณ์น้ำท่วมใกล้เข้ามาทุกขณะ จึงรวบรัดหลักสูตรให้อยู่ในสัปดาห์เดียว เริ่มจากเนื้อหาบทที่ 1 - 3 ที่ว่าด้วยความหมายของการท่องเที่ยวคืออะไร นักท่องเที่ยวแบ่งเป็นกี่ประเภท พฤติกรรม รูปแบบการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์คืออะไร มีบทบาทและหน้าที่ต้องปฏิบัติตัวอย่างไร โดยบทนี้เราเชิญอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม จังหวัดชลบุรี เพื่อนของอาจารย์ สานิตย์เข้ามาช่วยสอน บทที่ 4 เป็นเรื่องรูปแบบการคิดค่าใช้จ่าย และบทสุดท้าย เรื่องการท่องเที่ยวมีข้อดีข้อเสียอย่างไร เพื่อให้ทันต่อเวลาและสถานการณ์ โดยบางบทเราจะไม่ลงลึก เช่น เรื่องค่าใช้จ่าย หรือการทำโปรแกรมทัวร์ เพราะเห็นว่าน้อง ๆ ต้องเรียนและสอบด้วย จึงไม่อยากจะลงรายละเอียดให้ลึกเกินไป เกรงว่าน้อง ๆ จะเครียด”

แม้ปัญหาน้ำท่วมจะรุมเร้าเข้ามา แต่แผนการทำงานที่วางไว้ก็ถูกปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเช่นกัน หลังจากที่พี่ ๆ เข้าไปสอนน้อง ๆ ได้เพียง 2 สัปดาห์ พวกเขาก็ต้องห่างหายไปนานกว่าจะได้มาเจอกันอีกครั้ง ระหว่างนี้พี่ ๆ ยังคงทำงานเตรียมความพร้อมและสร้างความยั่งยืนให้กับโครงการ เพราะหวังสร้างอาชีพที่มั่นคงให้น้อง ๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยิน

“เราได้พาน้อง ๆ ทั้ง 11 คนไปทัศนศึกษาที่วัดพระแก้ว ให้เขาได้เห็นบรรยากาศของการท่องเที่ยวจริง ๆ ไปเก็บข้อมูลเพื่อพูดแนะนำสถานที่เลยถือโอกาสไปพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของวัดพระแก้วถามเขาว่าที่นี่มีมัคคุเทศก์ที่รู้ภาษามือหรือไม่ ก็ทราบมาว่าไม่มี แต่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งฝั่งเอเชียและยุโรปจำนวนมากที่เขابกพร่องทางการได้ยิน เขาก็อยากได้มัคคุเทศก์ที่พูดภาษามือได้เหมือนกัน ตรงนี้เป็นเหมือนความหวังว่าวันหนึ่งถ้าเราฝึกน้อง ๆ ให้เก่งแล้วลองมาเป็นมัคคุเทศก์ให้ชาวต่างชาติที่นี้น่าจะดี อยากต่อยอดให้โรงเรียนเศรษฐเสถียรเป็นศูนย์กลางในการประสานงานมัคคุเทศก์ที่พูดภาษามือได้”

“มัคคุเทศก์” อาชีพใหม่ใน ความฝันของน้อง

10 ธันวาคม 2554 พี่ ๆ จากวิทยาลัยดุสิตธานี กับน้อง ๆ โรงเรียนเศรษฐเสถียรมีโอกาสพบเจอกันอีกครั้ง หลังจากที่น้อง ๆ สอบข้อเขียนเสร็จ จึงให้น้อง ๆ ลองปฏิบัติจริง ไม่ต้องไปไหนไกล ๆ เริ่มต้นโดยการเป็นมัคคุเทศก์แนะนำโรงเรียนเศรษฐเสถียร ผลปรากฏว่าน้อง ๆ สามารถแนะนำโรงเรียนของพวกเขาได้อย่างน่าฟัง ด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส

จากการสอบถามน้อง ๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยิน ผ่านล่ามภาษามือ พบว่าน้อง ๆ ต่างรู้สึกดีใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการนี้ ที่สำคัญการที่เขาได้เข้าร่วมโครงการนี้ทำให้พวกเขามองเห็น **“ช่องทางใหม่”** ในการทำมาหาเลี้ยงชีพของพวกเขาในอนาคตอีกด้วย **“แตงกวา” บุษกร ชาตริศึกษา** สาวน้อยวัยใสยิ้มแย้มทักทายเป็นภาษามือบอกว่า หลังจากที่อาจารย์บอกว่าจะมีพี่ ๆ มาสอนให้เป็นมัคคุเทศก์ จึงเริ่มสนใจ เพราะเป็นสิ่งแปลกใหม่ เธอเคยรู้จักแต่มัคคุเทศก์ที่เป็นคนปกติ

“เมื่อก่อนเวลาหนูไปเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ก็ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไร ได้แต่ดูอย่างเดียว หนูไม่รู้เลยว่าเขาพูดอะไรกันบ้าง ครั้งนี้เป็นโอกาสดีมาก หนูดีใจมาก อยากลองดูว่าถ้าหนูเป็นมัคคุเทศก์เองบ้างจะทำได้หรือเปล่า หนูหวังว่าจะเป็นมัคคุเทศก์ได้จริง ๆ เพราะหนูชอบเที่ยว หนูไปมาหลายจังหวัดแล้ว แต่ก็ไม่ค่อยเข้าใจอะไรเท่าไร เพราะได้แต่ดูเท่านั้น”

“เบลล์” ณัชปภาพินธ์ อ่าวสมบุญณ์ บอกว่าอยากรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มากขึ้น และพยายามจดจำคำที่พี่สอน พี่ ๆ สอนสนุกมาก ทำให้อยากไปเที่ยวมากยิ่งขึ้น และเธอยังหวังว่าอนาคตข้างหน้าคน

หูหนวกน่าจะทำอาชีพนี้ได้

ทั้งสองสาวต่างแสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่เมื่อถามว่าหากโครงการนี้เสร็จสิ้นลงแล้ว และพี่ ๆ ไม่ได้มาสอนพวกเธออีก พวกเธอจะสามารถ **“สานต่อ”** ความฝันที่อยากเป็นมัคคุเทศก์ได้หรือไม่ **“คิดว่าสอนได้ หนูคิดว่าต่อไปหนูจะตั้งกลุ่มใหม่ในโรงเรียน จะพาน้อง ๆ ในโรงเรียนมาเป็นมัคคุเทศก์ ชมดีก็คุยย่า ตีกกลาง หนูจะตั้งชมรมและชักชวนน้อง ๆ ไปเที่ยว เพราะโรงเรียนของพวกหนูจะพาไปเที่ยวปีละครั้งอยู่แล้ว หนูจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับน้อง ๆ”** บุษกรบอก

ขณะที่ เบลล์บอกว่า “หนูยังต้องฝึกหลายอย่าง ทั้งภาษามือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ หนูต้องหาความรู้เพิ่มเติมอีกมากถึงจะเป็นมัคคุเทศก์ที่ดีได้ แต่หนูก็จะพยายาม กิจกรรมนี้ทำให้หนูกล้าแสดงออกมากขึ้น ทำให้หนูสามารถเขียนความในใจอะไรต่าง ๆ ออกมาได้ พี่ ๆ พาพวกหนูไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ สนุกมาก ๆ เสาร์อาทิตย์หนูอยู่บ้านก็เหงาไม่ได้ทำอะไร มาทำกิจกรรมนี้พ่อแม่ก็สนับสนุน หนูหวังว่าอาชีพนี้จะเป็นโอกาสที่ดีที่ทำให้หนูสามารถประกอบอาชีพได้ พ่อแม่บอกให้หนูพยายาม เพราะเป็นโอกาสของหนูจริง ๆ หนู

จะพยายามดูที่พี่เขาสอน และจะพยายามพัฒนาให้เป็นอาชีพต่อไป”

●● มัคคุเทศก์ “โอกาสใหม่” ของคนไม่ได้ยิน

ขณะที่จินดา อุ่นสอน ครูของน้อง ๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยินบอกว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ดี เพราะเปิดโอกาสให้น้อง ๆ ที่บกพร่องทางการได้ยิน มีช่องทางการศึกษาและมีทางเลือกให้กับชีวิตมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะทำให้เขาได้รู้เรื่องการเป็นมัคคุเทศก์แล้ว ยังช่วยฝึกบุคลิกภาพให้เด็ก ๆ ด้วย จึงได้รับความสนใจจากผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

“ผู้ปกครองของน้อง ๆ กลุ่มนี้สนใจมาก มารับมาส่งทั้ง ๆ ที่ช่วงนั้นเป็นช่วงน้ำท่วม ผู้ปกครองโทรศัพท์มาถามอยู่ตลอดเวลาว่าโครงการนี้เลื่อนหรือเปล่า”

ครูจินดาบอก และกล่าวต่อว่า ในความเป็นจริงแล้วการสอนให้เด็ก ๆ ที่บกพร่องทางการได้ยินเป็นมัคคุเทศก์นั้นเป็นเรื่องยาก เริ่มตั้งแต่ความหมายของคำว่ามัคคุเทศก์เลย แต่วิทยาลัยดุสิตธานีได้ปรับการนำเสนอใหม่ทำให้สื่อสารกับเด็ก ๆ ง่ายขึ้น รวมทั้งมีกิจกรรมให้เด็กเล่นไปเรียนรู้ไป ทำให้ไม่เครียด

“ถามเด็ก ๆ บอกว่าอยากมามาก วันไหนหยุดเขาจะโทรศัพท์มาถามแล้วว่าวันนี้มาหรือเปล่า บางคนบ้านน้ำท่วมข่าวว่ามีกระชัด้วยก็ยังไม่ยอมจะมา”

ครูจินดาบอกต่อว่า “ตั้งแต่เด็ก ๆ 11 คนเข้าร่วมโครงการนี้ เราก็อายุกับเขาว่าเป็นอย่างไร เขาก็บอกว่าเมื่อก่อนคิดว่าอาชีพของคนหูหนวกมีให้เลือกน้อย แต่เมื่อมีโครงการนี้เข้ามาเด็ก ๆ ก็เกิดไอเดียว่า เมื่อเรียนจบออกไปเขาก็สามารถเป็นมัคคุเทศก์ได้ เราก็คอยสนับสนุน ถ้าเขาสนใจก็ต้องฝึกฝนอย่างจริงจัง สังเกตเห็นเด็ก ๆ จะกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าถาม

กล้านำเสนอตัวเองมากขึ้น โดยเฉพาะน้องหยินที่ผู้ปกครองพาเข้าร่วมโครงการเพราะน้องเขาไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น แต่เมื่อได้เข้ามาร่วมโครงการพบว่า ช่วงหลัง ๆ น้องหยินกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น”

เมื่อความ “ยั่งยืน” เริ่มหยั่งราก

เมื่อโครงการไปแตะความสำเร็จที่สามารถ “สร้างแรงบันดาลใจ” ในอาชีพมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นอาชีพทางเลือกใหม่ของน้อง ๆ ผู้ปกครองทางการได้ยินแล้ว โครงการนี้ยังช่วยพัฒนาขีดความสามารถให้น้อง ๆ ทั้ง 11 คน “กล้า” ที่จะก้าวออกมาจากความบกพร่องขึ้นมาเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวในเบื้องต้น

สิ่งที่พี่ ๆ วิทยาลัยดุสิตธานีกำลังคิดวางแผนสร้างความมั่นคงและยั่งยืนต่อไปคือ การ “ส่งต่อ” ให้น้องในสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว นำความรู้มาสอนน้อง ๆ อย่างต่อเนื่องทุกปี พร้อมกันนี้ยังจัดทำ fan page ทาง facebook ประชาสัมพันธ์โครงการและขยายผลเพื่อทำเว็บไซต์สำหรับมัคคุเทศก์ที่บกพร่องทางการได้ยิน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้า นอกจากนี้พี่ ๆ จากวิทยาลัยดุสิตธานีซึ่งมีความรู้เรื่องการทำอาหาร ก็ยังสานสัมพันธ์ต่อเนื่องด้วยการนำ “ความรู้” เรื่องการทำขนมเบเกอรี่ต่าง ๆ มาสอนน้อง ๆ เพื่อให้พวกเขานำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ช่วงกลางเดือนธันวาคม 2554 ที่ผ่านมาได้มีการนัดหมายเพื่อหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนเศรษฐเสถียรและวิทยาลัยดุสิตธานีในการทำข้อตกลงความร่วมมือเพื่อจัดทำหลักสูตรวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรให้กับน้อง ๆ ผู้ปกครองทางการได้ยินที่สนใจเข้าอบรมหลักสูตรมัคคุเทศก์สำหรับ

นำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ระหว่างที่ผู้บริหารของสองสถาบันการศึกษา กำลังศึกษาความเป็นไปได้ เด็ก ๆ ก็ไม่รอช้าที่จะเริ่มต้นสร้างฝันของพวกเขาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ล่าสุด น้อง ๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยินทั้ง 11 คน เป็นแกนนำก่อตั้ง “ชมรมมัคคุเทศก์น้อย” ขึ้น โดยพวกเขาอาสาเป็นรุ่นพี่นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับรุ่นน้องที่สนใจ

ความเปลี่ยนแปลงของ “เด็กหลังห้อง”

सानิตย์ หนูนิล อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ผู้เฝ้าดู 3 หนุมอย่างใกล้ชิดบอกถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่า “ผมสอนวิชาจริยธรรมทางธุรกิจจึงค่อนข้างคลุกคลีกับนักศึกษามาก นักศึกษากลุ่มนี้เรียกได้ว่าเป็นเด็กหลังห้องจริง ๆ ที่พวกเขาก้าวมาถึงจุดนี้ได้เรียกว่าเกินความคาดหวังของผมจริง ๆ โครงการนี้ทำให้ผมค้นพบว่าเด็กที่เรียนไม่เก่ง เขาอาจทำอย่างอื่นได้ดีเมื่อก่อนความรับผิดชอบเขาอาจจะดูน้อยกว่านี้แต่เมื่อเขาได้ปฏิบัติจริง พวกเขาจะรู้ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง โดยเฉพาะเรื่องการประสานงานทั้งธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) หรือแม้แต่โรงเรียนเศรษฐเสถียร พวกเขาทำเอง เพียงแต่ช่วงแรกเราต้องเอาตัวเองไปยืนยันกับผู้บริหารและอาจารย์ก่อน และต้องทำหนังสือขออนุญาตจากทางวิทยาลัยด้วย”

นอกจาก 3 หนุมที่เป็นตัวหลักของโครงการนี้แล้วยังมีเพื่อน ๆ ในห้องอีกหลายสิบคนที่เข้ามาเป็นจิตอาสามาช่วยงานในวันที่มีการอบรมน้อง ๆ ผู้บกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งกิจกรรมนี้ยังเป็นกระแสที่ “จุดประกาย” ให้นักศึกษาในวิทยาลัยเล็ก ๆ แห่งนี้ “กล้า” ออกไปสู่สังคมมากขึ้น เท่าที่พูดคุยกันนักศึกษาบอกว่ารู้สึกดีที่ได้ออกไปช่วยเหลือสังคม ●●

“คุณค่า” แห่งการลงมือทำคือ “การเรียนรู้”

แม้โครงการนี้จะมีกิจกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน แต่การได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้หนุ่มๆ ทั้ง 3 คนเกิดทักษะความรู้และพัฒนาการใหม่ๆ มากมาย จากเด็กหลังห้องที่ทุกวันนี้อาจจะเรียนไม่เอาไหนเหมือนเดิม แต่ก็ทำให้พวกเขาเรียนรู้ว่า “คุณค่า” ที่แท้จริงในชีวิตคืออะไร

วณิชพัทธ์ เวชพานิช หรือ “ซูโม” หัวหน้าโครงการ

ผมเป็นคนไม่ค่อยกล้าแสดงออก เวลาเรียนก็จะหลบอยู่หลังห้อง มาทำงานนี้ต้องออกมายืนอยู่ข้างหน้า มาเป็นผู้นำ เป็นพี่ที่ต้องสอนน้อง แรกๆ ก็รู้สึกเกร็ง วันแรกน้องๆ เขาเดินมาบอกผมเลยว่าผมตื่นเต้นไปหรือเปล่า แล้วเขาก็ให้กำลังใจผม ซึ่งครั้งนั้นผมก็รู้ตัวว่าไม่เหมาะที่จะมาสอน แต่น่าจะเหมาะกับการนำทัวร์มากกว่า งานนี้เป็นงานแรกของผม ก่อนหน้านี้ผมอาจจะเคยไปค่ายอาสาบ้าง แต่มันต่างกันมาก ในค่ายเราเป็นแค่คนตัวเล็ก ๆ เขาให้ทำอะไรก็ทำ แต่มาอยู่จุดนี้ทำให้ผมต้องคิดต้องทำทุกอย่างและต้องรอบคอบ

มาถึงวันนี้ผมรู้สึกที่ผมโตขึ้นหลายเรื่อง มีความรับผิดชอบมากขึ้น เมื่อก่อนนอนดึกตื่นสาย ยิ่งวันหยุดจะตื่นสายเลย แต่ตอนนี้มีงานต้องทำเสาร์อาทิตย์ก็ต้องรีบตื่นมาหาห้องๆ ที่โรงเรียน เมื่อก่อนผมอาจจะมองโลกแค่ว่าเพียงด้านเดียว คิดว่าความคิดของตัวเองถูกที่สุด แต่เมื่อได้ทำงานกลุ่มทำให้รู้ว่าเราต้องฟังคนอื่น มีความคิดกว้างขึ้นจากการได้ระดมสมอง ขณะเดียวกันการได้สัมผัสกับชีวิตน้องๆ ที่บกพร่องทางการได้ยิน ยิ่งทำให้ผมรู้จักคุณค่าของชีวิตมากขึ้น

ปกรณ์ เทียมบุญเลิศ หรือ “เกียบ”

ผมต้องปรับตัวเยอะมาก เพราะผมทำงานกลางคืน ขณะเดียวกันก็ชอบเข้าสังคม ชอบมีเพื่อนใหม่ ที่ผ่านมามีเพื่อนทำกิจกรรมเยอะมาก แต่เป็นฝ่ายทำมากกว่าคิดวางแผน สำหรับโครงการนี้ผมต้องวางแผนร่วมกับเพื่อน ไม่เคยวางแผนอะไรขนาดนี้มาก่อน ก็ท้าทายดี งานนี้ทำให้ผมได้เห็นโลกที่ไม่เคยเห็น เมื่อก่อนทัศนคติของผมต่อผู้บกพร่องทางการได้ยินไม่ค่อยดีเท่าไร เวลาผมเข้าไปเล่นเกมในร้านเห็นน้องๆ กลุ่มนี้ส่งภาษามือยุ่งเหยิงจะรู้สึกรำคาญหงุดหงิด แต่เมื่อได้มาทำโครงการนี้ทำให้เข้าใจและรู้ว่ามันเป็นเรื่องธรรมดาที่พวกเขาต้องสื่อสารกัน เพราะเขาเลือกเกิดไม่ได้ รู้สึกว่าตัวเองมองโลกกว้างขึ้น โตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

โครงการ Tourism without barrier

“ท่องเที่ยวแบบไร้ขีดจำกัด”

วิทยาลัยดุสิตธานี

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ   สานิตย์ หนูนิล

หัวหน้าโครงการ   นายพลพิพัฒน์ เวชพานิช

คณะทำงานประกอบด้วย

1. นายศิริพงษ์ กรวยสุวรรณ
2. นายปกรณ์ เทียมบุญเลิศ

เกี่ยวกับโครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”

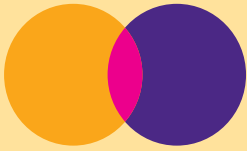

โครงการ “กล้าใหม่...ใฝ่รู้”

เป็นหนึ่งในกิจกรรมเพื่อสังคมที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนไทยทุกระดับการศึกษาทั่วประเทศ ได้มีโอกาสแสดงความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำงานเป็นทีม และทำประโยชน์ให้กับสังคมผ่านกิจกรรมการแข่งขันที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงชั้นเรียน และช่วงวัย ผ่านการแข่งขัน 3 ประเภท ได้แก่

1. การแข่งขันวาดภาพระบายสี ระดับประถมศึกษา เป็นการแข่งขันที่เปิดโอกาสให้น้องๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 รวมกัน 6 คน แสดงฝีมือวาดภาพระบายสีบนแผ่นเฟรมขนาดใหญ่ 2 คูณ 3 เมตร ภายใต้หัวข้อและระยะเวลาที่กำหนด
2. การแข่งขันตอบคำถาม ระดับมัธยมศึกษา เป็นการประลองความรู้ ความสามารถในเชิงวิชาการ และความรู้รอบตัว ของทีมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2 คน และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 คน รวม 4 คน
3. การแข่งขันโครงงานเพื่อชุมชน ที่เรียกว่า “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ระดับอุดมศึกษา

การแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน

สำหรับการแข่งขันโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ระดับอุดมศึกษา แต่ละสถาบัน การศึกษาสามารถส่งโครงการแข่งขันได้ไม่จำกัดจำนวนทีม และแต่ละทีมที่สมัครเข้าร่วมแข่งขัน สามารถมีสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมของโครงการที่นำเสนอได้ไม่จำกัดจำนวนคน โดยโครงการ ที่นิสิตนักศึกษาส่งเข้าร่วมการแข่งขันต้องเป็นโครงการเพื่อชุมชนใดชุมชนหนึ่ง และโครงการที่ เสนอจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลกระทบในเชิงสร้างสรรค์ต่อคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของ ชุมชนนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นชุมชนในท้องถิ่นชนบท หรือในเขตเมือง รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ ของการอยู่ร่วมกันของชุมชน และต้องแสดงให้เห็นถึงแผนการดำเนินงาน และจัดทำกิจกรรม เพื่อประโยชน์ร่วมกันของคนในชุมชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต คุณภาพ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติประการใดประการหนึ่ง หรือในลักษณะบูรณาการ

รูปแบบ การแข่งขัน

รอบคัดเลือกรอบที่ 1

คณะกรรมการจะพิจารณาโครงการที่ส่งเข้าร่วมแข่งขันจากทั่วประเทศและ คัดเลือก 40 โครงการเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 2 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน รอบคัดเลือกรอบที่ 1 ดังนี้

- ความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์
- ความสมบูรณ์ และความเป็นไปได้ของแผนโครงการ
- ประโยชน์ และความยั่งยืนที่เกิดกับชุมชน
- แผนการจัดการโครงการ และการใช้งบประมาณ

รอบคัดเลือกรอบที่ 2

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 2 จำนวน 40 ทีม จะต้องส่งตัวแทนมานำเสนอโครงการต่อคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการจะ คัดเลือก 20 โครงการเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 3

รอบคัดเลือกรอบที่ 3

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบคัดเลือกรอบที่ 3 จำนวน 20 ทีม จะได้รับงบประมาณทีมละ 75,000 บาท เพื่อนำไปดำเนินการตามโครงการที่นำเสนอ โดยคณะกรรมการจะกำหนดระยะเวลาการติดตามผลการดำเนินงานโครงการให้แต่ละทีมทราบ และในที่สุดคณะกรรมการจะพิจารณาคัดเลือก 3 ทีม เพื่อเข้าสู่การแข่งขันรอบชิงชนะเลิศ

รอบชิงชนะเลิศ

ทีมนิสิตนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่รอบชิงชนะเลิศจำนวน 3 ทีม จะต้องส่งตัวแทนมานำเสนอโครงการต่อหน้าคณะกรรมการ เพื่อชิงรางวัลชนะเลิศ และรองชนะเลิศอันดับที่ 1 และ 2 ส่วนอีก 17 ทีม จะได้รับการลงคะแนนจากพนักงานไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำหรับทีมที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัล “ขวัญใจไทยพาณิชย์”

รางวัล

รางวัลชนะเลิศ

ถ้วยรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ของรางวัลมูลค่า 400,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 400,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 70,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับหนึ่ง

ของรางวัลมูลค่า 200,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 200,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 40,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัลรองชนะเลิศอันดับสอง

ของรางวัลมูลค่า 100,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 100,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 20,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

รางวัล “ขวัญใจไทยพาณิชย์”

ของรางวัลมูลค่า 100,000 บาท สำหรับสถาบันการศึกษา
ทุนการศึกษาสำหรับทีมนักศึกษา 100,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ
ของรางวัลมูลค่า 20,000 บาท สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

สอบถาม
รายละเอียด

โครงการ “กล้าใหม่...ไฟรู้”
ฝ่ายประสานงานโครงการ

โทรศัพท์ 0-2652-1128, 0-2652-1129, 087-695-4050

โทรสาร 02-652-1159

E-mail address : scbchallenge@scb.co.th

Website : www.scbchallenge.com

รายชื่อโครงการที่ส่งเข้าแข่งขัน โครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 6

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
1	...กลับบ้านนา สป่าชุมชน...	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
2	“กล้า” บูรณาการแก่นิมิตร เพื่อศักยภาพชุมชนที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ปทุมธานี
3	“เต้าหู้ยี้เสวย : ของดีเมืองสงขลา”	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
4	“แบ่งฝัน ปันยิ้ม”	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
5	“ฝั่งเลี้ยงคน” ที่ชุมชนชาวเล (ชาวมอแกลน) บ้านหินลูกเดียว ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต		ภูเก็ต
6	“แผนชุมชน” ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
7	“แฟนซีถ่านผลไม้ดูดกลิ่นอับ” ภูมิปัญญาไทยลดใช้พลังงาน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
8	“ลูกเดียวผง อาหารเสริมสมุนไพรไทย”	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
9	“ลูกบอล มหัศจรรย์”	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
10	“สกัดมะพร้าว สวารายได้” ชุมชนบ้านต้นโตนด ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร		ยะลา
11	“สาหร่ายผมนาง อาหารว่างชาวใต้ ห่อขิงขมิ้น”	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
12	1 ต้นกล้า 1 ความรับผิดชอบ : ร่วมสร้างศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน	มหาวิทยาลัยรังสิต		ปทุมธานี
13	5 to U	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
14	Armband Herbs	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
15	Best Friends Reality รวมพลังบัณฑิต ส่งเสริมคุณธรรมนำชีวิตนักศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	ศูนย์หัวหิน	เพชรบุรี
16	Care and Share	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ปทุมธานี
17	CD ร่วมใจสร้างแนวป่าสวยด้วยมือเรา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
18	Dif Shop Pop Pro	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา		ปัตตานี
19	DTC ปั่นน้ำใจ ใส่ความรัก สู่น้อง	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
20	DTC พี่สอนน้อง	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
21	EM บอล พิทักษ์โลก : ใส่ใจสิ่งแวดล้อม...อยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา		ปัตตานี
22	Forward ความรู้ สู่คนตาบอด	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
23	Happy Save Make Money	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
24	Healthy Rice Germ (จมูกข้าวเพื่อสุขภาพ)	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
25	Kid's (พอเพียง...ก็เพียงพอ)	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
26	Lanta Inter	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
27	Let's play contest @ toy camp	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร		กรุงเทพฯ
28	MAKAH FUND เทียวบินการออมส้มกะกะซี่	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา		ยะลา
29	Meeting Design	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช ใต้ใหญ่	นครศรีธรรมราช
30	R&D สุวิตีความยั่งยืน : หมู่บ้านเบญจมาศปลอดโรค ณ ชุนเขาวังน้ำเขียว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี		นครราชสีมา
31	Read A Good Thing	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
32	SAFETY ROAD	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	สงขลา	สงขลา
33	Santor Let's Stay	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ปทุมธานี
34	SCB กำลัง 2	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้		นครศรีธรรมราช
35	Thammasat Sharing Festival 1021 : Pass The Share Forward เพราะการให้คือกล้าใหม่สร้างสรรค์..ชุมชน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ปทุมธานี
36	Tourism without barrier “ท่องเที่ยวแบบไร้ขีดจำกัด”	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
37	Trip N One O-top... จิตอาสาพัฒนาชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี		กรุงเทพฯ
38	WONDER WOOD	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
39	Young Frontline	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ศูนย์ลำปาง	ลำปาง
40	กกลิ่งทอ ภูมิปัญญายั่งยืน	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
41	กระจุ๊กซี่ เพื่อส่งเสริมอาชีพของชาวบ้านหมู่บ้าน สะกอม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
42	กระเช้าผักสุขภาพ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
43	กระดาษรีไซเคิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
44	กระดางกล้วยไม้จากเศษอาหาร	มหาวิทยาลัยสยาม		กรุงเทพฯ
45	กระท้อนทรงเครื่อง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
46	กล้วยไทย สู่อาชีพใหม่ให้ชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
47	กล้วยอบสมุนไพรมะพร้าว	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น		เชียงใหม่
48	กลิ่นความคิด กลิ่นใจ กลิ่นน้ำมันหอมระเหย เพื่อช่วยชุมชน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า คุณทหารลาดกระบัง		กรุงเทพฯ
49	กล้า (ยาง) Act...	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา	ปัตตานี	ปัตตานี
50	กล้าธรรม...นำสุขสู่ชุมชน เทศบาลตำบลโพรงมะเดื่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม		นครปฐม
51	กล้าใหม่ “อิฐบล็อกจากเปลือกหอย” สร้างสรรค์ ชุมชน	โรงเรียนไทยเบญจบริหารธุรกิจ ชลบุรี		ชลบุรี
52	กล้าใหม่ E85 ใส่ใจชุมชนและสิ่งแวดล้อม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี		นครราชสีมา
53	กล้าใหม่ Siam GM กับก้าวใหม่ๆ สู่อการพัฒนา ชุมชนเพชรเกษม 42 เพื่อความยั่งยืนภายใต้กรอบ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยสยาม		กรุงเทพฯ
54	กล้าใหม่ ข้าวไทยเพื่อชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร
55	กล้าใหม่ ผลิตภัณฑ์ไทย ภูมิปัญญาพื้นบ้าน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
56	กล้าใหม่ พลังงานทดแทนอาหารกลางวันเพื่อน้อง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
57	กล้าใหม่...! Care family "สุขภาพดี ๆ เพื่อชีวิตดี ๆ ของชุมชน"	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		กรุงเทพฯ
58	กล้าใหม่...ก้าวให้ทันโลกข่าวสารสู่ชีวิตคุณภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ		ศรีสะเกษ
59	กล้าใหม่...ชีวิตพอเพียง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กำแพงแสน	นครปฐม
60	กล้าใหม่...ฟื้นฟูการปลูกข้าวไร้ตามวิถีชาวเกาะเหรียญ ห้วยสัตว์ใหญ่	มหาวิทยาลัยศิลปากร	สารสนเทศ เพชรบุรี	เพชรบุรี
61	กล้าใหม่...เมล็ดพันธุ์เพื่อเกษตรกรรมบนวิถีพอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร
62	กล้าใหม่...सानใจ 2 วัยไร้ธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม		นครปฐม
63	กล้าใหม่...สานต่อตำนานผ้าทอไทลื้อ : ร่วมคิด ร่วมทำ นำความสุขสู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยพะเยา		พะเยา
64	กล้าใหม่...สืบสานวิถีชีวิตไท-ยวน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม		นครปฐม
65	กล้าใหม่...สืบฮีตโดยชอยฝอถอยไทเขิน	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
66	กล้าใหม่ธุรกิจ(บัณฑิตย์)สร้างสรรค์ชุมชน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
67	กล้าใหม่ผลิตภัณฑ์ต่อยอดเอกลักษณ์ความเป็นไทย	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ
68	กลุ่มกระจูดบ้านงุมแป	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช ไสใหญ่	นครศรีธรรมราช
69	กลุ่มเลี้ยงไก่คอลอนแบบยั่งยืน	มหาวิทยาลัยทักษิณ	พัทลุง	พัทลุง
70	กองทุนหลักอัคระฮนู เงินค่านสำหรับชาวรากหญ้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา		ยะลา
71	ก่อถ่าน ก่อฐาน ตามวิถีพอเพียง	มหาวิทยาลัยศิลปากร	สารสนเทศ เพชรบุรี	เพชรบุรี
72	ก้อนอิฐจากแกลบ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
73	กอดและน้อย กล้าใหม่ ใสใจชุมชน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ปัตตานี	ปัตตานี
74	กะปิยะสติ๊ก	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
75	กะละแมแม่ลำเนา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช ไสใหญ่	นครศรีธรรมราช
76	กะลาอินเตอร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ตาก	ตาก
77	กายภาพบำบัดบุกเบิกชีวิตใหม่	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง		เชียงราย
78	กายภาพบำบัดร่วมคิดพิชิตเบาหวาน	มหาวิทยาลัยมหิดล		นครปฐม
79	การจัดการขยะโดยใช้เตาเผาขยะ เทศบาลตำบลน้ำเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
80	การใช้กิจกรรมสัมพันธ์เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันพฤติกรรม ก้าวร้าวของเด็กประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียน วัดบางเป้ง จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
81	การดำเนินชีวิตที่พอเพียง	มหาลัษยรามคำแหง		กรุงเทพฯ
82	การตลาดเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากลุ่มจักสาน ชุมชนบ้านกาดใต้	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
83	การตลาดเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการเพาะเห็ดหอม บ้านปางมะโอ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
84	การทำเทียนสมุนไพร (AROMA CANDLE)	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
85	การปรับปรุงสนามฟุตบอล โรงเรียนเกาะสีชัง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
86	การปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปกรรมทางพุทธศาสนา (พุทธศิลป์) ร่วมกับชุมชนวัดบ้านลำปางกลางตะวันออก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง		ลำปาง
87	การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
88	การผลิตก๊าซชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบตรึงฟิล์มจุลินทรีย์ชนิดไม่ใช้อากาศสำหรับน้ำเสียโรงงานผลิตขนมจีน	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล		นครราชสีมา
89	การผลิตจุลินทรีย์ (EM) ชนิดแคปซูล เพื่อการรักษาคุณภาพน้ำ และระบบนิเวศชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต		ภูเก็ต
90	การพัฒนาการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาหอพักรวมหน้ามหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
91	การพัฒนารถคาร์ดิโอไซเคิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
92	การศึกษาสาเหตุและแนวทางป้องกันอัตราการเพิ่มของเด็กกำพร้าในพื้นที่มูลนิธิสงเคราะห์เด็กพัทยา ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
93	การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเศรษฐกิจพอเพียงบริเวณอ่างเก็บน้ำบางพระ	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
94	การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดเก่าอ่างศิลาโดยมีคฤหบดีจิตอาสา	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
95	การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		เชียงใหม่
96	การสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการมีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมของชุมชนหาดวอนนภา จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
97	การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
98	การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กกำพร้าวัดทุ่งเหียง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี ด้วยสุขบัญญัติ 10 ประการ	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
99	การสร้างรายได้จากเปลือกหอยแมลงภู ตามหลักความพอประมาณของชุมชนหาดวอนนภา จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
100	การเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการแก่สมาชิกผู้เลี้ยงโคนมัสหกรณ์โคนมแม่ใจ	มหาวิทยาลัยแม่ใจ		เชียงใหม่
101	การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยโลกเสมือนจริง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		เชียงใหม่
102	การอนุรักษ์และฟื้นฟูหอยตลับด้วยหลักความมีเหตุผลตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชาวประมงชายฝั่งทะเลบางแสน-หาดวอนนภา จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
103	ก้าวใหม่ กล้าคิด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
104	กิจกรรมนันทนาการสืบสานมวยไทยที่โรงเรียนหาดวอนนภาสู่น้อง ๆ	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
105	กีฬา ความฝัน เด็กดอย	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
106	กึ่งเหยียด สร้างคน สร้างชุมชน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
107	เกมเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้เด็กออทิสติก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี		กรุงเทพฯ
108	เกษตรกรรมแบบประณีต...กับการปลูกพืช 3 ระดับ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
109	เกษตรทฤษฎีใหม่ นำชุมชนพัฒนา เพื่อชีวิตที่พอเพียงตามแนวพระราชดำริ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม		มหาสารคาม
110	เกษตรปลอดภัยจากการใช้พลังงานทางเลือก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงราย	เชียงราย
111	เกษตรพอเพียง หล่อเลี้ยงชุมชน สู้สังคมที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
112	เกี่ยวข้าวพระราชอุทยานดอย	มหาวิทยาลัยแม่โจ้		เชียงใหม่
113	แกะสลักไม้ "เทพธิดา" ปลูกตำนานไม้มงคลสร้างอาชีพ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
114	ขบวนการจีว พืทักษ์ป่าชุมชน	มหาวิทยาลัยมหิดล	กาญจนบุรี	กาญจนบุรี
115	ของขำร่วยจากน้ำตาลบีบ	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
116	ของฝากจากที่สูงนำพาชุมชนกระโดดสู่ความยั่งยืน	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
117	ของเล่นพื้นบ้าน วันวานประสานใจ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร
118	ข้าวเกรียบเดา	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
119	ข้าวเกรียบปลาสด	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	ศูนย์สมุทรปราการ	สมุทรปราการ
120	ข้าวควบแคบหนองข้างคิน	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
121	ข้าวฮาง สร้างสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	สกลนคร	สกลนคร
122	ข้าวฮางเส้นทางสร้างชีวิต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		กรุงเทพฯ
123	คนกินแคด	มหาวิทยาลัยอีสาน		ขอนแก่น
124	คลังปัญญาสู่สองมือน้อง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
125	ความรู้เพื่อน้อง	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
126	ค่ายการเงินสัมพันธ์สร้างสรรค์ชุมชน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
127	ค่ายศึกษาการอนุรักษ์ช้างไทย	มหาวิทยาลัยแม่โจ้		เชียงใหม่
128	ค่ายอาสาเกษตรพอเพียงเสริมอาหารกลางวันสวนฝันเสริมรายได้ให้น้อง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
129	ค่ายอาสาพัฒนาชนบท ครั้งที่ 61 หมู่บ้านวังกะดัง ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย		กรุงเทพฯ
130	ค่ายอาสาพัฒนาลานกีฬาส่งเสริมสุขภาพชุมชน ครั้งที่ 16	มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก		สระบุรี
131	ค่ายอาสาพัฒนาสุขอนามัย	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
132	คืนขนมไทยสู่เด็กไทย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	สงขลา	สงขลา
133	คืนพันธุ์ปลา สู่อุทยานท้องถื่น	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
134	คู่วิญแผ่นดินไทย	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
135	เครื่องปั้นดินเผา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจ ของชุมชนบ้านห้วยลูล่วง	วิทยาลัยเชียงราย		เชียงราย
136	เครื่องปั้นดินเผา : ย้อนรอยประวัติศาสตร์ คืนชีวิตสู่ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
137	เครื่องย่อยขังข้าว	มหาวิทยาลัยมหิดล		นครปฐม

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
138	เครื่องอบพิซซาทนความร้อนเพื่อชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา		นครราชสีมา
139	จับน้ำพริกแกงมาติดแบรนด์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
140	จากซังสุ้เห็ด สร้างเศรษฐกิจชุมชน	มหาวิทยาลัยนเรศวร		พิษณุโลก
141	จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สู้ผลไม้อุดกกลิ่นสร้างรายได้	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
142	งานกาบหมาก OTOP ต่อยอดธุรกิจ ส่งเสริมองค์ความรู้ท้องถิ่นไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
143	จิตสำนึกการเรียนรู้ สู้การรื้อป่าชายเลน	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
144	จุลินทรีย์กำจัดกลิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
145	ชนบทศึกษาพัฒนาเด็กและเยาวชน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
146	ชวา พารวย	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
147	ชะลอน้ำชะลอโลกร้อน	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
148	ชวานาเรกรวมใจ ลดโลกร้อน ลดใช้เลือดออก	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร		ชลบุรี
149	ชีวภาพปุ๋ยเพื่อชุมชน	มหาวิทยาลัยพะเยา		พะเยา
150	ชีวิตพอดี เกษตรพอกิน เศรษฐกิจพอเพียง	สถาบันเทคโนโลยีไทย – ญี่ปุ่น		กรุงเทพฯ
151	ชุมชนกุฎีซ้อฟ้า : ให้ออกฟ้า ได้ซ้อ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ศูนย์รังสิต	ปทุมธานี
152	ชุมชนเกาะยอ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
153	ชุมชนต้นไม้	มหาวิทยาลัยสยาม		กรุงเทพฯ
154	ชุมชนตะแบกงามสร้างเสริมสุขภาพ	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์		นครสวรรค์
155	ชุมชนเรือไฟภูเขาไทยย้ายถิ่น สร้างอาชีพแหล่งทำกิน สืบสานศิลปปะนาฏศิลป์พื้นบ้านอีสาน	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
156	ชุมชนสร้างสรรค์ชะยะ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์		นครศรีธรรมราช
157	ชุมชนสะสมทรัพย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
158	ชมพูดอกอัญชัน ชุมชนพอเพียง เศรษฐกิจยั่งยืน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
159	ใช้กระดาษอย่างรู้คุณค่า คืนชีวาให้โลกสดใส	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
160	ไซเบอร์แคร์คอตคอม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	ลำปาง	ลำปาง
161	ดวงสาคู แผลงเศรษฐกิจคู่ปักษ์ใต้	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช ใต้ใหญ่	นครศรีธรรมราช
162	ดอกกระดาศาภูมิปัญญาพัฒนาชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
163	ดิน...ห้องสมุดเพื่อชุมชน	วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว		สระแก้ว
164	ต้นกล้า...ต้นแบบผู้พิการคุณภาพ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ปทุมธานี
165	ต้นกล้าบาติก-มัดย้อม จากสี่ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยเนชั่น		กรุงเทพฯ
166	ต้นกล้ารวมใจ จากวิถีชีวิตไทย สู่บ้านเราให้ที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี		ปทุมธานี
167	ต้นกล้าวิสาหกิจชุมชน “เพื่อพัฒนาบริการการท่องเที่ยววัฒนธรรม คนภูไท”	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	กาฬสินธุ์	กาฬสินธุ์
168	ตลาดน้ำคลองแห วิถีชีวิตแบบไทยใต้ใจอนุรักษ์ วัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
169	ต่อชีวิตให้สี คินซีวีให้น้ำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
170	ต่อยอดเกววัลย์ สร้างสรรค์ภูมิปัญญา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
171	ตะไคร้หอมไล่ยุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
172	ตามรอยเท้าพ่อ ถักทอความฝัน สร้างสรรค์สังคม ตอน ผักตบช้ คือสินทรัพย์นับค่าล้ำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
173	ตาลโตนด วิถีชีวิตดั้งเดิมที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
174	ตุ๊ก ตุ๊กชมเกาะ เรือเลาะชมคลอง	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ
175	เตาเต๋น...รวมพลัง ต่อยอดสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้		เชียงใหม่
176	เตาเผาขยะลดมลพิษ สร้างจิตสำนึกให้ชุมชน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
177	ตามหาเศรษฐกิจทางเลือกพลังชุมชน สร้างพลังงาน ทดแทน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
178	ถนนคนเดิน เพลินกินของอร่อย ย้อนรอยปอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
179	ถนนพอเพียง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
180	ถอดองค์ความรู้และต่อยอดขยายผลการทำเกษตร ตามแนวคิด 1 ไร่ 1 แสน สู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ 11 ตำบล	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์		อุตรดิตถ์
181	ถั่วเน่าแผ่นล้านนา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
182	ถั่วแก่น้อย ร้อยเรียงฝัน ปันรอยยิ้ม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
183	ทองม้วนข้าวกล้องสันป่าตอง	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
184	ทำย่น้ำข้ามภพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี		เพชรบุรี
185	ที่นอนนวัตกรรมใหม่ใส่ใจสุขภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม		นครปฐม
186	ธนาคารขยะรีไซเคิล	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
187	ธนาคารต้นกล้า	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
188	ธนาคารปู	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
189	ธนาคารเปลือกหอย	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
190	ธนาคารผักน้ำ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		ปทุมธานี
191	ธนาคารเห็ดตะกร้าตามวิถีพอเพียง อย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี		อุตรธานี
192	ธนาคารแห่งความพอเพียง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
193	ธูปสูตรใหม่สมุนไพรไล่ยุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
194	นวัตกรรมไทยครบวงจรสร้างอาชีพสู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
195	น้องอ้อมท้อง พี่อ้อมใจ สานสายใยสู่ชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
196	นักรูรกีจน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย		เชียงราย
197	นักศึกษาวัยใส ใส่ใจวัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
198	นักสืบแห่งฝันป่า ผู้พิทักษ์แห่งขุนเขา ณ บ้านแม่ลัว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร์ เฉลิมพระเกียรติ		แพร์
199	นักรถไฟปิ่น ปิ่น ไปตลอดกันมาย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ปทุมธานี
200	นันทนาการสูงวัย...สร้างสุขสดใส...สูงวัยมีสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม		นครปฐม
201	นาทุ่งพอเพียง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
202	นางน้อยราชภัฏ นวัตกรรมยุคใหม่ ถักทอสายใย เส้นไหมเมืองเหนือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย		เชียงราย

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
203	นาร่าง...นาข้าว	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
204	นำความรู้สุขภาพดี สู่วิถีชุมชน	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี		นนทบุรี
205	นำความรู้สู่คุณภาพที่ดี	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
206	น้ำตาลโตคนดี ของดีเมืองสงขลา ควบคู่ค่าแก่การอนุรักษ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
207	น้ำตาลปึกสมุนไพรไทย	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
208	น้ำเต้าหู้	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช ไสใหญ่	นครศรีธรรมราช
209	น้ำพริกตาแดงเมืองเหนือ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
210	น้ำยาอเนกประสงค์เปลือกส้มโอ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
211	น้ำสมุนไพรไทย...ใส่ใจสุขภาพ ใส่ใจสังคม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
212	น้ำสะอาดโคราชนำอยู่	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
213	น้ำหนัง อาหารพื้นบ้านภูมิปัญญาชาวล้านนา (Nam-Nang)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
214	นิสิตจิตอาสาพาเที่ยวบางแสน	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
215	แนวทางการรวมกลุ่มจัดตั้งสหกรณ์ครกหินอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
216	บริจาคหนังสือและสื่อการเรียนการสอนเพื่อน้อง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
217	บ่อทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
218	บัญชีแก้มลิงกับสังคมพอประมาณ	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
219	บ้านจันทร์ Small Farm	มหาวิทยาลัยแม่โจ้		เชียงใหม่
220	บ้านดินสมุนไพรด้วยวิถีไทยบำบัดโรค	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
221	บ้านน้อยเพื่อสัตว์น้ำ	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
222	บึงประดิษฐ์ต้นแบบ พืชดัดน้ำเสีย เพื่อชุมชน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
223	เบนทุกกาล้าใหม่...ใส่ใจสุขภาพ	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช		พิษณุโลก
224	ประตูลูกภาพที่ยั่งยืน บนผืนธงแห่งความหวังโย ใส่ใจชุมชนพึ่งเทียม	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี	นครราชสีมา	นครราชสีมา
225	ประสานมือคนสองวัยสู่หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
226	ปรับภาพภูมิทัศน์ ปรุงกิจวัตรชุมชน เปลี่ยนระเบียบ ริมถนน แปลงผลสู่ความยั่งยืน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
227	ปลูกหมอนสื่อใจ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
228	ปลาอุดรน้ำนาสวนผสมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้าน ควนน้อย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	นครศรีธรรมราช ไสใหญ่	นครศรีธรรมราช
229	ปลาส้มทอดก้างเสริมไอโอดีน “ภูมิปัญญาอีสาน เสริมสร้างสุขภาพให้กับชุมชนพึ่งพาตนเองได้”	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
230	ปลูกใบตอง...ใส่ความคิด...พัฒนาชีวิต...ชุมชนยั่งยืน	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
231	ปลูกจิตสำนึกในการจัดการขยะของแหล่งท่องเที่ยว Walking streets ณ แหลมแท่น จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
232	ปลูกบุญให้ลูก	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
233	ปลูกป่า เพื่อการเรียนรู้โลกสีเขียว	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
234	ปลูกป่าชายเลน	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
235	ปลูกป่าต้นกล้าแห่งชีวิต เปิดความคิดสู่โลกกว้าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา		นครราชสีมา
236	ปลูกผัก Hydroponic เสริมชีวิตเด็กวังโบสถ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร	สารสนเทศเพชรบุรี	เพชรบุรี
237	ปลูกฝังจิตสำนึก ผู้รุ่นเยาว์เมืองพนัสนิคม	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
238	ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
239	ปะการังสร้างสีสันให้ท้องทะเล	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
240	ปันน้ำใจจากปราชญ์สู่ปราชญ์เพื่อความยั่งยืนภายใต้ความพอเพียง	มหาวิทยาลัยศิลปากร	สารสนเทศเพชรบุรี	เพชรบุรี
241	ปันน้ำใจให้ทะเล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
242	ป่าชายเลนให้ชีวิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
243	ป้ายรถเมล์สดใส ใส่ใจชาวประเวศ	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
244	ป้ายสดใส ศาลาร่วมใจ เพื่อชุมชนน่าอยู่	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
245	ปิดโถง ปิดใจ ชาวคลองหนองเหล็กร่วมใจ ป้องกันภัยไข้เลือดออก	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
246	ปุ๋ยชีวภาพ สร้างเสริมเศรษฐกิจ สร้างชีวิตพอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
247	ปุ๋ยพอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
248	ปุ๋ยสื่อเลี้ยงน้อง	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
249	เปลือกไข่ไม่ไร้ค่า	มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
250	เปิดตลาดผ้าทอ สู่ความเป็นเลิศทางวัฒนธรรม	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
251	แปรรูปเห็ด...สร้างงาน สร้างชีวิต สู่เศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
252	แปลงเกษตรสาธิตพัฒนาสู่ชีวิตที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
253	ผลิตภัณฑ์จากกากน้ำตาลและเส้นใยพืช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
254	ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาทาย : เพิ่มมูลค่ายางพาราของไทย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
255	ผลิตภัณฑ์ลดรายจ่ายภายในครัวเรือน	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
256	ผักรักดี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์		กรุงเทพฯ
257	ผ้าฝ้ายทอมือลายกะเหรี่ยงโบราณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
258	ฝันนำยั่งยืน ด้วยไม้ยืนต้น	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		กรุงเทพฯ
259	เผยแพร่ความรู้การรวมกลุ่มเขตการค้าเสรีอาเซียน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการใช้พลังงานจากเตาแก๊ส ณ ชุมชน จังหวัดชัยนาท	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม		กรุงเทพฯ
260	แผนที่มลพิษทางน้ำของชุมชนคลองรังสิต หมู่ 5 ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี	มหาวิทยาลัยรังสิต		ปทุมธานี
261	แผนพัฒนาเศรษฐกิจ งานศิลป์จากดินไทย	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
262	ฝายชะลอน้ำบ้านสามขา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
263	ฝายธรรมชาติ ย้อมจากกากกาแฟ แปรรูปผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
264	ฝีมือไทยสร้างสรรค์ด้านอัดแท่งจากเศษตะเกียบ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
265	ฝึกอบรมพัฒนาเยาวชนโรงเรียนศึกษานารีวิทยา จังหวัดกรุงเทพฯ	วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก		กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
266	พลังงานทดแทนบนคอยสูงของกลุ่มคนชักป่า ตำบล กัดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น		เชียงใหม่
267	พลังชุมชน พลังนิสิต ผลักดันเศรษฐกิจท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
268	พลิกพื้นที่ภูมิปัญญาสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ของชาวไทยใหญ่ บ้านหมอแปง	วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน		แม่ฮ่องสอน
269	พลิกวิกฤต พินโอกาส หนทางสู่ความสำเร็จ ด้วยเกษตรอินทรีย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
270	พวงหรีด เดลิเวอรี่	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
271	พวงหรีดเครือข่ายชุมชน สร้างเยาวชนสืบสาน คนตรีไทย	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
272	พัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
273	พัฒนาชุมชนโรงเรียนบ้านดงเสลา	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
274	พัฒนาต้นแบบการจัดการวงจรห่วงโซ่คุณค่าพหุขะ ทางการเกษตร โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์	มหาวิทยาลัยพะเยา		พะเยา
275	พัฒนาระบบบัญชีธนาคารพัฒนาหมู่บ้านเพื่อ ความยั่งยืนของชาวบ้าน อำเภอนางรอง และอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
276	พัฒนาและส่งเสริมสื่อการเรียนรู้ให้กับบ้านแม่ไฉล	วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน		แม่ฮ่องสอน
277	พัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงตาล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
278	พัฒนาอาชีพ การปลูกผักไร้ดิน ตำบลห้วยถนน อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
279	พิชิตขยะ ลดมลภาวะ รักษาสิ่งแวดล้อม	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
280	พิพิธภัณฑ์มีชีวิตบนฐานคิดเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชน เมืองชายแดน ภูซาง จังหวัดพะเยา	มหาวิทยาลัยพะเยา		พะเยา
281	พืชมะนาว สีสดใส หอมชื่นใจ ไร้สารพิษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี		จันทบุรี
282	พี่น้องพร้อมพักร่วมอนุรักษ์เต่าทะเล	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
283	พี่น้องสานรักพิทักษ์ชายะ	มหาวิทยาลัยพะเยา		พะเยา
284	พุทธวิถีผู้นำชน	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์		พิษณุโลก
285	เพาะเห็ดฟางสร้างอาชีพ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
286	เพิ่มผลผลิตพริกไทยอ่อนสดในชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	จันทบุรี	จันทบุรี
287	เพิ่มรายได้ให้เกษตรกรด้วยน้ำหมักชีวภาพ EM	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
288	เพื่อน้องสี่ขาจรจัด	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
289	ฟางสู่บ้าน เพื่อผู้ยากไร้ เพื่อโลกสีเขียว	วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว		สระแก้ว
290	ฟื้นชีวิตป่าเพื่อให้ต้นน้ำได้หายใจ	วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน		แม่ฮ่องสอน
291	ฟื้นฟูป่าชายเลน “อ่าวม่วงครกเปือย”	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่		สงขลา
292	ภูมิปัญญา ชาวโสมสเคย์ เกาะยอ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	สงขลา	สงขลา
293	ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต		กรุงเทพฯ
294	มรดกแห่งสยาม ท่ามกลางป่าพงไพร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สกลนคร	สกลนคร
295	มะม่วงกวนไวน์แดง	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
296	มะรุ้มเพื่อน้อง ภูมิคุ้มกันชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
297	มะรุ้มร่วมใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
298	มิติใหม่แห่งวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนไทย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
299	มูลฝอยอินทรีย์สู่น้ำหมักชีวภาพเพื่อชุมชน	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
300	เมาไม่ขับ	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
301	ไม้เถา ริมรั้ว พัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนยั่งยืน บ้านมะค่า เพื่อสุขภาพและเศรษฐกิจของชุมชน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
302	ยกระดับ ปรับสมดุล เพิ่มพูนวัฒนธรรมริมน้ำ ณ ชุมชนริมน้ำ จังหวัดจันทบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	จันทบุรี	จันทบุรี
303	ยกระดับคุณภาพชีวิต ปลูกจิตสำนึกและความรู้ สู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
304	ย้อนตำนานเมืองวิเศษ	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
305	ย้อนรอยความเป็นไทย 1 วันสุขใจ ไปสองแคว	มหาวิทยาลัยนเรศวร		พิษณุโลก
306	ยั่งยืนด้วยขยะ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
307	ยาหม่องสมุนไพรไล่ภัยวัยรุ่น	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
308	ยุวชนพิทักษ์ป่าชายเลน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
309	เย็บด้วยมือ ย้อมด้วยใจ เรียงร้อยภูมิปัญญาผ้าทอพื้นบ้าน	มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
310	เย็บเต้าสวยด้วยมือเรา ผู้ป่วยมะเร็งเต้านม	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
311	เยาวชนพอดีโรงเรียนพอเพียง เพื่อส่งเสริมเยาวชน รักการออม	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
312	รถเข็นไม้ผล ชุมชนทางรถไฟ	มหาวิทยาลัยศิลปากร		กรุงเทพฯ
313	ร่วมมือคนรุ่นใหม่ปันรักให้โลก	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
314	ร้อยเรื่องพานถม	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ
315	รักกันด้วยใจ สานสายใยด้วยนมแม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	จันทบุรี	จันทบุรี
316	รักษ์คลองแสนแสบ	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
317	รักษ์ป่า สรงน้ำ ทำไฟฟ้า เพื่อพัฒนาชุมชนบ้านห้วยชม	วิทยาลัยเชิงรอย		เชิงรอย
318	รักษ์พะยูนปลูกหญ้าทะเล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
319	รักษ์สามล้อ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
320	รักษาสุขภาพและรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพรไล่สัตว์มุงสู่เอกลักษณ์ของชุมชน	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม		นครพนม
321	รักสิ่งแวดล้อมกับพลังงานถ่านไบโอดีเซล	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
322	ราชภัฏกล้าใหม่รักษ์อุบล : คนดีต้องบอกต่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี		อุบลราชธานี
323	รูปแบบการพัฒนาพลังงานทางธรรมชาติ พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ ในการส่งเสริมเป็นพลังงานหมุนเวียน สำหรับการทดแทนกระแสไฟฟ้าที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัดเชิงรอย : กรณีศึกษา การจัดตั้ง ธนาคารพลังงาน บ้านกนกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชิงรอย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชิงรอย		เชิงรอย

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
324	เรารักโลก...โลกรักเรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
325	เรียนรู้การวางแผน ไม่ขาดแคลนเงินด้วย "ทฤษฎีการวางแผนการควบคุมกำไร"	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
326	โรตี่เบญจรงค์จากธัญพืช	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
327	ลดปริมาณสารโซเดียมในดินในน้ำและดิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย		เลย
328	ลดเหล่าเจ้าวัด ชุมชนวัดตาลล้อม อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
329	ล้างจิตให้สะอาด ล้างลำนำปราศจากมลพิษ เพื่อคุณภาพชีวิตชุมชนท่าไข่	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
330	ลานธรรมสายใยรักของชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
331	ลานบุฟเฟ่ต์เพื่อสุขภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ศูนย์การศึกษา บึงกาฬ	บึงกาฬ
332	เลี้ยงปูไข่นอก ฟันฟูประมงบางละมุง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
333	วรรณกรรมเด็กด้วยจิตอาสาเพื่อพัฒนาเด็กและชุมชน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง		กรุงเทพฯ
334	วิชาชีพอุปถัมภ์สร้างวิถีชีวิตที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
335	วิชาชีพอย่างฉันก็มีค่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	จันทบุรี	จันทบุรี
336	วัยรุ่นไฟแรง แหงหยวก	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี		อุดรธานี
337	วัสดุเกิดค่า...ลานสุขภาพชุมชน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	สุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี
338	วิจัยแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างและแก้ไขปัญหาสุขภาพของชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต		กรุงเทพฯ
339	วิชาชีพดี ห้องเรียนนอกคอก	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
340	วิถีแห่ง "ต้นจาก" สู่ความยั่งยืนของคนริมน้ำเทพา	วิทยาลัยชุมชนสงขลา		สงขลา
341	วิถีไหนด-นา-เล	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่		สงขลา
342	ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน จันทรีนิเวศน์	วิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
343	ศูนย์กำจัดขยะในชุมชนโดยใช้แนวทางแยกรีไซเคิลเพื่อเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน	วิทยาลัยเชียงราย		เชียงราย
344	ศูนย์รวมสินค้ามือสองคลองแะ	วิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
345	ศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
346	เศรษฐกิจครัวเรือนขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจพอเพียง	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์		นราธิวาส
347	เศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพ่อ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	เฉลิมพระเกียรติ	สกลนคร
348	สงขลาพาเพลิน	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
349	ส่งเสริมกลุ่มทอผ้าไหมพื้นเมืองชุมชนบ้านหนองเขื่อนช้าง จังหวัดมหาสารคาม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
350	ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ในชุมชนบ้านถ้ำผาตอง จังหวัดเชียงราย	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง		เชียงราย
351	ส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สงขลา
352	สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์บำบัดทุกข์ สร้างสุขภาพชุมชน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
353	สปาดินนวัตกรรมดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม		นครปฐม

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
354	สมุนไพรรักษาโรค	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
355	สมุนไพรรักษาโรคไทย	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง		ลำปาง
356	สมุนไพรรักษาโรค ผลิตภัณฑ์ยืนยาว ก้าวสู่เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนเกาะสะบ้า หมู่ 3 ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา		ยะลา
357	สร้างชุมชนชากายาจีนสะอาดที่สุด	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
358	สร้างบ้านใหญ่ (ในหอพัก) ให้เป็นสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม		นครปฐม
359	สร้างโปงเทียม คืนความสมดุล	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
360	สร้างฝายชะลอน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
361	สร้างสรรค์ชุมชนไทลื้อ สู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
362	สร้างสรรค์ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน	มหาวิทยาลัยสยาม		กรุงเทพฯ
363	สร้างสรรค์ด้วยชีวิต	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
364	สร้างสรรค์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา สร้างอาชีพสู่ชุมชน	โรงเรียนไทยเบญจบริหารธุรกิจ ชลบุรี		ชลบุรี
365	สร้างเสริมหลักสูตรรวมสู่วิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยบูรพา		ชลบุรี
366	สร้างอาชีพและสุขภาพด้วยภูมิปัญญาไทย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา		กรุงเทพฯ
367	สวนครัวหน้าบ้านเพื่อสุขภาพของชุมชน	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ
368	สวนสนุก สุขเต็มเต็ม	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
369	สวนสมุด Book Park	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์		กรุงเทพฯ
370	สวนสมุนไพรชุมชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี		เพชรบุรี
371	สอนน้องทำมือหนังสือนิทาน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
372	สอนอาชีพสานฝันสร้างรายได้	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
373	สะพานสู่การเรียนรู้ "ตามพ่อไปหาทั้ง"	มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา	ปัตตานี	ปัตตานี
374	สานฝันแบ่งปันเพื่อน้อง	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
375	สานสัมพันธ์เกล็ดปลาดีไซน์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
376	สายลมแห่งความหวัง สร้างสรรค์พลังสีขาว เพื่อโลกสีเขียว ณ บ้านแม่พร้าว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ		แพร่
377	สำรวจศึกษาการสร้างความรักความอบอุ่นของบุคคลในครอบครัวอย่างมีส่วนร่วม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี		สุราษฎร์ธานี
378	สำรวจศึกษาสมุนไพรรักษาโรค ต้นตำรับต้นยวน อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี		สุราษฎร์ธานี
379	สืบทอดภูมิปัญญา พัฒนาอาชีพ...กะลามะพร้าว และไม้ไผ่ เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน บ้านสวนภูต่า	มหาวิทยาลัยขอนแก่น		ขอนแก่น
380	สืบสานตำนานจากรุ่นเก่าสู่รุ่นใจ	มหาวิทยาลัยศิลปากร	วังท่าพระ	กรุงเทพฯ
381	สืบสานมรดก วัฒนธรรม เมืองสองแคว	มหาวิทยาลัยนเรศวร		พิษณุโลก
382	สืบฮีต ตามฮอย ย้อนรอยเตาเผาเวียงบัว	มหาวิทยาลัยพะเยา		พะเยา
383	เสริมสร้างเพื่อชุมชนเข้มแข็ง	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
384	เสริมไอโอดีน เพิ่มไอคิว	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี		อุตรธานี
385	หญ้าแฝกจากผืนดิน สู่งานศิลป์แห่งภูมิปัญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	สงขลา	สงขลา

ลำดับ	ชื่อโครงการ	ชื่อสถาบันการศึกษา	วิทยาเขต	จังหวัด
386	หนังสือดูเงาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
387	หนังสือเดินเท้า เรื่องเล่าเดินทาง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		เชียงใหม่
388	หนังสืออ่านนอกเวลาภาษาของ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	จันทบุรี	จันทบุรี
389	หนึ่งใจเดียวกันคืนฝันสู่...เกาะหลีเป๊ะ	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่		สงขลา
390	หนึ่งวันหนึ่งชุมชนถนนสะอาด	มหาวิทยาลัยแม่โจ้		เชียงใหม่
391	หนูน้อยวัยใส รู้ทันภัยไข้เลือดออก	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ		กรุงเทพฯ
392	หม่องวิถี	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		ปทุมธานี
393	หมอนบำบัดอัจฉริยะเพื่อสุขภาพ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	นครราชสีมา	นครราชสีมา
394	หมอนใบชา ภูมิปัญญาท้องถิ่น	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
395	หมู่บ้านเขาวังชิง...เพื่อพ่อ อยู่อย่างพอเพียง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
396	หมู่เขาจวนกันไปละความดี	วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน		แม่ฮ่องสอน
397	หยวกกล้วยอนุบาลต้นกล้า	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ศูนย์ลำปาง	ลำปาง
398	หยุดยั้ง จุกคิด มีสติ ก่อนคิดจะทำ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ		ปทุมธานี
399	ห้องสมุดน้ำรู้	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
400	ห้องสมุดเพื่อน้อง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
401	ห้องสมุดธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม		มหาสารคาม
402	หัวใจกล้าเพื่อฝันป่าและสัตว์	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
403	หาเงินได้ ใช้เงินเป็น สู่วิถีชีวิตพอเพียง	มหาวิทยาลัยพายัพ		เชียงใหม่
404	หินสวย น้ำใส ไร่มลพิษ สร้างเศรษฐกิจยั่งยืน	มหาวิทยาลัยนเรศวร		พิษณุโลก
405	เหลียวหลังแลหาดใหญ่	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
406	อนุรักษ์และสืบสานศิลปการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัด	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
407	อนุรักษ์วิถีชาวแพเมืองสองแคว	มหาวิทยาลัยนเรศวร		พิษณุโลก
408	อสม. ร่วมใจ สร้างเสริมคุณภาพชีวิต ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		ปทุมธานี
409	อัจฉริยะนางฟ้า	มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต		กรุงเทพฯ
410	อัดไยหนุนไว้หนุนนอน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	หาดใหญ่	สงขลา
411	อาชาช่วยน้อง คล้องสายสัมพันธ์ แบ่งปันการเรียนรู้ สู่วิถีชีวิตพอเพียง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ		แพร่
412	อาสาปลูกป่าบกเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ผืนป่า ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่่น้ำกาชี จังหวัดราชบุรี	วิทยาลัยดุสิตธานี		กรุงเทพฯ
413	อาสาสมัครพี่สอนน้อง	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต		กรุงเทพฯ
414	อุปกรณ์ผลิตกระแสไฟฟ้าโดยใช้พลังงานหมุนเวียน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	ศูนย์สุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี
415	แอโรบิควัยใจ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	ชลบุรี	ชลบุรี
416	ไอศกรีมฟักทองอาชีพเพื่อชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
417	ผู้ยึดโตยขอย เปิงใจละอ่อนน้อย ตีโขงศิลป์ตัวเมือง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	เชียงใหม่	เชียงใหม่
418	โยมสเคย์บ้านสวนหอม สัมผัสธรรมชาติ เล่าขานวิถีชีวิตชุมชน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี		นครราชสีมา

คณะทำงาน

“กล้าใหม่...ไม่รู้”

ถอดบทเรียน 20 ทีมพลังเยาวชน สร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสังคม
ในโครงการ “กล้าใหม่...สร้างสรรค์ชุมชน” ปี 6

- **ดำเนินการโดย**..... ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
มูลนิธิสยามกัมมาจล
- **ISBN**..... 978-974-8365-52-7
- **พิมพ์ครั้งแรก**..... มกราคม 2555
- **สงวนลิขสิทธิ์**..... โครงการ “กล้าใหม่...ไม่รู้”
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
9 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ 0-2777-7777
โทรสาร 0-2544-1040
www.scbchallenge.com
- **ที่ปรึกษา**..... คุณองค์อร อากาศ ณ อยู่ธาดา
รศ.ดร.บรรณโคภิชฐ์ เมฆวิชัย
คุณปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร
คุณราตรี ลิงนะพิชิตกุล
- **บรรณาธิการ**..... คุณบุษกร ศรีสวัสดิ์
คุณบุชา ศิริรัตน์
คุณกุลนรี นามรัตน์
คุณศุภสิทธิ์ ศรีโนระ
คุณรัตนา กิตติกร
- **จัดทำเนื้อหา ออกแบบ และควบคุมการผลิต** บริษัท คิดค้นคว้า จำกัด
- **โรงพิมพ์**..... บริษัท เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แอนด์โปรดักส์ จำกัด

